

Het boek Jona : eene school des levens

<https://hdl.handle.net/1874/235807>

HET BOEK JONA
EENE SCHOOL DES LEVENS

Mit het Hoogduitsch

VAN

O. FUNCKE

PREDIKANT TE BREMEN

SCHRIJVER VAN „CHRISTELIJKE VRAAGTEEKENS”;
„REISTAFEREELLEN” ENZ.

TWEEDE DRUK.

AMSTERDAM
HÖVEKER & ZOON

1877.

mm 13000

HET BOEK JONA.

a
12871.

KE E VI. 24.

ODB 1242

HET BOEK JONA

EENE SCHOOL DES LEVENS

—•—

Uit het Hoogduitsch

VAN

O. FUNCKE

PREDIKANT TE BREMEN

SCHRIJVER VAN „CHRISTELIJKE VRAAGTEKENS”,
„REISTAFERELEN” ENZ.

TWEEDE DRUK

—•—

AMSTERDAM

HÖVEKER & ZOON

1877.

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING
TER BEVORDERING VAN CHRISTELIJKE LEKTUUR.

INHOUD.

Bladz.

EENIGE OPMERKINGEN OVER DEN INHOUD.

I. VOORLOOPIGE WENKEN EN VINGERWIJZING TOT GOED BEGRIP	1.
II. GEROEPEN OM TE PREDIKEN OP DE STRATEN VAN NINEVE (Jona I : 1 en 2)	4.
III. LIEVER STERVEN DAN GODS WIL VOLBRENGEN! (I : 3).	9.
IV. DE STORM VOOR DEN VLUCHTENDEN PROFEET EEN BODE VAN JEHOVA (I : 4)	17.
1. God is getrouw.	17.
2. Gods stem in de schepselen	20.
V. IN DE POORT DES DOODS (I : 5).	24.
VI. MIDDELEN TEGEN DEN DOOD (I : 5)	30.
1. Gij, o God, zijt onze toevlucht.	30.
2. De ballast over boord	34.

	Bladz.
VII. WAT IS U, GIJ HARDSLAPENDE? (1 : 5 en 6).	37.
1. Slaap en slaap	37.
2. Wakker geschud door de hand Gods.	42.
VIII. STA OP, ROEP TOT UWEN GOD! (I : 6)	45.
1. Hindernissen van het gebed	45.
2. Biddende heidenen en niet-biddende Christenen	49.
IX. UWE ZONDEN EN UW LIJDEN (I : 7)	52.
1. Is alles slechts natuur?	52.
2. Bijzonder lijden - bijzondere zonden.	56.
X. KOMT, LAAT ONS LOTEN WERPEN (I : 7).	60.
1. Het lot en de wil Gods	60.
2. Het protest tegen de loterijen	65.
XI. DOOR GOD GETEEKEND (I : 7 en 8).	68.
1. Profeten aan boord	68.
2. Op mij was het gemunt	71.
3. In het examen	73.
XII. EENE KORTE GELOOFSBELIJDENIS (I : 9)	75.
1. Geen incognito voor den Christen.	75.
2. Ik geloof aan God, den almachtigen Schepper	78.
3. De godgeleerdheid der feiten	80.
XIII. DOODE RECHTZINNIGHEID (I : 10)	83.
1. Theorie en practijk	83.
2. De ware Christenen zijn de ware beel- den van Christus	85.

XIV.	UIT DEN DOODSLAAP TOT HET LEVENSLICHT.	
	(I: 11 en 12)	88.
	1. Smart en stilzwijgen.	89.
	2. Een gericht over en eene veroordeeling van zichzelf	92.
XV.	DE VERSTROOIDE KINDEREN GODS (I: 13 en 14)	97.
	1. Humaniteit en godsdienst.	97.
	2. Het onbewuste Christendom.	100.
	3. Hebt medelijden	104.
XVI.	DE HULP VAN GOD EN DE DANK DER MENSCHEN.	
	(I: 15 en 16)	107.
	1. Een merkwaardig voorval.	107.
	2. Heilige vrees	109.
	3. Offer	111.
	4. Geloften	113.
XVII.	DE REDDENDE HAND GODS (II: 1)	115.
	1. De goddelijke en de duivelsche leidingen.	115.
	2. Reddingloos en toch niet hopeloos	119.
XVIII.	DE HOOFDSLEUTEL TOT DEN BIJBEL. (Jona II)	122.
	1. Innerlijke sympathie	122.
	2. „Niet zonder tranen”	127.
	3. De groote en de kleine zijde der ziel	135.
XIX.	EEN DANKGEBED UIT DEN DIEPSTEN NOOD. (Jona II).	137.
	1. Ik riep en Hij hoorde	137.
	2. Ik zeide: Ik ben verstooten	140.
	3. Valsche ijdelheden	142.

XX.	HET JONA-WONDER EN HET GELOOF AAN WONDEREN.	
	(I : 17 en II : 10)	145.
	1. Opheldering.	145.
	2. De „walvisch” en de leer der Goddelijke ingevening	149.
	3. Een God zonder wonderen zou een wonder boven alle wonderen zijn.	154.
	4. De eer en de vrijheid der menschen vorderen de wonderen Gods	159.
	5. Een verblijdend aanhangsel	164.
XXI.	BUIGEN OF BARSTEN. (III : 1 en 2).	166.
	1. Andermaal geschiedde Gods woord	166.
	2. Gods wil moet geschieden.	171.
XXII.	JONA, HEBT GIJ GELEERD? (III : 3)	175.
	1. Verschillende boomen en verschillende ka- racters.	175.
	2. Gedachten op reis en eene reis van ge- dachten	178.
XXIII.	EENE GROOTE STAD GODS. (III : 3)	183.
	1. In het hemelrijk	183.
	2. Vast en toch zacht	185.
XXIV.	NOG VEERTIG DAGEN. (III : 4)	189.
	1. De Goddelijke lantaarn der genade in Ni- neve	189.
	2. Het geweten en het gezonde menschenver- stand	193.

- XXV. EENE OMWENTELING NAAR GODS HART. (III : 5-9). 197.
1. De wereldstad in nood 198.
 - Eene overoude afkondiging tot verootmoe-
diging. 201.
 3. Edele vruchten van het berouw . . . 204.
- XXVI. HOE GOD ZIJNE GEZINDHEID VERANDERT. (III : 9, 10). 206.
1. Koninklijke Godgeleerdheid. 207.
 2. Nineve is werkelijk vergaan 212.
- XXVII. EENE VERBITTERING. (IV : 1 en 2) 215.
1. Hoe God door menschenkinderen ter verant-
woording geroepen wordt 215.
 2. Waarom Jona geen genoeg neemt met
Gods barmhartigheid 219.
- XXVIII. EEN GODDELOOS GEBED. (IV : 2 en 3) 223.
1. Stijfhoofdigheid en onmeedoogendheid. 223.
 2. Allerlei stervenslust 229.
- XXIX. IS UW TOORN BILLIJK ONTSTOKEN? (IV : 4) 233.
1. Jabez, Jona en gij 233.
 2. Eene gewetensvraag 237.
- XXX. HOE JONA ZEER BLIJDE WERD. (IV : 5 en 6) 240.
1. De profeet en de wonderboom 241.
 2. Kinderwerk en liefhebberij. 245.
- XXXI. GOD DRIJFT JONA TOT HET UITERSTE. (IV : 7-9) . 248.
1. De wonderboom weg, alles weg 248.
 2. Zie, aldus zijt gij! 253.

	Bladz.
XXXII. GODS NEDERBUIGENDE GOEDHEID. (IV : 10 en 11) .	258.
1. De natuur en de kennis Gods.	258.
2. En Ik zou niet verschoonen?	261.
3. De groote God een beschermer der dieren.	265.
4. Gods hoogheid en nederbuigendheid.	268.
XXXIII. HEEFT JONA ZICH BEKEERD?	270.
1. Heilig stilzwijgen	270.
2. Eene bewonderenswaardige eigen levensbeschrijving	274.
3. Hebt gij wel in dezen spiegel gezien?	275.

**EENIGE OPMERKINGEN OVER DEN INHOUD
VAN DIT GESCHRIFT.**

„Maar welk is dan nu eigenlijk de inhoud van dit boek?” ondervragen mij de waarde lezers, die het uit den titel nog niet konden opmaken. En nu — wat zal ik daarop antwoorden? Gaarne beken ik daarmede verlegen te zijn. Leerredenen zijn het nu eenmaal niet, dat is duidelijk. Het lezen van preken is niet meer in de mode, en als men geen Spurgeon, Hyacinthe of zoo iemand beroemds is, doet men beter met het prekenschrijven tehuis te blijven. Stichtelijke beschouwingen zijn het ook niet; want de volgende bladzijden zijn in een stijl geschreven, die veel te wereldsch en te ongeestelijk is om bij een deel van het Christelijk publiek den roem van stichtelijke lectuur te oogsten, tenminste in dien zin, waarin men dat woord gewoonlijk opvat. Eene geleerde uitlegging van het boek Jona is het ook niet; want wat men alzoo geleerdheid noemt is in dit boekje niet voorhanden; voor eene verklaring had men ook zooveel bladzijden niet noodig. De geschiedenis van Jona is toch zoo bevattelijk en duidelijk beschreven, dat ook vele bijbelvrienden daarover verbaasd staan, terwijl millioenen anderen, die nog verre zijn, daarover slechts lachen kunnen.

Ik wil het maar eerlijk zegen, de schrijver had reeds lang een bijzonder welgevallen aan het boek Jona en wist zelf niet recht waarom, totdat het hem steeds helderder werd en hij eindelijk tot zijne verbazing erkende: „Zie, die Jona zijt gij! Gelijk de eene tweelingbroeder den anderen gelijkt, zijt gij aan Jona gelijk!” Hoe langer ik het beeld, dat in dit profetisch boek van het menschenhart geteekend wordt, beschouwde, des te meer vond ik van trek tot trek gelijkheid met den „broeder Jona;” steeds moest ik zeggen: „Alles gelijk bij u.” Ook mijn buurman, een oude schoolkameraad en een zoon van mijn vaders zuster, wien ik mijne ontdekking mededeelde, oordeelden dat zij het ook alzoo bevonden. Zoo kwam ik tot de gedachte: God heeft ons in het zoozeer miskende boek van Jona een spiegel voor het menschelijk hart geschonken, naardien het eigen hart, dat boven alles in de wereld voor een ieder bekend moest zijn, voor de meeste Adamskinderen onbekender is dan een nog niet ontdekt eiland in de Stille Zuidzee. De wereld is wel vol van spiegels voor het hart, maar onder dertien menschen is er nauwelijks een instaat om er in te zien. Daarom neem ik de vrijheid aan den ouden spiegel van het boek Jona eenige aanwijzingen tot goed gebruik toe te voegen, en hij, die daarvan een eenvoudig en eerlijk gebruik wil maken, zal tot zijn leedwezen zich moeten overtuigen, dat het met de „voortreffelijkheid en den adel,” met de eerbaarheid en beminnenswaardigheid der menschelijke natuur niet zoo heel schitterend gesteld is en dat de Fransche tooneeldichter niet zoo geheel ongelijk had, toen hij zeide: „Sedert ik de menschen heb leeren kennen, kan ik nog wel anderen aan het lachen maken, maar zelf niet meer lachen.”

Maar wanneer in het boek Jona niets anders te vinden

ware dan eene ongunstige getuigenis over onze natuur, dan zou ik mij wel wachten daarvan nog eene verklaring te geven. Het is toch onbarmhartig zichzelf en andere menschen slecht te maken, wanneer men niet tevens kan zeggen, hoe het beter worden kan. Daarom begrijp ik ook meester Goethe zeer goed, als hij ons zegt, dat niets belangrijker is dan de menschen te beschouwen, maar dat men bovenal zichzelf moet leeren kennen. Ja, indien er geen hulp was, om van onszelf bevrijd te worden, dan ware het verstandiger zich ten opzichte van zijn waren toestand te misleiden, gelijk de groote menigte van het menschelijk geslacht dit met den grooten dichter met opzet doet; want het is waarheid, de zelfkennis zonder de kennis van God en zonder de kennis van de hulp Gods leidt enkel tot vertwijfeling. Maar dit is het schoone van den Bijbel en inzonderheid ook van het boek Jona, dat ons daarin wordt bekend gemaakt, dat waar de zonde meerder is geworden, ook de genade van onzen God veel meer overvloedig is. Als wij ontrouw zijn, als wij Hem willen ontloopen, dan achtervolgt Hij ons met lief en leed, door andere menschen en door ons eigen geweten, door allerlei wederwaardigheden des levens, ja, zelfs door de stemmen der redelooze schepselen weet Hij ons te vinden, en Hij rust niet voordat wij aan zijne voeten zitten, in Hem stil geworden en door Hem tot zijne zalige kinderen gemaakt zijn!

In één woord alzoo, in het kleine boek Jona hebben wij ook nog een tweeden spiegel, daar wij een diepen blik slaan in Gods hart, in zijne liefde, in zijne getrouwheid, in zijne ondoorgrondelijke wijsheid, in zijne zalige bedoeling met ons, — en daarbij keert ook het lachen terug, bij dankbaarheid, vreugde en blijde uit-

zichten. Wij zien in ons boek, dat het een mensch, die het eerlijk met zichzelf meent, nooit aan het noodige ontbreken zal, aangezien wij een even wijzen en lankmoedigen als almachtigen hemelschen Opvoeder hebben, die onuitsprekelijk veel medelijden met ons heeft en bovendien den besten weg kent om ons weder terecht te brengen. Deze school Gods mochten wij alzoo in eene reeks van beelden, bij het licht en aan de hand der geschiedenis van Jona, beschouwen. Hoewel ook nog, al naardat de gelegenheid dit medebracht, eenige andere aantekeningen daarbij zijn gevoegd, zoo is nochtans dit de eigenlijke draad in ons boekje, om aan te toonen, hoe het er in ons uitziet en hoe God in zijne school en opvoeding met ons handelt, opdat het beter worden zou.

Dat is nu wel een overoud thema. Ieder mensch, die nog in het zalig Eden wandelde en van den boom des levens eten mocht, iedere Henoeh, die leefde en toch den dood niet onderging, ieder eerwaardig herdersvorst, die vóór vierduizend jaren onder de palmboomen van Mamré zat en later in de grafspelonk van Machpela begraven ligt, ieder visscher, die in de dagen van Augustus bij de lachende oevers van het meer Gennesareth zijne netten uitzette, — wat zal ik zeggen? alle goede en diependenkende menschen van alle volken en van alle tijden, Confucius en Solon, Numa en Plato, Boedda en Job, — menschen met zwarte en blanke, bruine en geele aangezichten, menschen met de toga en dappere helden met schild en harnas, herders, die met de herderssluit achter koeien en schapen gingen; en door het weder bruin geworden zeelieden, die den rollenden oceaanaan bevoeren, menschen met den tulband gezeten op den drommedaris in de Sahara en menschen met den beeren-

pels tuschen ijsbergen en sneeuwvelden, koningen op den troon der wereldrijken en arme boertjes, die achter ploeg en egge hijgden, — zij allen hielden zich onledig met dit onderwerp, en hart en hoofd zijn hun daarbij dikwijls warm geworden. Er is ook van het begin der geschiedenis van het menschdom veel, zeer veel over dat onderwerp geredetwist en niet minder geschreven op geitenvel, steen, hout, perkament en papier; nochtans is over de genoemde vragen geen helderheid opgegaan, voordat de groote God zelf zich daarover had verklaard en zijn eengeboren Zoon als het levend antwoord in de wereld had gezonden.

En als deze niet gekomen was en het ons alles niet had uitgelegd, zoo zou hij, die dit geschreven heeft, het ook op geenerlei wijze ondernomen hebben te doen. Indien toch onze Heer Jezus Christus uit de wereld genomen werd, dan was de zon daaruit weg en rondom enkel duisternis. Zoo is ook het boek Jona voor de gansche wereld verze-geld geweest, totdat die Hemelkoning, die zich niet schaamt zich onzen broeder te noemen, deze zegels verbroken heeft. Nu echter kunnen wij het ook lezen zonder vrees en twijfel, omdat Hij zelf achter Jona staat en u vertroost: „Laat het u geen hartzeer geven, wanneer gij hier zulk een verfoeielijk beeld uwer natuur aanschouwt; zie Mij slechts aan; gelijk Ik ben, zult gij ook worden.” En nu toont Hij u God in de geschiedenis van Jona, en wanneer gij reeds tevoren meendet, dat God een ware menschen-vriend is, zoo moet gij nu ten volle van vreugde lachen en weenen, als Jezus Christus u eerst uit elkander zet, wat dat zeggen wil: „En Ik zou niet verschoonen?”

Zoo mogen dan allen, die in oprechtheid iets beters zoeken dan wat deze wereld hun geven kan (allen, welk geloof, richting, catechismus, kleur en taal zij ook heb-

ben) — het eens beproeven of zij wellicht niet door het boek Jona ook de deur tot de school van God vinden? Waarborgen kan de schrijver in elk geval niet geven, want ook voor hen, die uit de waarheid zijn, heeft het vinden van de deur Gods zijn tijd en uur. Toch hoopt hij, dat alle zoekende, leergierige, hongerige harten het een en ander daarin vinden zullen wat hen verder helpt. Ook is het te hopen, dat de hier gebezigde wijze om een boek van den Bijbel te verklaren uit het leven, dat ons omringt, en het te plaatsen in het leven, zooals wij het dagelijks kunnen bevatten en er door worden medegevoerd, aan eenigen meer moed en lust geven zal, om de Heilige Schrift eens weder nadenkend ter hand te nemen en met meer licht en helderheid te ontcijferen.

Doch nu genoeg van voorrede en inleiding! Daar de „Reisebilder und Heimathklänge,” die vóór een jaar zijn verschenen, zulk eene boven alle verwachting vriendelijke ontvangst hebben genoten, zoo is het wel te hopen, dat ook dit boek zijne vrienden vinden en eenigen zegen brengen zal. Moge het God, dien ik ook met dezen arbeid gaarne dienen wilde, behagen zelf dit boekje in te leiden, terwijl Hij in hen, die het ter hand nemen, honger en dorst naar de eeuwige waarheid verwekke en hun heldere oogen geve, om te onderscheiden wat iets is en wat ijdel is. Allen lezers echter, die dit geschrift liefkrijgen, en ook hun, die het niet liefkrijgen, een groet en een hartelijke handdruk in den geest!

Bremen,
12 October 1870.

DE SCHRIJVER.

I.

VOORLOOPIGE WENKEN EN VINGERWIJZING TOT GOED BEGRIP.

Toen schrijver dezes nog een schoolknaap was, kwam hij eens des morgens jubelend tehuis: „De meester heeft ons beloofd, dat wij heden namiddag het inwendige van een mensch zullen zien!” Welk een vooruitzicht! Hoe het er in het binnenste van den mensch uitziet, daarvan had de knaap reeds veel gehoord, maar nog nimmer iets daarvan gezien. In zijne kinderlijke verbeelding stelde hij zich niets anders voor, dan dat daarbinnen als het ware een magazijn was van booze gedachten, begèrten, woorden en daden, welke hij nu heden met zijne oogen aanschouwen zou. Nu, dat waren kinderlijke gedachten en kinderlijke plannen, en natuurlijk zijn die in dien reikhalzend tegemoet gezienen namiddag niet vervuld. Een landlooper toonde ons namelijk in een glazen figuur, waarin het samenstel der menschelijke aders was voorgesteld, den omloop van het bloed, gelijk dit in ons lichaam stroomt, zoowel in den gewonen toestand als in koortshitte, enz.

Maar — al is het dan ook niet door zulk een rondtrekkenden „wonderman” — het inwendige kunnen wij, Gode zij dank, toch leeren kennen. Wij moeten slechts

bij den mensch, die „ik” heet, aanvangen. Wie oprecht daarom bidt:

„Bestraal met uw licht mijn oog, o Heer!
Opdat ik mijzelf kennen leer,
Geen vreemdeling blijv' in 't eigen hart.”

hem wordt voorzeker door den Hartenkenner zijn wensch vervuld. Maar wat zullen wij alsdan in ons bevinden? O, als de inwendige mensch een uitwendige gedaante aannam en wij konden hem ontleden en in zijn wezen zien, wij zouden in elken bloeddruppel, in elke pees, in elke zenuw, in elken beensplinter hetzelfde woord vinden gegriffeld: „Eigenwil” en overal wederom hetzelfde: „Eigenwil.”

En voorts, wie met een zuiveren blik bedaard zijn levensweg overdenkt, zal ontdekken, dat dezelfde eigenwil de bron van al zijne bitterste tranen, van zijn ontroostbare zuchten, van zijne diepste smarten was; — ja, dat eigenlijk niets dan de eigenwil hem ooit ongelukkig maakte, omdat deze geheel verwijdert van dien God, in wien alleen alle geluk, licht en leven bestaan.

Zoo heeft dan ook de geheele goddelijke opvoeding geen ander doel, dan om ons uit de boeien van den eigenwil te verlossen; en zij, die het ook slechts aanvankelijk hebben erkend, wat het is: „stil te zijn in den Heer,” gevoelen het, dat hunne zaligheid aanvangt in de ure, waarin hun wil gansche-lijk berusten zal in den heiligen, liefderijken wil van den Vader aller heerlijkheid. Dit alles leert ons niet alleen Gods woord, maar ook de dagelijksche ervaring. Een ieder mensch Gods, die zijne levensbeschrijving mocht opteekenen, kan zich het langdurig zoeken naar

een opschrift besparen en zonder vleierij als titel plaatsen: „Hoe God mij van mijn eigen willen heeft willen genezen.”

Deze zaak gaat dus een ieder van zeer nabij aan en het beloont wel, haar in het licht van Gods woord te beschouwen. En nu is er in den Bijbel zeker niet spoedig een enkel geschrift te vinden, waarin ons het wezen van het menschelijk hart en der opvoedingswegen Gods met een eigenwillig mensch zoo voor oogen wordt gesteld, als in het boek van den profeet Jona.

Hoe sterk de macht van den eigen wil in ons is, hoe diep hij is ingeworteld, hoe taai hij is en hoe onuitsprekelijk ongelukkig hij ons maakt, wordt ons hier getoond van de eene zijde, en van den anderen kant erkennen wij hier den goddelijken heilsweg. Wij zien het hoe Hij den mensch met genade en strafgericht achtervolgt en zoo door zijn onvermoeiden zielearbeid, waaruit een zee van ontferming ons tegenruischt, eindelijk het trotsche hart tot ruste brengt. Dit kleine boek, dat in het geheel slechts acht en veertig verzen heeft, is toch een groote spiegel van het gewoel in de groote wereld en in het kleine menschenhart, ja, een spiegel van Gods hart zelve en van zijne zonderlinge, onuitputtelijke en onnaspeurlijke liefdedwegen met alle menschenkinderen.

Het moge dan den lezer niet verdrieten met ons in eene reeks van levenstaferreelen de geschiedenis van Jona te beschouwen. Wij kiezen dit boek des te liever, omdat het gemeenlijk zoo veracht is. Moge het voortaan voor menig lezer dierbaarder worden en zoo tevens het gansche Bijbelboek!

II.

GEROEPEN OM TE PREDIKEN OP DE STRATEN VAN NINEVE.

(JONA 1:1 en 2.)

De eerste woorden van het boekje voeren ons aanstonds, zonder eenige voorrede, temidden der geschiedenis: „En het woord des Heeren geschiedde tot Jona, den zoon van Amitthai, zeggende: Maak u op, ga naar de groote stad Nineve en predik tegen haar; want hunne boosheid is opgeklommen voor mijn aangezicht.”

Op welk eene wijze het woord van Jehova tot Jona kwam, hetzij door een droom, hetzij door een gezicht, hetzij door een engel, of ook wel door eene verschijning van God zelve, wordt ons niet gezegd; het zou daarom nutteloos zijn daarover te willen redetwisten; licht mogelijk is het ook, dat de profeet door een inwendige stem op een onbetwifelbare wijze tot het prediken in Nineve werd opgeroepen. Hij erkende echter deze stem des te eerder als de stem van God, omdat zij voor zijne natuur verschrikkelijk was en met haar geheel in tegenspraak. Het moge dan zijn, zooals het wil, Jona wist wat God van hem eischte.

Bezien wij de zaak meer van nabij. Onze profeet was een eenvoudige man uit het volk, wellicht een boer of een herder, een man niet groot geworden in de wereld en ook zonder hetgeen men beschaving noemt. Hij was alzoo bij een oppervlakkige beschouwing geenszins geschikt voor een openlijk optreden. De natie, tot welke hij behoorde, was in dien tijd bij hare naburen nog meer veracht dan gehaat. En deze man zal naar Nineve gaan en prediken tegen haar. Jona een prediker op de

straten van Nineve! — Nineve was het middelpunt en de schitterende hoofdplaats van het Assyrische wereldrijk. Als eene heerlijke koningin onder de volkeren nam zij hare plaats in. Spoedig na den tijd van den zondvloed was zij door Ninus (waarschijnlijk dezelfde persoon als Nimrod), den eersten volkenbeheerscher, gegrondvest en nog nimmer had een volk der aarde het gewaagd haar aan te tasten. Maar Jona zal tegen haar prediken! Nineve was het oudste bolwerk van het heidendom op aarde en als het ware de onoverwinnelijke citadel van de „vorsten dezer wereld.” Jona zal haar overwinnen! Alle heerlijkheid en alle luister der aarde, alle rijkdom en alle macht der natiën was hier vereenigd; maar ook alle hoogmoed, overmoed en onbeschaamdheid, alle wereldlust en zinnelust, alle zonde, schande en smaad, die slechts te bedenken zijn. Tegenwoordig is op de aarde, welke wij bewonen, niets wat met de heerlijkheid van Nineve te vergelijken is. Want wat nu van kunst en rijkdom aanwezig is, verdeelt zich over eene menigte plaatsen. De Oostersche wereldveroveraars sleepten alles op één punt tezamen. Van de buitengewone uitgestrektheid dezer wereldstad ontvangen wij eenig denkbeeld, als wij lezen (Jona III: 4), dat de profeet een dagreis ver de stad doorwandelde. Wat echter de kunst en pracht van deze stad betreft, zoo ontsluiten ons de opgravingen der oude Ninevitische paleizen en tempels (die sedert eenige tientallen jaren door Engelschen en Franschen worden gedaan), eene ware tooverwereld.

Van de zedelijke gesteldheid in Nineve kunnen wij ons eenig denkbeeld vormen, als wij aan de gruwelijke toestanden in onze hedendaagsche wereldsteden denken. Wanneer deze zich als eene lawine en op eene schrikverwekkende wijze zoover ontwikkelen in staten, waar

toch altoos christelijke tucht en eene christelijke overheid, boven alles echter het licht en zout van eene ware Christengemeente een sterken dam opwerpen tegen den stroom des verderfs — hoe zal het dan geweest zijn in eene heidensche stad, die sedert meer dan een eeuw zwelgde in het trotsche gevoel van onoverwinnelijkheid, waar de godsdienst geen sluitboom tegen de zonde was, maar waar godsdienst en onzedelijkheid slechts al te dikwijls de beste bondgenooten waren! — „Hunne boosheid is opgeklimmen voor mijn aangezicht”, zegt de mond van Jehova in een bijna huiveringwekkenden stijl.

Naar dit Nineve zal Jona zich begeven, — een geringe man uit het verachte Israel, dat voor Assur sidderde en welks goden alzoo ook, naar heidensche opvatting, zwak waren tegenover Assurs goden. En Jona zou niet naar Nineve gaan, om daar eenzaam en verlaten te wonen onder de misdadigers, o, dat ware reeds zeer bezwaarlijk geweest! maar neen, hij zou daar openlijk prediken, — Jona voor deze dolzinnige, overmoedige heidenen! En niet alleen zou hij hun prediken, hun, welke dan ook, goddelijke raadsbesluiten verklaren, neen, hij zou tegen hen prediken. Wat hij tegen hen zou prediken werd hem nog niet gezegd, en evenmin vernam de profeet, welk gevolg zijne prediking hebben zou. Geen aanwijzing, of zij naar hem zullen hooren, of aanstonds hem als een dwaas zullen beschimpen en geeselen, of misschien wel onder hunne voeten vertreden! Dit laatste was wel het waarschijnlijkste. Wij stellen ons voor, dat in de ziel van den profeet dusdanige gedachten oprezen: „Ik een geheel afgezonderd mensch in deze wereldstad tegenover die millioenen menschen! Ik? Eer staat de zon stil, dan dat deze naar mij zullen hooren! —

Deze zouden zich bekeeren — deze? — Alles is mogelijk, maar dit niet. Waarom zal ik dan voor niets en wederom voor niets mijn leven, mijn eer wegwerpen in zulk een werkring?" Geliefde lezer, indien Jona alzoo dacht, het was zondig, maar het was zeer natuurlijk en menschelijk. Maar wanneer men heden ten dage van kinderen des Nieuwen Verbonds zulk eene taal hoort, die zeer spoedig wanhoopt aan dezen of genen mensch, of wel aan geheele klassen van het menschelijk geslacht, — wanneer de zoodanigen, wier mond zooveel spreekt van de almacht der eeuwige liefde, zoo dadelijk gereed zijn om te zeggen: „Dezen en dien moet men laten loopen! Daar helpt toch niets aan, het is den moriaan gewaschen!" enz, zoo zullen dezen eens veroordeeld worden door Jona. Want van de Schrift der eeuwige ontferming en goedgunstigheid Gods over alle vleesch, welke wij tegenwoordig geloovig lezen, kende hij ter nauwer nood het a b c. Wij gelooven, dat Jona een ijzeren karakter had, en toch begrijpen wij het, wanneer hij voor den weg naar Nineve sidderde als voor de geopende kaken des doods.

Intusschen zullen echter nog andere gedachten Jona hebben ontroerd: „Hoe, wanneer Nineve nochtans in waarheid zich bekeerde?" Indien de profeet dit bij zichzelf dacht, zoo kwam hem zijne roeping nog vreeselijker voor. Dit moge wonderlijk klinken, en toch is het buiten twijfel alzo. Een blik in den toestand dier tijden en in de denkbeelden van een Israelietischen, aan eene bijzondere godsregeering geloovenden patriot zal ons dit duidelijk maken. Israel was sedert lang afgefallen van den steunpilaar zijns heils. Alle genadige beschikkingen van Jehova hadden even weinig kunnen uitwerken als zijne tuchtigingen. Al die bovenmen-

schelijke werkzaamheid der profeten had geen hervorming teweeg kunnen brengen. Wel had Jona den koning Jerobeam II bescherming tegen de Syriërs aangekondigd en waren de grenzen van Israel wederom bevestigd (2 Kon. XIV : 25), maar vernieuwde snoode afval was het eenig antwoord van het volk op de goddelijke weldaad geweest. Onze profeet ziet dat deze toestand onhoudbaar is; hij siddert voor het ergste. Daar ontvangt hij het goddelijk bevel: Hij zou den vreeselijksten vijanden van zijn volk bekeering prediken! Is dat niet een zeker teeken, dat God gedachten des vredes en der liefde over eene zondige stad koestert, wanneer Hij, inplaats van haar in zijn toorn te verdelgen, haar tot bekeering opwekken laat? Staat niet altoos achter de bekeering van den mensch de goddelijke ontferming? Hoe nu? Israel heeft de prediking tot bekeering verworpen — indien nu Nineve haar aannam? Alsdan was het den profeet ontwijfelbaar zeker: Israel zou door Jehova verlaten en verworpen worden, maar op den heiden zou het welbehagen Gods rusten! — met het verbondsvolk was het alsdan gedaan! En daartoe zou Jona het werktuig zijn?! Zulke gedachten waren als helsch vuur in het gebeente van onzen profeet.

In één woord: hij mocht denken: de Nineviten nemen mijne prediking aan, of hij mocht zich voorstellen: zij nemen haar niet aan, in ieder geval was deze goddelijke roeping vreeselijk zwaar. Van den aanvang der wereld af was wel nimmer een menschenkind zulk een last opgelegd. Daarom, wat ook Jona doen zal, wij zullen niet wagen een steen tegen hem op te nemen. Ja, deze verzoeking ging werkelijk het vermogen teboven, wanneer de verzochte slechts op zijn vermogen, zijne kracht, zijn goeden wil, zijne vroomheid zag.

Wij zien hier alzoo een strijd tusschen den wil Gods en den wil van een zijner dienstknechten, zooals er moeielijk een zwaarder kan worden gedacht, en wij zijn verlangend te zien wat er gebeuren zal.

III.

LIEVER STERVEN DAN GODS WIL VOLBRENGEN!

(JONA I : 3.)

Als Mozes, die rotsman, die getrouwe knecht van Jehova, op de stille hoogte van Horeb geroepen wordt, om te zijn een bode Gods voor het moedeloze Israel en voor het trotsche Egypte — zien wij een zonderling schouwspel. De man, die anders zoo blijmoedig luisterde naar de stem van zijn God, wringt zich, kromt zich, verzet zich, verweert zich met handen en voeten tegen den last, welchen de Heer hem wil opleggen. Lees slechts hoofdstuk 3 en 4 van Mozes tweede boek; deze zijn aangrijpende hoofdstukken, die ons een reusachtige worsteling van 's menschen geest en Gods geest voor oogen stellen. 'Tegen den wil van God plaatst Mozes den eenen muur na den anderen en God verbreekt voor hem den eenen muur na den anderen. Het eene bewijs voor en het andere na voert Mozes aan, dat het voor hem onmogelijk was den wil Gods ten uitvoer te brengen: N° 1: Wie ben ik, dat ik tot Farao zou gaan? N° 2: Zij zullen mij niet gelooven, noch mijne stem gehoorzamen. N° 3: Ik ben geen man wel ter tale, noch van gisteren, noch van eergisteren, enz. Maar Jehova ontzenuwt voor

hem het eene bewijs na het andere. En toen eindelijk Mozes geen grond, die eenigen schijn van geldigheid had, langer aanvoeren kon, zet hij, wanneer het geoorloofd is om zoo te spreken, het kortweg op een loopen: „Och, Heer, zend toch door de hand van hem, dien Gij zenden zoudt.” Het heilig ongenoegen Gods brengt eerst den moedelloozen dienstknecht tot zichzelf. Iets dergelijks hooren wij ook van andere uitverkoren werktuigen Gods. (Jerem. I : 6; 1 Kon. I : 4.) Onder alle werken, die een mensch kunnen worden opgedragen, kan toch ook geen zwaarder zijn, dan tegenover eene van God afgevallen wereld getuigenis van zijn geloof af te leggen, of (wat nog zwaarder is) tegenover de zonden van hen, die zich voor de vromen en uitverkorenen houden, die verouderde vormen en gedaanten des geloofs hebben, maar het wezen des geloofs verloochenen. Want de getuigenis des geloofs is het oordeel over de wereld en verwekt zich alzoo den haat der geheele wereld. Daarom had de oude krijgsman George van Frundsberg, de vrome generaal der Duitsche landknechten, volkomen gelijk, toen hij Dr. Luther bij het intreden van de zaal van het concilie te Worms op den schouder klopte: „Monnikje, monnikje, gij gaat een moeielijker weg, dan ik in alle veldslagen gegaan ben.”

Maar was de weg van deze Godsgezanten in den ouden en nieuwen tijd zwaar, zoo ontving toch wel niemand hunner eene roeping, die meer tegen de natuur streed, dan de roeping, welke God Jona opdroeg: Hij zou zijn volk verlaten en de eerste heidenzending worden.” Wanneer wij ons in den toestand van Jona verplaatsen, erkennen wij dat een vreeselijke strijd noodzakelijk in zijn binnenste ontbranden moest. Want alleen door eene grootmoedige onderwerping en verloochening van den

eigen wil en der eigen wijsheid had Jona er toe kunnen komen om zich aan het bevel van God te onderwerpen, en slechts na een niet geringen strijd tegen den goddelijken Geest kon de dienstknecht van Jehova besluiten zijnen Heer den dienst op te zeggen.

Van den inwendigen strijd nu, zegt ons Gods Woord niets; het deelt ons alleen de uitkomst mede, en deze is zeer treurig. Wij lezen Hoofdst. I: 3: „Maar Jona maakte zich op om te vluchten naar Tharsis van voor het aangezicht des Heeren; en hij kwam af te Japho, en vond een schip, gaande naar Tharsis, en hij gaf de vracht daarvan en ging af in het schip, om met hen te gaan naar Tharsis, van voor het aangezicht des Heeren.”

Met deze weinige woorden is ons veel bericht. Wij zien, de strijd is ten einde en een besluit is genomen zoo vast, zoo onherroepelijk, als slechts een mensch op aarde een besluit nemen kan. Met een „maar” begint onze tekst, en in dit maar treedt een vreeselijk „Neen” op tegenover den Almachtige, en in elk der volgende woorden ligt ditzelfde vastbesloten, trotsche, onveranderlijke „Neen en eeuwig neen!” — Het heet: Jona maakte zich op. Dat had God hem bevolen, en wij allen tezamen zullen opstaan, wanneer zijn wil tot ons komt. Doch Jona stond niet op om dien wil te volbrengen, maar om Hem het hoofd te bieden, wiens ootmoedige dienstknecht hij tot hiertoe was geweest. Naar het Oosten, naar den opgang der zon, wees den profeet zijn order, en hoe licht en helder als de dag zou inweewil van al de zwarigheden 's mans weg geweest zijn, wanneer hij naar het bevel Gods was gegaan. Hoe licht en helder als de dag is onze weg, al gingen wij ook midden door de hel, wanneer wij de hand Gods vasthouden. — Doch Jona ging niet naar het Oosten, maar

naar het Westen; — naar het verre Westen, waar de zon wegzinkend ondergaat. Ach, de dikste duisternis was reeds in hem en rondom hem, sedert hij zich voor de stralen der hemelsche levenszon verborgen had.

Wie iets kent van zulke worstelingen, vraagt niet: „Waarom bleef Jona niet in zijn vaderland?” Ik antwoord met eene wedervraag: „Waarom kan een mensch niet rustig blijven waar hij zijn vader heeft vermoord?” O het is als een moord in het gebeente van Jona; — daarvoor is hij een profeet des Allerhoogsten. In zijne woonplaats herinnert hem ieder kind, iedere boom, iedere steen het zalige leven, dat hij met zijn God heeft doorleefd en dat nu voor altoos weg is, — den strijd, dien hij met Hem gestreden heeft, — de ongehoorzaamheid, die hem zoo ongelukkig maakt, en welke hij toch niet wil ontgaan. „Ik kan niet, ik wil niet! — ik wil niet, ik kan niet,” klaagt Jona. En hij heeft een karakter, vast als een rots; wat hij wil, dat wil hij geheel, hetzij goed, hetzij kwaad.

Hij begeeft zich alzoo naar de naaste havenstad, naar Joppe; de zee, steeds in beweging aan deze rotsachtige kusten, spoelt aan zijne voeten. Maar hier had Jona geen rust. „Verder weg, weg van voor het aangezicht des Heeren! op de zee, naar het Westen, naar het Westen, zoover het mogelijk is, zoo spoedig mogelijk, zoo snel mogelijk!” Het schip, dat het spoedigste afvaart en het verste heenvoert, is hem het liefste. Daar is een schip zeilvaardig, het is naar Tharsis bestemd. Tharsis of Tartessus is eene volkplanting der Pheniërs in Spanje, aan het uiterste einde der toen bekende wereld. Dat staat den voortvluchtigen profeet goed aan. Hij betaalt zijne vracht, — voorzeker geen geringe som voor zulk eene verre reis, maar wat is hem aan geld gelegen?

Slechts weg, weg, weg! De arme Jona wil het bijna God onmogelijk maken om hem te bedwingen; ja, hij wil het zichzelf onmogelijk maken God te gehoorzamen!

„Maar Jona! huivert gij niet voor de lange reis op de groote watervlakte? — Weet gij niet welke gevaren, welke wederwaardigheden, welk lijden u bedreigen?”

De vastbesloten man antwoordt: „Slechts weg! Liever alles verdragen, liever sterven, dan Gods wil te doen!”

„Maar, Jona! is het u dan zoo gemakkelijk uw vaderland, uw vaderhuis, uw vriendenkring te verlaten en u in eene zoo geheel onzekere, duistere toekomst te be-
geven?” — „Het zwaarste is licht in vergelijking met den wil van God.”

„Weet gij dan niet, Jona! dat gij u verwijdert uit de gemeenschap van het volk Gods, dat gij met heidenen reist naar een heidensch land? — dat gij het heiligdom van Jehova verlaat en zult aanlanden bij de altaren der afgoden?”

„Ik weet alles,” zegt Jona, „en geen macht der wereld had mij van mijn volk kunnen scheiden, maar wel de wil van Jehova! Slechts weg! Slechts weg!”

Wij zouden den man verder kunnen vragen of hij dan vergeten had, wat in Psalm 139 geschreven is van vluchten voor Jehova, of hij dan vergeten had, hoe God te allen tijde den last hielp dragen, wel-

ken Hij oplegde, hoe Hij door alle gevaren, door alle doolhoven zijne dienstknechten leidde, ja, wij zouden hem nog veel kunnen vragen. Maar besparen wij ons die moeite. De man hoort niets, ziet niets, weet niets. Een enkele gedachte is in hem, beweegt zich in iederen polsslag, roert zich in elken bloeddroppeel: „Slechts weg!

Alles — slechts niet de wil van Jehova! Slechts weg van het aangezicht des Heeren!”

Begrijpt gij dat, waarde lezer? Geen mensch be-

grijpt het, uitgezonderd hij, die reeds den reuzenstrijd tegen zichzelf heeft aangevangen. Den meesten menschen is dit een raadsel, niet zoozeer omdat zij zoo vroom zijn en zich Gode onderwerpen, maar omgekeerd, omdat zij hun eigen wil, hun eigen neiging, hun lusten, begeerten, driften gehoorzaam zijn, gelijk een stompe slaaf zijn gebieder, en omdat zij zich door die machten laten rondvoeren gelijk een schip, dat anker en roer verloren heeft, op de onstuimige zee door den wind heen en weder gedreven wordt. De lezers echter, die het beste weten, wat de strijd des geloofs in zich heeft, zullen het meest met Jona sympathiseeren, ja zij zullen uit hun eigen levensloop eene geschiedenis als van Jona's vlucht weten te verhalen.

Onderstellen wij: het woord Gods komt tot een of ander mensch. Het moge komen uit het binnenste of van buiten af, het moge komen door een medemensch of door een gezegde der Schrift, het moge komen door allerlei levenservaring, hetzij op diepe paden der smart, hetzij op liefelijke wegen van den goedertieren God, — kortom, het kome zoo het komt, maar als een bliksemstraal slaat het in de ziel! Gij verstaat wat God tot u spreekt en dat Hij het is, hetzij Hij u nadert in den storm of in het zachte suizen van den wind. Hij spreekt tot u — ik voeg allerlei bijeen — bij voorbeeld: „Schik u in dezen of genen toestand van verwijdering of vereeniging, die u nu nog zoo onverdragelijk toeschijnt!” of: „Vraag dezen of genen, dien gij beleedigd hebt om vergeving!” of: „Verzoen u met dien ouden vijand!” of: Beken deze of gene schuld, die als een vloek op uwe ziel rust!” of: „Breek met deze of die boezemzonde, die u zoo zoet is, maar die u door en door vergiftigt!” of: „Maak het onrecht, dat gij begaan hebt, weder goed!” of: „Geef N. N.,

dien gij bedrogen of het zijne ontvreemd hebt, het zijne terug!" enz. enz. Nog duizend zulke bijzonderheden zou men kunnen aanvoeren. Maar niet anders is het bij de grootste aller vragen, waarbij het te doen is om eene waarachtige bekeering, die diep in den boezem ingrijpt. Het weerklinkt in u: Haast u en red uwe ziel. Nog zijt gij op den weg des verderfs. Haast u en zoek uw Verlosser! — Zijn er niet, geliefde lezer, in uw leven uren, tijden, waarin zulke stemmen rondom u klonken en gij ook zeer goed wist: „Deze zijn stemmen Gods!" En nu, hoe hebt gij u daarbij gedragen? Is niet dikwijls de vlucht op zee uw antwoord geweest? In de zee van het wereldsch leven vlucht de mensch, die zulke stemmen niet hooren, of nog niet volgen wil.

De een stort zich hals over hoofd in den draaikolk van wereldsche genoegens, verstrooiingen en vermaken, om zich van die stemmen te ontdoen. Een ander maakt het schijnbaar beter, maar even goddeloos. Hij verstrootit zich in dubbele, drievoudige werkzaamheden, gunt zijn geest dag noch nacht rust, want hij wil niet tot zichzelf komen. Wederom anderen begeven zich in krijgsveld, in den oorlog, — velen doen hetzelfde, wat Jona deed, en trekken door de bruisende zee naar het Westen. O, hoe talloos velen zijn hem ook in onze eeuw gevolgd, die dikwijls slechts vloden voor de plaatsen, waar zooveel hun de indrukken herinnerde van eene liefelijke, vrome jeugd, de menigvuldige vermaning van een vromen vader, zoovele tranen van eene getrouwe moeder! Zij vloden voor God op de zee. — Wederom anderen zochten die stemmen Gods te doen verstommen, terwijl zij hun huiselijke plichten of andere verplichtingen met eene pijnlijke nauwgezetheid nakwamen. Die dwazen willen anderen ten goede doen komen, wat zij aan

zichzelveu bederven? O, de vernuftige mensch kent duizenden wegen om voor God op zee te vluchten. Ondertusschen is het voor Dien, die op den bodem ziet, geheel hetzelfde of iemand zich door de schoone kunst of edele wetenschap, of wel door den sterken drank, door het kaartspel en slechte romans van zijn heiligen wil tracht te ontslaan. In wezenlijkheid is 't hetzelfde: — Jona, die op de zee vlucht. Hetzij in den boerenkiel of in den koningsmantel, hetzij in den tabberd of in den krijgsmansrok, het brengt in de zaak volstrekt geen verandering.

Keeren wij naar Jona terug. Hij staat op het verdek. Hij ziet naar het Westen heen. Zijn woonplaats, zijn geluk, zijn volk, zijn vaderland, zijn God heeft hij den rug toegekeerd. Zijn gelaat is somber. De zee bruist tegen de rotsen van Joppe; woester nog bruist het in zijne ziel. — De zeilen zijn opgeheschen, — de ankerketting wordt opgewonden; — de wind is gunstig; de golven heffen het vaartuig op. Nu gaat het de ruimte in! Naar het Westen, naar het Westen, weg tot aan het uiterste der zee — voor het aangezicht des Heeren weg. O Jona, arme, arme verblinde Jona, hoe zal het u gaan?

IV.

DE STORM VOOR DEN VLUCHTENDEN PROFEET

EEN BODE VAN JEHOVA.

(JONA I : 4.)

1. God is getrouw.

Het is een treurige toestand, als men een werk, van welken aard ook, begint en men kan met geen blijmoedig hart daarop den zegen van God afsmeeken. Het is een kwade zaak, als men zich in een gezelschap begeeft en niet bidden kan: „Wees Gij, o God! in het midden van ons;” of als men ten strijde trekt en niet kan bidden: „Jezus, Gij Vorst des levens, help mij overwinnen;” of als men eene reis onderneemt en niet zonder huichelarij kan bidden: „Jezus, ga vooraan, bestuur mijnen gang.” In één woord, of wij met blijmoedige, oprechte harten bij den aanvang van hetgeen wij verrichten den zegen des Almachtigen kunnen afsmeeken, is een zeker kenmerk, hoe het met onze zaak gesteld is.

Zoo gingen wij onlangs in de rotsachtige haven van Joppe met den profeet Jona onder zeil, en wij moesten voor deze reis het ergste vreezen. Jona toch kon op deze vaart naar Tharsis geenszins den zegen Gods verwachten. Zijn hart was koud, zijne ziel was duister, zijne lippen waren stom en stuursch voor God en menschen. Hoe zou hij hebben kunnen bidden? Hoe kan men zijne tegenpartij, met wie men op leven en dood strijden wil, bidden: „Sta mij bij!”? Wij zagen hoe Jona slechts met een enkele gedachte bezielde was: „Weg, weg, weg van voor het aangezicht van Jehova!”

Wat zal nu geschieden? Tweederlei is denkbaar: Of Jehova laat den voortvluchtigen zijn gang gaan en geeft hem over, of Hij gaat hem achterna en brengt hem terug, ook zonder zijn wil.

Menschenkinderen zijn gewoonlijk spoedig tot handelen gereed zoolang geen nieuwe, heilige liefde van boven in hen heerschende geworden is. Na eenige slechte ervaringen, na eenige kleine teleurstellingen, welke zij van hunne medemenschen ondervinden, laten zij hen varen. Alsdan heet het: „Die is niet te helpen! — Hij wil zijn verderf! — Ik zou hem gaarne geholpen hebben — doch wie niet hooren wil, moet voelen! — Hij mag nu zien, hoe het hem gaat!” — en welke dergelijke menschlievende spreekwijzen er meer zijn. — Ach, indien God, die niemand onzer noodig heeft, alzoo met ons wilde handelen, wij allen waren verloren! Hij had ook Jona niet noodig. Was het voor de klei niet eene groote eer, dat de pottenbakker haar tot een heerlijk vat wilde bewerken? — Had Jona niet op zijne knieën moeten danken, dat zijn God hem alzoo wilde gebruiken? Kon God niet uit een steen zich een gewilligen zending hebben verwekt? Buiten twijfel! Maar de hemelsche Opvoeder geeft zijn weerspannigen scho-
lier zoo spoedig niet verloren. God is liefde.

Maar inplaats van zachte liefdekoorden moesten nu watervloeden en vuurvlammen Jona op den heiligen weg van God voeren. Den lichtzinnige of eigenzinnige, dien gij tevergeefs voor den afgrond gewaarschuwd hebt, moet gij misschien later met een ijzeren haak daaruit trekken. Bezwaarlijk zal het alsdan te vermijden zijn, dat gij hem daarbij pijn veroorzaakt, ja misschien diepe wonden toebrenge, wier littekenen hij gedurende zijn geheele leven met zich draagt. De Schrift is vol

voorbeelden van eigengemaakt lijden van zulke eigenwillige kweekelingen des Allerhoogsten, Wij herinneren hier alleen den aartsvader Jakob, den zoon van Izaak. En in de negentiende eeuw na Christus geboorte is het nog zooals in de twaalfde eeuw vóór Christus. Wie met aandacht zijn weg overziet, zal moeten bekenen, dat hij door het volgen van zijn eigen wil dikwijls God als het ware gedwongen heeft hem te leiden op wegen van diepe verootmoediging, en dat hij zichzelf op die wijze het bitterst leed heeft berokkend. Tersteegen drukt dit aldus uit:

„God bereidt u geen smart,
Steeds wil Hij haar stillen.
Waar ligt dan haar oorsprong?
In het eigenwillen.

Zoekt ge intijds dat kind der smart te dooden.
Hij redt gewis u uit al uwe nooden.”

God laat zijn kind, in wien Hij zijn werk is begonnen, niet los. Hij is getrouw, — ja, als het geoorloofd is dit te zeggen: Hij is taai in zijne ontferming. Hij houdt aan!

„Wat Hij bemint, bemint Hij eeuwig.
Wat Hij in handen heeft, dat houdt Hij vast.”

Maar boven de eigen gekozen wegen zijner kinderen heeft Hij zelf dit opschrift geschreven: „Zalig — al ware het als door het vuur.” Ook aan Jona volbrengt Hij nu wat de psalmist gezongen heeft: „Nam ik vleugelen des dageraads, woonde ik aan het uiterste der zee, ook daar zou uwe hand mij geleiden en uwe rechterhand zou mij houden.” (Ps. 139 : 9, 10.) En deze rechterhand Gods is nu niet zonder eene ijzeren roede. Jehova zendt zijn bode Jona achterna, en deze

bode Gods op zee is een verschrikkelijke storm. „Maar de Heer wierp eenen groot wind op de zee; en er ontstond een groote storm in de zee, zoodat het schip dacht te breken.”

2. Gods stem in de schepselen.

Storm, duisternis en wilde golfslag waren in het hart van den profeet; en gelijk zijn hart was, werd nu de zee. Donkerheid en duisternis legden zich op de groote waterwoestenij; stormvogels vlogen in kringen rondom het vaartuig; eene ijskoude, gruwelijke stilte — dan weder een dof rommelen uit de diepte van den afgrond — zwarte dreigende golven met wit kokend schuim, nu weder een opeenhoopen van water, een woest, onbeteugeld overslaan der baren — en dan daarbij een onweder, — donder, bliksem, regenvlagen. Het schip siddert, steunt, kraakt in al zijne naden. Weldra drijft het daarheen met gebroken masten — hier begint het lek te worden, daar rukt de vloed den eenen balk na den anderen weg, het schip dreigt te breken. Al de arbeid der menschen beteekent hier nog minder dan de worsteling van een geitje tegen eene vertoornde leeuwin. Radeloos, wanhopend staan de op den zouten vloed grijsgeworden zeelieden. Zulk een storm beleefden zij nog nimmer; ook was in de Middellandsche zee zulk een onweder eene zeldzaamheid. Geen wonder! In dezen storm was ook de heilige God met zijne oordeelen. De storm is zijn engel (Ps. 104 : 4), de woedende zee zijne dienaar, die zijn wil volvoert; — storm en watervloed zijn slechts de uitvoerders van het goddelijk gericht.

Aldus gebruikt God alle schepselen, zoodat Hij door hen op menigerlei wijze spreekt tot zijne menschenkin-

deren en hunne voeten richt op den weg des vredes. Tot Abraham sprak Hij door de lichtende sterren aan het uitspansel, — tot Noach door den schitterenden regenboog in de wolken, — tot Petrus door de visschen in de zee, — tot de Wijzen uit het verre Oosten door een wonderlijk hemelteeken, — tot Elia door de raven bij de beek Krith, — tot Jona door den bruisenden vloed der wereldzee. Er is geen taal of woord, waarin men niet Gods stem kan hooren, wanneer slechts eerst het oor geopend is.

Van den aanvang af was de mensch bestemd de gezamenlijke schepselen te beheerschen en aan zich te onderwerpen. Daarmede is nu, gelijk vanzelf spreekt, niet bedoeld dat hem het grove geweld tegen alle dingen werd verleend, maar dit, dat de mensch alle schepselen zou kennen en doorzien tot in den diepsten grond en daardoor ook verstandig zou kunnen leiden en regeeren. Door de zonde echter verduisterde het vroeger zoo heldere en eenvoudige oog des menschen; de wereld stierf voor hem, sedert de dood in hemzelve zijn intocht hield. Eerst onze Heer Jezus Christus, de reine, heilige Menschenzoon, de tweede Adam, herkende wederom het wezen en het verborgen bestaan van alle schepselen met een verlicht, opgeklaard oog. Hij hoorde allerwege in het golfgeklots van het uitwendig leven de stem zijns Vaders; Hij zag in elk zichtbaar schepsel een beeld en gelijkenis van het onzichtbaar Godsrijk. Het zuurdeeg, dat de vrouw kneedt, — de bliksem, die van den hemel schiet, — de dief, die door het venster klimt, — het huis, dat op zand zonder fundament gebouwd is, — het gloeiend morgenrood, dat den storm aankondigt, — de schat, die in de aarde begraven ligt, — de visschen, die in het net gevangen

zijn, — de kostbare parel, die op de markt te koop is, — de herder, die de schapen scheidt, — de maagden, die naar de bruiloft gaan, — het bloempje, dat langs den weg tiert, — de koning, die naar een ver land trekt, — het zaaikoren, dat op den akker valt, — de dienst-knecht, die op zijn heer wacht, — de musch, die op het dak tjilpt, — kortom, alle, alle schepselen en alle voorvallen in de zichtbare wereld zijn voor Hem gelijkenissen der dingen, der wetten en gebeurtenissen in de onzichtbare wereld van het Godsrijk en van het menschenhart.

Wij kunnen dat alles hier slechts aanwijzen. Maar gij, geliefde lezer, moet u een oor en oog afbidden voor de stemmen en teekenen Gods in het leven, dat u omgeeft. De meeste menschen verbeelden zich, dat zij slechts Gods woord kunnen hooren, wanneer ze tusschen de kerkmuren, onder den preekstoel, of voor het altaar zitten, of voor het opengeslagen gezang-, gebeden- of bijbelboek. Vandaar dat zij zoo zelden er toe komen om Gods stem te vernemen, die overal rondom hen klinkt. Doch om hier van de zoo krachtig sprekende stemmen Gods in de natuur te zwijgen, zoo behoeft gij slechts door het venster op de straat te zien, om zijne teekenen te aanschouwen, ja, temidden van het gewoel des levens zijt gij door zijne stemmen omgeven. Het komt er slechts op aan, of gij een oor daarvoor hebt.

Gij begeeft u bijvoorbeeld naar uwe bezigheden, langzaam komt een lijkstoet u tegen. Welk een „memento” (gedenk te sterven) voor u? Hoevele vragen worden tot uwe ziel gericht! „Waar is nu deze uw gestorven medemensch, — en in welken toestand? Wat was zijn hopen en zijn streven in deze wereld? Kende hij den Vorst des levens? — En wanneer over acht dagen of

veertig jaren die zwarte wagen u naar den grooten doodenakker brengt — heeft uwe ziel een ankergrond gevonden? Zijt gij verzekerd van uw weg en van uw streven?" — Of gij gaat voorbij de donkere muren van eene gevangenis, — voorbij een krankzinnigengesticht, waaruit gillende huiveringwekkende klanken tot uw oor doordringen; voorbij een danszaal, waarin een luidruchtig leven tiert en raast; voorbij een gasthuis, waar zulk eene volheid van lijden en smart is opgehoopt, — hoevele ernstige stemmen dringen dan overal tot uw oor, in uw hart, wanneer gij slechts den tijd u gunt en de oprechtheid hebt om aan te hooren! Daar ziet gij hoe men een dronken mensch, die meer op een dier dan op een redelijk wezen gelijkt, naar huis sleept, — predikt u dat beeld niet met een donderende stem, dat de zonde het verderf der menschen is? Of gij neemt een nieuwsblad in handen en leest het, niet alleen om het nieuws uit de wereld te hooren, maar om uzelf en het menschelijk wezen te leeren kennen. Gij zult, is slechts het leven Gods in u geboren, door de dingen, die u worden medegedeeld, hetzij ze goed of kwaad zijn, overal wenken en vingerwijzingen vinden naar binnen in uw hart, of opwaarts naar de eeuwigheid, — overal bevestigingen en verklaringen der waarheid en van het woord des Eeuwigen. Of gij zijt tehuis en uw kind zit op uw schoot; vertrouwend legt het zijn hoofdje tegen uwe borst; het is volkomen tevreden bij u te zijn en het vreest niets, omdat het onder uwe hoede is. Hoort gij niet, terwijl gij zijn hart nevens het uwe voelt slaan, een zachte stem, die echter krachtig in uwe ziel dringt: „Word als een kind jegens uwen God! Val als een kind in uws Vaders schoot en laat Hem in alles voor u zorgen!" In één woord, wanneer eerst de

geest van den tweeden Adam u weder bezielt, zoo wordt ook de wereld weder levendig voor u; nu verklaart gij u de wereld door het geopenbaarde Woord van God en wederkeerig verklaren u de Godsstemmen uit de wereld, wat Hij in de Heilige Schriften gesproken heeft. Door al zijne schepselen, groot of klein, door alle voorvallen van het groote en kleine leven op aarde, door al zijne gunstbewijzen en door al zijne oordeelen, door alles wil uw God tot u spreken. Zoo eerst wordt het leven belangrijk, en belangrijk wilt gij het toch gaarne hebben. Maar geen schoolgeleerdheid en wereldwijsheid in de gewone opvatting: slechts eenvoud en zuiverheid des harten schenken dat verstand, dat de spraak der schepselen verstaat en de prediking der eeuwigheid hoort in alle gebeurtenissen van den tijd.

Maar het is meer dan tijd om te zien naar den voortvluchtigen profeet, wien Jehova zijnen engel in de gedaante van storm en golfslag heeft toegezonden. Wij zullen zien of het dezen bode Gods gelukt Jona op den weg des levens terug te brengen.

V.

IN DE POORT DES DOODS.

(JONA I : 5.)

Het is eene waarheid Gods en tevens eene waarheid, die op de daken wordt gepredikt en door geen mensch kan worden ontkend, — dat wij allen sterven moeten.

Maar evenzeer is het eene zekere en treurige waarheid, dat de mensch, zooals hij van nature is, zeer zelden ernstig aan deze waarheid denkt, dat hij zich zelden verplaatst in dezen toestand van sterven, die hem toch zeker verbeidt, wellicht in het volgende oogenblik verbeidt, en daaruit de ware gevolgtrekkingen maakt. Wanneer de godsman Mozes zijnen God bidt: Leer ons onze dagen tellen, opdat wij een wijs hart bekomen!" (Ps. 90), hoeveel te meer zal de mensch, zooals hij gewoonlijk is en in den stroom der tijdelijke en wereldsche gedachten zich laat rondvoeren, zulk een gebed noodig hebben! O hoe geheel anders zouden wij het leven aanzien, wanneer wij ons in den geest dikwerf verplaatsten in die ure, waarin wij gaarne of ongaarne uit den tijd in de eeuwigheid zullen overgaan. Wij lezen van een godvreezenden en wijzen vorst, die een zijner pages op eene bijzondere wijze op het smalle pad voerde, dat ten leven leidt. Deze jongeling kende geen hooger verlangen dan geld te hebben, veel geld en daarnaar al zijne zinlijke lusten en driften den vrijen teugel te kunnen vieren. De koning merkte dit op, en zeide tot hem: „Ik wil u na verloop van een jaar een schatrijk man maken, wanneer gij naar mijn wil handelt. Gij zult namelijk naar elk sterfbed in uwe nabijheid, waarvan gij in den loop van het volgend jaar zult hooren, gaan en daar gedurende een uur bedaard toezien en luisterend vertoeven. Is dat jaar ten einde, dan kunt gij uw geld ontvangen, slechts moet gij mij dan beloven, nooit meer in den bijbel te lezen, nooit meer eene kerk te bezoeken en nooit meer te bidden.” De page sprong op van vreugde en nam volgaarne dit voorstel aan. Maar voor dat de helft van het jaar voorbij gegaan was, was hij tot andere gedachten gekomen.

Hij was een biddend mensch geworden en zag de dingen dezer wereld geheel anders aan, nadat hij ze van de zijde der sterfbedden had gezien. Van het goud des konings zag hij nu gaarne af, om een goud te zoeken, dat door de heilige vlammen Gods gelouterd is.

Geen sterfbed, maar een aantal menschen, die volkomen bij hun verstand en in het volle bezit hunner krachten zijn en nochtans met een gezond lichaam in de poort des doods staan, stelt ons het boek van Jona voor oogen. (I: 4 en 5). Wij zagen, hoe de storm als een bode Gods zijn bevel volbracht, — de zee was op het onstuimigst verbolgen, — het schip dacht te breken. Hoe hielden zich nu de zeelieden in het aangezicht des doods? Drieerlei wordt ons bericht. Vooreerst: „de zeelieden vreesden;” vervolgens: „zij riepen een iegelijk tot zijnen God;” eindelijk: „zij wierpen de vaten, die in het schip waren, in de zee om het te verlichten.”

Alzoo zij vreesden. Waarom? Voor wien? Welnu, dat is geen vraag. Zij maakten zich bevreesd voor den dood, die met zijn donker gelaat uit den huilenden en loeienden storm en uit de verbolgen golven hun tegengrijsde. Zij zagen in het witte schuim, dat nu en dan de zee bedekte, als zij voor een oogenblik rustte om met nieuw ontzettend woeden zich op te heffen, — daarin het doodsgewaad, waarin zij spoedig zouden worden gewikkeld, en de moedige mannen sidderden en beefden.

Er is veel op aarde, dat de menschenkinderen angstig maakt, dat hun het koude angstzweet op het voorhoofd drijft. Voor den een is het dit, voor den ander dat. Maar iets is er, waarvoor allen evenzeer sidderen en tegenover dit eene zijn allen evenzeer onmachtig, of zij millioenen geld of eenige penningen, of zij konink-

rijken of oude lompén kunnen aanbieden; tegenover dit eene staan allen op éene lijn, vorsten en bedelaars, geleerden en boeren, de bloeiende jeugd en de wankelende ouderdom; dit eene schrik- en huiveringwekkende is — de dood.

Het is niet zoozeer het sterven op zichzelf, de smarten, de angsten, de worsteling, die met de geheimzinnige scheiding van lichaam en ziel verbonden zijn. Zij zijn dikwerf zeer zwaar en groot, maar ook, voor zoover men zien kan, dikwerf onmerkbaar klein, ja, nauwelijks ondervonden. In elk geval zijn zij altoos iets voorbijgaands. Ware het niets meer, dan zou het dwaas en onwaardig zijn, daarvan zooveel te spreken, daaraan zooveel te denken. evenals het dwaas zou zijn over eene na vele jaren te ondergane operatie voortdurend reeds te tobben en te huilen.

Neen, wat de dood zoo geheimzinnig, zoo verschrikkelijk maakt, zijn niet de uitwendige smarten, maar dit, dat met den dood het bestaan, dat ons alleen bekend is, ophoudt, en wij dan — in een ondoorgrondelijke duisternis neerzinken. Wat een mensch inwendig ondervindt bij den dood, wanneer de scheiding van ziel en lichaam, die toch zoo onafscheidelijk schijnen, plaatsheeft, — welk een bestaan na die scheiding volgt, — in welken samenhang het tegenwoordig leven met het toekomstige staat, — in welken toestand wij ons in gindsche wereld bevinden, door welke wetten, rechten, verordeningen en machten dat leven wordt geregeld, enz., over dat alles ligt een dichte sluier; en een donker voorhangsel, een voorhangsel, waardoor ook het scherpste oog niet vermag door te dringen, roept hier ons onderzoeken, denken en vragen een gebiedend „halt” toe; gelijk een dichter zegt:

„Strijk, adelaarsgedachte,
 Strijk uwe vleugels;
 Verbeelding, die het luchtruim klieft,
 Werp 't anker uit!”

Maar de mensch, wanneer hij rustig wordt, wanneer hij tot zichzelf komt in een oprechte zelfbeheersching, huivert en siddert, wanneer hij in den geest voor het voorhangsel treedt. Er is, bij alle onzekerheid der bijzonderheden, in zijn binnenste eene getuigenis, dat aan gindsche zijde nog een leven is, maar dat in dit leven alle schijn is vernietigd, en slechts hetgeen iets is, in aanmerking komt. Daarom siddert met recht voor den dood alles, wat niet in den dood van den Overwinnaar des doods en van den Vorst des levens reeds hier door den dood in het leven gedrongen is. Wie echter niet siddert is geen held, maar een nar, die zich slechts voor zichzelf vermomd heeft. Er zijn misdadigers geweest, die op het schavot met groote gemoedsrust hunne pijp gerookt en haar tegen den balk der guillottine zorgvuldig uitgeklopt hebben, vervolgens hun hoofd als tot slapen onder de bijl hebben gelegd. Zoo is ook der Amalekieten koning Agag met lachenden mond in den dood gegaan, terwijl hij de eigenaardige, zichzelf bespottende woorden sprak: „Voorwaar, de bitterheid des doods is geweken” (1 Sam. XV: 32). Maar dat zijn slechts hulpmiddelen en goochelarij tot zelfbedrog. Alle menschenkinderen, zoolang zij in deze wereld hunne levenswortels geslagen hebben, zijn in den grond bezien dienstknechten van de vreeze des doods en worden door haar her- en derwaarts gejaagd gedurende hun gansche leven. Dit is zoo, zij mogen het willen hooren of niet. Noch een wilde, woeste zinnenroes en het drinken van den zwijmeldrank, — noch ook een ongehoorde in-

spanning des geestes, welke in de hoogte en diepte aller schepselen zoekt in te dringen, — noch ook een monnikachtig, somber, de wereld ontvluchtend zich verdiepen in doodsgedachten geeft hier licht en kracht; — gelijk dan ook keizer Karel V tevergeefs beproefd heeft door het beschouwen van hoofdschedels, door het aanhooren van doodsmuziek, door het aantrekken van doodskleederen, door het liggen in zijne doodkist den schrik des doods te bannen.

Terugdringen kan de mensch wel de vrees des doods, in het bijzonder door zich te storten in een altoos voortdurenden roes van zingenot; zoo kan hij wellicht de stem der eeuwigheid doen verstommen voor vele jaren. Dit is echter alsdan geen toestand van zielegrootheid en verhevenheid, maar van stomphheid en ruwheid. De in een kunstmatigen slaap verplaatste vrees zal als een leeuw ontwaken, wanneer die beslissende ure slaat. Het is een bedrog der zonde, dat wij ons dat uur zoo ver mogelijk denken, terwijl er toch geen macht op aarde is, die ons zekerheid geven kan voor den duur van een enkelen dag.

„'t Zand kort op, de tijd verloopt!
En eer een ademtocht dit blad beweegt,
Kan ook voor u het uur geslagen zijn.”

Het is waarheid wat de profeten van het nieuwe geloof altoos weder inscherpen, dat men de menschen niet vroom kan en zal maken door hen bang te maken voor dood en eeuwigheid. Maar het is niet minder waar, dat het eene zotheid is zich tevreden te stellen, voor men een vasten troost in leven en sterven gevonden heeft. Het is ook geen overdreven godsdienstigheid, maar de ware wijsheid, wanneer de mensch bij alles

wat hem in het leven ontmoet, zich afvraagt: „Hoe zal ik over dit of dat denken op mijn sterfbed of in de eeuwigheid?” Houdt gij deze beschouwing u altoos voor, zoo zal voorzeker veel, veel in eene geheel andere gedaante zich vertoonen. Gij zult over veel lachen, waarover gij nu weent; veel zult gij schade achten, wat u nu toeschijnt winst te zijn; gij zult veel doen, wat gij nu nalaat; gij zult veel vaarwel zeggen, wat gij thans najaagt. Wij willen verder dit beschouwen, wanneer wij in het vervolg zullen zien, welke middelen de doodelijk bevreesde schepelingen aanwenden om zich voor ditmaal nog aan den dood te onttrekken.

VI.

MIDDELEN TEGEN DEN DOOD.

(JONA I: 5.)

1. Gij, o God, zijt onze toevlucht.

De zeer beroemde Romeinsche veldheer en natuuronderzoeker Plinius, die een tijdgenoot van den apostel Johannes was, heeft bijzonder zijne beschouwingen tot de dierenwereld uitgestrekt. Onder anderen verhaalt hij ons van den mol: „Moriendo incipit oculos aperire,” dat wil zeggen: „Bij zijn sterven begint hij eerst zijn oogen te openen.” En alzoo draagt zich ook werkelijk de zaak toe. De mol heeft tengevolge van zijn werkkring gedurende zijn gansche leven ge-

sloten oogen; eerst als hij sterft, slaat hij zijne kleine zwarte oogen wijd open, schouwt in de wereld rond en opwaarts naar den hemel. Hoewel nu de mol noch vanwege zijne schoonheid noch tengevolge zijner nuttigheid een geliefd diertje is onder ons menschen, zoo moge het toch geoorloofd zijn op te merken, dat de meeste menschenkinderen, naar Gods beeld geschapen, het evenzoo maken als hij. Ook van hen geldt het, dat zij grootendeels eerst bij den dood de oogen, namelijk de inwendige oogen, in waarheid openen. Dan eerst, wanneer de stond gekomen is, om tijd en wereld te verlaten, dan eerst worden zij van hunne blindheid verlost — dan eerst leeren zij onderscheiden, wat iets is en wat niets is, wat ijdelheid is en wat heerlijkheid, — dan eerst keeren zij zich naar boven, naar de onverzegelde bronnen des eeuwigen levens en bespeuren zij tot hunne verbazing, dat zij tot hiertoe, waanzinnigen en dwazen gelijk, schijn en bedrog en beuzelarij zijn nageloopten. Ja, dan eerst zullen zij, die zooveel wisten in hunne wijsheid, waarlijk wijs zijn in den zin, gelijk Mozes dit meent Psalm 90 : 12. Zoo laat eerst zoeken zij de middelen tegen den dood en den weg ten eeuwigen leven!

Zoo zien wij het reisgezelschap van den vluchtenden profeet bevreesd en sidderend staan in de poorten des doods. Wij lezen Jona I : 5 : „de zeelieden vreesden,” toen de onstuimige golven dreigden hen te verzwelgen. Doch zij berustten niet in eene werkellooze vreeze des doods, maar met eene geweldige inspanning van lichaam en geest wendden zij krachtige middelen aan om den dood af te keeren en te ontgaan. Zij handelden op tweederlei wijze; in de eerste plaats riepen zij een iegelijk tot zijn God, en vervolgens wierpen zij de vaten, die

in het schip waren, in de zee. Zijn dit de rechte middelen? Alsdan kunnen wij veel leeren. Welnu, wij zullen zien. In elk geval is ditmaal het einde, dat de zeelieden de haven bereiken.

Of zij in het algemeen godvruchtige menschen waren dan wel in dien vreeselijken storm eerst vroom geworden zijn, laten wij voorloopig in het midden. Toch laat alles wat wij van deze menschen vernemen een goeden indruk achter. Zij waren wel heidenen, maar zooals het schijnt, vrome heidenen. Welke goden zij aanriepen weten wij niet, maar hoe ook zij deze noemen mogen, — zij meenden toch in den diepsten grond hunner harten slechts dien Eenen, die redden kan uit allen nood, den hun onbekenden God van hemel en aarde. Onwetend vereerden zij Hem; en Hij, die zelfs het roepen der jonge raven als een aanroepen van zijn heiligen naam erkent (Ps. 147 : 9), verklaarde naar zijne groote barmhartigheid de wellicht onverstaanbare woorden der zeelieden naar den geest der eeuwigheid, die daarin verborgen lag. Doch wat ons hier voornamelijk belangrijk is: in elk geval hooren wij hen hier in het aangezicht des doods ijverig God aanroepen om redding en ontferming. Wij hebben hier een bewijs voor hetgeen de heilige zanger in Psalm 107 : 25—28 zegt: „Als Hij spreekt, zoo doet Hij een stormwind opstaan, die hare golven omhoog verheft. Zij rijzen op naar den hemel, zij dalen neder tot in de afgronden; hunne ziel versmelt van angst. Zij dansen en waggelen als een dronken man, en al hunne wijsheid wordt verslonden. Toen riepen zij tot den Heer in de benauwdheid, die zij hadden.”

Doch slaan wij het oog van dit kleine beeld op het groote wereldleven. Is het daar niet alzoo, dat talloos vele menschen dan eerst, wanneer de schaduwen des

doods op hun weg vallen, het aangezicht des levenden Gods zoeken? Ja, dan ontwaken de diepste slapers; de meest verdierlijkste dienstknechten der zinnelijkheid worden nu wakker geschud, de ongeloofigste spotters worden nu geloovig en vangen jammerend aan de hulp en ontferming van dien God af te smeeken, dien zij gedurende hun geheele leven den rug hadden toegekeerd. Hij, dien zij voor een onmachtig niets, voor een hersenschim, voor een vrucht der verbeelding van zwakke zielen en dweepachtige hoofden hebben verklaard en bespot, wordt hun nu op eenmaal Majesteit en een troon der genade. Men zou hiervoor tallooze voorbeelden uit de rij van kleine en groote geesten kunnen aanvoeren; maar hij, die met een geopend oog het leven beschouwt, — hij, die niet te zacht voor zichzelf is om nu en dan zich bij een sterfbed te begeven, behoeft geen gewaarborgde of niet gewaarborgde stervensgeschiedenissen van Voltaire, Heine en andere voorname spotters te lezen, — hij kan ze zelf beleven. Hij kan het beleven, hoe de ongeloofigen in hun dood hun ongelooft vervloeken, hoe de stervende goddeloozen sidderend hunne handen uitstrekken naar den levenden God. Moge het alsdan niet te laat zijn!

Midden in den bloei van 't leven

Zijn wij door den dood omgeven.

Wie, wie zal ons hulpe biên?...

Leer ons, onder heilig beven,

God des levens, tot U vliên!

Wee over hen, die de reddingsboot eerst willen timmeren temidden van den laatsten storm en der schipbreuk? Welzalig zij, die zoolang zij hier op den weg der genade verkeerden, barmhartigheid ver-

krijgen en hulp zoeken tegen den tijd, dat hun redding noodig zijn zal. Laat ons zoolang het heden genaamd wordt ootmoedig en geloovig de toevlucht nemen tot God en in gemeenschap leven met dien God, die ons door Jezus zoo vriendelijk en minzaam lokt. Eerst in het sterven en in de opstanding van den heiligen Menschenzoon heeft God zich geopenbaard als de Overwinnaar des doods in en voor ons arme menschen des doods. Voor hen, die door een levend geloof hun hart aan Jezus Christus hebben gegeven, is den dood de prikkel ontnomen, omdat door Jezus' kruis de afgrond des doods, welke de zonde is, voor eeuwig is toegedekt. Zij, die in waarheid aan Jezus hun hart hebben verloren, maar zijn hart hebben gevonden, weten ook midden in den dood, dat zij meer dan overwinnaars zijn door Hem, die hen heeft liefgehad. Hij, die dit nog niet weet, hoort nu eindelijk het: „Kom en zie,” dat Jezus hem toeroept. Jezus alleen heeft, ja, Hijzelf is het volkomen middel tegen den dood.

Onze goede Tharsisvaarders kenden Hem nog niet, door wien de dood een zegepraal geworden is; maar vol vertrouwen wendden zij zich tot de goden, welke zij meenden dat toornig waren, maar van welke zij toch het stil vertrouwen voedden, dat bij hen barmhartigheid woonde. En zij deden goed daaraan.

2. De ballast over boord.

Zij doen echter nog iets meer. Zij werpen de vaten, die in het schip zijn, in de zee, om het te verlichten. Terwijl zij alzoo naar hun beste weten hun hart omhoog heffen, waar God woont, werpen zij hun aardsche goederen naar beneden in de diepte van den oceaan. Merkwaardig! om eene geringe hoop op het behoud huns

levens meer te hebben, werpen zij alles wat het schip bevat in de zee, die sedert duizenden jaren, gedurende welke de menschenkinderen op haar hebben rondgedobberd, ach, hoeveel onnoemelijke schatten van onberekenbare waarde verslonden heeft. In dit geval was het buiten twijfel eene lading der kostbaarste voortbrengselen van het zonnig Oosten, die naar het verre westelijk gelegen Spanje zullen worden vervoerd, — Sidonisch purper wellicht, kostbaar Damasceensch weefsel, vaten met olijfolie van de bloeiende oevers van het meer Gennesareth, myrre en goudstof uit Arabië, edelgesteenten van het strand van den Tigris, cederhout van de hoogte van den Libanon — en welke meer heerlijke dingen in de haven van Phenicië geladen zijn. Dat alles wordt zonder mededoogen aan de vratige golven opgeofferd. Misschien stak het geheele vermogen van onze schippers in deze lading, misschien hadden zij daarvoor hun levenlang gezwoegd. Toch hooren wij geen klacht over dit ontzettend verlies. Te leven, te leven, slechts nog een weinig te leven, dat is hun eenig verlangen. „Red mij, beste dokter, geef mij nog een enkel jaar levens, en mijn geheele vermogen behoort u!” — zoo smeekte en jammerde eene geestige vriendin van Schiller op haar sterfbed. Maar indien zij ook den troon van den hemelschen keizer in Peking en al de parels der zee tot loon voor een nieuw levenselixir had kunnen aanbieden, de arts kon toch slechts doen wat hij deed, namelijk de schouders optrekken en weemoedig lachen. Ja, bij den dood wordt veel ellendige ballast, wat in het leven een voorwerp was van het zoetste begeeren. Gelijk Schillers vriendin, zoo spreken zelfs de grootste gierigaards bij den dood. En toch, hoe loopt en draaft het menschenkind naar geld en goed,

tobt dag en nacht voor deze of gene winst, genot of bezitting, — voor al zulke dingen, die nochtans in dit leven gedurende geen enkel uur ware, innerlijke verzadiging, vrede en vreugde geven en in den dood op eenmaal minder waarde hebben dan een ellendige stroohalm en een spinrag. O zotternij, o ongelukkige verblindings der Adamskinderen, die den mol gelijk, in den dood eerst hun oogen openen, om alsdan te erkennen en te bedenken, wat iets is en wat niets is, wat een fundament en wat een blauwe damp is.

Wij moeten dat „over boord werpen” van hetgeen geen blijvend goed is, beoefenen en aanleeren, voordat de golven des doods over ons scheepje slaan. Weg, weg met alles, wat het naar de haven der eeuwigheid zeilend schip bezwaart. Over boord daarmede! Niet dat wij voor het uiterlijke op eene monnikachtige, de wereld ontvluchtende wijze de dingen dezer aarde moeten verachten en verwerpen, — integendeel, wij moeten in ons aardsch beroep met ware blijmoedigheid en krachtvollen ijver werkzaam zijn, wij moeten verder met dankbaarheid en oprechte vreugde genieten wat Gods goedheid ons in het groote of kleine van de geschapen dingen aanbiedt; maar als iets, dat wegsnelst. Wij moeten ons door niets innerlijk laten kluisteren, door niets ons laten gevangennemen, door niets hier beneden onze harten laten binden. Alles is verwerpelijk en moet worden weggeworpen, wat ons traag maakt in de gemeenschap met God. Daarom zullen wij in Hem alles hebben, — dat wil zeggen: „hebben, als hadden wij niet,” bezitten, als bezaten wij niet. „Er is niets verwerpelijk, dat met dankzegging genoten wordt,” zoo spreekt met vrijgevigheid de apostel Paulus; en wederom: „Alles is het uwe! doch gij zijt van Christus.” Wanneer

dat laatste in waarheid alzoo is, dan, maar ook dan alleen is het eerste waar. Staat bij ons onze hemelsche Koning boven alles en in alles wat onze ziel liefheeft, zoo komen wij ook tot het genieten der geschapen dingen zonder hunne slaven te worden en zonder later, verzonken in de smarten der wereld, over teleurstellingen te moeten weenen.

Hij, die de wereld genieten wil, verloochene eerst de wereld en werpe in den Heer der wereld zelve, in den Vader aller geesten, het anker zijner ziel uit. Hij, die het middelpunt heeft, heeft ook den omtrek; maar niet omgekeerd!

In dien zin moge dan ook nu het gedrag der Tharsisvaarders ons tot eene gelijkenis en voorbeeld zijn, dat wij iederen dag en ieder uur navolgen; — in de hoogte met onze harten; — in de diepte met alles wat ons scheepje bezwaart.

VII.

WAT IS U, GIJ HARDSLAPENDE?

(JONA I: 5 en 6.)

„Maar Jona was afgegaan aan de zijde van het schip, en lag neder en was met een diepen slaap bevangen. En de opperschipper naderde tot hem en zeide tot hem: Wat is u, gij hardslapende?”

1. Slaap en slaap.

In het plantsoen van het kerkhof te Bremen ziet men een zwart kruis, dat ter eere en nagedachtenis van een

in den bevrijdingsoorlog gevallen is opgericht. Zijne vrienden hebben tot opschrift daarop gesteld de volgende woorden van Schiller:

„Het leven is niet het hoogste goed;
Het grootste kwaad, dat is de schuld.”

Dit is een zonderling woord en dubbel vreemdsoortig als een woord ter nagedachtenis van een gestorven vriend. Want is het niet merkwaardig, wel te verklaren wat het grootste kwaad is, maar niet te zeggen wat het hoogste goed is, slechts wat het hoogste goed niet is, namelijk dat dit het leven niet is. Is het dan misschien het sterven; misschien de dood voor het vaderland? Toch was dit altoos een recht weemoedig woord, indien nu daarmede alles ten einde ware! Wat is dan het hoogste goed? De groote dichter geeft hierop geen antwoord. Heeft hij er geen geweten? In elk geval kent de geest dezer wereld er geen. Slechts hij, die in de gemeenschap des levenden Gods rust, slechts hij, die door Jezus Christus met den heiligen God, met den Vader der heerlijkheid verzoend is en één met Hem geworden, kent het antwoord, ja, bezit reeds hier aanvankelijk het hoogste goed. — Wat echter het grootste kwaad is weet ook Schiller. Ieder mensch, die het weten wil, weet het, want ieders geweten zegt het: de schuld en de daardoor veroorzaakte scheiding van God, het tegendeel alzoo van de vertrouwelijke gemeenschap der liefde met God is het groote kwaad. En dit, en dit eenig en alleen is wat den mensch ongelukkig en tot in den grond rampzalig maakt.

Wij zien dit ook bij den profeet Jona. Bij al den storm, strijd, arbeid en geroep der zeelieden hebben wij hem, die toch de hoofdpersoon van onze geschiedenis

is, uit het oog verloren. Zien wij nu naar hem om. Wij moeten lang zoeken, eer wij hem eindelijk in den ondersten meest verborgen hoek van het schip vinden, en wel in weerwil van storm, stortvloed, branding en schipbreuk — in een diepen slaap! Hoe merkwaardig! Hij slaapt, terwijl de zwarte wateren des doods rondom het schip bruisen. En geen golfgeklots, geen huilen en loeien van den woedenden orkaan, geen breken der masten, geen kraken der planken, die worden weggeslagen, stoort hem in zijn slaap! Wat zullen wij daarvan zeggen? Is het vreeselijk, of is het indrukwekkend?

Tusschen slaap en slaap is een groot onderscheid. „Ik zal in vrede tezamen nederliggen en slapen; want Gij, o Heer! zult mij doen zeker wonen” (Ps. 4 : 9); zoo sprak vóór twee duizend vijfhonderd jaren een stil kind van God. Wij verstaan dat woord zonder verdere uitlegging, wanneer wij des nachts ons bij de bedjes onzer kinderen begeven en hun zalig lachen in den slaap beschouwen. Zoo „geheel in vrede” zien wij den heiligen Menschenzoon temidden van den storm op het hoogst onstuimig meer van Gennesareth slapend liggen, terwijl zijne medereizigers tegen de wilde baren tevergeefs kampen en naar hunne gedachten reeds voor de poorten der onderwereld staan. Hij rust vast slapend op het scheepje, totdat zijn uur gekomen is om storm en golven te doen bedaren. Dat is een indrukwekkende slaap. En hij, die in Jezus zijn vrede heeft, kan ook onder alle orkanen en temidden van de schipbreuk der wereld rustig slapen, want hij weet:

Hij, die op Gods bescherming wacht,
 Wordt door den hoogsten Koning
 Beveiligd in den duistren nacht,
 Beschaduwd in Gods woning.

Zoo zien wij b. v. ook den apostel Paulus in den vreeselijksten storm, terwijl de op zee grijsgeworden schippers even bevreesd zijn als de soldaten, die in menigen veldslag zoo dikwijls den dood onder de oogen hebben gezien, — wij zien den discipel van Jezus Christus stil en vroolijk. Hij slaapt, hij eet, hij drinkt als gewoonlijk; hij heeft zelfs nog een vollen rijkdom van troost voor zijne reisgenooten (Hand. 27 : 23 enz.). Ja, zulk eene heilige rust temidden van storm, in nood, in lijden, zelfs in den dood — zulk een „slapen in vrede” geeft Hij aan zijne jongeren, die hun gezegd heeft: „Mijnen vrede laat Ik u. Uw hart worde niet ontroerd. Ziet, Ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der wereld.”

Wat nu Jona betreft, zoo heeft hij zeker ook in betere dagen den vrede Gods gekend, die temidden van het gewoel der menschen een aangename stilte schenkt. Maar zijn tegenwoordige slaap heeft daarmede niets gemeen, — het is juist het tegenovergestelde van dat slapen in vrede. Het is een slaap gelijk aan dien van den moedelloozen, wanhopenden, van God en menschen afgedwaalden profeet Elia, die onder den jeneverboom in de woestijn van Juda jammerde: „Het is genoeg, neem nu, Heer! mijne ziel,” en vervolgens in een diepen langdurigen slaap viel, waaruit hij eerst door den engel werd gewekt (1 Kon. 19 : 4 en 5). Zoo is ook deze slaap van Jona, maar erger nog; want ook deze slaap is een aanklacht van den profeet tegen zijn God. Voor Jehova en zijn bevel was Jona op zee gevlucht; hij was gevlucht uit de gemeenschap van zijn volk in de gemeenschap der heidenen, — het eens zoo geliefde Kanaän keert hij den rug toe, hij wil weg van zijn God tot aan het uiterste der zee; zoo stond hij op het verdek.

Men zou hebben verwacht, dat hij aldaar zou zijn gebleven om het ongewone schippersbedrijf en zeeleven te beschouwen. Maar het daglicht, dat hem daar omgeeft, staat hem tegen, de menschen, die hem omringen, hunne blikken, hunne vragen, hunne deelneming, alles stuit hem tegen de borst; — hij vlucht verder, hij vlucht naar het onderste, duisterste scheepsruim, naar het meest verborgen hoekje, zoodat niemand een spoor van hem vinden kan. Hier werpt hij zich neder. Ach, de ongelukkige heeft nog geen rust.

Zijn ergste vijand, het onrustige geweten, het grootste kwaad, de schuld, heeft hij medegenomen in de duisternis. Nu vlucht hij nog verder — in den slaap, om de bestraffende stem van zijn eigen geweten niet te kunnen hooren. Spoedig slaapt hij in en slaapt onnatuurlijk vast. De vreeselijke overspanning der laatste dagen, de slapelooze nachten, welke die opwinding met zich bracht, de onrust van lichaam en ziel, die door zulk een inwendigen strijd wordt verwekt, — dat alles werkt samen om eene geheel buitengewone uitputting en ontspanning, eene lichamelijke en geestelijke stompheid van bijzonderen aard te doen plaatsgrijpen. Hij slaapt zoo vast, dat de donder der in opstand zijnde elementen niet instaat is hem te doen ontwaken. Een treurige slaap, — en Gods engel niet bij zijn leger, maar donkere gezichten en benauwende droomen; — een treurige slaap en een nog treuriger ontwaken.

Jeremias Gotthelf zegt ergens zeer liefelijk: „De slaap is voor bezwaarde en ongelukkige menschen geschapen. Hij is de zee, waarin zij hun ellende kunnen doen wegzinken en al moeten zij ze ook weder daaruit nemen, zoo is zij toch altoos lichter geworden.” Daarin is veel waarheid; maar het geldt niet, wanneer het geweten

zoo zwaar beladen is als bij Jona. Hij vermocht zijn last niet in den slaap te laten, ook werd deze daarin niet lichter, — zijn ontwaken was vreeselijk.

2. Wakker geschud door de hand Gods.

De opperschipper, die naar de gewoonte van dien tijd tegelijk reeder en kapitein was, had ook in weerwil van storm en gevaar den merkwaardigen vreemdeling niet vergeten. Na lang zoeken vindt hij hem; wij weten reeds waar. Met een even verbaasd als verwijtend: „Wat is u, gij hardslapende?” schudt hij hem uit den slaap wakker. Dit woord klinkt als dat: „Wat slaapt gij?” dat duizend jaren later de met den dood worstelende Jezus zijnen slapenden jongeren toeroept. Ach, te allen tijde heeft God met onzen slaap veel werk en moeite gehad!

Doch zien wij op Jona. Welk een ontwaken moet dat geweest zijn? Hij ziet niet slechts den misnoegden opperschipper, hij ziet God, voor wien hij was gevluht, voor zich staan, en wel als een, die gericht zal houden, met het zwaard in de hand. Hem grijpt nu het recht van Jehova aan, gelijk dit beschreven is Ps. 139 : 12. Elke golf, die op het verdek neêrstort, elke windvlaag, die er loeit, predikt den profeet Gods ongenoegen; en daarbij moest hij nog tot zichzelf zeggen: Gij trekt uwe reisgenooten mede in het gericht.

Glimlachend, aarzelend, vol heilige majesteit stond daar Jezus op van zijn legerstede, stilde den storm in het hart zijner jongeren en stilde den storm, die over de wateren bruieste: „Wat zijt gij vreesachtig, gij kleingeloovigen!” En tot de zee zeide Hij: „Zwijg, wees stil.”

En er werd groote stilte. Dat is een tooneel, dat geen wedergade heeft; hier juist het tegendeel. Wij kunnen het ons voorstellen, dat Jona als een waanzinnige is opgesprongen. In het schuim van iedere opgestuwde golf las de profeet het: Mene, mene, tekel upharsin, dat eenmaal in de zaal van den brassenden koning Belsazar eene geheimzinnige hand op den gepleisterden wand in onleesbaar schrift schreef. Of gelijk David eens den engel des verderfs met het uitgetogen zwaard zag staan op den dorschvloer van Arauna, en de koning toen sidderend erkende, dat om zijner zonde wil het verderf over Jerusalem gekomen was. Alzoo wist ook Jona, dat dit gericht over hem en het gansche reisgezelschap slechts tengevolge zijner schuld was gekomen. Ja, het is vreeselijk te vallen in de handen van den levenden God. O Jona, welk een strijd hebt gij aangevangen? Voorzeker is een zwaard door uwe ziel gegaan en eene huivering heeft u aangegrepen.

Nochtans, van eene andere zijde laat het zich denken, dat juist nu een straal van vreugde en hoop de ziel van den profeet zal hebben verhelderd. Hij ziet toch ook in dit gericht: „God laat zich nog aan u gelegen liggen. Hij achtervolgt u, — al is het ook bestraffend!” en dat is de eerste windvlaag, die de donkere wolken zijner ziel uiteendrijft. Voor een mensch, die de gemeenschap Gods kent en gewoon is daarin te leven, is er geen verschrikkelijker gevoel, geen meer verterende gedachte dan: „God heeft u opgegeven. Hij laat u aan uzelf over. Hij trekt zijne hand van u af.” Dat is het zwaarste, dat men zich kan voorstellen, en al het andere lijden, hoe zwaar het ook wezen moge, is niets met deze ellende vergeleken. Nochtans blijven zulke uren slechts weinigen geloovigen in hun leven bespaard,

omdat er weinigen zijn, die zonder zware en menigvuldige ontrouw hun weg vervolgen. In zulk een tijd en toestand, als men, gelijk Jona, zoo stomp, zoo verhard en ongevoelig daarheen gaat, is alles welkom, wat ons openbaart, dat God ons nochtans niet uit het oog verloren heeft, — alles, wat wij weder van God bespeuren en te zien krijgen, al ware het ook een ijzeren roede, waarmede zijne hand ons tuchtigt. Hij, die dit heeft ondervonden, begrijpt het en niemand anders. Hij begrijpt ook dat merkwaardig voorval uit Davids leven. Toen namelijk deze koning door gruwelijke zonden van zijn God was afgevallen, volgde een jaar van verharding, een jaar, dat hij in een stomp, rampzalig, somber stilzwijgen doorbracht. Toen echter de oordeelen Gods begonnen aan hem te worden voltrokken, toen hem in de eerste plaats zijn geliefd kind door den dood ontnomen werd, leefde zijne ziel wederom op in vreugde en troost. Voor zijne hovelingen was dit een raadsel. David echter wist dat dit gericht een voorbode was der ontferming en van eene herstelde gemeenschap Gods. — Hij wist nu: nochtans heeft God mij niet verstooten, — nochtans wil Hij mijn God zijn.

Wanneer wij in het lichaam lijden na de dagen van onzen afval, wordt de ziel licht en helder. Hier behooren ook de diepzinnige woorden van Rückert, waarmede wij sluiten, terwijl wij ze den lezer tot nadere overweging en behartiging door de gedachte aan de eeuwige ontferming aanbevelen:

Hebt gij immer iets misdaan,
 Roep snel de straf daarbij;
 Van schuld, die u bezwaart
 Maakt slechts de straf u vrij.

Laat liever de aardsche roê
 U dringen tot in 't bloed,
 Dan dat de roê van God
 U altoos huivren doet.

VIII.

STA OP, ROEP TOT UWEN GOD.

(JONA I : 6.)

En de opperschipper naderde tot hem en zeide tot hem: Wat is u, gij hardslapende? Sta op, roep tot uwen God, misschien zal die God aan ons gedenken, dat wij niet vergaan.

1. Hindernissen van het gebed.

Voorzeker hebben de lezers meer of minder gehoord van den beroemden kerkvoogd F. C. Oetinger, die een eeuw geleden in het aan zonderlinge menschen zoo rijke Zwabenland leefde. En hijzelf was dan ook niet alleen een zeer vroom en geleerd godgeleerde, maar ook een der zonderlingste menschen, die gevonden werden. Men zou daarvan veel kunnen verhalen, b. v. ook daarvan, dat hij dikwerf in de stille uren van den nacht in zijne kerk „den geesten in de gevangenis,” door welke hij tenminste naar zijne stellige overtuiging omringd was, krachtdadig heeft gepredikt. Hier deelen wij slechts een voorval van het zevenjarig „Fritsje” Oetinger mede. Hij verhaalt ons namelijk in zijne levensbeschrijving, dat hij eene gestrenge opvoeding genoten had, dat het hem

echter in het bijzonder moeielijk viel, des avonds in bed vóordat hij insliep, volgens het voorschrift van zijn onderwijzer, telkens een „geheelen rozenkrans van liederen” te bidden. Zoo kwam ik ook eenmaal (verhaalt hij) aan het lied: „Verhef u tot uw God, bedroefde ziel!” Niets van droefheid wetende, werd ik geweldig geprikkeld om te verstaan, wat het zeggen wilde, zich tot God op te heffen. Ik wendde inwendig daartoe alle moeite aan bij God, en zie, daar gevoelde ik mij opgeheven tot God. Ik bad mijn gezang geheel ten einde, toen was er geen woord, dat niet een geheel beslist licht in mijne ziel achterliet. In mijn leven (voegt Oetinger er bij) heb ik nooit iets meer vertroostends ondervonden, en dit had in het vervolg de uitwerking, dat ik, wanneer een hevige onweder opstak, waarvoor mijn vader zich achter zijn bedgordijnen verborg, gelaten dacht: Ik vrees niets, omdat ik weet, hoe men tot God bidt.

Is dat niet bekoorlijk? Is dat niet beschamend? Ach, ontelbare volwassenen, die jaar in jaar uit naar de kerk gaan, zijn nochtans gedurende hun geheele leven niet zoo ver gekomen als deze zevenjarige knaap. Mochten wij het steeds beter leeren op de ware levenskrachtige wijze uit onze eigene tot rust gebrachte zielen het andere bedroefde harten toe te roepen: „Verheft u tot uwen God!”

De opperschipper van het Tharsisch vaartuig moge ons hierin tot een voorbeeld zijn. Wij zagen vroeger, hoe hij zich begaf tot den in dofheid en treurigheid slapenden Jona en hem wakker schudde en toeriep: „Wat is u, gij hardslapende?” Maar hij toont hem ook het ware tegenovergestelde aan van een slapen in den dood. „Sta op en roep tot uwen God!” Dat is een treffend geveleu-

geld woord tot Jona, zooals hem juist noodig is en niet minder noodig ook voor ons. Hoe dikwijls toch zijn wij-zelven dezen slapenden Jona gelijk in onze sombere en droevige dagen, als wij in het stof dezer wereld gebogen weenen en klagen, inplaats van ons op te wekken met het: „Sta op en roep uwen God aan. Hef u op tot Hem!” Hoe dikwijls is er gelegenheid andere menschen, die daar henengaan in leed en treurigheid en zich steeds daarin dieper verwarren, op te wekken met een zoodanig: Sta op en laat uwe smarten en zorgen varen. Verhef u tot uw God, gij bedroefde ziel, — daar is licht en leven en balsem.

Zoo roept hier de opperschipper den slapenden profeet op tot het gebed. Er ligt hem veel aan gelegen ook dezen man te winnen voor de gemeenschap des gebeds. Ongetwijfeld had hij met zijne onderhoorigen niet alleen gewerkt met alle kracht, maar ook op het ernstigste gebeden. Maar op geheel heidensche wijze denkt hij: Wat eenigen der goden niet vermogen, brengen de anderen tot stand. Wellicht dat juist deze vreemdeling met een in deze wateren heerschenden zeegod bekend is. Vandaar dat hij zegt: „Sta op, roep uwen God aan, misschien dat Hij ons helpe.” In elk geval is hier de heiden vromer dan de stomme profeet van het uitverkoren volk, gelijk het dan helaas, helaas, ook dikwerf plaats heeft, dat zij, die door hun kennis en belijdenis zeer hoog staan, nochtans zich moeten laten beschamen door den ernst, de volharding, teederheid, mildheid, liefde en werkzaamheid van hen, die nog verre zijn. Niet anders is het in ons geval. De mond van onzen profeet is en blijft stom, gelijk zijn hart koud is.

Waarom bidt dan Jona niet tot zijn God? Waarom roept hij Hem niet aan, van wien hij toch later zelf be-

tuigt, dat Hij de Almachtige is en de Albestuurder? Waarom heft hij zich niet tot Hem op? Ach, wij begrijpen dit! Kan ook een vogeltje vliegen, wanneer een steen aan zijn vleugels gebonden is? Wij kennen den steen aan des geestes vleugelen van den profeet; wij weten wat hem hart en lippen sluit, zoodat hij niet bidden kan. Slechts één gebed had Jona kunnen bidden, maar het was niet wat de zeelieden verwachtten. Dit eene gebed zou eene belijdenis van zijne schuld, een smeeken om vergeving zijner zonden zijn geweest. Maar om een bedaren van den storm kon hij niet bidden; want hij wist zeer goed dat deze storm tengevolge zijner zonde gezonden was. Alzoo is dan zijn mond gesloten; want zijne schuld te bekennen, daarvoor is zijn hart nog te hoogmoedig.

Plaatsen wij hier een ernstig *Nota bene!* — eerst moet de wil van God worden volbracht, daarna eerst kunnen wij de hulp van God zoeken. Geen gebed, waarin men een zegen en de hulp van God verlangt en toch zijn wil niet gehoorzaam is, dringt tot Hem door. Ja, het is een gruwel in zijn oogen, want het is snoode huichelarij. En ach, de lucht is gevuld met zulke huichelachtige gebeden. Het is zulk eene huichelarij bijvoorbeeld, wanneer een mensch om vergeving zijner zonden bidt en niet vooraf zijnen naaste van harte zijne schuld vergeven heeft, of zich niet vooraf verzoent met zijn broeder, met wien hij heeft getwist. — Voorts is het zulk eene huichelarij, wanneer een mensch Gods zegen afsmeekt op zijn beroep en zijn bedrijf, maar hij betreedt daarbij wegen, die niet vrij zijn van onwaarheid en bedrog. Zulk eene huichelarij is het, wanneer een mensch God dankt voor aardsche goederen en zegeningen, maar hij sluit hart en hand toe voor den gebrek

hebbenden medebroeder. O, hoe vol is het leven van zulke schandelijke huichelarijen, die verderfelijker zijn voor de ziel en bij God meer gehaat, dan een openlijk vleeschelijk bestaan van zinnenlust en zondige dienstbaarheid.

Zoo is het dan een kwade toestand, dat Jona niet zonder huichelarij bidden kan; maar het is eene goede getuigenis voor zijn waarheidszin, dat hij geen comedie spelen wil, dat hij niet, gelijk zoo dikwijls geschiedt, met de lippen bidt, terwijl het geweten hem beschuldigt. Mochten wij in dit opzicht bij den zoon van Amithai ter school gaan!

2. Biddende heidenen en niet-biddende Christenen.

Geven wij echter acht op den ernst, waarmede de heidensche zeelieden bidden en op het gewicht, dat zij er aan hechten, dat nog een persoon meer deelneemt aan hun gemeenschappelijk gebed. Zijn deze aanbidders van valsche goden niet veel vromer dan de meesten van hen, die zich naar den naam van Christus noemen? Hoe geheel zijn zij er van doordrongen, dat er onzichtbare machten zijn, die over ons leven heerschen en het besturen met genade en gericht. Hoe stellig zijn zij er van overtuigd, dat wij met deze hemelsche mogendheden in gemeenschap kunnen treden, dat wij met haar spreken kunnen, hoewel wij ze niet zien, dat zij onze stemmen hooren en ons antwoorden, hoewel wij hunne woorden niet met onze ooren verstaan. (vs. 5-8, 14 en 16). Het vast verzekerd geloof aan de goddelijke vergelding en aan het goddelijk bestuur over het menschelijk leven doordrong al de volken der oudheid en wel voornamelijk hen, die door hunne daden, door hunne geestelijke

ontwikkeling, door hunne beschaving, kunst en wetenschap de bewonderde voorgangers en voorbeelden van het nageslacht geworden zijn; wij bedoelen de Romeinen en Grieken. Zoo werd bij hen alles door gebed geheiligd, in het huiselijke zoowel als in het openbare leven, zelfs in den schouwburg, in volksvergaderingen, bij alle openlijke handelingen, in den oorlog en in vrede. Zinnebeelden, standbeelden, tempels, alles wat men zag van voetstap tot voetstap riep telkens de godheden voor den geest, die voor het tijdelijk leven waakten. Voorzeker zou de apostel Paulus heden niet in onze geliefde stad Bremen, die zich „een herberg der kerk des Heeren” noemt, zijne prediking hebben aangevangen gelijk daar in de schitterende hoofdstad van het heidensch Griekenland: „Gij mannen van Athene, ik bemerk, dat gij alleszins gelijk als godsdienstiger zijt!” Met deze lofspraak begint de man, wien niets meer vreemd is dan de menschen te vleien. Ach, hoe ongodsdienstig is over het algemeen ons volk, dat toch een Christelijk genoemd wordt, hoeveel heidenscher is het dan die oude heidenen waren! Welk een snoode materialistische zin, die geheel in het tegenwoordige en in stoffelijke dingen is verzonken, beheerscht heden ten dage de gemoederen der menschen! Om bijvoorbeeld slechts bij het gebed te blijven, dat zulk een voortreffelijke thermometer is, waar is in de meeste gezinnen het gebed, waar heeft een morgen- en avondgodsdienst-oefening plaats, waar wordt bij den maaltijd gebeden, waar leeren de moeders nog hunne kinderen de handen opheffen tot den Heer? Bovendien in het openbare leven, bij groote volksfeesten, in volksvergaderingen, in staatkundige bijeenkomsten, bij gemeenschappelijke grootsche ondernemingen zou het tegenwoordig een

gelach verwekken, wanneer iemand voorstelde, zoodanige handelingen met gebed te openen, gelijk dit in den Senaat van Rome en bij de Olympische spelen als vanzelf geschiedde. Wel sidderde menig Duitsch hart, toen in het jaar 1849, bij die eerste groote Duitsche volksvergadering in de Pauluskerk te Frankfort, het voorstel van een Roomschezind bisschop om het groote werk met gebed te beginnen, op eene ruwe wijze werd verworpen; maar deze verwerping was, helaas, een kenmerk der algemeen godsdienstige, of liever ongodsdienstige stemming van ons volk. Waagt het iemand aan de open tafel in de logementen in stilte zijne handen te vouwen tot het gebed, zoo verwekt dit opzien en de meesten vinden dit aanstootelijk. Zelfs ontbreekt velen beslistenen Christenen daartoe de moed. Daarentegen durven de apostelen van het ongeloof in tegenwoordigheid van tienduizenden spotten met het gebed en in gesprekken en geschriften op een onbeschaamde en lichtzinnige wijze de onmogelijkheid aantonen, „dat de eene God zoovele ooren en handen hebben zou om al het gewemel van zoo ontelbare harten en lippen aan te hooren en daarnaar te doen, en zich te bekommeren over het legioen van kleinnigheden van zoovele afzonderlijke naaijuffrouwen.”

Doch genoeg hiervan. In elk geval staat dit vast, dat het moderne heidendom veel heidensch is dan het oorspronkelijke. Ach, dat ons ongelukkig afgefallen volk mocht terugkeeren van de gebroken, waterlooze bakken tot den God zijns levens, tot de bronnen, die aan zijn troon ontspringen. Mocht een ieder, die dit leest, zelf weder grondig leeren, wat het zeggen wil: „een leven met God te leiden en te wandelen met God.”

IX.

UWE ZONDEN EN UW LIJDEN.

(JONA I: 7.)

Komt en laat ons loten werpen, opdat wij mogen weten, om wiens wil ons dit kwaad overkomt.

1. Is alles slechts natuur?

Het is een oude en een nieuwe strijd onder de wijzen dezer aarde, of de wereld, zooals zij tegenwoordig is, de beste en schoonste is, welke men zich kan voorstellen, dan wel of zij ook beter kan worden, wellicht ook eenmaal beter was of worden kan. Wanneer die geleerden de oorkonden Gods hadden willen erkennen voor hetgeen zij zijn, zij zouden zich veel tijd, hoofdbreken, olie, inkt en pennen hebben bespaard. Voornamelijk zouden zij dan niet door eindeloze en haarfijne uitleggingen hebben trachten te bewijzen, wat geen onbevooroordeeld menschenhart gelooven zal, namelijk dat de door ons bewoonde wereld eene volmaakte is. Slechts in de hoofden van koude, het werkelijk leven vreemd geworden geleerden konden zulke gedachten ontstaan.

Wie temidden van alle leed, gewezen en smarten staat, wie in het zweet zijns aangezichts te worstelen heeft met de doornen en distelen dezer wereld, wie zich van het eene graf naar het andere en van het eene gebroken hart naar het andere begeeft, wie den grooten moord in de schepping Gods gadeslaat en vernomen heeft, hetgeen Schelling noemt: „het algemeen gejammer in al de aderen der natuur, zoover de stille sterren schijnen,” — die betwijfelt het niet, dat in deze schep-

ping des hemelschen Vaders, in dezen spiegel van goddelijke harmonie, schoonheid, wijsheid en macht, toch ergens eene gruwzame gebeurtenis, eene verschrikkelijke, ijzingwekkende stoornis moet hebben plaats gehad. De Schrift ontdekt het ons op hare eerste bladzijden, dat de paradijshof een doornenakker werd, bevochtigd met zweet en tranen, het land der levensstroomen een veld des doods, door de zonde, door den afval van den levenden God.

Maar wat het Woord Gods zoo duidelijk zegt, dat stellen ons ook de legenden en overleveringen der heidensche volkeren, al is het ook in minder helder schemerlicht, veelvuldig voor oogen. Het is echter voornamelijk in het geweten van alle menschen diep gegraveerd, dat de dood en alle lijden op aarde slechts de natuurlijke kinderen der zonde zijn.

Ook bij onze Tharsisvaarders vinden wij deze bewustheid. Van de gerichten der goden besluiten zij tot de zonde der menschen, van het bijzonder gericht, dat nu over hen gaat, tot eene geheel bijzondere zonde, welke een uit hun midden moet hebben bedreven (vs. 4).

Het geslacht van onzen tijd lacht over zoodanige beschouwingswijze als over een ouderwetsch, lang verjaard bijgeloof. „Alles is natuur,” zoo luidt heden ten dage het wachtwoord, „alles wat geschiedt is het gevolg van eeuwig vastgestelde, onveranderlijke natuurwetten!” Deze zijn de God van onzen tijd, of heeft men nog buiten deze wetten ruimte voor een God, zoo staat het in ieder geval Hem niet vrij ergens of op eenige wijze handelend in zoodanige orde in te grijpen. Dat alzoo, in den grond bezien, niet alleen het gebed, maar alle godsdienst, dat is alle levendige omgang der menschen met God in een kil graf geworpen wordt, kan

ook een onmondige begrijpen. Aan den huisvader, die eens voor altoos de huishouding heeft ingericht en onherroepelijk voor alle tijden de wetten van het huis heeft voorgeschreven en het bedrijfskapitaal in voorbaat voor eeuwen uit zijn hand gegeven heeft, en nu nog slechts zoet sluimerend of welgevallig lachend in den leuningstoel zit en in geen geval zijne hand uitsteekt; aan zoodanigen huisvader zullen weldra noch de lieve kinderen, noch de overige huisgenooten zich eenigermate laten gelegen liggen. Aldus is echter de God van millioenen en weder van millioenen beschaafde en onbeschaafde lieden van deze eeuw. De woordvoerders van ons geslacht zouden de Tharsisvaarders hartelijk hebben uitgelachen, zoowel vanwege hun gebed, als ook vanwege hun loten, inzonderheid echter vanwege hunne kinderlijke beschouwing, dat tusschen zulk een storm en het doen en laten der menschen een samenhang zou kunnen bestaan. „Dat is de loop der natuur,” zouden zij hun hebben geantwoord: „laat dat bidden en haarkloven achterwege! Helpt uzelfen! dat is hier het eenig geneesmiddel en baat dit niet, zoo moet gij u aan de oppermachtige wetten der natuur onderwerpen, God zegenen en sterven.”

Deze zienswijze moet het toppunt van beschaving en wetenschap vertegenwoordigen. Men noemt dit standpunt verheven en hoogst verlicht; daarentegen zal de opvatting der vromen duister zijn, maken dat men het hoofd laat hangen en als het ware de wereld zal ontvliesen, en wie weet wat niet al meer. Maar niets is gemakkelijker dan het tegendeel te bewijzen. De stroomen bloeds en tranen, die in dit wereldleven gestroomd hebben en stroomen, al die jammeren en al dat worstelen met den dood zullen noodzakelijk behooren tot den loop der

dingen, — dat alles is altijd zoo geweest en zal ook altijd zoo zijn! — redding en verlossing uit dezen toestand te verwachten zal dweeperij zijn! Daarentegen zich hier in de wereld onder duizendvoudige ellende en leed af te tobben met allerlei als eene schaduw wegvliegende vreugde en met de snelheid van het weerlicht verijdelde verwachtingen zich te verlustigen en verder niets dan duisternis, dood, graf en vernietiging, dat en dat alleen te gelooven, zal het toppunt der beschaving zijn! — O gruwzame bescheidenheid, die zich hiermede tevredenstelt!

Daartegen zeggen wij: wanneer zonde en dood en al zijne duistere gevolgen eerst later in de wereld zijn gekomen, dan is ook redding van deze machten des verderfs mogelijk en denkbaar. Hetzelfde Woord van God, dat ons den afgrond des verderfs, welke van den aanvang af niet bestond, toont, datzelfde Woord van God wijst ons ook op de bronnen van heil en hulp. De kinderen des geloofs zien achter de wereld vol dood, jammer en tranen eene nieuwe wereld, door God geschapen, gevuld met zijne levensheerlijkheid, — eene wereld, waarin geen scheiden en verbreken, geen verwelken en verdorren meer is, — waarin sterven en vergaan geheimzinnige woorden zijn, welke geen mensch meer verstaat. En wanneer uwe ziel zich naar deze wereld uitstrekt en verlangend uitziet, — zie, die u daarin leiden wil staat reeds lang aan de deur van uw hart en klopt aan. Hebt gij dat kloppen nog nimmer gehoord?

Wij geven alzoo den heidenschen mannen op het Phenische schip volkomen gelijk, als zij van het lijden dezer wereld besluiten tot de zonden der menschen. Maar zij gaan nog verder; zij komen tot het besluit, dat dit geheel buitengewone onweder, dat zich boven hun vaar-

tuig ontlast, eene geheel bijzondere misdaad, hetzij van den kant van het scheepsgezelschap, hetzij van een zijner leden ten grondslag heeft. „Komt, wij willen loten,” zoo roepen zij eenparig, „opdat wij mogen weten, om wiens wil dit kwaad ons overkomt.” En als nu het lot op Jona valt, vragen zij niet: „Is dit zooals het behoort? Hebt gij iets misdreven?” maar zij vragen aanstonds: „Verklaar ons nu, waarom dit kwaad ons overkomt?”

2. Bijzonder lijden — bijzondere zonden.

Is nu deze opvatting: „waar een bijzonder lijden is, daar is ook eene bijzondere schuld,” op zichzelf beschouwd juist? Dat zeer dikwijls deze zaak zich aldus toedraagt, dat zeer dikwijls enkele menschen juist door hunne bijzondere zonden zich een geheel bijzonder lijden op den hals halen, — dat op bijzondere gruwelijke misdaden niet zelden een openlijk Godsgericht volgt, ligt voor aller oogen. Ook bij bijzondere schulden van groote vereenigingen, ja van geheele volken, kan men zulk een goddelijk oordeel opmerken; wij herinneren hier slechts den afschuwelijken koningsmoord in de Fransche revolutie, om niet te spreken van den **Messiasmoord**, dien Israel vóór achttien eeuwen volvoerde en onder welks strafgerichten het nog ongestadig en voortvluchtig op den aardbodem omzwerft. Dit alles is aan geen twijfel onderhevig. Ook dit niet, dat zeer dikwijls, gelijk in ons geval, een geheel gezelschap tengevolge van eene bijzondere misdaad van een afzonderlijk lid bijzonder lijden verdragen moet. Men behoeft slechts de ziekelijke kinderen van den dronkaard te zien en alsdan is het niet langer noodig deze of gene Oud-testamentische geschiedenis, zooals het uitsterven van Sauls ge-

zin, vanwege de zonden des stamvaders, in herinnering te brengen. De openbaringen der eeuwigheid zullen ons doen kennen, hoe dit alles niet alleen met de wegen der heilige rechtvaardigheid Gods, maar ook met de leidingen der eeuwige liefde samenhangt. Hier beneden zullen ons vele vraagteekens overblijven en dat is ook goed.

Maar wij vragen hier: Is deze voorstelling op zichzelf juist, dat ieder bijzonder lijden als een goddelijk gericht over eene bijzondere, openbare of heimelijke zonde te beschouwen is? Wij hebben op deze vraag een beslissend neen uit den mond van den Heer Jezus zelve. Ook zijne jongeren waren in deze heidensche dwaling verward. Hij verzekert hun, dat noch zij, op welken de toren in Siloam viel, noch ook de Galileërs, welker bloed Pilatus met hunne offeranden gemengd had, zondaars waren boven de anderen. Hij toont hun verder in den blindgeboorne aan, dat zoodanige beproevingen door God werden verordend, opdat in hem zijn werk en zijne heerlijkheid openbaar zouden worden (Luk. XIII : 1 enz. Joh. IX : 1 enz.). Ook bij ons, temidden der Christelijke wereld, in welke nochtans slechts weinig Christelijk licht en Christelijke kennis zijn verspreid, is de vraag van het hoogste practisch belang. Het ontbreekt den vrienden van Job niet aan ontelbare navolgers, die zeer spoedig gereed zijn, het zware lijden hunner mede-Christenen daardoor te verzwaren en te vergrooten, dat zij met een schijnheilig gelaat de verdenking op hen laden: zij zouden wel aan de eene of andere geheime misdaad schuldig zijn. Of ook worden er vele nauwgezette menschen gevonden, die, zoodra hun door den Heer een bijzonder kruis wordt opgelegd, zichzelf kwellen en martelen met de gedachte, door welke bij-

zondere zonde zij dit hebben veroorzaakt? — Dikwerf heeft zulk eene zelfkwelling plaats, waar de erkenning van het algemeene verderf der zonde ontbreekt — en even dikwijls daar, waar de kennis der eeuwige liefde ontbreekt en alzoo eene wanhopige, angstwekkende beschouwing der zonde aanwezig is. Schrijver dezes zal gedurende zijn geheele leven die lieve, jonge mijnwerkersvrouw niet vergeten, welke hij in een klein hutje, terwijl hij voor den plasregen schuilde, leerde kennen en wier eenig kindje blindgeboren was. Dag en nacht kwelde zij zich met de gedachte, daar toch het kindje onschuldig was, moest zij deze of gene schrikkelijke daad hebben begaan; deze te ontdekken was haar oprecht verlangen, maar toch vond zij die niet. Gelukkig zulke treurige harten, wanneer in dezen nacht hun het woord, dat Jezus Joh. IX : 3 en 4, gesproken heeft, beschijnt. O een groot gedeelte der duisternis van deze wereld is voor ons overgegaan in helder licht, wanneer Jezus zelf het verklaart, dat dit tijdelijk leven niets meer en niets minder is dan eene voorbereidings-school der eeuwigheid; — dat al de wegen Gods eerst daarboven hun doel hebben bereikt en alzoo ook eerst daarboven ten volle zullen worden verstaan, — dat echter het lijden en de droefheid, zij mogen de vruchten zijn der zonde, nochtans in de hand der eeuwige ontferming voor zijne kinderen slechts even zoovele opvoedingsmiddelen zijn, om hen te bereiden voor het erfdeel der heiligen in het licht. Voor hem, die in dit licht wandelt, wordt het duistere leerbegrip van de vrienden van Job vervangen door den lofzang van den apostel van Jezus Christus: „Het lijden dezes tegenwoordigen tijds is niet te waardeeren tegen de heerlijkheid, die aan ons zal worden geopenbaard. Ja, onze verdrukking

werkt heerlijkheid, daarom roemen wij ook in de verdrukking. Dien de Heer liefheeft, kastijdt Hij!"

Wel komt tot zulk een lofverheffing geen discipel van Jezus Christus, voordat hij in de diepte van zijn hart en geweten heeft erkend: Heer, Gij hebt recht met uwe oordeelen. Ik moet zwijgen en zal mijn mond niet opendoen. Ik heb dat alles en oneindig veel zwaarder duizendmalen mij waardig gemaakt! — Maar die alzoo gezind zijn komen ook verder tot de erkentenis, dat hun Heiland het met hen zoo ernstig opneemt, omdat Hij met hen zoo hoog naar boven wil, omdat Hij zoo iets heerlijks met hen bedoelt:

Dien de Heer wil heerlijk kronen,
En boven maan en ster doen wonen,
Dien voert Hij eerst de diepte in!"

Uit zoodanige erkentenis is dan op aarde eene geheel nieuwe poëzie voortgekomen, waarvan men vóór de dagen van Jezus niets wist. Door dit heldere Godslicht zijn hemelsche rozen en paradijsleliën uitgestrooid over de verscheurde harten, en tallooze tranen der vertwijfeling zijn vervangen door tranen van vreugde en dankbaarheid. Vanhier dat men ook nog op de schavotten en in de folterkamers stemmen van vreugde en lofgezangen hooren kon.

In het Oude Verbond was echter zulk een helder licht van vreugde den meesten nog verborgen. Bij de heidensche zeelieden in ons verhaal kan alzoo daarvan volstrekt geen sprake zijn, en wij zullen zien, dat het inderdaad eene stem was, die hun zeide, dat er een onder hen zijn moest, die het bijzondere ongenoegen van den Heilige in den hemel op zich geladen had en hun daarom dit onheil wedervoer.

X.

„KOMT, LAAT ONS LOTEN WERPEN.”

(JONA 1 : 7.)

„Voorts zeide een ieder tot zijn metgezel: Komt en laat ons loten werpen, opdat wij mogen weten om wiens wil ons dit kwaad overkomt.”

1. Het lot en de wil Gods.

Op welke wijze kan men weten welke de wil God is en welke de bedoelingen en gedachten van den Albestuurder en Almachtige zijn? Met deze vraag hebben zich te allen tijde de vromen, dat is allen, die in de gemeenschap met den levenden God verkeerden, veelvuldig en dringend beziggehouden. Voor hen was de kennis van Gods wil hetzelfde als de kennis van hun geluk en heil; daarentegen gevoelden zij, dat zij overal in hun verderf liepen, waar zij tegen den wil van God handelden. Zelfs het bestaan van orakels, de sterrenwichelarij, het achtslaan op zekere teekenen, de waarzeggerij van het heidendom, dit alles vindt in die vraag zijn oorsprong. In deze dingen zien wij, in weerwil van alle dwaling en van alle bedriegerij, die hiermede gepaard gingen, toch altoos het geweldig worstelen om over dit gewichtig punt licht te ontvangen. Ook in Israel is het niet alleen de heilige Urim en Thummim van den hooglepriester, die door God ter beantwoording verordend was, neen, ook de profeten moesten zich onder anderen daarmede inlaten. Waar dit alles gezamenlijk met het geopenbaarde Woord niet voldoende was, heeft God meermalen in het Oude Verbond ook

door afzonderlijke wenken en wonderbare teekenen zijn wil kenbaar gemaakt, — wij herinneren slechts het natte en droge wollen vlies van Gideon en de liefelijke geschiedenis van Eliëzer (Richt. 6 en Gen. 24).

Maar wij vernemen ook, dat in het heidendom zoowel als in Israel men den wil van God door het lot trachtte te kennen. Niet alleen wanneer de soldaten hun buit verdeelden, zooals dit bijvoorbeeld bij het kruis van Christus' plaatshad, voornamelijk ook bij groote volksondernemingen tot het aangaan van een oorlog of het sluiten van vrede, als de gevoelens verdeeld waren en de gronden vóór en tegen even zwaar schenen te wegen, nam men tot het lot zijne toevlucht. Zoo hadden de Mohammedaansche Arabieren in den tempel te Mekka eene heilige bus, waarin zich drie gladde staafjes bevonden. Op het eene stond geschreven: „Allah gebiedt,” op het andere: „Allah verbiedt,” op het derde stond niets. Naarmate nu bij het schudden een staafje er uitvloog, was de beslissing naar Gods wil gegeven; want in het geval dat het derde staafje tevoorschijn kwam, nam men aan, dat men nog op nadere wenken van God wachten moest. Ook onze voorouders, de heidensche Germanen, hechten groote waarde aan het lot. Maar zelfs in Israel, het volk, dat door God onderwezen was, zien wij, dat bij groote gebeurtenissen, die op het geheele volk betrekking hadden, zoowel in oorlogs- als in vrestijd, het lot werd gebezigd; en niet alleen dit, wij zien ook, dat God op dien weg zijn volk antwoordde. De overtreder der goddelijke geboden, Achan, werd door het lot als de schuldige aangewezen, evenzoo de door God tot koning bestemde Saul, de zoon van Kis; ook werden de gewesten van Kanaän naar Gods wil door het lot onder de afzon-

derlijke stammen van het overwinnend Israel verdeeld. Zoo bedienen zich ook onze zeelieden van het lot om te weten om wiens wil dat kwaad hen trof. Deze handelwijze is duidelijk voor de zeelieden geen ongewone zaak: „Komt,” zeiden zij tot elkander, „laat ons loten werpen!” Waarschijnlijk hebben zij in eene bus zoo-vele plankjes gelegd, als er menschen op het schip waren; op een der plankjes stond: „de schuldige,” terwijl de anderen niet beschreven waren. Een ieder moest trekken, en wie dat eene trok, was de van God geteekende. Kortom, dat God niet alleen in Israel maar ook in het heidendom zich heeft geopenbaard en op die wijze zijn wil heeft kenbaar gemaakt, kan aan geen twijfel onderhevig zijn. Het gevolg toont het duidelijk aan ook in ons geval.

Maar hoe is het met deze vraag gesteld in de Nieuwtestamentische huishouding? Hebben ook de belijders van Jezus Christus vrijheid God door het lot te raadplegen? Dat het zeer gemakkelijk zou zijn op dien weg van Gods wil verzekerd te zijn, behoeft geen bewijs. Ach, hoe dikwijls staat men twijfelend, vragend, bid-dend, weenend, worstelend gedurende weken en maanden voor eene beslissing in de gevolgen zoo gewichtig, welke men zelf nemen moet. Kon men alsdan den wil Gods vlug uit de bus trekken en met het lot in de hand moedig over bergen en door dalen wegspoeden, dat ware wel begeerlijk. Maar het is hier de vraag: Hebben wij eene toezegging, dat God ons op dien weg zeker antwoord geven zal? Kan op die wijze ons hart gerust zijn? Wij antwoorden daarop met een beslist „Neen!” en nog eenmaal „Neen!” Wij hebben nergens in de schriften des Nieuwen Verbonds een woord, dat ten gunste van het lot spreekt, noch ook is het eenig

voorbeeld, dat daarvoor zou kunnen worden aangevoerd (Hand. 1), door God gewettigd.

Wij worden in die overtuiging geenszins aan het wankelen gebracht door de opmerking, dat vele getrouwe en hoogbegenadigde kinderen van God zich van het lot hebben bediend, zooals dan ook de overigens zoo eerwaardige en door den Heer rijkgezegende Broedergemeente daarvan gebruikmaakt, bijvoorbeeld, bij het begeven van ambten, bij zendingsondernemingen, — zelfs bij het aangaan van huwelijken enz. Ook verneemt men, dat men in die gemeente daarvan meer en meer terugkomt. Wij willen hier zelfs niet ontkennen, dat God meermalen door het lot zijn oprechten vereerders geantwoord heeft; maar dit geschiedde dan alleen ter wille van de zwakheid en dwaling zijner kinderen. Wanneer God het gebed van een vromen Katholiek, die voor een Mariabeeld aanbeddend knielt, of een bedevaart naar den heiligen rok van Trier eerbiedig medemaakt, verhoort, zoo geschiedt dit, omdat Hij het oprechte verlangen naar zijne genade achter den valschen vorm der godsdienstige handeling aanschouwt, en geenszins omdat Hij zoodanigen godsdienst als de ware wijze om Hem te dienen, verklaren wil. In het gansche Nieuwe Testament is, gelijk wij hebben gezegd, geen voorbeeld, dat God het gebruik van het lot heeft toegestaan. Voor het bezigen van het lot bij privaataangelegenheden, b. v. bij het aangaan van een huwelijk, biedt zelfs het Oude Testament geen grondig bewijs; slechts waar het te doen was om algemeene aangelegenheden van het volk Gods, bezigde men het nu en dan, in geval men op geen andere wijze den wil van God kon leeren kennen. De gemeente van Jezus Christus verkeert echter in een geheel anderen toestand dan het

oude Israel. Inplaats van den geest der dienstbaarheid is gekomen de geest der aanneming tot kinderen, door welken wij roepen: „Abba, Vader.” Inplaats der letter is de geest van Jezus Christus getreden, die niet meer overeenkomstig de behoeften van den tijd op de geloovigen werkt, maar die woning bij hen wil maken en zoo hen in alle waarheid en kennis Gods leiden wil. Inplaats der tusschenkomst van Urim en Thummim, van priesters of profeten is nu de onmiddellijke geestelijke omgang met God in het gebed gekomen door Hem, die daar zegt: „Zoo wat gij zult begeeren in mijn naam, dat zal Ik doen.” „Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere, en zij zal hem gegeven worden!” Onmiddellijk moet nu ieder Christen met God verkeereren als een priester des Allerhoogsten. Insteede van door uitwendige wonderteekenen en vingerwijzingen heet het nu: „Beproeft welke de goede en welbehagelijke wil van God zij!” Kortom, het met Christus in God verborgen leven is de bron van alle licht en van alle kracht voor de discipelen en leden van Hem, in wien de volheid der kennis woont, — in wien het goddelijke en menschelijke voor eeuwig één geworden is. Hij, die in zulk een in God verborgen leven zich al vaster en vaster zetelt, hij, die in zijne stille binnenkamer steeds inniger met zijn Heiland als het ware samenleeft, heeft geen orakel, geen wonder, geen waarzegging en geen lot noodig, — de Vader in den hemel zal zijn kind niet onthouden, wat hem goed en welgevallig is. Hij zal het wellicht lang laten worstelen, bidden, werken, weenen, wankelen, omdat zulk een strijd, is hij van een rechten aard, voor ons noodzakelijker en weldadiger is dan al de genietingen van het paradijs; want het is als een indringen in Gods eigen hart. En

het einde zal zijn, dat uw hart veel opgeruimder, veel helderder, lichter en vaster wordt door zijne genade. Dat is alsdan eene kostelijke zaak.

Doch tot welke hooge dingen zijn wij daar opgestegen. Hoe weinigen stellen daarin belang. Onder honderd menschen vraagt bij het nemen van eene beslissing nauwelijks een, welke de wil van God zij. Daar heet het overal: wat is het meest doelmatig? wat is verstandig? wat is gewoonte? wat is aangenaam? wat zeggen de menschen? wat is staatkundig? enz. enz. Naar het oordeel Gods te vragen en zich daardoor te laten besturen houden zij voor eene medelijdenswaardige zwakheid, of voor eene dwaze geestdrijverij. Wat nu in het bijzonder het gebruik van het lot betreft, zoo zullen ook vele vrienden Gods onder de lezers van deze bladzijden zeggen: „Ach, laat dat hoofdstuk maar varen! Hier in ons koele, onverschillige Noorden denken wij volstrekt aan zulke dingen niet. Wij zijn nog nimmer in ons leven in de verzoeking gekomen door het lot ons hart zekerheid te verschaffen.”

Welnu ik onderwerp mij aan dit protest. Alleen eer ik een punt zet, moet ik toch nog een bijvoegsel leveren en een tegenprotest aanteekenen, dat, gelijk een ieder weet, ook in ons koude, onverschillige Noorden op zijne plaats is. Ik bedoel

2. Het protest tegen de loterijen,

die mij bij de beschouwing van het lot krachtadig voor den geest gekomen zijn. Zoo zal dan ook niemand klagen, dat de bespreking daarvan niet nuttig zijn zou. Hij, die veel onder de menschen verkeert, weet dat het loterijwezen een der verderfelijkste sociale kwalen en een kankerachtig onheil onder ons volk is. Duizenden gezin-

nen gaan daardoor te gronde, duizenden vlijtige werklieden worden daardoor luiards, droomers, kroegloopers of bijgeloovige dweepers. Het is onbegrijpelijk, dat ook dikwijls ernstiggezinde menschen zoo kortzichtig kunnen zijn en meenen: „Waarom zal men het niet eens met een kwart, een half of geheel lot beproeven? Welk kwaad kan daarin gelegen zijn?” Mijn vriend, wat het verderf van velen is, zult gij niet ondersteunen, maar altijd bestrijden met alle kracht en met alle geoorloofde middelen, ook daar, waar het voor uzelfen geheel zonder gevaar is. „Ben ik mijns broeders hoeder?” vraagt koel een Kainshart. God, die de liefde is, antwoordt: „Ja, dat zijt gij zekerlijk.” Dit verstaan echter maar weinige menschen en hierdoor ontstaan vele jammeren en tranen van het menschelijk geslacht.

Dit staat vast: van de honderdduizend menschen, die hun zuur verdiend geld in de loterij steken, wordt nauwelijks één welvarend, en van de duizend, die door loterijwinst welvarend geworden zijn, is ter nauwer nood één in waarheid gelukkig geworden! Want hoe dikwerf ook met dure, halfduims groote letters in de nieuwsbladen gesproken moge worden van „Gods zegen” bij deze loterijen, zoo is dit alles toch misleiding en leugen. Gods zegen is ook bij de loterij de winst niet, want hier is niet de weg, op welken God wil helpen. Dit zegt het geweten aan een ieder, en het is niet noodig daarvoor eerst een dozijn bijbelplaatsen aan te voeren. Een mensch, wien het waarlijk om de gemeenschap Gods te doen is, zal nooit den moed hebben om zijn God om het „hoogste lot” te bidden! En alles, wat wij niet met het gebed kunnen doen, dat behoort tot het kwade.

De betooverende voorstelling, bij de loterij wellicht

door een paar daalders duizenden te winnen, is wel zeer groot, maar het is eene slechte begoocheling. De stille, getrouwe arbeid in het zweet des aangezichts, welken God van ons verlangt en die langzaam maar zeker vooruitbrengt, staat den loterijspelers tegen, — het eenvoudige huiselijke leven, het verkeer met vrouw en kinderen wordt hun vervelend, — van Gods Woord en het gebed willen wij zelfs hier niet gewagen, — het gansche hart wordt ingenomen door de dwaze gedachten der loterij, de dag der trekking is de dag der openbaring, naar welken men in slapelooze nachten en droomerig doorgebrachte dagen reikhalzend uitzielt; het wordt in den regel een dag van teleurstelling en vertwijfeling, misschien ook eens, hetgeen dikwijls nog erger is, een dag van dol gejuich, — in ieder geval de aanvang van rampzalige nieuwe droomerijen en hartstochten.

Alle ware menschenvrienden, alle Christenen, die medelijden hebben met het volk, dat in de woestijn omzwerft, moeten zich, een ieder in zijn kring en op zijne wijze, tegen de schijnbaar zoo onschuldige en toch in de daad zoo verderfelijke, stoffelijk en geestelijk verwoestende loterij verzetten en hunne medemenschen, die misleid zijn, getrouw waarschuwen. *) Er ware hier nog veel te zeggen van allerlei zwendelarij en van andere dergelijke wegen, op welke men zoo plotseling rijk

*) Van de verlotingen, die zoo dikwijls in Christelijke kringen tot een vroom doel worden aangelegd, willen wij hier niet verder spreken. Zij behooren tot eene geheel andere klasse, want een ieder weet, dat zij slechts een andere vorm van collecteeren zijn. Of echter deze vorm om geld te verkrijgen, een lofwaardige en gewenschte is, willen wij ditmaal om des lieven vredes wil in het midden laten.

wil worden, en welke allen bij God, die slechts vlijtige menschen vormen kan, een gruwel zijn.

Doch wij hooren reeds lang menigen lezer roepen: „genoeg,” omdat deze beschouwingen hem veel te geesteloos, te wereldsch en profaan toeschijnen. Het doet echter geen kwaad, indien zij straks den een of ander tot nadenken hebben gebracht. Peper smaakt heet, maar zij is noodig. Mochten spoedig zaakkundige mannen opstaan, die het zooeven aangeroeerde onderwerp openlijk behandelden. Mochten allen, die dit lezen, steeds meer van boven met de ware liefde voor ons volk worden vervuld en in deze liefde de middelen vinden om hen te helpen.

XI.

DOOR GOD GETEEKEND.

(JONA I: 7 en 8.)

Alzoo wierpen zij loten en het lot viel op Jona. Toen zeiden zij tot hem: Verklaar ons nu, om wiens wil dit kwaad ons overkomt? Wat is uw werk, en vanwaar komt gij? Welk is uw land, en van welk volk zijt gij?

1. Profeten aan boord.

Het is ongeveer veertig jaren geleden dat Samuel Gobat, de tegenwoordige evangelische bisschop van Jerusalem, destijds als zendeling naar Abessynië bestemd, in Malta zich wilde inschepen. De kapitein van den driemaster, die zelf een woedende vijand van godsdien-

tige menschen was, verzocht dringend Gobat, dat hij zou achterblijven, daar het geheele reisgezelschap zich tegen zulk een passagier krachtdadig had verzet; hij, de kapitein, was niet bij machte hem voor beledigingen te behoeden, enz. „God zal mij beschermen! Want Hij zendt mij naar Abessynië en mijne reis vordert spoed!” antwoordde Gobat bedaard en begaf zich aan boord. Nu was het werkelijk alsof het geheele reisgezelschap, uit Turken, Grieken, ruwe Pausgezinden en godloochenaars bestaande, samengespannen had, om den stillen discipel van Jezus Christus het leven onmogelijk te maken. Niet alleen dat men hem aan tafel en soms met de grofste en dwaaste spotternijen plaagde, neen, het ging meermalen tot dadelijkheden over, zoodat men, wanneer hij op het verdek wandelde, onverwacht het been voor hem uitstrekke en hem alzoo deed vallen. Gobat verdroeg dit alles met stil geduld, maar deze zachtmoedigheid blies, gelijk het scheen, slechts het verraderlijke vuur aan. Nu verhief zich op zekeren dag een vreeselijke storm en het schip bekwam zware averij, zoodat de kapitein weldra den passagiers rondweg verklaarde, dat er op redding niet langer te hopen was. Nu was het gejammer en de vertwijfeling algemeen. Razen, huilen, tieren, jammeren, tandenknarsen, bidden, God vervloeken, sidderen,—alles door elkander. De Mohammedanen schreeuwden tot Allah, de Roomsgezinden riepen Maria en alle heiligen aan, en toch bad eigenlijk niemand gelijk Gobat, omdat niemand een God had, in wiens gemeenschap hij zich gevoelde, gelijk Gobat. Deze had zich aan een mast laten vastbinden en stond daar met een stillen lach en den vrede Gods op het gelaat. Hij had zijn bijbel in de handen, verkwikte zijne ziel en hief haar opwaarts door de woorden van den 46^{en} Psalm. Hij wist: „Hetzij wij

leven, hetzij wij sterven, wij zijn des Heeren!" Tegen aller verwachting bedaarde de storm, en het schip met allen, die er zich op bevonden, werd behouden.

Toen Gobat den morgen na dit voorval in de kajuit kwam, om volgens zijne gewoonte met de andere passagiers het ontbijt te nuttigen, stonden allen op, en een Roomsche priester, die tot hertoe steeds nieuwe werkelijk duivelsche kwellingen had uitgedacht, trad naar voren. De evangelist wapende zich inwendig, want hij dacht niet anders dan dat men een nieuwen streek met hem voor had. Maar het tooneel was veranderd. Op de meest ootmoedige en oprechte wijze bad de priester, ook in naam van de andere reisgenooten, Gobat om vergeving. Onder anderen zeide hij: „Uwe hemelsche rust, welke gij gisteren temidden van het woeden des doods betoondet, terwijl wij der wanhoop ons overgaven, heeft ons evenzeer verwonderd, als uw geduld en uwe zachtmoedigheid bij onzen bijtenden spot. O, zeg ons, wij smeeken het u, zeg ons, vanwaar hebt gij dat vermogen om den dood moedig onder de oogen te zien en de boosheid der menschen door liefde te overwinnen?" Voor Gobat was nu het uur geslagen; hij predikte nu het Evangelie, dat hij tevoren in zijn wandel had getoond, en de weleer zoo stille evangelist werd het werktuig om eenige medeleden van het gezelschap, in het bijzonder den zoeven genoemden priester, tot oprechte belijdenis van Jezus Christus te bewegen. Allen echter, die zich op het schip bevonden, behandelden hem tot de aankomst in Alexandrië met het grootste ontzag en zagen in het vervolg het Christendom met geheel andere oogen aan. Zoo had de storm het den zeelieden moeten openbaren, dat zij een man Gods aan boord hadden.

Wij verhaalden deze gebeurtenis uit de negentiende

eeuw na Christus gaarne, omdat zij met de geschiedenis van Jona uit de achtste eeuw vóór Christus groote overeenkomst heeft. In beide gevallen heeft het scheepsvolk een profeet aan boord en weet het niet; in beide gevallen is een vreeselijke storm het middel den onbekenden godsgezant bekend te maken, in beide gevallen is deze storm, hoewel voor allen ten zegen, nochtans in de eerste plaats geschikt ten behoeve van een mensch, van Gobat of van Jona.

2. Op mij was het gemunt.

Wij vernamen dat de Tharsisvaarders het lot geworpen hadden, om den misdadiger onder hen uit te vinden. Nu hooren wij: „Alzoo wierpen zij loten, en het lot viel op Jona.” Ten gevalle van Jona was de zee zoo verbolgen, ten gevalle van Jona had de storm zoo hevig moeten worden, ten gevalle van Jona had het goede scheepsvolk zulk een doodsangst moeten doorstaan. Dit is toch zeker, dat bij algemeene bezoeken God bij allen, die daardoor getroffen worden, iets wil uitrichten, gelijk wij dat in onze geschiedenis ook bij de reisgenooten van Jona zien; maar ook dit kan niet worden betwijfeld, dat het toch voor dezen of genen afzonderlijken persoon eene geheel bijzondere bestemming heeft.

Toen voor een reeks van jaren het met honderden landverhuizers bevrachte stoomschip „Austria” midden in zee verbrandde, werd slechts een klein gedeelte der passagiers gered. Deze gaven daarvan later onderscheiden berichten, waarvan er een afkomstig was van een in wellust, lichtzinnigheid en spotlust diep gezonken jongeling. Deze schreef onder anderen: „Ik begrijp de wegen des Eeuwigen niet; dit echter weet ik, dat voor

mij zulk eene verschrikkelijke gebeurtenis noodig was, zou ik uit mijn doodslaap ontwaken. Niets minder dan dit ijselijk voorval was er noodig, om mij van het verderf te redden, en temidden van het vreeselijk gejammer zeide mij een inwendige stem: Zie, om uwentwil geschiedt dit alles, opdat uwe ziel zou worden teruggebracht uit het verderf!" Zoo verhaalde mij ook een Pruisisch musketier, wien in het jaar 1866 op het slagveld van Sadowa beide beenen waren afgeschoten: „Mijne zonden kan ik in eeuwigheid aan geen mensch openbaren, maar geloof mij, op die wijze alleen kon ik als een brandhout uit het vuur worden gered. Ik voor mij weet waarom deze oorlog komen moest." Dergelijke voorbeelden, die iemand veel te denken geven, kan men gemakkelijk in overvloed aanvoeren. Bij de prediking van het Evangelie heeft ook hetzelfde plaats. Gelijk voor de poorten van Ai eene geheele Israelietische legerbende verslagen werd, waardoor de zonde van Achan aan het licht werd gebracht (Jos. 7), zoo schijnt het ook dikwijls bij eene godsdienstoefening een bijzonder toehoorder gelijk aan Achan toe, dat om zijnentwille de geheele schaar van toehoorders deze boetpredikatie, of wel dit en dat woord van vertroosting hooren moest. Bij de zuivere, het geweten schokkende verklaring van Gods Woord is het desniettemin het geval, dat een gedeelte het gesprokene aan een scherp oordeel onderwerpt, een ander met zijne gedachten ronddwaalt, een derde gedeelte wordt versterkt in het geloof, getroffen en verkwikt, — maar onder deze laatsten zijn er eenigen, wellicht ook slechts een of twee, die het gevoel hebben, dat alles uitsluitend voor hen bestemd was en voor hen gezegd, dat God het rechtstreeks op hun hart gemunt had. Dit is ook geen verbeelding, maar volle waarheid, want ook voor elke afzonderlijke

ziel heeft God zijne bijzondere uren en gelegenheden, en wat voor allen geldt, zal toch A of B nog geheel bijzonder treffen.

Zoo was de storm, waardoor onze zeelieden werden overvallen, eene bezoeking voor allen; allen moesten daardoor den levenden God zoeken en leeren vinden, en nochtans zou dit onweder niet bedaren, voordat Jona, de voor zijn God vliedende profeet, openbaar was gemaakt als de voortvluchtige profeet, maar toch ook als profeet. „Het lot viel op Jona,” verhaalt de Schrift hier kort en bondig, en nu omringt hem het scheepsvolk, bevreesd, verbaasd, uitvorschend, vragend. De verborgene was nu ontdekt; de profeet uit Israel moest nu aan den heiden rekenschap van zijne zonde geven. Verschrikt, ontroerd, dof en koud volhardt de man uit Israel in zijn somber stilzwijgen, maar de door God onderwezen profeet moet zich nu door den van God vervreemden heiden

3. In het examen

laten nemen. Dat Jona de persoon is, om wiens wil deze geheele gebeurtenis plaatsheeft, is voor de zeelieden niet twijfelachtig, en zij vragen niet of het lot den rechten man getroffen heeft. Dat Jona opheldering geven kan, behoeft voor hen geen betoog. Waarom, dus vragen zij hem, waarom overkomt ons dit kwaad? Zeg het ons; en om hem de bekentenis gemakkelijker te maken, vragen zij hem naar zijn bedrijf; wellicht heeft de man een beroep door de goden gehaat! Zij vragen hem ook naar het oord, vanwaar hij afkomstig is; wellicht heeft hij eene heilige plaats ontwijd! Zij doen ook onderzoek naar zijn land en volk; het kan toch zijn dat hij tot eene natie behoort, die bij de over deze zee heerschende machten gehaat is. Het goede scheepsvolk spreekt naar

zijn beste weten en overeenkomstig de begrippen, waarin zij waren geboren, opgevoed en onderwezen.

Het is zeer wel mogelijk, dat de zeelieden wisten, dat Jona voor zijn God vluchtte. Toen hij in de haven van Joppe was aangekomen, mag wel de volgende onderhandeling tusschen hem en de Tharsisvaarders hebben plaatsgehad. „Waarheen is uwe reis?” „Naar Tharsis in het verre westen.” „O zeer goed! hoe verder naar het westen heen, hoe beter. Wanneer vaart gij af?” „Misschien heden nog, als de wind gunstig is?” „Dat is goed; wilt gij mij medenemen?” „Waarom niet, als gij betalen kunt!” „Dat geloof ik wel; hoeveel verlangt gij?” „Zoo en zooveel!” „Hier hebt gij het geld.” „Best vriend, maar wanneer het geoorloofd is u te vragen, wat wilt gij in Tharsis? Als een koopman ziet gij er niet uit. Welk bedrijf oefent gij uit?” „Ik heb geen handwerk!” „O zoo, ontvlucht gij den bloedwreker?” „Ook niet, ik vlucht voor het aangezicht van mijn God. Hij heeft mij iets bevolen, dat ik nooit kan en wil volbrengen. Daarom ontloop ik Hem.” „Welnu, kom dan maar gerust! Gij zijt bij ons bewaard.”

De zeelieden konden zeer vrome heidenen zijn en toch zoo spreken en handelen. Ja, naar hunne heidensehe begrippen mochten zij wel meenen, niet alleen een onschuldig, maar zelfs een edel, goed werk te doen, als zij den vervolgden man opnamen en beschermden. Want wij moeten wel bedenken, dat den heiden evenzeer de kennis van de heiligheid der goden ontbrak, als van hunne liefde en barmhartigheid jegens de menschen. Integendeel, de godsdienstige legenden van het heidendom zijn vol verhalen van den snooden nijd, den naijver en de wraakzucht der goden, van hunne hartstochten, luimen, samenspanningen, listige streken, ongerechtig-

heden en allerlei schandalen. Zoo kon men met dezen of genen van hen zeer goed op een vijandelijken voet staan en toch een zeer vroom, deugdzaam mensch zijn. Daarom hield men het ook niet zelden voor een verdienstelijk werk, een mensch tegen zijn God in bescherming te nemen. Het was ook, als men zich goed inachtnam, geen zeer gevaarlijke zaak. Elke god vermocht toch slechts in zijn eigen gebied eenig gezag uit te oefenen en niet verder daarbuiten. Gelijk tegenwoordig een staatkundige vluchteling de Fransche en Pruisische politie naar Engeland ontvliedt, om op vasten vrijen bodem te zijn, zoo ontvlood men destijds uit het gebied van den eenen God naar dat van een anderen. Maar wie begrijpt de verbazing van het goede scheepsvolk, toen het nu hoorde, dat Jona een God kent en voor een God vlucht, die de Schepper is van hemel en aarde, de Almachtige en de Albestuurder!

XII.

EENE KORTE GELOOFSBELIJDENIS.

(JONA 1: 9.)

En hij zeide tot hen: Ik ben een Hebreër, en ik vrees den Heer, den God des hemels, die de zee en het droge heeft gemaakt. Toen vreesden die mannen met groote vreeze.

1. Geen incognito voor den Christen.

Een godvreezend mensch kan op den duur niet onbekend reizen. „Hij kon niet verborgen blijven, hoewel

hij het verlangde," verhalen ons de evangelisten van Jezus, en wat van Hem geldt, dat geldt ook van allen, die, al is het ook in groote zwakheid en onvolkomenheid, Hem navolgen. Zij kunnen niet lang verborgen blijven; vóórdat zij het zelf vermoeden, bespeuren gewoonlijk de kinderen der wereld hun onderscheiden gezindheid. Het is dikwijls slechts een woord, eene beschouwing, welke zij uiten, dikwijls slechts een gelaatstrek, een blik, een lach, waardoor zij worden herkend of verraden.

Zeër dikwijls willen de belijders van Jezus in het gezelschap van wereldschgezinde menschen, op reis of elders niet bekend zijn voor hetgeen zij zijn. Zij doen alles, opdat men niet bespeuren zou, dat zij een anderen geest hebben dan zij, die bij hen zijn. Zij beproeven mede te lachen, waar zij toch in het geheel niet tot lachen gestemd zijn; zij zwijgen, waar zij gevoelen, dat zij eigenlijk er zich openlijk tegen moesten verklaren: zij trachten te bemiddelen, waar toch in waarheid niet te bemiddelen is; zij onderdrukken hunne gewaarderingen, opdat zij zich aan geen bespottling blootstellen, of een of anderen wanklank veroorzaken; zij laten b. v. bij den maaltijd het stille gebed na, terwijl dit anders hunne gewoonte en behoefte voor hen is; in één woord, zij doen alles om hun incognito te bewaren, verborgen te blijven. Maar gewoonlijk komen zij met hunne kunsten jammerlijk tepas. In de eerste plaats worden zijzelve in hun eigen geweten onrustig en gekweld door zoodanig zich verborgen houden, maar ook de andersgezinden beloonen hen slecht voor hunne teerhartige bescheidenheid. Zij bemerken toch het onderscheid en nemen nu veeleer aanstoot en ergernis, vergeten ook de verschuldigde achting. Een oprecht,

eerlijk, vrij voorkomen, een belijden door woord en daad, zoodat men spreekt en zich vertoont gelijk men denkt en is, is niet alleen voor God en het eigen geweten het ware, maar ook voor de menschen het verstandigste. Ook zij achten dit, en zoodanige erkentenis van vrijheid, moed en waarachtigheid is dikwijls het begin van toenadering en overeenstemming.

Zonder twijfel hadden de zeelieden op het Tharsisschip den eenzamen zonderlingen passagier uit Israel van stonde aan met opmerkzaamheid gadegeslagen; in de eerste plaats wel tengevolge van zijne gejaagdheid en onrust, maar voorzeker ook door den eigenaardigen stempel, welken de mensch, die gewoon is met God te verkeerren, met zich draagt. Jona wilde onbekend reizen. Hij deelde zijnen reisgenooten niet mede, wat zijn ziel be-roerde, hij zeide hun niets van zijn God. Nauwelijks is hij aan boord, of hij gaat naar beneden in het onderste gedeelte van het schip; hij vlucht voor God, voor menschen, voor zichzelf, hij vlucht tot diep in den slaap. Spoedig mist men den vluchteling uit Israel. Als het gevaar van den storm toeneemt, vraagt men naar hem, zoekt men hem, om hem ook tot het gebed op te eischen. Slechts met moeite wordt hij gevonden, met moeite door den opperschipper uit zijn diepen slaap wakker geschud en met een verwijtend: „Wat is u, gij hardslapende? Sta op, roep tot uwen God!” teruggevoerd in den schrikwekkenden ernst van den tegenwoordigen toestand. Tot God roepen kan de man niet, die met zijn God oneenig is; maar op het verdek moet hij komen, aan de goddelijke uitspraak moet hij zich onderwerpen. Het lot viel op hem, en toen het lot hem getroffen had, stormden de zeelieden met vragen op hem los om zijne misdaad te ontdekken. Wij hoorden vroeger,

welk een onderzoek zij instelden: „Om wiens wil overkomt ons dit kwaad? Wat is uw werk, en vanwaar komt gij? Welk is uw land, en van welk volk zijt gij?”

2. Ik geloof aan God, den almachtigen Schepper.

Inplaats van al die bijzondere vragen des schippers een voor een te beantwoorden, zegt Jona, wie zijn God is. Hij verklaart hem vooreerst, dat hij een Hebreër is, dat hij alzoo tot het volk behoort, dat wegens zijn eigenaardigen godsdienst en zijn geloof aan God overal bekend is; zijn God is Jehova (dat is: de Eeuwige en zich openbarende.) Hij is niet een God, die slechts hier en daar zijne macht vermocht uit te oefenen; maar Hij is de Almachtige, de Schepper van hemel en aarde, aller goden God, de eenige God.

Dit, wat Jona hier het scheepsvolk mededeelt, schijnt nu wel niets bijzonders te zijn; het is slechts dat, wat in de eerste woorden van den Bijbel reeds is gezegd, niets anders, dan hetgeen wij reeds op de schoolbanken moesten opzeggen, als wij het eerste artikel van de dusgenaamde apostolische geloofsbelijdenis hadden geleerd: „Ik geloof in God den Vader, den Almachtige, Schepper van hemel en aarde.” De meeste menschen verkregen die kennis als vanzelf; zij hebben haar als een buit opgenomen, hebben nog nimmer daarvoor gedankt, nog minder om deze waarheden moeten worstelen en strijden. En omdat dit voor hen als vanzelf spreekt, ontleenen zij ook aan deze kennis geen zegen en geen kracht; zij is hun nimmer ten leven geworden, hunne zielen werden daardoor niet geroerd en geen snarenspeel werd daardoor levendig in hunne harten. Hij, die zich eens naar waarheid in den nacht van het

heidendom verdiept, of zelf heeft rondgedoold in de duisternis en doolhoven van het ongeloof, weet, welk een onuitsprekelijk groot genadegeschenk, welk een vaste ankergrond voor de ziel reeds deze openbaring is, een almachtigen God te kennen, door wien en uit wien alles is, wat bestaat; een albestuurder en levende God, zonder wiens wil niets geschiedt van hetgeen er geschiedt, die zich tot het menschengeslacht nederbuigt met genade en gerechtigheid, en al onze wegen met zijne hand bestuurt; een heilig God, die zich niet bespotten laat en in eeuwigheid geen gemeenschap heeft met de zonde en de duisternis. Hij, die deze eenvoudige waarheden begrijpt, bezit meer dan alle braven, wijzen en wijsgeeren der meest beschaafde heidenen, in weerwil van hun levenslang onderzoeken en peinzen, kunnen bevatten.

Zoo zien wij dan ook dat deze weinige woorden van Jona bij ons scheepsvolk eene bewonderenswaardige, opmerkelijke uitwerking teweegbrengen. „Toen vreesden de mannen met groote vreeze,” aldus wordt ons bericht. Dat hadden zij wel geweten, dat Jona voor zijn God vlood en dit had, gelijk wij zagen, nog niets bedenkelijks. Maar dat deze Jehova Schepper en bestuurder van het gansch heelal was, dit deed hen aldus sidderen! Nu toch zijn ook zij met den Almachtige in strijd gekomen, daar zij zijn vijand een schuilplaats verleenden. Zij vreesden alzoo met grooter vreeze, want zij hadden tot hun geluk een levendiger voorstelling van God dan vele menschen, die zich Christenen noemen.

Maar de opmerkzame nadenkende lezer zal met recht vragen: Hoe is het mogelijk geweest, dat onze heidsche schippers dit hun geheel nieuw begrip, deze vroeger nimmer gekende waarheid van een almachtigen, albesturenden God aanstonds als geldende munt,

als een echte hemelsche openbaring konden aannemen, daar zij toch van jongsaf geheel andere begrippen hadden? Vanwaar die bereidvaardigheid, die bekwaamheid om te gelooven? Wij antwoorden dat was:

3. De godgeleerdheid der feiten.

De feiten spreken te allen tijd en op elk gebied des levens de meest verstaanbare taal en geven de bevatelijkste en meest overtuigende bewijzen. De op onnatuurlijke wijze bewogen, bruisende, schuimende oceaan, de wild razende storm, daarbij de geheele persoonlijkheid en de vrije bekentenis van den profeet, gaven van den heiligen en machtigen God zulk eene getuigenis, dat het den zeelieden door merg en been ging. Ach, hoe dikwerf werden, wanneer de golven des lijdens en de stormen des doods zich onstuimig verhieven, als met één slag in de harten der ongeloovigen; ja der vroegere spotters, de zoeven nog verachte goddelijke waarheden leven en kracht! De daden Gods prediken allerwege, zijne woorden verklaren ons slechts zijne daden. Ware Gods eengeboren Zoon niet op Golgotha gestorven, het zaligmakend woord: „God is liefde,” zou allen menschen een raadsel zijn gebleven! Al mocht een engel, ja, al mocht God zelf met eigen hand een lijvig boekdeel schrijven over de verhooring van het gebed, het zou u toch die zekerheid niet geven, welke een enkele zelf ondervonden werkelijke verhooring u schenkt. Die enkele verhooring stelt u instaat, duizend scherpzinnige, wijsgeerige bewijzen, die de onmogelijkheid der verhooring op het schitterendst voorstellen, rustig aan te hooren.

Alzoo prediken ook wij tot onze medemenschen altijd slechts krachtig door ons bestaan en onze werken, onze

belijdenis zal slechts de verklaring van ons handelen zijn. Bijvoorbeeld, wanneer gij een mensch in oprechten ootmoed ware opofferende liefde bewijst door den geest van Jezus Christus, zoo zal hem dat een veel dieper indruk van de kracht Gods geven, dan wanneer gij hem uren lang op het schoonst daarover onderhoudt, maar niets doet. Eerst door de daad bewijzen, daarna vindt elk uwer woorden den weg naar het hart van uwen broeder. Of ook, gij wilt uwe kinderen voor Christus opvoeden; welnu, het vermanen, straffen, prediken, verbieden, ontroeren, het is alles goed en wel; het zal u echter niet zooveel helpen, als wanneer gij hun in allen eenvoud Christus in uw wandel vertoont en zijne volkomenheden door de daad verkondigt. Later zullen dan ook uwe woorden niet op de aarde vallen!

Twee voorbeelden, die mij kort na elkander voorkwamen, staan mij voor oogen. De lezer moge beslissen, wie der beide mannen, die hier worden afgebeeld, hem het best bevalt. N., een vanwege zijne „hooge verlichting” zeer geroemd Christen, bracht mij een bezoek. Hij sprak als een boek en werd niet moede zijne zalige ervaringen van de macht der genade en der heerlijkheid van des Christens hoop in al hare schoonheid mij voor oogen te stellen. Toen ik ten laatste ook aan het woord kwam, vraagde ik hem naar eene gruwelijke zonde, waarvan hij beschuldigd werd. Eerst ontkende hij het, maar toen dit niet meer baatte, maakte hij er zich kortweg van af en zeide: „Ja, die zaak droeg zich alzoo toe, maar — het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, reinigt ons van alle zonden!” — De andere man, een arme daggelder, klaagde mij met bevende lippen, dat hij in het geheel niet vooruitging wat zijn inwendig geestelijk leven betrof; hij betwijfelde het dat God hem waarlijk

zou kunnen aannemen. Maar van dezen man zeide zijne vrouw, dat hij vroeger voor haar een dwingeland geweest was, maar nu was hij zoo bedaard en zoo zachtzinnig als een lam. En de burens gaven hem de getuigenis, dat hij vroeger een vloeker en dronkaard en twistzoeker geweest was, maar dat nu geen ruw woord en nog minder een druppel sterke drank over zijne lippen kwam. Gene had door zijne fraaie Christelijke gesprekken zonder innerlijke waarheid en kracht vele menschen ten aanzien van Jezus Christus op een dwaalspoor gebracht. Deze had door zijn oprechte bekeering zonder woorden, ja zonder dat hij zichzelf als bekeerd beschouwde, menigeen naar het rijk van God doen verlangen.

Terwijl ik dien eenen man scherpe en bittere kruiden toediende en hem opmerkzaam maakte op hetgeen Hebr. 6 : 4—8 geschreven staat, mocht ik den ander verzachtenden balsem toereiken en vriendelijk troosten met de bemoedigende woorden van den apostel: „Die in u een goed werk begonnen heeft, zal dat voleindigen tot op den dag van Jezus Christus.”

Doch genoeg hiervan. Wij zijn van de Tharsisvaarders eenigermate afgedwaald in allerlei gewesten. Maar het gebeurt niet zeldzaam, dat men door af te dwalen een naderen weg of een vroeger onbekend schoon uitzicht vindt, of iets anders. Mocht het ook hier alzoo gegaan zijn!

XIII.

DOODE RECHTZINNIGHEID.

(JONA 1 : 10.)

Toen vreesden die mannen met groote vreeze en zeiden tot hem: Wat hebt gij dit gedaan? Want de mannen wisten, dat hij van voor des Heeren aangezicht vlood; want hij had het hun te kennen gegeven.

1. Theorie en practijk.

In zeker zendingsgeschrift las men eens, dat Europeesche Christenen eene vereeniging van kleurlingen der Gangesrivier van Jezus hadden verteld en hun hadden verzekerd, dat Hij niets dan liefde was geweest, gelijk heel zijn denken, spreken, handelen, lijden en sterven geen ander doel had gehad, dan ons uit onze ellende te verlossen voor dezen tijd en de eeuwigheid. Opmerksaam luisterden de heidenen naar deze liefelijke mededeelingen der vreemdelingen en werden niet moede ze aan te hooren. Eindelijk stond een hunner, die bijzonder aandachtig had geluisterd, op en riep driftig: „Neen, het is niet waar! Het is niet waar. Het kan onmogelijk waar zijn!” „Waarom zou het niet waar zijn?” hernam een der blanke mannen. „Wanneer het alzoo was,” luidde de verklaring van den Hindoe, „dan moest men het aan ulieder leven, spreken en handelen geheel anders zien;” en hij bleef er bij: „het is niet waar!” Deze kleine geschiedenis geeft ons veel te denken, en het zou geen schade doen, wanneer eenigen onzer bedachten, dat het tijd was den jammerpoel een weinig van nabij te bezien. Ach, hoe dikwijls blijven onze daden, hoe dik-

wijls blijft onze wandel en ons leven zoo oneindig ver ten achter bij onze belijdenis, ten achter bij hetgeen onze mond belijdt en ook ons hart werkelijk gelooft! Hoe dikwijls zeggen zij, die nog niet tot het geloof in Jezus gekomen zijn of stil bij zichzelf en of duidelijk verstaanbaar: „Neen, het is niet waar wat deze Christenen belijden; het kan niet waar zijn, zij zouden dan geheel anders zijn en anders handelen!”

Dat in het algemeen ons leven en werken niet overeenstemt met onze belijdenis, is geen wonder. „Gij kunt niet, gelijk gij wilt,” roept ook Paulus den Christenen toe. Want er is, behalve de nieuwe wet des gemoeds, nog een andere wet in de leden der belijders van Jezus, die strijdt tegen de wet des gemoeds; en die wet is eene groote kracht, die de ontwikkeling van het goede belemmert en verzwakt, — die zoo vaak het hart in de onreinheid der zonde vallen doet, tegen zijn wil en tot zijn grooten spijt. Wij beweren alzoo, dat het ons niet bevreedden mag, dat er tusschen het leven en de belijdenis ook bij den oprechtsten Christen in dit aardse leven nog een groot onderscheid is. Maar wanneer ons geloof waakzamer en levendiger was, wanneer het ons met onzen strijd meer ernst was, wanneer wij ootmoediger en kinderlijker met Jezus verkeerden, zou deze tweespalt veel minder hinderlijk zijn, dan zij nu meestal is. Ook zouden de ongeloovigen tenminste bespeuren, dat men zich had aangegord ter overwinning der zonde en ter heiligmaking; tenminste zouden zulke schreeuwende wanklanken tusschen belijdenis en wandel niet worden gevonden, dat men in het geheel geen samenhang tusschen beiden ontdekte. En toch is de wereld vol van zulke wanklanken, en vandaar is zij tevens vol van het geroep over „doode rechtzinnigheid.” Wanneer

iemand die taal hoort, hij zij niet aanstonds gereed om (gelijk zoo menigmaal geschiedt) te jammeren over de vijandschap der wereld, maar hij zette een kruisje in zijn almanak, om aan den avond van den dag, als het rondom hem stil geworden is, daarover na te denken. Ook Jona moest van zijne reisgenooten vanwege zijne doode rechtzinnigheid een billijk verwijt vernemen. Nadat de profeet zijn geloof aan een almachtigen, heiligen God tegenover den heiden plechtig had betuigd, werpen zij hem die vraag naar het geweten: „Waarom hebt gij dit gedaan?” als wilden zij zeggen: Hoe kondt gij dat doen, dat gij voor zulk een God vloodt! Hoe stemt met uwe belijdenis uw wandel overeen? Gelooft gij waarlijk, dat God almachtig is en heilig, welke dwaasheid is het dan, dat gij voor Hem vlucht! Hoe kan men een alomtegenwoordig en almachtig Wezen ontvluchten? — En hoe kondt gij voorts zoo liefdeloos zijn, dat gij ook ons in dezen strijd van dwergen tegen reuzen wikkeldet en ons in zulk een ellende bracht?

Zoo houden de blinde heidenen naar hun eenvoudig, kinderlijk verstand den verlichten profeet van Jehova eene strafpredikatie, en deze moest voor hen zich schamen en verstommen en door zijn stilzwijgen hun recht doen wedervaren. Hij moest hun toestemmen, dat zijn practijk en theorie in eene scherpe tegenspraak stonden; dat geen brug van de eene tot de andere leidde.

2. De ware Christenen zijn de ware beelden van Christus.

Na hetgeen wij uit voorzichtigheid vooraf deden gaan, zal het, gelijk wij vertrouwen, niemand onzer lezers in den zin komen naar steenen om te zien, om op Jona te werpen, maar hij zal liever zijn eigen gedragingen eens

herzien. Niets is verderfelijker dan een vroom gesnap, en wij doen tegenover de wereld veel beter te zwijgen van de goddelijke waarheden en van de liefelijke ervaringen van het innerlijk leven, dan dat wij een luidend metaal en een klinkende schel zijn, zoodat men wel een vriendelijk geluid en een liefelijken klank verneemt, maar het is niets en geeft niets. Wat moeten de wereldlingen wel denken, wanneer een Christen bijvoorbeeld zoo hoog opgeeft van de heerlijkheid zijner hoop, van de zekerheid des eeuwigen levens in Jezus Christus, van het zalig erfdeel der heiligen in het licht, en als nu een lijden, een diepe smart, een zware beproeving hem treft, hij even verslagen, even ongelukkig, even hopeloos is als de zoodanigen, die van al deze gewichtige zaken niets weten! — Wat moet men voorts zeggen van een Christen, die een schitterend betoog er over houdt, dat hun, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede, dat geen haar van ons hoofd valt zonder den liefderijken wil des hemelschen Vaders, dat alle wegen Gods enkel goedheid zijn en waarheid, dat deze zijne gedachten en wegen volgens de natuur der zaak onze gedachten en wegen zijn tegenovergesteld, — wat moet men zeggen wanneer nu deze man, zoodra werkelijk eens de leidingen Gods hem duister zijn en onverklaarbaar, bang en onnatuurlijk, zich zoo wanhopend voordoet, als ware hij in de klauwen van een bloeddorstigen tiran gevallen?! Of wat moet men denken van een man, die zoo vroom en gemoedelijk declameert:

„Pracht en schoonheid moog wat schijnen,

’t Is aan de ijdelheid gelijk.

Bij ’t gebruik zal ’t al verdwijnen;

Goud en zilver is als slijk.”

Wat zijn de goederen dezer aarde? Een handvol zand, kommer des gemoeds! Maar wanneer het er nu op aankomt, uit deze handvol zand eenige korreltjes af te staan en zij sluit zich krampachtig en men bespeurt dat deze handvol zand den hooggeprezen God op den troon des hemels naar de kroon steekt?! Of wat zal men oordeelen, — maar voorbeelden genoeg.

De goedgezinde lezer moge de zoeven aangevangen vraag telkens zoo ver uitstrekken, dat hij niet alleen het huis van zijn buurman of van zijn vriend genaderd is, maar ook gekomen is voor de deur van zijn eigen hart en hier eenige ziekelijke plaatsen gevonden heeft, — ik meen zulke plekken, waar tusschen uwe theorie en uwe practijk, tusschen uwe belijdenis van de eene zijde en uwen wandel, doen en laten van den anderen kant, nog eene in het oog vallende tegenspraak bestaat.

Men kan wel kortzichtige menschen met woorden misleiden en ook met daden, zoodat zij beter van ons leven denken, dan het betaamt, — God ziet het hart aan. Maar wanneer dat hart op de rechte plaats zit, dan moet ook het innerlijk leven kenbaar worden in den uitwendigen wandel. Men heeft gezegd: de Christelijke deugden zijn slechts indrukken van het beeld van Christus; zeer goed; maar deze indrukken moeten ook een uitdrukking vinden in het dagelijksch leven. Wij zijn het uitverkoren volk, opdat wij zouden verkondigen de deugden van Hem, die ons heeft liefgehad! Toen eens in een groot gezelschap van Christenen levendig betreurd werd, dat wij geen echt afbeeldsel van Jezus hebben, toen Hij op aarde verkeerde, omdat men toch zoo gaarne de trekken van zijn aangezicht dikwijls voor oogen hebben zou, antwoordde een oude pelgrim Gods: „Ik kan dat geenszins betreuren, want de ware Christenen zijn de

getrouwe afbeeldsels van Christus!" Wij allen gevoelen het, hij heeft gelijk gehad, en wanneer wij bij deze woorden allerlei gedachten van verlangen, beschaming en gebed hebben, is het geheel zooals het behoort. Ja, wij moeten ons in het beeld van Jezus en in het hart van Jezus als het ware inwerken door ons bidden, weenen, leven en sterven. Zoo zal en kan het niet missen, dat, ook zonder dat wijzelven het opmerken, de stralen van zijn heilig beeld in ons beginnen te lichten, zoodat de vruchten van zijn geest, als: liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, zachtmoedigheid en matigheid aanvankelijk bij ons gevonden worden, en alzoo de Vader in den hemel en de Verlosser van zonde door ons verheerlijkt wordt. Dan zal de wereld niet langer, gelijk tegenwoordig zoo menigmaal, honend zeggen: „Toon mij uw geloof uit uwe werken!" maar zij zal dan overeenkomstig het woord van den Heiland aan de vruchten den boom onderkennen. God geve, dat wij allen de levende bewijzen daarvoor kunnen aanbieden.

XIV.

UIT DEN DOODSLAAP TOT HET LEVENSLICHT.

(JONA I: 11 en 12.)

Voorts zeiden zij tot hem: Wat zullen wij u doen, opdat de zee stil voor ons worde? want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. En hij zeide tot hen: Neemt mij op en werpt mij in zee, zoo zal de zee stil worden voor ulieden; want ik weet, dat deze groote storm ulieden om mijnentwil overkomt.

1. Smart en stilzwijgen.

Het is een ervaring, welke een ieder maken kan, dat men in de diepste smart zeer dikwijls stom wordt en de mond zich voor geen enkel woord ontsluiten kan. Het bittere leed snoert en perst het hart samen, het kan niet ademen en nog minder woorden vinden, die aan de innerlijke gedachten beantwoorden. Van den bovenmenschelijk beproefden Job vernemen wij, dat hij zeven dagen en zeven nachten met zijne vrienden in de asch gezeten heeft, maar noch hij noch zijne medetreu- rende vrienden konden een enkel woord uitbrengen; de smart was te groot. Toen de zwaarbeproofde eindelijk den mond opende, was het wel om in zijne groote ellende den dag zijner geboorte te vervloeken, nochtans was de smart tevoren schrikkelijker, de inwendige sprakelooze strijd bitterder. Wanneer men eerst der smart lucht naar buiten geven kan, is het vreeselijkste voorbij. Toen onze Verlosser op Golgotha na de schrikwekkende duisternis dien jammerkreet, zooals van het begin der wereld af geen jammerkreet uit eens menschenborst opsteeg, — dat Eli, Eli, Lama Sabachtani! — hooren deed, was ook reeds in het woord der worsteling het woord der overwinning besloten. Gedurende het lange bange stilzwijgen ging het door den diepsten nacht. Zoo spreekt ook David in een moeielijk tijdstip zijns levens: „Ik was verstomd door stilzwijgen, ik zweeg van het goede; maar mijne smart werd verzaard.” (Ps. 59 : 3). Wel u, geliefde lezer, wanneer in zulke tijden een getrouw hart u niet ontbreekt, aan hetwelk u kunt uitweenen; een getrouw vriend, die met eene zichzelf verloochenende deelneming in uw lijden uw gemoed vermag te ontsluiten door eene vertroosting uit

Gods Woord, door een traan des medelijdens, door een teeder woord, door een blik, door een klein bewijs van liefde!

Maar niet alleen vermag rampspoed, die door God wordt beschikt, een mensch te doen verstommen, evenzeer, ja nog veelmeer, een inwendige veroordeeling, b.v. wanneer een schuld op de ziel drukt en men niet bekennen wil, zich niet wil buigen en voor God en menschen verootmoedigen. O, dat zijn verschrikkelijke tijden, de tijden van zulk een zwijgen. Dan verdroogt en versmacht de ziel, omdat de levensstroom Gods ten eenemale is afgesneden. Dan worden ook de lippen stom en koud en het woord sterft weg, eer het geboren is. Wederom zegt David in den 32^{en} Psalm van zulk een stom zijn: „Toen ik zweeg, (namelijk van mijne schuld) werden mijne beenderen verouderd in mijn brullen den ganschen dag; want uwe hand was dag en nacht zwaar op mij! mijn sap werd veranderd in zomerdroogten.” Iets dergelijks zal ook Jona hebben ondervonden, de man, die uit den bedwelmenden beker van den eigen wil gedronken had; want het schijnt ook, hetgeen zielkundig doorgaans verklaarbaar is, dat hij in dat somber stilzwijgen vervallen is geweest. Geen enkel woord wordt ons tenminste medegedeeld, dat hij vóór zijn ontmaskering door het lot gesproken zou hebben. Gelijk hij stom was geworden voor God, zoo was hij het ook voor de menschen. Nauwelijks is hij aan boord, of de zwijgende menschenschuwe profeet vlucht in de benedenste ruimte van het schip. Wat had hij ook met de zeelieden kunnen spreken? In zulk een tijd is voor den mensch niets belangrijk, alles onverschillig, alles vervelend, wat op de geheele aarde bestaat en geschiedt. Alles vereenigt zich in den eenen strijd, in de inwendige

overleggingen, die elkander verklagen en verontschuldigen. De stomme Jona had nu wel het twijfelachtig geluk dat hij slapen kon, en zoo ook een tijldang voor God rust kon vinden; maar ook toen hij door den opperschipper werd wakker geschud: „Wat is u, gij hard-slapende? Sta op, roep tot uwen God,” kwam nog geen woord over zijne lippen. Hoewel in iederen golfslag de dood hem aangrijnst, hoewel het den profeet uit Israel voorzeker daarbij in de ooren klinkt: „Zie, dat is Gods hand, die u oordeelt!” nochtans spreekt hij geen woord. Hij klaagt niet, hij weent niet, hij bidt niet, hij is niet ontsteld, hij wanhoopt niet; — hij is koud en stom. Toen de zeelieden op het verdek besloten om door het lot den misdadiger te ontdekken, had Jona wel mogen zeggen: „Bespaar u de moeite, ik ben het!” Maar — is het hoogmoed en God verzoeken? is het uitputting en stomtheid? — hij zwijgt; hij wil in zijne gruwelijke zielsrust nog eenmaal afwachten, of God hem vinden kan. Doch daarbinnen in de borst woelt de strijd ontzettend heen en weêr. Het lot treft werkelijk den trotschen kouden man. Hij is nu ook voor het oog der menschen geteekend; nog zwijgt hij, maar niet lang meer. Als de reisgenooten hem met vragen bestormen om zijn euveldaad op het spoor te komen, belijdt hij, gelijk wij onlangs zagen, zijn geloof: „Ik vrees den Heer, den God des hemels, die de zee en het droge gemaakt heeft!” „Ik vrees hem wederom,” dit is zijn eerste woord, „Hem, dien ik niet meer vreesde, — ja, ik vrees Hem wederom! Ik zie het, o mijn God! Gij zijt heilig en rechtvaardig, Gij laat u niet bespotten!” Mocht deze heilige, sidderende vrees voor God bij allen, die Hij bezoekt, de eerste vrucht zijn, gelijk het bij Jona was, die met deze belijdenis: „Ik ben bevreesd,”

voor zijn God zich nederstort. De ijskorst, die zijn hart omgaf, is gebroken en zonder zich te sparen houdt nu de man Gods het gericht over zichzelf.

2. Een gericht over en eene veroordeeling van zichzelf.

„Wat zullen wij u doen, opdat de zee stil worde voor ons?” vragen de zeelieden. Op deze vraag geeft nu Jona een weg ter redding aan de hand, die ons plotse-ling grootsche eigenschappen in den vroeger zoo gehaten man aanschouwen doet, hem tot een treffend voorbeeld van menschenredders voor oogen stelt. Het middel ter redding namelijk, dat hij aangeeft, is geen ander, dan dat zij hem zullen opofferen: „Werpt mij in de zee, zoo zal de zee stil worden voor ulieden.” Aldus werd het dan aan deze voorspelling voor de eerste maal kenbaar, dat Jona waarlijk een profeet des Allerhoogsten is, en tevens dat hij iemand is, die moed genoeg heeft om zichzelf te veroordeelen. Hij wijst toch niet alleen den weg der redding aan, maar hij betuigt zonder ver- schooning van zichzelf, dat zij allen slechts door zijne schuld in deze ellende gekomen zijn: „Ik weet dat deze groote storm ulieden om mijnentwil overkomt.” Deze ootmoedige bekentenis is eene groote heldendaad, welke wij hier bij den vroeger zoo trotschen man aantreffen.

Wie het weten wil, weet dat nauwelijks iets moeie-lijker over onze lippen komt, dan het woord, waarmede wij de vierschaar over onszelven spannen, onszelven aanklagen, onszelven veroordeelen. Niets ligt ons meer nabij, dan om ons te verdedigen, te rechtvaardigen, te zuiveren van elke verkeerdheid. Hier wordt ook de minst spraakzame, aan woorden steeds karige mensch, ten volle rederijk en het is verbazingwekkend hoe vindingrijk

dan de somberste hoofden zijn. Daarom zijn het treffende oogenblikken, wanneer iemand zich overwint, gelijk de verloren zoon, tot inkeer komt, niet op anderen de schuld werpt en vervolgens aan Gods deur aanklopt. Er is een langdurige zware strijd voorafgegaan, eer de tollenaar handenwringend op zijn borst sloeg en dat eenvoudige woord kon voortbrengen: „O God! wees mij zondaar genadig,” of eer David zijn mond de schuldbelijdenis deed ontboezemen: „Tegen U alleen heb ik gezondigd en gedaan, dat kwaad is in uwe oogen; opdat Gij rechtvaardig zijt in uw spreken en rein zijt in uw richten;” of eer die stervende misdadiger, die het voorrecht had tegelijk met den Verlosser van zondaren gekruisigd te worden, met zijne bevende lippen deze weinige woorden spreken kon: „Wij ontvangen straf, waardig hetgeen wij gedaan hebben.”

Ja, het valt ons vreeselijk zwaar, God toe te stemmen, dat al onze inwendige en uitwendige ellende voortvloeit uit onze zonde en schuld. Er is echter, zelfs dan wanneer men dit in zijn binnenste heeft erkend, nog een nieuwe strijd noodig, voordat men het voor de menschen belijden kan. In het bijzonder geldt dit ten opzichte van zekere hatelijke zonden, die ook door de menschen zoozeer worden verfoeid. Het is daarenboven voor den eenen mensch zwaarder dan voor den anderen, naar mate hun persoonlijk karakter verschilt. Voor de menschen willen wij dikwijls nog vroom en deugdzaam schijnen, ook nadat wij met diepe smart onze zonden en onze ellende voor God hebben beleden. Maar hem, dien de Heer liefheeft, doet Hij zeer dikwijls tot dien trap van verootmoediging zinken, dat hij ook voor de menschen als niets moet worden. Het beste echter is, dat wij vrijwillig het woord van God opvolgen: „Belijdt

elkander de misdaden?" (Jak. 5 : 16). Het spreekt echter vanzelf, dat hier niet wordt bedoeld, dat gij iederen mensch naar goeddunken in uw strijd, zonden en verzoeken het oog zult laten slaan, — ook van leeraren, zij mogen Protestantsch of Roomschegezind zijn, geldt dit woord niet, — maar van hen, van wie gij gevoelt, dat zij liefde en waarheid genoeg hebben, om zich in uw toestand te verplaatsen door den geest van Christus. O, er ligt een onberekenbare zegen in zulk eene vrije bekentenis. Daarmede vallen dikwijls als schellen van de oogen, als bergen van het hart. Met den hoogmoed valt ook de scheidsmuur tusschen u en uw God. *)

*) Tot bewijs moge hier een kleine trek uit het leven van een rijk gezegenden discipel van Jezus Christus worden aangevoerd. De man, van wien wij spreken, was als student geheel verzonken in de dingen dezer wereld. Spoedig daarna werd hij door den Geest Gods tot zijn Verlosser gebracht. Hij werd waarlijk een nieuw mensch. Maar zooals het gaat, vele vrienden en bekenden uit den vroolijken studententijd konden zich niet anders voorstellen dan dat N. een huichelaar geworden was. Nu had genoemde N. als student van een zijner vrienden een pennemes, dat hem bijzonder beviel, heimelijk weggenomen. Toen hem, na zijne opstanding tot een nieuw leven, eens dit mes voor oogen kwam, stelde zijn geweten hem deze zonde in het licht; de Geest Gods liet hem geen rust; hij zou den eigenaar het mes zelf terugbrengen en ootmoedig zijn oude zonde en schuld belijden. — „Ach, zoo verhaalt ons de man „ dat was een zware gang! Het mes wilde ik wel gaarne afstaan en duizend messen daarbij; maar ik sidderde, als ik dacht: hij houdt u reeds voor een huichelaar, hoe zal het dan nu wel zijn! Doch ik ging er heen; ik bekende met bevende lippen, en wat geschiedde er? Die vriend viel mij weenend om den hals en riep: „Nu zie ik dat

Toen Jona die bekentenis had afgelegd, ging het hem voorzeker als een gevangene, die zijne ketens heeft afgeschud. Hij had door zijne vlucht zijn natuurlijk ik, zijn eigen wil voor Jehova willen redden; hij wilde zijne ziel behouden, daarom moest hij haar verliezen. Nu geeft hij zichzelf prijs, innerlijk en uiterlijk: voor God en menschen. Hij werpt zijn ik in het godsgericht; vrijwillig verliest hij zijn leven, en nu vindt hij het in God terug; gelijk Jezus achthonderd jaren later heeft gezegd. (Luk. 17 : 33). En gelijk voorheen zoo is ook daarna en zal tot aan het einde der wereld deze weg de eenige zijn, die tot het leven leidt. Het wezen van het ware berouw en de oprechte bekeering bestaat niet in een vroom zuchten en klagen over de macht der zonde, ook niet in een enkele, waarlijk verbrijzelende droefheid, hoe diep deze ook gaan moge, — maar daarin, dat de mensch in waarheid afstand doet van zijn eigen wil, van zijn natuurlijk ik en zijn onreine driften, van dat alles wat hij als onrechtvaardigheid en zonde erkent, hoe nauw dit ook met hem is samengegroeid. Zonder teederheid, zonder versooning van zichzelf moet hij zich daarvan losrukken en zich overgeven aan Gods ontferming.

Deze scheiding is berouw, en overeenkomstig den aard der zaak gaat zulk een berouw door het geheele leven heen; gedeeltelijk omdat eerst langzamerhand de

het met uwe bekeering oprecht gemeend is; eerst heb ik u voor een huichelaar gehouden, nu heb ik achting voor u en wenschte wel te zijn gelijk gij." Hiermede is de geschiedenis eigenlijk niet ten einde, het beste volgt eerst, maar wij mogen op goede gronden niet meer mededeelen. Maar ook hier is reeds iets te denken.

macht der zonde in ons wegsterft, gedeeltelijk omdat wij in deze van God vervreemde wereld dagelijks opnieuw door de zonde worden bezoedeld en door haar ons laten medeslepen, — gedeeltelijk eindelijk, omdat ons voor en na nog altijd nieuwe zijden der zonde, die vroeger verborgen waren, worden ontdekt. Zoo komt het er dan op aan dagelijks opnieuw de ware houding aan te nemen tegenover het beginsel der duisternis en dagelijks opnieuw door den geest van Jezus Christus ons te wapenen met schild en zwaard.

Maar wie alzoo in oprechtheid gezind is, die zal, hoewel langzaam, ondervinden, dat waar de zonde meerder is geworden, de overwinnende en zaligmakende genade veelmeer overvloedig is geweest (Rom. 5 : 20). Hij zal dan ondervinden, hoe na allen storm, onweder en aardbeving het stille, zachte suizen tot zijn oor dringt, dat Elia met onuitsprekelijke verrukking op de eenzame hoogte van Horeb vernam. De meeste menschen nemen met eene lichtvaardige hand en onnadenkend den grooten schat, den schat aller schatten, „God is liefde” aan; nu meenen zij te weten, wie en hoedanig God is. Maar niemand verstaat in waarheid en tot zijn heil deze drie woorden, die niet tevoren innerlijk diep gevoeld heeft, dat God een heilig God is en zich schrikkelijk vertoornt over de zonde en nooit met zich laat spotten. Alle mannen Gods, van Adam onzen stamvader af, tot op het laatste kind eener moeder, dat Gods hart zal vinden, hebben dezen weg tot geruststelling van het hart en tot verkrijging van vrede moeten zoeken. Wie een anderen zoekt, is een dwaas! „Slechts door de hellevaart der zelfkennis komen wij tot de hemelvaart der Godskennis!” — Ook Jona had eerst den God, die zich in zijne gerichten verheerlijkte, recht moeten laten wedervaren en eere

geven; daarna is hem het stille suizen uit God openbaar geworden. Aldus is de weg:

„De Heer doodt en maakt levend; Hij doet ter hel nederdalen en Hij doet weder opkomen.” (II Sam. 2 : 6.)

XV.

DE VERSTROOIDE KINDEREN GODS.

(JONA I : 13 en 14.)

Maar de mannen roeiden, om het schip weder te brengen naar het droge, doch zij konden niet; want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger tegen hen. Toen riepen zij tot den Heer, en zeiden: Och Heer, laat ons toch niet vergaan om dezes mans ziel, en leg geen onschuldig bloed op ons; want Gij, Heer! hebt gedaan gelijk het U heeft behaagd.

1. Humaniteit en godsdienst.

Het is ontwifelbaar waar, hetgeen men niet zelden hoort zeggen, dat zeer dikwijls geheel ongeloofige, wereldschgezinde lieden veel beminnelijker, humaner, verzoenlijker, zachtmoediger en opofferender zijn dan vele Christenen. Maar het is even onbetwistbaar, dat die ongeloofigen, wanneer zij zich tot den Heer wilden bekeeren, in al die eigenschappen en deugden uitermate zouden opwassen, en dat de onbeminnelijke Christenen (wij spreken hier niet van onware Christelijke zwetsers) nog veel onbeminnelijker, norscher en onuit-

staanbaarder zouden zijn, wanneer zij niet in eenige gemeenschap met Christus stonden. In Hem toch heeft alles, wat beminnelijk en liefderijk, wat schoon en edel en waarachtig menschelijk is, eene volmaakte gestalte op aarde verkregen, in Hem in de eerste plaats en in Hem alleen; en van Hem uit gaat het over in allen, die Hem waarlijk aanhangen en maakt hen van trap tot trap kenbaar in zijn beeld. De minzaamheid en menschlievendheid Gods zijn geopenbaard in Jezus Christus onzen Heiland, en hoemeer wij Hem begrijpen en in ons opnemen, hoemeer ook zijne deugden in ons openbaar worden. Ondertusschen moeten, gelijk reeds boven is gezegd, de geloovigen zich vaak schamen voor hen, die nog verre zijn. Welk een koude, norsche, terugstootende persoonlijkheid is b. v. de profeet van Jehova op ons schip. Hoe beminnelijk, zachtzinnig en hartinnemend zijn de heidensche zeelieden! Dat zij op hunne manier vrome lieden waren, zagen wij reeds vroeger. Zij weten, dat de storm niet toevallig maar door eene goddelijke beschikking moet ontstaan zijn. In hun nood wenden zij zich, om hulpe smeekend, tot de hemelsche machten. Toen geen antwoord volgde, kwamen zij tot het besluit, dat de een of andere schuldige onder hen moest zijn en in vertrouwen op eene goddelijke beslissing besloten zij den misdadiger door het lot te ontdekken. Toen nu Jona was aangewezen, gaven zij hem geenszins aanstonds verloren, maar beproefden met groote vriendelijkheid uit te vorschen, welke zijne misdaad was. Zij brachten hem daarna ernstig en zachtzinnig onder het oog, dat het met zijn geloof niet bestaanbaar was aldus te handelen. Maar daarenboven, toen Jona hun het middel ter redding had aangewezen en hen had aangeraden hem op te offeren, konden zij geenszins daartoe

besluiten. Met alle krachten van lichaam en ziel beproefden zij de kust te bereiken en alzoo den man, die hen toch in zulk een ellende had gebracht, te behouden. Maar alles tevergeefs; tegenover de steeds onstuimiger woedende zee vermochten de wanhopige pogingen niets. En ook nu nog aarzelen zij den schuldige prijs te geven. Zij nemen bij vernieuwing hun toevlucht tot het gebed: „Och Heer! laat ons toch niet vergaan om dezès mans ziel en leg geen onschuldig bloed op ons; want Gij, Heer! hebt gedaan gelijk het U heeft behaagd.” „Onschuldig bloed,” zeggen zij. „Voor U, Heer! is hij wel schuldig, maar jegens ons heeft hij toch niets misdaan. Wij hebben alzoo geen recht om hem op te offeren. Gij, Heer! doet echter, gelijk het U behaagt.” Daarmede willen zij, naar het ons voorkomt, zeggen: „Gij, o God, hebt dezen zonderlingen weg verordend, dat wij het woeden der zee zouden bedaren, wanneer wij uwen profeet opofferden. Zie, dat zijn ons onverklaarbare dingen; wij begrijpen niet, waarom deze eene sterven zou voor ons allen, of dat wij allen zullen vergaan om dezen eenen mensch. Wij vatten dit niet, maar wij kunnen ook slechts aanbiddeud en gehoorzaam doen, wat Gij ons gebiedt.”

Niet waar, wat zijn dit lieve, eenvoudige, kinderlijke menschen! Hoe geheel nemen zij ons hart in door hun teedere gezindheid. Maar laat ons ook daarop achtslaan, dat zij zich nu niet langer tot de afgoden maar tot Jehova wenden, den almachtigen God, die de aarde en de zee geschapen heeft en van wien Jona hun heeft gepredikt. „Och Heer!” bidden zij. Spoedig hebben zij geleerd, wat dit zeggen wil: „Uit de diepte roep ik tot U, o Heer!” Zoodra zij den waren God kennen, laten zij de valsche goden varen, en nu de onbekende God hun be-

kend geworden is, nemen zij tot Hem de toevlucht. Het was slechts noodig, dat hun de bekleedsels van de oogen werden genomen en zij waren de getrouwe aanbidders en dienstknechten van Jehova geworden. Zij behoorden tot de verstrooide, nog in de duisternis zittende kinderen Gods, welke zijne trouwe hand zal leiden tot hen, die nader bij God zijn, dan zijzelf weten.

Staan wij stil bij deze gedachte; het is overeenkomstig den tijd, dien wij beleven. Van alle zijden toch hoort men tegenwoordig spreken van het „onbewuste Christendom,” en het is inderdaad de meening van vele goedgezinde menschen, dat het overal bij hen, die nog van verre staan, slechts noodig is hun het ware beeld van Christus voor oogen te stellen, om hen tot goede Christenen te maken. Hier is veel waar, maar niet alles.

2. Het onbewuste Christendom.

Het klinkt zeer liefelijk, wanneer de dichter zingt:

„Wanneer 't slechts alle menschen wisten
 Ras werden alle menschen Christen,
 Zij volgden steeds dien Eenen na,
 Dien Eenen zonder wederga,
 Zij lieten al het andre staan
 Om eeuwig aan zijn zij' te gaan.”

Ja, dat ware verblijdend, wanneer deze woorden volle waarheid behelsden; alsdan viel het niet te betwijfelen of alles, wat mensch heet, zou bij het einde gevonden worden voor den troon des eeuwigen Ontfermers!

Alleen wij moeten, zoowel van het standpunt van Gods Woord als van de dagelijkse levenservaring, tegen deze bewering protest aantekenen. Het is niet

uitsluitend het gemis van de ware kennis van Jezus, dat zooveel menschen van Hem verwijderd doet blijven. Tijdens Hij op aarde wandelde, had een ieder in Israel gelegenheid Hem geheel te leeren kennen, gelijk Hij was, in zijne gansche heiligheid, beminnelijkheid en menschenliefde. Niemand was, zooals men tegenwoordig gewoon is te zeggen, door eene dorre leerstellige godgeleerdheid tegen Hem vooringenomen. Nochtans was ook destijds het getal niet gering van hen, die Hem met volkomen bewustheid vijandig waren, ja Hem met een gloeienden haat vervolgden; ontelbaar echter zij, die Hem prezen en toch zijne volgelingen niet werden. Zelfs onder hen, die gedurende drie jaren dag en nacht met Hem hadden omgegaan, zelfs onder de apostelen bevond er zich een, wien dertig zilverlingen liever waren dan zijn Meester en Heiland. Destijds waren en er zijn nog tegenwoordig vele menschen, van welke de Heer zegt: „Gij hebt niet gewild Mij te kennen en gij wilt Mij niet liefhebben.” Het is een geheim van de boosheid in deze wereld, en wie zich aan haar overgeeft, dien is het leven Gods een gruwel. „De waarheid wordt daaraan erkend, dat zij doodt,” zegt Pascal, en hij, die zich in dezen dood niet begeven wil, die in dezen dood niet geven wil zijn overleggen, denken en doen, gelijk het van nature is, komt er langzamerhand toe een afkeer van de waarheid te voeden. Jezus zegt het den Joodschen wetgeleerden in het aangezicht, dat zij de waarheid haten en wel omdat hunne werken, van welke zij geen afstand wilden doen, boos waren. Er is een bedroeven van den Geest Gods, en dit bedroeven gaat gemakkelijk over tot een weerstreven (gelijk een ieder bij zichzelf ondervinden kan), en dit weerstreven kan overslaan tot de zonde tegen den Heiligen Geest, waarvan

Jezus dat van den eenen kant zoo hoopwekkend en van de andere zijde zoo hopeloos woord zegt: „Zij kan niet vergeven worden, noch in deze, noch in de toekomstige wereld!”

Wij kunnen alzoo, hoe gaarne wij het ook naar onze persoonlijke neiging deden, nochtans niet toegeven, dat het zich verzetten tegen Jezus' woord en geest slechts ontspringt uit eene gebrekkige kennis, — wij kunnen het niet gelooven, dat allen, die Hem tegenwoordig met een onverschillig of wel verachtend oog beschouwen, Hem aanstonds aanbiddend zouden tevoet vallen, wanneer zij Hem eerst in zijne ware gedaante konden aanschouwen.

Maar ook dit is aan geen twijfel onderhevig, dat het van een ontelbare menigte geldt: „Zij weten niet wat zij doen en spreken, wanneer zij Jezus verachten!” Ja, nog meer: zij zouden Hem liefhebben, wanneer zij Hem mochten kennen, gelijk Hij waarlijk is, zij zouden Hem hun hart schenken, wanneer zij een blik in zijn hart konden werpen. En ook dit is buiten twijfel waar, dat wij zeer christelijk handelen en ook zeer goed daarbij zullen staan, wanneer wij een ieder, die nog van verre staat, ja zelfs hem, die koel het Woord en het huis Gods den rug toekeert, van stonde aan aanzien en behandelen met de gedachte: „Ach, hij kent waarschijnlijk Jezus nog niet; de heerlijkheid des Heeren is zeker voor zijne oogen verborgen.” „De ziel des menschen is van nature nog Christin,” heeft een eerwaardig kerkvader gezegd; en er ligt in dat woord eene diepe waarheid. — Het werk der inwendige en uitwendige zending komt daarin overeen, dat het hen, die nog verre zijn, nabij wil brengen; en waar deze heilige zaak op de rechte wijze wordt beoefend, daar zal het voor

geen belijder van den Heiland twijfelachtig zijn, of hij haar zal ondersteunen met de liefde, met het gebed, met de offers, die hij betoonen kan. Voornamelijk echter zal een ieder in het dagelijksche leven door zijn wandel de kracht, de schoonheid, het hemelsch genot van het Christendom prediken en verklaren, opdat hij hun, die Jezus nog niet begrijpen, een goeden indruk van Hem bereide en hen begeerig make om Hem te leeren kennen.

Welke treffende verhalen van de zalige verrukking van heidensche menschen, die Jezus hebben leeren kennen, vindt men niet meermalen in vertrouwbare berichten medegedeeld! Den schrijver dezes is zulke verborgen, onbewuste Jezusliefde dikwijls bij vrome maar verblinde Roomschezinden voorgekomen. Hij zou daarvan vele belangrijke trekken kunnen mededeelen; hij wil hier echter kortelijk verhalen, dat hij eens in het Badensche Schwarzwald door een vreeselijk onweder overvallen, eene schuilplaats vond in een klein huis, waarin eene in het zwart gekleede vrouw treurig aan eene tafel zat. Hoewel van den nabij gelegen toren der dorpskerk het „Ave Maria” werd geluid, bad zij niet, maar ging slechts voort met stil te weenen. Op zijn vragen verhaalde zij, dat zij zoo treurig was, omdat zij inwendig geen rust had en niet wist, hoe zij het met God had. Volgens den raad van haar pastoor had zij al het mogelijke gedaan, — groote kaarsen aan het altaar geschonken, allerlei vasten waargenomen, moeielijke processien, „ten behoeve van den heiligen vader” medegemaakt enz., maar dat alles had haar den vrede des gemoeds niet gegeven. Eindelijk was haar man bij het houthakken door een zwaren den verpletterd. Toen had een pater der Jezuiten haar gezegd: „dit was de verzoening voor hare zonden, nu kon

zij rustig zijn.” Maar ik was het niet en ben het nog niet, jammerde de doodelijk bedroefde vrouw. Spoedig openbaarde het zich, dat zij van Jezus niets wist, dan dat Hij de Zoon van de heilige maagd en een groot heilige was, dien men afwisselend met de overige heiligen moest aanroepen. Met welk eene verrukking echter deze ziel het Evangelie van den Verlosser van zondaren in zich opnam, en hoe spoedig zij Hem begreep, dien zij reeds zoolang liefhad, zonder het zelve te weten, — daarvan kan hij zich alleen een denkbeeld maken, die eenmaal blind was en naar het licht smachtte, en wien daarna de oogen opengingen.

3. Hebt medelijden!

— want er zijn niet alleen onder de heidenen, Mohammedanen, Joden, ja zelfs onder de Roomschegezinde mede-Christenen, maar ook temidden der Protestantsche kerk millioenen, die nog blind zijn voor den weg des heils en voor de vrijheid en heerlijkheid van het Evangelie, maar die zouden juichen en God op hunne knieën danken, indien zij Jezus kenden gelijk Hij is. In het bijzonder moet men in onzen tijd veel medelijden hebben met, en een barmhartig oordeel vellen over hen, voor wie het Evangelie verborgen is. Zelden toch was het iemand, die zoo geheel verkeert in het gewoel des levens, bezwaarlijker dan in onze eeuw, om den weg te vinden in den doolhof van twijfeling en strijd, waarin heden ten dage de meesten zijn verdwaald. Hoogmoedig en met een gevoel van waardigheid zien de woordvoerders van ons geslacht op het oude Christendom neder: „Het is verouderd, het heeft afgedaan, het heeft voor onzen tijd geen beteekenis meer.” Het grootste gedeelte der ver-

tegenwoordigers van de vroeger zoo gescheiden verschillende wetenschappen hebben zich als het ware verbonden om aan te toonen, dat het oude bijbelgeloof een blind geloof (kolenbrandersgeloof) is, dat men moet overlaten aan dommen en onbeschaafden. De boeken, die het meest worden gelezen, de tijdschriften, die het meest worden verspreid, in één woord, het allermeeeste, dat ons geslacht als geestelijke voeding opneemt, ademen dezen geest. Het kan dan ook geen bevreesing wekken, dat de scholen, in het bijzonder de hoogere opvoedingsinrichtingen, door dezen van het positief geschiedkundig Christendom afkeerigen geest worden beheerscht. Dat de meeste vaders, moeders en overige opvoeders den kinderen geen anderen geest, dan dien zijzelf voeden, inblazen, is dan ook duidelijk. En van een anderen kant wordt in zeer vele „Christelijke gezinnen” den kinderen zulk een wettisch, overdreven, vergeestelijkt Christendom voorgehouden en opgedrongen, dat men zich niet behoeft te verwonderen, wanneer daarop te zijner tijd eene hevige terugwerking en de bitterste tegenkanting volgen. O hem, die niet reeds in zijne jeugd het geluk had, de levenskracht en de zaligheid, die in een waarachtig Christelijk leven gelegen zijn, te zien en te ondervinden, is het in dezen tijd zeer moeielijk gemaakt om tot het geloof te komen. De tegenwoordige geest der eeuw, die de meeste menschen van hunne jeugd af omringt, is toch het Christendom bitter vijandig. En aan dien geest kan niemand zich gemakkelijk onttrekken; het is de dampkring, waarin wij ademen. Het hart van talloze menschen is tegenwoordig van jongsaf door enkel vooroordeelen tegen het Christendom omgeven en verward, en zij zitten daarin als vliegen, die in een spinneweb gevangen zijn. In waarheid, vele kinderen van

onzen tijd kennen van de waarheid niets anders dan de twijfelingen en bedenkingen tegen de waarheid, zij kennen van het Christendom niets dan zijne scheeve belachelijke voorstellingen!

Hun, die onverschillig beweren: Welnu het wordt immers gepredikt; wie het Evangelie hooren wil, heeft overal daarvoor de gelegenheid!" hun willen wij op deze oppervlakkige redeneering niet veel antwoorden. Den goedgezinden ontbreekt ook al te dikwijls het vertrouwen op hen, die Gods Woord verkondigen of zullen prediken, en dat dit vertrouwen ontbreekt heeft zijne goede gronden. Er ontbreekt toch aan de geloovige prediking zoo dikwijls de hartinnemende toon, er ontbreekt de macht der liefde, die in alle betrekkingen en toestanden des levens indringt, en die zelfs de levenslustige en van het Christendom vervreemde gemoederen aanstonds gevoelen doet: Zie, hier word ik begrepen; hier wordt mij ontdekt, wat er van strijd, zorg, twijfel en verlangen in mijn hart is. Bovenal echter heeft de kerk haar herdersambt, dat ook de verlorenen en afgedwaalden uitlokkend en zoekend nagaat, veelvuldig vergeten. Hierover ware veel te zeggen, maar wij zwijgen daarvan. Dit alleen zeggen wij: laat ons niet oordeelen vóór den tijd, maar laat ons, terwijl het nog dag is, werken in de kracht Gods; laat ons ijveren om door den geest van Jezus Christus kinderen Gods te worden, opdat wij bekwaam mogen zijn met eene vaste en zachte hand hen, die nog van verre staan, te brengen tot de levende bronnen Gods. Onder hen, die tegenwoordig nog geheel onkerkelijk zijn, bevindt zich eene tallooze menigte, die dorst naar het eeuwige leven, dat uit God is. Hebt gij, geliefde lezer, reeds een dezer nog her- en derwaarts omdolende kinderen Gods tot de bron gebracht?

XVI.

DE HULP VAN GOD EN DE DANK DER MENSCHEN.

(JONA 1 : 15 en 16.)

En zij namen Jona op, en wierpen hem in de zee. Toen stond de zee stil van hare verbolgenheid. Dies vreesden de mannen den Heer met groote vreeze, en zij slachtten den Heer slachtoffer en beloofden geloften.

1. Een merkwaardig voorval.

Niet onbekend is zeker de geschiedenis van dien heidenschen koning, die een beroemden wijze aan zijn hof beval uit te leggen wat God is. De wijsgeer verzocht een dag uitstel om zich te bedenken, maar in de vier en twintig uren was hij, in weerwil van een nauwgezet nadenken, tot geen besluit gekomen. Hij verlangde nu een uitstel van acht dagen, maar ook nu was hij nog niet wijzer. Na acht weken was het evenzoo; en nadat hij gedurende een geheel jaar op dit onderwerp gepeinsd had, verklaarde hij: een sterveling kan met geen zekerheid van het wezen des Eeuwigen en Onsterfelijken eene verklaring geven. Het getuigt gunstig voor den geleerden man dat hij tot deze slotsom kwam. Want voorzeker alle kennis Gods, geput uit de natuur, uit het geweten en uit de geschiedenis, werpt slechts enkele zwakke lichtstralen in de duisternis, die ons omgeeft. Ook de ellende op zichzelf leert God niet kennen, zij brengt het zelfs niet eens altoos zoover, dat men Hem zoekt; zij vervoert even dikwijls tot stomtheid, tot het geloof aan

een noodlot en tot wanhoop. Wanneer aan onze zee-
lieden niet door den mond van Jona de kennis van den
heiligen, levenden en almachtigen God ware medegedeeld,
zoo zou ook zeker het schemerlicht des geloofs, dat zij
reeds hadden verkregen, tenvolle zijn uitgedoofd. Wij
kennen God niet, indien Hij zich niet aan ons bekend-
maakt, en een hoogmoedige dwaas is hij, die alleen uit
zijn brein, geweten en gevoel zich een God wil vormen.

Maar ook zou het menschdom spoedig weder de heer-
lijkste openbaringen van het wezen Gods prijsgeven,
wanneer Hij niet voortdurend door zijn bestuur en werk
verzegelde, aanschouwelijk maakte en deed ondervinden,
wat zijn mond tot ons gesproken heeft. — Nadat de
Tharsisvaarders besloten hadden den profeet op te offeren,
waarvoor zij zoolang waren teruggedeinsd, en hem in
de onstuimige zee hadden geworpen, beleefden zij een
wonder, waardoor alles, wat de man uit Israël hun van
Gods bestaan had medegedeeld, op een ontegenzegge-
lijke wijze werd bevestigd. „Toen stond de zee stil van
hare verbolgenheid,” zegt ons geschiedverhaal. Zij stond
stil, want zij had verkregen, wat zij zocht. Diep ont-
roerd staan de schippers voor dit grootsche wonder Gods.
Want dat ons hier een wonder zal zijn bericht, — dat
het een wonder is, wanneer de meest verbolgen zee
plotseling stil is, weet een ieder, die slechts het flauwste
begrip van een onstuimige zee heeft.

Wij hebben ook geen reden om hier eene buitenge-
wone tusschenkomst van God te loochenen. Hem, die
van oordeel is, dat het niet der moeite waard was ge-
weest, dat God ter wille van deze handvol menschen
den storm uit alle hemelstreken had doen losbreken en
den ganschen oceaen tot zulk een woede doen stijgen,
wenschen wij den edelen hoogmoed toe om te erkennen,

dat zon, maan en alle sterrewerelden bij God minder zijn geacht dan een door Hem geschapen geest; dat alle heerlijkheid des lichts niets is in vergelijking met een hart, dat naar Hem dorst; met een oog, dat weenend naar Hem uitziat.

Met zulke harten hebben wij hier bij onze schippers te doen, want zij zijn waarlijk goede lieden en het valt ons moeielijk, nu afscheid van hen te moeten nemen. Wij hebben een belangrijken tocht met hen gemaakt. Ook mogen wij nu niet langer vragen, waarom God de onschuldigen deed lijden met den schuldigen Jona, want zijzelfen zouden tot geen prijs willen missen, wat zij beleefd hadden. Deze menschen hebben werkelijk in dien korten tijd, ons tot beschaming, veel geleerd. De goede hand Gods heeft hen zonder twijfel ook verder niet verlaten. Wij moeten echter nu van hen scheiden. Wanneer wij eenmaal door de genade Gods op de reede van de kristalheldere rivier in het aangezicht van de uit goud gebouwde Godsstad (Openb. 22) het anker mogen uitwerpen, dan zullen wij ook aldaar, zooals wij hopen, hun scheepje vinden. Want „God doet het den oprechten wel gelukken,” en dat wij oprechte menschen voor ons hebben, zien wij ook uit hetgeen ons nu nog ten laatste van hen vermeld wordt. De groote wonderdaad Gods brengt aanstonds edele vruchten voort in het leven van deze menschen.

2. Heilige vrees.

„Dies vreesden de mannen den Heer met groote vreeze,” zoo verhaalt onze geschiedenis. Zij hadden geleerd, dat God zich niet laat bespotten, maar dat Hij te vreezen is, en daarmede hebben zij veel geleerd. „De vreeze

des Heeren is het beginsel der wijsheid," en dit beginsel ontbreekt in de beoefening ook den meesten van hen, die zijn opgegroeid in het volle daglicht der Christelijke kennis. De overoude weemoedige klacht van den dienstknecht Gods: „Wie is er onder ulieden, die den Heer vreest!" is nog iederen dag nieuw. Men behoeft slechts op de straten rond te zien, slechts een blik te slaan in de plaatsen, waar de menschen met elkander verkeer en handelen, om te erkennen, dat men meer voor alle anderen vreest, dan voor Hem, den alleen wijze en almachtige. — Ach, ook zij, die door Jezus Christus tot God bekeerd zijn, zullen zich nog al te dikwijls daarop betrappen, dat zij naar allerlei kleine voor- en nadeelen, naar de meening van buurman A of B meer vragen dan naar het oordeel van Hem, die heilig is. Wij troosten ons in stilte meermalen met de gedachte, dat God er geen acht op slaat, tenminste het oog er voor sluit, in het ergste geval geen goede nagedachtenis daarvan hebben zal. Ja wij zijn wel vindingrijk! En wanneer wij eindelijk onder vele bittere tranen de heilige vrees hebben geleerd, zoo komt spoedig een zachte zuidewind uit de wereld tevoorschijn en doet ze weder verdampen. O, indien de schoolmeesters en opvoeders zooveel geduld met hunne scholieren moesten hebben als God met de zijne, zoo zou men voor al de schatten van Croesus weldra geen sollicitanten voor dit beroep meer vinden.

Wij willen hopen, dat de Tharsisvaarders in hunne vreeze Gods zullen hebben volhard. In ieder geval zien wij, dat deze hunne vrees eene gezonde en levendige en niet een koud, angstig, werkeloos sidderen was. Zij slachtten den Heer slachtoffer en beloofden geloften en betoonden alzoo hunne toewijding aan God.

3. Offer.

Wat die mannen geofferd hebben weten wij niet, maar het was behoefte voor hen ook door daden te bewijzen, dat zij wel weten, hun leven aan God verschuldigd te zijn. Zij brengen Hem iets van hetgeen zij hebben als een zichtbaar teeken hunner dankbaarheid jegens Hem, die zoo iets groots aan hen gedaan heeft. — Onder alle volken der aarde, welken godsdienst zij ook belijden, was het vroeger en later gewoonte om bij verlossingen, uitreddingen, gunstbewijzen, welke zij werkelijk of vermoedelijk van de zijde der goddelijke almacht hadden ondervonden, hun dank niet alleen in woorden, maar ook in daden uit te drukken. Zoo was het ook in Israel, en zelfs was het alzoo door Jehova verordend. Van hier dan ook, dat er onder de heidenen gelijk ook in Israel zelden gebrek aan geld bestond, wanneer het godsdienstige doeleinden betrof. Niet anders is het ook in de Roomsche kerk, waar de geestelijkheid wel weet de gunstige gelegenheden zich ten nutte te maken. Vandaar dat de Roomsche kerk zelfs in landen, waar de rijkdom grootendeels aan de zijde der Protestanten is, nochtans altoos meer geld voor haar doel heeft dan deze. Zelden ontbreken hun de middelen om kerken, scholen en allerlei gestichten van dien aard te bouwen en op het luisterrijkst in te richten.

Wij behoeven wel niet te verzekeren, dat wij een afkeer hebben van alle offers, die uit vrees of door overreding en niet uit persoonlijke vrijheid worden gebracht; dat wij het voorts voor een inbreuk op het Evangelie der genade houden, wanneer men de offers der menschen als een verdienstelijk en rechtvaardigend werk be-

schouwt. Maar is het in onze kerk niet een teeken des doods, dat daar de lust tot offers zoo zwak is? Het ware niet onevangelisch, maar in waarheid een vrucht der genade en van de macht der goddelijke liefde, wanneer het bij de Protestanten de gewoonte ware bij gelukkige gebeurtenissen in het beroep of in het huisgezin ook door daden God zijne dankbaarheid te betoonen. Moet dan de liefde niet krachtiger dringen dan de wet, om de inrichtingen, de werken, de vereenigingen, de kerken, die in den naam des Heeren Jezus zijn gegrondvest en de lichamelijke en geestelijke voeding onzer medemenschen ten doel hebben, te onderhouden? Zou, vragen wij, de liefde van Jezus Christus niet vermogen zich offers te verschaffen van den vergankelijken mammon of uit persoonlijke toewijding? Neen, antwoorden wij, zij is het niet, tenminste zij is bij de meesten, die zich evangelisch noemen, niet voorhanden. Want, om van tienden te zwijgen, — ach een percent van de tien te geven, zou reeds voor de meesten te veel zijn! Vandaar de groote menigte collectanten, die stad en land der Evangelische kerk afloopen. Men noemt ze een landplaa;g; maar is het een kwaad, het is in ieder geval een noodzakelijk kwaad, omdat op de meeste plaatsen de liefde en de geest van het Evangelie ontbreken. In de kringen, waar deze in waarheid heerschen, ziet men wat zij kunnen doen, en de weinige ware belijders van den Heer moeten het goedmaken voor de geheele groote menigte.

Doch keeren wij tot de zeelieden terug, die allengs ons tot voorbeelden zijn geworden, zoo hooren wij, dat het hun niet te doen is om door de offers voor altijd als met God af te rekenen, neen, ook hunne toekomst schenken zij Hem. Zij doen Jehova

4. Geloften;

— buiten twijfel, dat zij van nu voortaan altijd voor Hem zullen leven en Hem dienen en alles, wat zijn oog niet welgevallig is, vaarwel zeggen. Hebben deze goede menschen gehouden wat zij beloofden? Wij weten het niet. In ieder geval ontvangen wij den indruk dat zij een eerlijk voornemen en een oprecht hart hebben, en dat Hij, die het verlangen der ongelukkigen hoort, het aangevangen werk voor deze en de toekomstige wereld zal hebben voleindigd.

Voor het overige bevangt voorzeker bij het woord: „geloften” menigeen eene gemoedelijke huivering! O hoe dikwerf, wanneer wij door lief en leed het kloppen van God aan onze zielen vernamen, — hoe dikwerf, wanneer zijn Woord ons schrik aanjoeg — hoe dikwerf, wanneer Hij door allerlei leiding van ons lot ons uit onzen slaap wilde doen opstaan — hoe dikwerf beloofden wij alsdan: van nu af zal ik in vollen ernst in elk opzicht mij bekeeren, voortaan zal ik den goeden strijd strijden en mijn leven in alle oprechtheid U, mijn God, wijden! Waarom ging men nochtans ook daar, waar zulke voornemens in eene waarachtige gemoedsaandoening hun oorsprong vonden, weder zoo spoedig den ouden weg op? Ach, „met goede voornemens is de weg naar de hel geplaveid,” zegt maar al te waar het spreekwoord, en Gods Woord zegt: „Het is goed, dat het hart gesterkt worde door genade.” Wie zonder genade en zonder den bijstand van Gods Geest door eigen werkzaamheid, door strijd, door goeden wil, door inspanning aller krachten een wel bevestigd hart verkrijgen wil, hij moge zeer ridderlijk strijden en op aandoenlijke wijze zich

afslouen, spoedig zal hij moede worden en verslagen in het stof liggen. Ootmoedig moeten wij ons door Jezus' geest en genade laten bezielen, oprichten en wapenen met schild en zwaard, opdat onze handen mogen leeren te strijden. Maar voordat wij aan zulk eene genade een welgevallen hebben, moeten wij erkennen, dat wij uit onszelfven ten eenemaal onbekwaam zijn voor alles, wat tot een goddelijk leven en bestaan behoort. Dewijl nochtans de meesten, die uit hun slaap ontwaakten, in ijdel zelfvertrouwen niet afdaalden in de diepte der vernedering, zoo ontbreekt hun ook de ondervinding van de kracht der goddelijke genade. Want overeenkomstig den aard der zaak „geeft God slechts den nederigen genade.”

Een andere oorzaak, waardoor de voornemens tot bekeering zoo dikwijls ijdel zijn, is, dat men in vele gevallen niet geheel eerlijk is, dat men in een of ander opzicht God geen recht laat wedervaren, de stem en de leiding van zijn Geest niet volgen wil. Zoo vaak is er de eene of andere lievelingsneiging, eene of andere gewoonte, waarvan men geen afstand kan doen, eene of andere verkeerdheid, waarvoor men de oogen sluit of welke men niet afleggen wil. Men verduistert, men vernist, men bedekt zoo iets; maar zijn wij op zeker punt niet zuiver, zoo wordt spoedig het geheele hart aangestoken. „Eéne doode vlieg doet de zalf des apothekers stinken,” leert Salomo. Dat een ieder zijne oogen opene! „Het leven blijft dikwijls aan het geringste kleven.” Gewoonlijk zijn het niet in het oog vallende, onbeduidende dingen, waardoor zich der menschen tegenstand tegen den Geest van God ontwikkelt, en de dichter heeft volkomen gelijk, als hij zegt:

't Zij de wereld u houdt aan een draad,
 't Zij ze u in ijzren ketenen slaat,
 't Maakt geen verschil in 't god'lijk oog.
 De ziel, van elke boei ontslagen,
 Die slechts den blik slaat naar omhoog,
 Kan in haar liefde God behagen.

 XVII.

DE REDDENDE HAND GODS.

(JONA I : 17.)

De Heer beschikte een grooten visch om Jona in te slokken; en Jona was in het ingewand van den visch drie dagen en drie nachten.

1. De goddelijke en de duivelsche leidingen.

Het is dikwijls zeer leerzaam tot goed verstand eener goddelijke geschiedenis eene menschelijke geschiedenis, tot het verstaan van een Godswoord een menschenwoord te baat te nemen. Zoo kwam ons bij het nadenken over Jona's wederwaardigheid het bekende gezegde van een groot Duitsch dichter voor den geest, dat van de leidingen der goddelijke machten ten opzichte der menschen zegt:

„G' ontsluit voor hen de levensbaan,
 En duldt hun val in zonde en schuld,
 En laat hen in hun straf vergaan!”

Wij vraagden: „Zijt Gij, o eeuwige liefde, Gij trouwe

Vader, Gij genadige Beschikker van 's menschen lot, bedoeld als daar gesproken wordt van de goddelijke machten?" O, dan heeft hij, die U zoo aanklaagt, U slecht gekend! Wel is waar ontsluiten Gods wegen de levensbaan, ook hebben zij ten doel den zondaar zijn schuld te doen gevoelen, maar ten eenemaal valsch is het: „En laat hen in hun straf vergaan." Dat geldt niet van de hemelsche, maar van de helsehe machten. Die laten de menschen, wanneer zij hen in zonde, schuld en schande hebben gelokt, aan hun angst en wanhoop over; koud en spottend, ja zich verheugend over hun onheil zien zij het aan, dat zij vergaan. De apostel spreekt van het bedrog der zonde, en in waarheid is er geen schandelijker bedrog dan dit. Het is gelijk aan den Sodomsappel aan den oever der Doode zee. Rozenrood en geurig ziet hij er uit en verlokt den dorstigen wandelaar, maar niets dan een vergiftig stof stuift hem in de oogen, wanneer hij de bekoorlijke vrucht aangrijpt.

Hoezeer wist de slang de zonde voor Eva begerlijk te maken. Uwe oogen zullen geopend worden; gij zult als God wezen, gij zult het goed en het kwaad kennen. Naar welke verrukkelijke geheimenissen, naar welke zalige heerlijkheid werd het arme menschenkind begerig gemaakt! En wat verkreeg het? Machteloosheid, ellende, armoede, vrees, schaamte en gewetensangst. Zij zijn bedrogen, zij zijn ongelukkig en nu trekt de Satan zich terug en laat hen aan hun ellende over, nadat hij hun zoo de levensbaan ontsloten heeft. En die eerste zonde is slechts een afbeeldsel van alle volgende. — Zoo was het ook bij Kaïn, wien de verzoeker influisterde: „Ruim uwen broeder uit den weg, zoo zult gij vrede hebben." Maar nauwelijks had Abel het oog gesloten, of daar hoorde de moordenaar

met ontzetting de stem van het broederbloed en gevoelde dat hij voortaan zwervende en dolende op aarde zijn zou. — Desgelijks werden de zoo vurig begeerde dertig zilverlingen, waarop Judas zoolang het oog had geslagen, toen zij zijn eigendom waren geworden, een brandend vuur in de hand van den bedrogene. De Satan liet hem nu in zijne smart vergaan en antwoordde spottend het jammerend geweten: „Gij moogt toezien.” O, hij weet de zonde, voordat zij is bedreven, als eene niets betekenende kleinigheid voor te stellen, daarna doet hij haar als een verschrikkelijk monster optreden, dat den geheelen mensch verslindt.

Een ieder, die dit verlangt, zal in zijn eigen leven daarvoor slechts al te veel bewijzen kunnen vinden. Ach, indien de „goddelijke machten” aldus waren, dan ware het ons beter niet geboren te zijn! Maar daar zien wij juist het tegenovergestelde van dien geest. Van onzen God heet het: Hij tuchtigt wel, maar verstoot niet eeuwiglijk; Hij doodt wel, maar Hij maakt ook weder levend; Hij slaat wel, maar ontfermt zich ook weder naar zijne groote goedheid, want Hij plaagt of bedroeft de menschenkinderen niet van harte. Na al de smarten en verschrikkingen van zijne heilige gerichten hoort men spoedig weder den zoeten klank zijner zoekende, ontfermende liefde. Men ziet het immers, hoe God Adam, wien de Satan nadat hij hem in het verderf heeft gestort, prijsgeeft aan de ellende, aanstonds met de liefelijke stem eens herders tot zich noodigt en zelfs door zijne oordeelen bemoedigt, ja, hoe Hij zelfs een Kaïn de hand ter redding toereikt. Men hoore slechts hoe God in de gelijkenis van den verloren zoon zijn vaderlijk hart beschrijft; men zie den liefdeblik, dien Jezus op Petrus, welke Hem zooeven snood verloochend

heeft, slaat en alzoo weder tot zichzelf brengt en voor wanhoop behoedt. En gij, geliefde lezer, kunt uit uw eigen ervaring tallooze voorbeelden bijbrengen, hoe de getrouwe Vader in den hemel u, den verdwaalde, niet aan de vertwijfeling overliet, maar met onuitputtelijke ontferming opzocht, opdat gij niet in den dood zoudt blijven.

Zoo zien wij ook dat Gods genadige hand zich naar Jona uitstrekt. Door het bedrog der zonde is hij in een onbeschrijflijken angst en ellende vervallen, en indien God zich niet over hem had ontfermd, hij ware in wanhoop vergaan. Wel moest het nu tot het uiterste komen, want voordat Jona weder in de gemeenschap van zijn God kon wederkeeren, moest hij diep worden vernederd. Hoogmoedig was hij voor Gods aangezicht gevlucht, voor Hem had hij zich willen verbergen, daarom moest hij een verstooteling en uitvaagsel der wereld worden. Naar Gods wil werd hij in de onstuimige zee geworpen. Nochtans wil God ook hier den dood des zondaars niet. Toen reeds de angst der hel hem had aangegrepen en strikken des doods hem omknelden, was de goddelijke hulp nabij. Zij is des te heerlijker naarmate zij wonderbaarder is, want zij heeft de gestalte van een vreeselijk zeemonster. Jehova beschikte een grooten visch (geen walvisch) om Jona in te slokken, doch niet, gelijk men meenen zou, om hem te verslinden, maar slechts om hem tot eene schuilplaats, tot een getuige van almacht, genade en vergeving te zijn. *) Want evenmin als God verlangde, dat Abraham Izaäk slachten zou, begeerde Hij hier

*) Over het zoo dikwijls bespote wonder, dat ons hier bericht wordt, zullen wij later in een afzonderlijk hoofdstuk spreken.

menschenbloed tot een offerande. Dat is een gruwel voor God. Niet op het vergieten van menschenbloed is God gesteld, niet op het uitwendige, maar op het innerlijke offer, op de vrijwillige overgave van het eigen Ik; dat is hetgeen God overal bedoelt. Als Abraham gereed is, met opoffering van zijn eigen Ik den wil Gods ten uitvoer te brengen, is het doel bereikt en houdt Gods hand zelf de uitwendige daad des offers tegen: „Strek uwe hand niet uit aan den jongen en doe hem niets, want nu weet Ik dat gij God vreezende zijt en Hem boven alle dingen liefhebt.” Toen Jona zich genoeg voor Gods aangezicht had verootmoedigd, toen hij zichzelf prijs en aan den dood overgaf, was hij gered. Hierop doelen de wegen des Eeuwigen bij ieder menschenkind, dat het zich geheel overgeeft en vallen laat in zijne hand. Is dit doel bereikt, dan kan Hij ons zijne heerlijkheid doen aanschouwen. Het vasthouden aan den eigen wil is onze dood; het prijsgeven van ons Ik en het ons verliezen in den wil van God is ons leven. Gelukkig, die het weet; zalig die dienovereenkomstig handelt.

2. Reddingloos en toch niet hopeloos

mogen wij de innerlijke stemming van Jona noemen, toen hij in den afgrond der zee geworpen werd. Verplaatsen wij ons, zoo goed als mogelijk is, in zijne overdenkingen. Zou hij wel hebben vermoed, toen hij op de aanwijzing, welke hijzelf gegeven had, in zee geworpen werd, dat er voor hem redding was? In elk geval was tenminste de heilige geschiedenis vol voorbeelden, dat God zijne geloovige kinderen ongedeerd op den fellen leeuw en adder doet treden en den draak

vertreden laat. David en de profeten hadden het op allerlei wijzen ondervonden, dat zij niet tevergeefs God aanriepen in hun nood en dat Hij zijnen engelen van hen beval, dat zij hen bewaren zouden in al hunne wegen. (Ps. 91 : 10—16.) En ook na de dagen van Jona moesten de leeuwen als lammeren zijn voor den kinderlijk geloovigen Daniël, en de drie mannen Gods mochten door de vuurvlammen, die bloeddorstiger zijn dan roofdieren, niet worden verwond.

Maar deze en andere troostgronden konden bij onzen profeet geen invloed uitoefenen. De menschen van alle tijden, die in waarheid den weg des levens hebben leeren kennen, wisten dat slechts dan, wanneer wij in de wegen Gods wandelen, zijne troostrijke beloften zullen worden vervuld; zij wisten ook, dat men niet vatbaar is voor de ontferming Gods, wanneer men niet tevoren zijne heiligheid grondig heeft erkend. Jona droeg in zich om het verpletterend schuldbesef: ik ben des doods waardig.

Maar al mocht hij ook aan zichzelf wanhopen, aan God kon hij niet twijfelen. Zoo sprak Job in zijne diepste ellende: „Zoo Hij mij doodde, zou ik niet hopen?” En toen Esther besloot naar den Perzischen koning dien gang te doen, die naar alle menschenlijke berekening een weg naar het geopend graf, maar ook nochtans een weg naar Gods wil was, zoo sprak zij in heilige lichtzinnigheid deze merkwaardige woorden: „Wanneer ik dan omkome, zoo kom ik om!” Daarna gaat zij. Zij verliest zich in den wil van God. Zij bedenkt: sterven kan men, maar niet tot schande worden, wanneer men den wil van God doet.

Zoo ook bij Jona. Al trof hem ook het zwaard van God, hij vlood toch tot God met al zijne ellende, met

al zijne schuld: „Doe met mij, wat Gij verkiest, toch houde ik aan U vast; moge alles over mij komen, nochtans ben ik de uwe, door niets laat ik mij van U scheiden.” Voorzeker, wilden wij ons zoo bij de menschen opdringen, het ware niet kiesch, maar tegenover God is dit opdringen de hoogste deugd. En waar deze deugd aanwezig is, daar is ook nog eene zachte stem, die van achter de bergen weêrklinkt en van redding en ontferming spreekt.

In het leven van alle godvreezende menschen komen zulke tijden van storm en verdrukking voor, waarin alles als in een vreeselijken draaikolk door elkander woelt, waarin een algeheele verwarring ontstaat, waarin God en menschen, en bovenal ons eigen geweten tegen ons in opstand komt, waarin alle hoop ondergaat en alles wat wij in het geloof zeker meenden te bezitten schijnt te waggelen. In zulke Jona-uren, waarin God en menschen en uw eigen zonden u veroordeelen, om in zee geworpen te worden, zegt, wat zult gij alsdan doen? O, houdt dan slechts het wanhopige „nochtans” vast, — nochtans wil ik op U hopen, nochtans, al is het ook dat Gij, o God, mij verstoot, nochtans wil ik uw eigendom zijn, al schijnt het ook, dat Gij niet langer mijn God wilt zijn, — en mijn laatste ademtocht, mijn laatste zucht, mijn laatste blik zullen U, mijn God, gewijd zijn. — Zoo zal het licht langzamerhand weder opgaan, het oude licht en bij het oude een nieuw.

Al is het ook, dat 'k niets gevoel
 Van uwe macht,
 Met mij bereikt Gij toch uw doel
 Ook door den nacht.

XVIII.

DE HOOFDSLEUTEL TOT DEN BIJBEL.

(Bij JONA II.)

1. Innerlijke sympathie.

Hoe zal men den Bijbel goed leeren verstaan? Dit is eene vraag, die overal waar in de Protestantische kringen nog eenige godsdienstige belangstelling is, menigvuldig en levendig wordt verhandeld. Inzonderheid heeft men in later tijd, en wel met volle recht, daarop geantwoord, dat men dit boek der boeken als geschiedenis moet opvatten, en dat men de Godsgedachten daarin niet waarachtig vindt, wanneer men niet in de eerste plaats alles eens geheel menschelijk opvat. Hoogst noodig is het dat men elke afdeeling en elk gezegde in en uit den samenhang, waarin zij voorkomen, uit de gesteldheid van den tijd, uit de persoonlijke innerlijke en uitwendige toestanden der berichtgevende personen zoekt te verklaren. Zoo zal men bevinden, dat zeer dikwijls hetgeen bij den eersten aanblik of ook werkelijk in strijd schijnt te zijn, nochtans innerlijk schoon overeenstemt, gelijk b. v. wanneer Jakobus tegenover trage tot werkeloosheid overhellende Christenen alle gewicht op de werken legt, terwijl Paulus tegenover werkheilige Joodsche Christenen telkens betoogt, dat het geloof alleen rechtvaardig maakt, zonder werken der wet. Dit punt is alzoo van de hoogste beteekenis. Aan de noodzakelijke menschelijk-geschiedkundige opvatting ontbreekt het echter, dank zij de traagheid van vele bijbellezers, slechts al te veel. Wat

Oetinger bij Zinzendorf betreurt, dat hij van den Bijbel slechts een klein kastje met uitspraken of spreuken heeft gemaakt, dat geldt ook nog van ontelbare lezers. — Hoogst noodig is het verder, dat het Christelijke volk eene zoo getrouw mogelijke, van fouten gezuiverde overzetting van den Bijbel in handen wordt gegeven. Slechts een gering gedeelte der bijbellezers is in den gelukkigen toestand, de Schrift in den grondtekst te kunnen bestudeeren. Het is alzoo voor den Christen een hoogst onaangenaam en twijfelwekkend gevoel, wanneer hij in dit of dat woord zijne verkwikking gevonden heeft, of daarover hoofd en hart heeft afgetobt, en nu op eenmaal hoort, hetzij van den kansel, hetzij van elders: „Ja dat is verkeerd vertaald, het moet zoo en zoo zijn.” Zoodanige ondervindingen kunnen iemand van het bijbellezen wel afkeerig maken en maken dat hij allengs achter elke afdeeling een klein of groot twijfelend vraagteken plaatst: „Zou het wel overeenkomstig den Hebreeuwschen of Griekschen tekst zijn?” Het Christelijke volk kan en moet eischen, dat de Kerk door hare godgeleerden er voor zorge, dat het eene geheel getrouwe overzetting gegeven wordt. De tegenwoordige vertaling is wel boven allen lof verheven; God heeft het Luther gegeven en zal er hem eeuwig voor beloonen, dat hij de Oostersche en Grieksche klanken in zulk een schoonen, echt Duitschen toon, indien ik het zoo zeggen mag, heeft overgebracht. Niemand van hen, die het na hem hebben beproefd, streeft hem op zijde. Het Deutsche volk zou zich van zijn edelst kleinood berooven, wanneer het zich deze overzetting, waarin alle stammen hunne taal en tongvallen gevonden hebben, liet ontnemen. Maar die duizenden kleine en groote fouten, welke Luther voor driehonderdvijftig jaren door de onvolkomen kennis der

oude talen gemaakt heeft, moeten er uit *). Welnu daaraan wordt dan ook tegenwoordig met alle kracht gewerkt. De onderscheiden Duitsche kerkelijke besturen hebben zich tot dit gemeenschappelijk werk vereenigd. Moge God de geleerden, die hieraan tegenwoordig werkzaam zijn, door zijnen Geest behulpzaam zijn. Daarom moeten allen bidden, wie Gods Woord dierbaar is. Hoe noodzakelijk tot goed verstand der Heilige Schriften de genoemde en menigte andere opmerkingen ook mogen zijn, zoo helpt toch dit alles den bijbellezer niet, wanneer de hoofdzaak niet aanwezig is. En welke is deze hoofdzaak?

De innerlijke stemming en neiging der ziel, de onmiddellijke sympathie en verwantschap van den eigen geest met den geest, in welken de bijbelsche boeken geschreven zijn, is de hoofdvoorwaarde, wanneer u waarlijk zal worden ontsloten, wat God door zijn Woord tot u spreekt. „De natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, want zij zijn hem dwaasheid, en hij kan ze niet verstaan.” Dat mag ook niemand bevreemden en nog minder ergernis geven, hoe hard het ook klinken moge. De natuurlijke mensch, dat is de mensch, gelijk hij van afkomst, gelijk hij van nature is; hij is van nature zoo, dat al zijn denken, overleggen, hopen uitgaat naar hetgeen in de natuurlijke dingen, in de dingen hier beneden zijn grond en wezen heeft. Gods Woord echter is uitgedacht en gesproken uit den Geest, die in hooge, goddelijke, hemelsche, geestelijke, eeuwige dingen, in één woord, in het bovennatuurlijke leeft en ademt. Hoe kan nu het natuurlijke het boven-

*) Mag en moet dit alles ook niet worden gezegd van onze Nederlandsche, dusgenaamde Statenoverzetting?

natuurlijke bevatten en beoordeelen? Dat is immers onmogelijk!

Is het ook niet alzoo in het dagelijksche leven, dat hij, die over een of ander werk, arbeid of zaak een oordeel vellen wil, zal hij niet worden uitgelachen, hebben moet hetgeen men „zaakkennis,” „kunstkennis” noemt? Op hooger gebied noemt men dat sympathie, overeenstemming der zielen, geesteseenheid, verwantschap van keus en wat niet al. Bijvoorbeeld, zoo kan B. een onberispelijk schoenmaker zijn; bespottelijk zou hij zich echter aanstellen, wanneer hij den ervaren boer, die hem melk en boter levert, voorstellen deed tot een voordeeliger bewerking van zijn land. Met recht zou men hem antwoorden: „Schoenmaker, houd u bij uw leest.” — Of om op een hooger gebied te komen, zoo zal niemand mij tegenspreken, wanneer ik zeg: iemand kan een zeer schrander en fijn beschaafd man zijn, ja een groot geleerde, mijnentwege een wiskundige, scheikundige, taalvorscher en kenner der geschiedenis in één persoon zijn, en toch bepaald onbekwaam om eene sonate van Beethoven, of een gedicht van Ruckert, of een schilderij van Raphael te waardeeren. Wanneer hij namelijk geen muzikaal gehoor heeft, wanneer hij geen aanleg heeft voor poëzy, wanneer hij geen oogen heeft voor de kunst, dan zijn de scheppingen van alle groote toonkunstenaars en zangers, van alle dichters en schilders voor hem niet vervaardigd. Hij mag zoo geleerd zijn als hij wil, hij heeft nu eenmaal daarvoor geen vatbaarheid, hij heeft er geen sympathie voor en nooit zal hij indringen in het diepste wezen dezer dingen. Veroorlooft hij zich nochtans een oordeel daarover, het zal zoo scheef, ja zoo belachelijk zijn, dat niemand, die met de zaak bekend is, het der moeite waard zal achten

hem te wederleggen. Nog duidelijker wordt onze stelling, wanneer wij ons op het hoogste menschelijk gebied, op het gebied der liefde begeven. Niet waar, een mensch, die nimmer een vriend had, zal slechts dwaze dingen voortbrengen, wanneer hij de gewaarwordingen der vriendschap schilderen of ook slechts beoordeelen wil. Of wat zullen wij een ouden vrijer, die gedurende zijn gehele leven alleen voor zichzelf leefde, antwoorden, wanneer hij van moederlijke liefde spreken wilde —; wanneer hij ons zeggen wilde, dit en dat gevoelt eene vrouw voor haar kind; zoo en zoo en zoo ver zal hare liefde zich uitstrekken, dit offer zal zij wel kunnen brengen, maar dat niet? — Men zal medelijden hebben met zulk een zifter, en tot hem zeggen: „O, indien gij gezwegen hadt, zoo waart gij een wijsgeer gebleven.”

Welnu dan, wanneer reeds overal bij de dingen, die op het natuurlijke geestes- en zieleven betrekking hebben, innerlijke verwantschap en sympathie noodzakelijk zijn, zal deze voorwaarde niet het ommisbaarst zijn op het meest geestelijk en onstoffelijk gebied? Daarover zal wel geen strijd bestaan. Hij, die het bovennatuurlijke wil verstaan, moet ook eene vatbaarheid, een orgaan daarvoor hebben; hij, die verstaan wil wat God gesproken heeft, moet goddelijk gezind zijn, dat wil zeggen, hij moet voor het minst een naar God gericht zinn hebben. Hij, die verder wil verstaan en beoordeelen, wat de schrijvers der bijbelboeken van hunne betrekking op God, van de behoeften hunner harten, van hun bekommernissen en verwachtingen, van hun innerlijke en uitwendige ervaringen gezegd hebben, moet eerst met hen kunnen gevoelen en ondervinden, moet eerst door den adem huns geestes zijn beziel. Men zal zich alzoo niet be-

vreesd laten maken; en evenmin als de groote wijsgeer Kant door zijne wijsbegeerte bekwaam was den dichter Sophocles goed te begrijpen, evenmin zijn Goethe, Napoleon I, Hegel, Strausz, Liebig, Schiller, Cavour, Devrient daarom bekwaam en gerechtigd den Bijbel te beoordeelen, omdat zij wereldberoemde dichters, veldheeren, wijsgeeren, scheikundigen, geneesheeren, staatslieden, acteurs enz. zijn. Het behoeft ons nog niet in de war te brengen, wanneer deze allen den Bijbel hebben bespot — ingeval hun de sympathie ontbreekt. Doch zien wij, waarin deze sympathie bestaat.

2. „Niet zonder tranen.”

Een der grootste godgeleerden en der diepzinnigste Schriftuitleggers, die immer hebben geleefd, was de zalige Schwabische kerkvoogd J. A. Bengel. Deze zegt van de Openbaring van Johannes: „Non sine lacrymis scripta, non sine lacrymis concepta,” dat is: „Zij is niet geschreven zonder tranen, wordt ook zonder tranen niet begrepen.” Dat is een schoon woord en het geldt niet alleen van het laatste der bijbelboeken, maar min of meer van alle. Wie nu tengevolge van innerlijken of uitwendigen strijd den tranenweg niet kent, zal ook bezwaarlijk den Bijbel verstaan. Gods licht schijnt slechts in onze duisternis. Wij zien dit ook hier aan het gebed van Jona. Toen hij eerst door de zee en daarna door het zeemonster is verslonden, spreekt hij een gebed uit, dat bijna uitsluitend uit bijbelplaatsen is samengesteld. De lezer moge zichzelf de moeite geven en het nalslaan, zoo zal hij tusschen de woorden van den bidden Jona en de uitspraken van vroegere godvreezende menschen eene bijna woordelijke overeenstemming vinden. Hij vergelijkte slechts vers 3 met Ps. 120 : 1; 130 : 1;

116 : 1; 69 : 1; — vers 4 met Ps. 42 : 8; — vers 7 met Ps. 116 : 8; — vers 10 met Ps. 116 : 17 en 18.

De woorden der Psalmisten, waarvan Jona zich hier bedient, zijn hem voorzeker als een geloovig, in de Schrift ervaren Israeliet reeds van zijne vroegste jeugd af bekend geweest*); maar nu, nu hij in den diepsten kommer en ellende is, nu hij Gods heiligheid en rechtvaardigheid, maar ook Gods almacht en reddende genade ondervond op eene wijze als nimmer tevoren, nu eerst ontsluit zich voor hem de ware kennis daarvan, nu eerst schijnen de sterren van het heilige Godswoord voor hem in een vroeger geheel onbekend licht. Vanwaar komt dit? Vandaar, dat een boek, hetwelk niet zonder tranen geschreven is, ook niet zonder tranen kan worden verstaan.

*) De beoordeelaars zijn spoedig gereed geweest en hebben gezegd: het gebed was niet gebeden, maar later uit bijbelwoorden kunstig samengesteld. — Welnu, zij mogen het eens beproeven een gebed met dien gloed, met die innigheid, met dien toon des danks „samen te stellen"! Over het afzonderlijke zal in het volgend hoofdstuk worden gesproken. — Niemand is echter ooit zoo dwaas geweest te gelooven, dat het in den buik van den visch opgeschreven is; het is later, zooals vanzelf spreekt, uit eene levendige herinnering in schrift gebracht.

Dat ook een gebed daarom niet minder een waar gebed des harten is, omdat het zijne woorden ontleent aan de woorden der Heilige Schrift, dat zullen zij, die een gebedsleven kennen, het minst betwijfelen. Onze Heiland zelf is niet te trotsch geweest, in zijne diepste ellende met de woorden van den 22^e Psalm te bidden: Eli, Eli, lama Sabachtani. — Hier nu zullen, gelijk gezegd is, de afzonderlijke denkbeelden van het gebed nog niet besproken worden, maar slechts wordt gewezen op de waarheid, die uit ons hoofdstuk helder in het licht treedt, dat wij door den nood Gods Woord leeren verstaan.

Jona kan nu mede gevoelen en ondervinden met de mannen Gods, die uitverkoren waren om Gods heilige oorkonden neder te schrijven.

Slaan wij eens het oog op den eersten der Bijbelschrijvers, op Mozes, die ons wordt voortgesteld als een man bij uitnemendheid beproefd. O, welk eene diepe verzuchting gaat door zijn geheele leven! Sedert hij zich heeft gewijd aan den dienst van Jehova heeft hij, menschelijkerwijs gesproken, niet vele zonnige dagen gehad. In al de stormen, vernederingen, verzoekingingen van zijn bewogen leven bleef hem volstrekt geen ander licht over dan dat, wat van boven op zijn weg viel, — geen andere hulp, vertroosting of vreugde dan deze: „Gij Heer, mijn God, zijt mijne toevlucht te allen tijd.” — Of zien wij op den laatsten Bijbelschrijver, op Johannes. Waar schreef hij zijne bladzijden? Op de naakte rotsen van Patmos, in het midden van den bruisenden oceaen, waarheen hij als een uitvaagsel der wereld uit den kring der menschen gebannen was. Toen hij zoo van alle schepselen verlaten was, deden zich voor zijne met tranen gevulde oogen en voor zijn smachtend hart de poorten der eeuwigheid open; toen aanschouwde hij dingen, welke hun bespottelijk schijnen, die met hunne gedachten en overleggingen, met hunne wenschen en verwachtingen in het schitterend stof der wereld begraven zijn.

Niet anders is het gelegen met de overige vervaardigers der Bijbelboeken. Wij herinneren ons in het voorbijgaan de lotgevallen van Job, David, Jeremia, Ezechiël, Daniël, Esra, Nehemia en het leven van den apostel Paulus, van wien het grootste gedeelte der Schriften van het Nieuwe Verbond afkomstig is.

Kortom, het kan niet worden betwijfeld, dat de Bijbel door kruisdragers van de eerste grootte onder vele tranen

geschreven is; en geldt het reeds van alle godvreezende menschen, dat zij zich gasten en vreemdelingen op aarde gevoelden, zoo geldt dit in het bijzonder van deze mannen. Hun hemelschgezinde geest, in welken de Bijbel geschreven werd, is dan ook noodzakelijk om hen recht te begrijpen. Hoewel alle mogelijke Christelijke gemeenten den Bijbel roemen als de bron van hare kennis, als de regel en het richtsnoer van hun geloof, zoo vloeien nochtans deze heilige bronnen Gods alleen recht levendig voor de gemeente onder het kruis, voor de naar God dorstende, naar zijne goederen en genadegaven smachtende harten.

Wij verstaan echter onder het „kruis” geenszins alleen het buitengewone lijden, dat ook de getrouwste kinderen Gods in zeer onderscheiden maat wordt toebedeeld. Wij bedoelen in de eerste plaats het inwendige kruis, de zorg voor de ziel, den gewetensangst, de ellende vanwege de zonde, de tranen over de verdorvenheid onzer natuur, den strijd met het eigen Ik. Wat al die mannen, van welke wij spreken, als hunne grootste smart erkenden, was niet vervolging, smaad en lijden door menschen hun aangedaan, ook niet armoede, ziekte, verbanning en dergelijke, maar het leed hunner eigen zielen, dat ook in hunne leden de zonde zoo machtig was, dat zij wel heilig wilden zijn en toch altijd weder verzonken in onheiligheid en onreinheid; dat zij ook met den besten wil zoo dikwijls het bedierven. Men hoore slechts b. v. hoe David in den 51sten Psalm over dit lijden klaagt. Wie dit hoogste verlangen naar een nieuw rein hart, naar een nieuwen geest, naar vergeving der zonde kent, — wien dit eene verlangen, dat hij een kind van God en een erfgenaam des eeuwigen levens worden moge, vóór alle andere hoop en elken anderen wensch gaat, voor hem zijn de

zegels gebroken van de boeken der Schrift, voor hem is die „duistere Bijbel,” een helder en ontsloten boek. Hij zal al spoedig eene sterke, innerlijke sympathie bespeuren met hen, die onze Heilige Schriften hebben vervaardigd. Merkwaardig hoe hem nu met één slag duizend en nogmaals duizend gezegden, die hem vroeger duister waren, voor oogen staan in eene wonderlijk schitterende helderheid, gelijk aan edelgesteente, dat in schemerlicht dof scheen, maar in het licht gehouden, een ongehoorde heerlijkheid ten toon spreidt. Hij begint op eens merkwaardig groote dingen tusschen de regels te lezen en wat vroeger zonder samenhang scheen, hangt nu op eene treffende wijze samen; eene menigte bevreemdingwekkende, ja, schijnbaar onzinnige verhalen, gelijkenissen en beelden worden nu eerst onderstelde, vervolgens meer en meer bij opgeklaarder kennis diepzinnige waarheden; hemelsche machten vol troost, vol licht en vrede. Ik beroep mij hier op de getuigenis van allen, die onder tranen en gebeden hebben leeren kennen, wat het zeggen wil: „Wees mij genadig, o God, naar uwe goedertierenheid; delg mijne overtreding uit, naar de grootheid uwer barmhartigheden!” „Mijne ziel dorst naar God, naar den levenden God; wanneer zal ik ingaan en voor Gods aangezicht verschijnen?” Allen, die zulk eene heilige vrees en zulk een heilig verlangen hebben leeren kennen, vraag ik: hebt gij sedert dien tijd geen goeden smaak verkregen voor het eenvoudig woord van God, en is voor u niet langzamerhand eene geheel nieuwe zon over den Bijbel opgegaan? En gij, die het hartdoorborend leed van dit leven in zijne veelzijdige gedaante kent, het bittere van het afscheidnemen bij sterfbedden en graven, zware wederwaardigheden in uw beroep, langdurige bange tij-

den van ziekte en wat er meer is van het lijden dezes tijds, ik vraag ook u, of gij in zulke dagen de woorden der Schrift niet op eene geheel andere wijze beschouwdet, begreept en waardeerdet dan vroeger? Ja, gelijk de eetlust met smaak doet eten, zoo komt de trek naar de spijzen der eeuwigheid met den honger naar de goederen en gaven der eeuwigheid. Terwijl de menschen, die in het tegenwoordig leven en in zijn genot hun alles vinden, allen tezamen den Bijbel niet verstaan, al waren zij ook wereldwijzen, wijsgeeren, professoren der godgeleerdheid, leeraren of bisschoppen, zoo heerscht aan den anderen kant eene bewonderenswaardige overeenstemming onder alle hemelschgezinde menschen van alle eeuwen, natiën, talen, kleur, trappen van ontwikkeling, van elken leeftijd en stand. Deze allen hebben, wat de hoofdzaak aangaat, in den Bijbel hetzelfde gevonden, hun eenigen troost in leven en in sterven, ja God zelve, zooals Hij hen aanziet met het oog zijner barmhartigheid.

Ieder Christen kan het steeds meer en meer ondervinden, dat het overal de beproeving is, die leert achtgeven op het Woord. Ook zij, die het op een terugkeeren naar het vaderhuis gezet hebben, voor wien het behoefte en gewoonte is dagelijks in Gods Woord voeding te zoeken, ook zij zullen bevinden, dat zij in de verschillende tijden van hun leven niet altoos hetzelfde genot vonden in Gods Woord. Is het niet zoo? In tijden, waarin ons leven zoo effen en kalm daarheen stroomt, waarin alles naar wensch gaat en wij hier beneden ons zoo geheel tehuis gevoelen, gebeurt het zoo gemakkelijk, dat de hemelschgezindheid verlamt en de inwendige mensch tot een trage rust vervalt. Wanneer zoodanige werkeloosheid plaatsgrijpt, wanneer wij de zelfbeproe-

ving en den inwendigen strijd vergeten, verduisteren ook aanstonds voor ons geheele gedeelten der Schrift, of hebben tenminste geen aantrekkingskracht meer. Er zijn dan tijden, dat men wel uit gewoonte den Bijbel ter hand neemt, maar men bladert hier, men bladert daar, men begint met in de Psalmen te lezen, dan weder in den Prediker van Salomo, men beproeft het met het Nieuwe Testament, met het Oude, dan weder met het Nieuwe, — nergens wil het hart kleven, nergens vindt het iets, waardoor het innerlijk wordt bewogen. Wil men het zich eerlijk bekennen, zoo is in zulke dagen dikwijls een of ander nieuwsblad tienmalen belangrijker dan de Bijbel. Maar dezelfde man, die gisteren zoolang in den Bijbel gebladerd heeft en eindelijk verdrietig dien toesloeg, hoe is hij in dit opzicht veranderd, als heden de stormen des levens boven zijn hoofd zijn losgebarsten! Zie slechts den mensch, die gebukt gaat onder zijne zonden en wien in zijn vaneengereten hart de angstige vraag zich hooren laat: „Is er dan voor mij nog genade en vergeving?” — Zie den mensch; zooals zijn oog aanstonds rust op eene plaats, welke hij spoedig heeft gevonden; het is, als wilde hij deze woorden doorboren, totdat eindelijk heete tranen daarop vallen. Wat heeft hij dan gevonden? O, het zijn slechts de verzen 14 en 15 van Jes. 49, welke hij vóór weinige dagen zoo onopmerkzaam voorbijging: „Doch Zion zegt, de Heer heeft mij verlaten en de Heer heeft mij vergeten. Kan ook eene vrouw haren zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over den zoon van haren schoot? Of schoon deze vergate, zoo zal Ik toch u niet vergeten.” Zie, nu de ziel versmacht in nacht en duisternis, beginnen de sterren te lichten aan den hemel van Gods barmhartigheid.

Of, om iets anders te noemen, gij gelooft en geloofdet reeds sedert lang, op grond van het woord van Jezus, dat er een opstanding der dooden zijn zal. Maar is het niet zoo? die waarheid liet u dikwijls zoo koud. Daarentegen nu, nu gij bij het koude, bleeke lijk van een uwer geliefden staat, nu gij daar wellicht het dierbaar overschot van uw eenig kind in het donkere graf ziet wegzinken, o, nu dringt de hemelsche kracht van dat woord uw hart binnen: „Ik ben de opstanding en het leven. Die in Mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven.”— Of gijzelf, gij zijt voor het tegenwoordige een gezond, krachtvol man en hebt er nog weinig van ondervonden, dat ons lichaam een lichaam des doods is. Nu wil ik niet beweren, dat ook in uwe „beste” dagen de woorden van Paulus, 2 Cor. 5:1 voor u geen heerlijke vertroosting in zich bevatten. Gij zult deze woorden zeer schoon vinden en ze wellicht aan een grondig onderzoek onderwerpen; maar wanneer uwe levenshut begint in te storten, wanneer een gevoel des doods en gewaarwordingen des grafs uw gebeente doen sidderen, wanneer het oog breekt en de lippen bleek worden en verstijven, dan zal het als een engelenlied door uwe ziel gaan: „Wij weten, dat zoo ons aardsche huis dezes tabernakels gebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis niet met handen gemaakt, maar eeuwig in de hemelen.”

Niets ware gemakkelijker, dan om op deze wijze nog honderden voorbeelden bij te brengen, dat elk woord van God, zal het zich in zijn volle kracht werkzaam betoonen, eene bepaalde gemoedsstemming vordert. Wij bedoelen echter niet eene bijzondere, overspannen, opgewekte, eenzijdige stemming des gemoeds, maar de ware innerlijke oprechtheid, dat men namelijk van uit het middenpunt aller dingen, van God uit, al wat geschapen

is en gebeurt, voornamelijk echter het eigen hart en wat er in omgaat, in zuiver licht beschouwt, — dat men alles onderkent, wat iets is en wat niets is, wat ons gelukkig maakt en wat niet, wat ons nadeel aanbrengt en wat ons nuttig is.

3. De groote en de kleine zijde der ziel.

De diepzinnige Fransche kanselredenaar Adolf Monod spreekt in eene zijner leerredenen de gedachte uit, dat de ziel des menschen eene groote en eene kleine zijde heeft; eene groote, die gekeerd is naar groote zaken, vragen en bewegingen; eene kleine, die zich met de kinderachtige, uitwendige, oppervlakkige, vergankelijke dingen bezighoudt. Tot de groote dingen behooren nu zonder twijfel vragen als de volgende: Wie is God? Hoe is Hij jegens de menschen gezind? Welke is mijn eigenlijke bestemming? Hoe word ik rechtvaardig voor God? Hoe is het met het leven na den dood? Bestaat er nog eene wereld, behalve die wij bewonen? enz. De kleine zijde van ons wezen is die, welke zich uitsluitend met de dingen van deze wereld en met al het uitwendige onledig houdt. De zinnelijke lust en het platte, alledaagsche verstand spelen hier de hoofdrol, terwijl ginds het geweten en de inwendige mensch den boventoon voeren. Nadert gij nu met de kleine zijde van uwe ziel het Bijbelboek, zoo zult gij overal iets aanstoote lijks, iets onmogelijks, overal stof tot twifelen vinden, en op duizend plaatsen zult gij struikelen. Nu eens zullen deze en gene uitdrukkingen, die niet met elkander overeenstemmen, dan weder eenige ongehoorde getallen u moeite geven; nu eens zijn het verschillen in de berichten der evangelisten, dan weder eenige wonderen, die

u dan toch al te wonderlijk zijn. Overal blijft gij hangen en ergert u. — Maar hij, in wien de groote zijde der ziel levend is geworden, laat zich door die kleinigheden zoo weinig ophouden, als de versmachtende pelgrim door eenige dorre bladeren, die op de zuivere bron drijven. Hij moet drinken en daarom drinkt hij, de bladeren schuift hij weg en beziet ze later, als hij verzadigd is. Zoo ook wie met een naar God, naar verlossing, naar heerlijkheid smachtenden geest zich begeeft naar de levende bronnen van Gods Woord, hij zal gewis daar drinken; hij zal op de vragen, die geheel zijn inwendig wezen in beweging brengen, antwoord zoeken en antwoord vinden. Mogen nog vele twijfelingen onbeantwoord blijven, mogen er nog vooreerst voor hem vele Bijbelboeken zijn, waarin hij niets vindt, dat hem opbouwt, moge hij ten opzichte van menig bericht der Schrift moeten zeggen: „Dat is mij ten eenemaal duister, dat moet ik laten staan; toestemmen kan ik het geenszins,” ja, moge hij, wat mij betreft, ook overtuigd zijn, dat in afzonderlijke zaken eene menigte onoplosbare tegenstrijdigheden in de Schrift voorhanden zijn, — dat zal in de hoofdzaak niets uitmaken; de groote zoekende zijde der ziel zal hier haar fundament vinden en dat zal haar door geen critiek kunnen worden geschokt. Is de groote zijde uwer ziel reeds ontwaakt? Wel u, wanneer het alzoo is! Maar dan weet gij ook, dat dit geschied is en verder geschied „niet zonder tranen.”

XIX.

EEN DANKGEBED UIT DEN DIEPSTEN NOOD.

(JONA II.)

1. Ik riep en Hij hoorde.

Een dichter heeft zeer schoon en naar waarheid gezegd:

„De adem van een zucht maakt wel een spiegel dof,
Maar helder wordt daardoor de spiegel van de ziel.”

Hoe waar dit is, kan een ieder ondervinden, die zijne verzuchting niet in zichzelf besluit, of in de wereld van menschen en schepselen uitstoot, maar ze tot God opzendt. „Die met tranen zaaien zullen met gejuich maaien,” — dat zal men reeds hier in dezen tijd bij ervaring leeren kennen, als deze tranen van de echte soort zijn. Ook Jona heeft daarvan eene levendige ondervinding verkregen. Nadat hij de verharding, die zijne ziel bevangen had, door een oprechte, ootmoedige zelfkennis had verbroken, stijgt nu een blijmoedig dankgebed uit zijne ziel naar boven, want wederom gevoelt hij Gods nabijheid. Het klinkt zeer overdreven, wat een der oude mystieken zegt, nochtans is het waar: „God is zoo schoon, dat, al ware een mensch in een gloeienden oven en hij mocht God slechts een oogenblik aanschouwen, aanstonds voor hem de grootste martelingen in enkel vreugde zouden overgaan. Alle schoonheid toch der schepselen is slechts een nietig droppeltje uit den oneindigen oceaan der heerlijkheid Gods.” — Ook onze tekst is in zeker opzicht eene bevestiging van dit

woord. Voorzeker bevindt zich de profeet in zulk een vreeselijken toestand, als waarin wel zelden of nimmer een mensch zich bevonden heeft. Hij is geworpen in de zee, verslonden door een zeemonster. Die toestand is, menschelijk gesproken, hopeloos. Hoe toch zou redding mogelijk zijn uit den buik van zulk een gedrocht; — en nog daarenboven uit den afgrond der zee? Jona wist zeker zelf niet hoe hij daarin gekomen was; bezwaarlijk heeft hij een helder begrip gehad van hetgeen met hem plaatsgreep, toen hij in de diepte werd geworpen en onmiddellijk verdween. En toch had hij het volkomenst recht om God te danken. Hij bevindt zich toch levend, ademend, goed bewaard, toen zijn ondergang ontwijfelbaar zeker scheen.

God was begonnen om hem te helpen. Dit is hem voldoende. Hij weet, dat deze zijn God niet ter halverwege zal blijven staan. En ook moeten wij dit bekenen, wanneer het ons in dagen van diepen kommer door een of ander teeken kenbaar wordt: „God denkt nog aan ons;” dan zullen wij niet wanhopen. Hij zal het geheele rechterlijke oordeel ons tot een zegen doen geworden, wanneer wijzelven slechts daartoe de ware houding aannemen.

Wanneer wij bijv. eerst ondervinden, dat God begint om ons onszelfen te doen kennen, ons een helder inzicht te geven van deze of gene onzer zonden en gevaren; wanneer wij eerst bespeuren, dat Hij ons het begin der overwinning over ons Ik gegeven heeft, zoo zullen wij vroolijk juichen, als ware reeds de geheele overwinning behaald; want God zal zijn werk niet laten varen, wanneer wij slechts zijne hand vasthouden. Doch hooren wij hoe Jona dankt: „Ik riep uit mijne benauwdheid tot den Heer, en Hij antwoordde mij; uit den buik des grafs

schreide ik en Gij hoordet mijne stem." Wat is dat voor een Ik, dat hier tot Jehova roept? Het is dat Ik, dat onlangs zoo halsstarrig zijn eigen wil volgend voor het aangezicht van God vluchtte, hetzelfde, dat in hoogmoedigen trots bij zichzelf sprak: „Liever sterven dan Góds wil doen." Hetzelfde Ik, dat door de gerichten van den heiligen God werd vervolgd, totdat het zichzelf overgaf, totdat het zichzelf tot schande maakte en Gode de eere gaf. Dit Ik, door God en menschen als een uitvaagsel uitgeworpen, riep nu tot Jehova uit eene benauwdheid, uit eene verwijdering van God, die hem toescheen als eene diepte des grafs. Jona was in zijn oog niet langer als iemand, die nog onder de levenden vertoeft. Nochtans waagt hij het en zendt zijn gebed opwaarts tot God. En, o wonder! zijne zwakke verzuchting dringt door tot in Gods hart. God antwoordt hem; dat bespeurt Jona, voordat hij uitwendig geholpen wordt. Wie dit niet kent, lacht daarover; maar men kan het temidden van het Godsgericht, temidden van een schijnbaar verlaten zijn van God levendig ondervinden, dat Hij met zijn vrede, met zijne vergevende, bezielende macht ons omringt, zoodat lichaam en ziel zich verheugen in den levenden God.

Men spreekt zooveel van wonderen, en twist er over, of het mogelijk is dat dooden weder levend worden, lammen gaande en blinden ziende dóór een woord Gods; dat het onstuimige meer tot bedaren komt op den wenk van Jezus — bovenal verwondert men zich over het „Jona-wonder," dat hij levend zou zijn ingeslikt door een visch, levend zou zijn gebleven in een visch, en wederom levend uit een visch zou zijn uitgespuwd. — In waarheid, dat Jona-wonder is groot; maar voor hem, die weet, welk een verschrikkelijk gruwelijk ding de zonde is,

voor hem is een ander wonder in de geschiedenis van Jona nog grooter, namelijk dit, dat de heilige God zulk een liefderijk Ontfermer is, dat Hij de smeekende stem van een mensch, die in openlijken opstand tegen Hem gekomen is, zoodra deze aan zijn hart aanklopt, hoort en verhoort en zich van den troon zijner heerlijkheid aanstonds vol ontferming en genade nederbuigend hooren doet: „Mijn kind, mijn ongelukkig kind, bij Mij is vergeving. Ik heb u een klein oogenblik verlaten, maar met grooter barmhartigheid wil Ik u weder aannemen; ja, met een eeuwige genade wil Ik Mij over u ontfermen en al uwe misdaden werpen in de diepte der zee.”— Zalig hij, die deze ervaring van God verkregen heeft! Een ieder kan ze deelachtig worden, die zijne zonden haten en Gods genadige hand aangrijpen wil. Nooit stoot deze hand ergens een menschenkind terug, ook het diepstgezonkene niet. Ook een Judas zou geen gesloten deur hebben gevonden, indien hij inplaats van tot de Farizeën tot Jezus zich had gewend.

2. Ik zeide, ik ben verstooten.

Maar deze God vol wonderbare ontferming is geen zwak God, Hij is heilig en rechtvaardig en daarom moet Hij met zijne gerichtten zoolang ons achtervolgen, totdat wij den ganschen vloek en ellende onzer zonden diep hebben erkend. Dit moest ook Jona ondervinden, en hij spreekt het uit in zijn gebed: „Gij hadt mij geworpen in de diepte, in het hart der zeeën, en de stroom omving mij; al uwe baren en uwe golven gingen over mij henen. En ik zeide: Ik ben uitgestooten van voor uwe oogen, nochtans zal ik den tempel uwer heiligheid weder aanschouwen. De wateren hadden mij omgeven tot

de ziel toe, de afgrond omving mij; het wier was aan mijn hoofd gebonden. Ik was nedergedaald tot de gronden der bergen; de grendels der aarde waren om mij heen in eeuwigheid; maar Gij hebt mijn leven uit het verderf opgevoerd, o Heer mijn God. Als mijne ziel in mij overstelpt was, dacht ik aan den Heer en mijn gebed kwam tot U, in den tempel uwer heiligheid."

De mensch, zoolang hij zichzelf en God niet kent, vindt het geheel natuurlijk en dat het vanzelf spreekt, dat God ons niets dan goedheid betoont. „God is liefde,” zegt de natuurlijke mensch zoo gemakkelijk en koel, — „dat verstaat zich vanzelf, God is liefde.” Nu meent hij dat hij God kent, maar hij weet nog niets. Hij meent dat God de menschen al te liefheeft, dan dat Hij hen plagen zou. Hij zingt:

„Gewis een liefdrijk Vader troont
Daar boven 't heerlijk stargewelf!”

Maar dit vertrouwen op zulk een zwakken God, die niet kastijden kan, die slechts voor alles een oog toeluit en het door de vingers ziet, is een goddeloos godsvertrouwen, dat natuurlijk geen vastigheid heeft.

Komen er nu dagen der benauwdheid en des oordeels, wegen en leidingen, welke men niet begrijpt, grijpt de liefderijke Vader boven het stargewelf nu eens met een ijzeren vuist in het bestaan of in het huiselijk leven van zulk een geloovige, zoo slaat het plotseling om. Hij staat verbaasd. Wat is dat? Hoe treft dit mij? En zie, de gansche godsdienstigheid is weg; het geheele godsvertrouwen is wantrouwen geworden en nu heet het: „Indien er een God was, zoo zou het mij aldus niet gaan.” Die man, wiens vrouw plotseling gestorven was en wien de schrijver dezès tot een vertrouwen op God

wilde opwekken, hernam: „Nooit zal ik het God vergeven, dat Hij mij dit gedaan heeft!” — Zoo is echter de gezindheid van talloze menschen.

Jona had het beter ingezien. Hij kende zichzelf en hij kende God. Daarom zijn de kastijdingen, die over hem gaan, hem zeer verstaanbaar; maar deze ontferming Gods is hem een groot wonder. Het was hem, als ware hij van Gods oogen verstooten, en dat is voor een mensch, die het weet, dat in God alleen licht en leven en vreugde is, de hoofdsom van alle ellende. Daarom bezwijkt de ziel van Jona in hem. Dat bezwijken is reeds op zichzelf eene zalige zaak en het naaste doel van alle Gods wegen. Het moet vóór wij den waren, wereld en zonde overwinnenden geloofsmoed kunnen gewinnen, daarheen komen, dat wij in onszelven volstrekt geen licht, geen troost, geen gerechtigheid, geen goed, niets dat rein en godewelgevallig is, vinden. Doch uit dit bezwijken van alle zelfvertrouwen vloeit niet het verwijfelen aan God voort, maar juist daaruit en daaruit alleen het vroolijke, kinderlijke vertrouwen op Hem. „Als mijne ziel in mij overstelpt was, dacht ik aan den Heer, en mijn gebed kwam tot U in den tempel uwer heiligheid.” Uit het doodenrijk kwamen deze verzuchtingen in den tempel der heerlijkheid Gods en zij werden eene macht, die Gods hart overweldigde, en weldra klonk het uit de diepte opwaarts: „Gij hebt mijn leven uit het verderf opgevoerd, o Heer, mijn God!”

3. Valsche ijdelheden,

schijnen den man, die nu weder zijn anker heeft uitgeworpen in den levenden God, de dingen te zijn, naar welke gewoonlijk het menschenleven zich uitstrekt. „Die de

valse ijdelheden onderhouden, verlaten hunnen weldoener." (vs. 8.) De profeet erkent, nu hij weder in het goddelijk middenpunt staat, de ongestadigheid, de dwaasheid en nietigheid van het gewone drijven en streven der menschen. Inplaats dat wij menschen namelijk op God zien, van wien alle goede gaven en volmaakte giften afdalen, die de eenige weldoener is in den vollen zin des woords, de eenige bron van alle blijvende vreugde, van allen vrede, van al het waarachtig, eeuwig welzijn — inplaats van ons geheel aan Hem te hechten en van Hem alles te verwachten, op zijne zalige wegen en liefderijke bedoelingen ons hart te vestigen, keeren wij Hem den rug toe en wenden wij ons tot de valse ijdelheden. Ach, het is vernederend, maar als wij in het licht der eeuwigheid het leven der menschen beschouwen, dan moeten wij bekennen, dat het zich verliest in valse ijdelheden. Nietsbeteekenende kleinigheden, geringe tijdelijke dingen, die heden zijn en morgen vergaan gelijk de bloem van een dag, vervullen en drijven de ziel des menschen voort, gelijk het water het molenrad, zoolang zij niet hun anker hebben uitgeworpen in den levenden God. — De gedachte aan deze winst, aan dat genot, aan kleeding, aan opschik, aan een nietig eerbewijs, aan het oordeel der bureu ter rechter- en ter linkerzijde, aan het waarnemen van allerlei gewoonten, gebruiken en modes der menschen, die zelfs weder veranderen gelijk de kleur der wolken, de gedachte aan deze of gene kleine beleediging of miskennis — valse ijdelheden van duizenderlei aard zijn het, die de ziel overstelpen. Hoe ijdel zij ook zijn, zij zijn toch over het algemeen groot genoeg om den grooten en heerlijken God op den achtergrond te dringen. Men heeft voor hem geen tijd ter wille van deze

dingen. Ach, in de eeuwigheid, reeds op het doodsbed erkennen het de menschen: „Ijdelheden waren het, waaraan wij ons leven hebben gewijd! Wee ons! Alles, waarvoor wij hebben gezwoegd en waarnaar wij hebben gejaagd, ontvlucht onze oogen.” Mochten wij de stem Gods: „Mijn zoon, geef Mij uw hart,” niet tevergeefs hooren. Gehoorzamen wij deze stem, zoo zullen de aardsche dingen voor ons niet langer valsche ijdelheden blijven, maar onderpanden worden van de liefde en goedheid van onzen God, die ons zijn eengeboren Zoon en met Hem alles geschonken heeft. Dan zullen wij niet meer onze zielen verliezen en vernietigen in deze dingen, maar leeren verstaan, wat het zeggen wil: „Alles is het uwe, maar gij zijt Godes.” Maar men moet eerst „Godes worden,” om alles zonder schade voor zijne ziel te kunnen gebruiken.

Jona vat nu ten slotte al zijne wederwaardigheden, al zijne ondervindingen en gewaarwordingen tezamen in dat korte kernachtige gezegde: „Het heil is des Heeren!” (vs 9.) De man, die zijne kracht in zichzelf wilde vinden, heeft nu in Jehova den grond leeren kennen, waarin zijn anker voor eeuwig is bevestigd. Hij weet nu wat hij aan zijn God heeft: redding uit alle ellende, zij moge heeten zooals zij wil, zij moge inwendig of uitwendig, tijdelijk of eeuwig zijn. Mochten ook wij allen met Jona onze geheele wetenschap en al onze gedachten over God in dat korte, alles omvattende woord samen kunnen vatten: „Het heil is des Heeren!” Maar om God tot een Redder te hebben, moet men eerst hulpeloos en verloren zijn. Zalig zijn zij, die verloren zijn, want zij zullen gevonden worden.

En is nu eenmaal God voor zulk een verlorene, die gevonden is, een vaste burg geworden, — heeft hij Hem

eerst leeren kennen in de macht zijner liefde en in de heerlijkheid zijner genade, dan moge het nog altijd op den uitwendigen levensweg dikwijls bont en verward, donker en woest door elkander drijven: het einde is zeker, want het heil is des Heeren, bij God is redding! Wij besluiten met de regels van F. von Spees:

„Al mogen stormen druisen
Op mijne levenszee,
En golven woedend bruisen
Rondom mijn scheepje heen,
Nochtans zal ik niet vreezen,
God wil mijn Redder zijn;
Zijn hart zal voor mij wezen
Een vaste ankergrond.”

XX.

HET JONA-WONDER EN HET GELOOF AAN WONDEREN.

(JONA I: 17 en II: 10.)

De Heer nu beschikte een grooten visch om Jona in te slokken; en Jona was in het ingewand van den visch drie dagen en drie nachten. — De Heer nu sprak tot den visch, en hij spuwde Jona uit op het droge.

1. Opheldering.

„Hij, die de papen uit de wereld wil verwijderen,

moet eerst het wonder uit den godsdienst verwijderen," heeft David Strauss, de welbekende schrijver van het „leven van Jezus," gezegd. Brengen wij dit woord uit de taal van den liberalen geestdrijver in een kalm, verstaanbaar Nederlandsch over, zoo heet het: „Hij, die de prediking van het Evangelie, of hij, die het Bijbelsche Christendom uit de wereld wil verdrijven, moet eerst bewijzen dat er geen wonderen bestaan." Wij danken den scherpzinnigen en zichzelf gelijkblijvenden man voor zijn openhartige woorden, en kunnen alleen zeggen, dat wij het volkomen met hem eens zijn. — Het Christendom staat of valt met het wonder. Jezus Christus toch heeft niet alleen volgens de eenige berichten, welke wij van Hem hebben, zeer vele wonderen gedaan, maar deze Jezus zelf, zooals de evangelisten Hem ons doen kennen (en een anderen dan dezen kent de wereld niet), de persoon Jezus zelf, zeggen wij, is het grootste wonder van allen, die er bestaan, een grooter nog dan de schepping der wereld door het Woord Gods. Met hen alzo, die reeds vooruit glimlachen, wanneer er van wonderen gesproken wordt, die, zooals dit heden ten dage door millioenen geschiedt, zich van de geheele vraag afmaken met vier woorden, welke ik onlangs binnen het uur van een sijn beschaafden man en van een evenzoo onbeschaafden als eigenwijzen leeglooper hoorde, namelijk met de woorden: „Wonderen? — onzin, fabelachtige onzin!" — kunnen wij, die eene openbaring Gods erkennen, niet redeneeren. Schrijver dezes sprak vóór eenigen tijd met een hooggeleerden en eerwaardigen man. Deze zeide: „Een God, die wonderen doet, kan ik mij niet voorstellen!" Het antwoord was: „En ik kan mij een God, die geen wonderen doet, niet voorstellen!" De eenvoudige gevolgtrekking was: Wij hebben alzo

nog niet denzelfden God; een ieder moet bij den zijne blijven en een ieder moet zien, hoe ver hij het met zijn God brengt.

Hier is geen vergelijk mogelijk; het twisten daarover veroorzaakt slechts oneenigheid en zet kwaad bloed, of maakt dat men elkander voor een dwaas houdt, al hetwelk niet in de liefde tehuis behoort; en wat zou het dan geven? Slechts voor hen, die een levenden, werkenden, werkzamen, zich openbarenden God kennen en bezitten, of daarnaar begeerig uitzien, slechts voor hen zal, wat nu volgt, geschreven zijn.

Wij willen vooraf toegeven: Iemand kan wel in een levenden God, die wonderen doet, gelooven en nochtans terugschrikken voor het wonder, dat ons hier verhaald wordt. Het is toch niet gezegd, dat ieder mensch, die gelooft dat God wonderen kan doen, ook aanstonds zal kunnen toegeven, dat elk wonder, dat in den Bijbel wordt verhaald, ook werkelijk gebeurd en door God beschikt is. Niet het minste geldt dit van de geschiedenis, die ons hier in het tweede hoofdstuk van Jona wordt bericht. Het is een monsterwonder; hoe kan het anders. Ja, eene geheele reeks van wonderen wordt ons achtereenvolgens medegedeeld. Dat de zee verbolgen werd, omdat de voor het aangezicht van God vluchtende profeet op het naar Tharsis varende schip was, — dat deze vervolgens door het lot openbaar werd, — dat de zee bedaarde, toen Jona daarin geworpen was, bovenal echter, dat hij door een zeemonster werd ingeslokt en toch levend bleef in zijn buik, — dat hij daar leven en ademen en denken kon, dat hij na drie dagen werd uitgespuwd op het droge en onbezeerd zich na dit alles op strand bevond, — dat alles is zwaar om te verteren.

De kinderen der wereld, wij bedoelen de menschen,

die van niets weten dan van hetgeen van deze wereld is, hebben er dan ook niets dan spot en smaad voor. Willen zij bewijzen, dat de Bijbel een „fabelboek” is, zoo zullen zij aanstonds den ezel van Bileam en den walvisch van Jona laten optreden, en het bewijs is geleverd. Hebben zij honderd toehoorders, zoo hebben zij ook in den regel honderd lachers op hunne zijde. Ja ter wille van dezen „walvisch” moet het boek van Jona in zijn geheel en in zijn onderdeelen een dwaas boek zijn, dat geen nadere beschouwing waardig is.

Er zijn ook vele menschen, die den Heer Jezus Christus van harte liefhebben, en met diepen eerbied voor Gods Woord vervuld zijn, en die toch ook hier geheel verlegen zeggen: „Ik geloof, Heer! kom mijn ongelooft te hulp!” of wel: „Dit kan ik met den besten wil niet aannemen. Neen, dat is al te erg, dat gaat mij te hoog.” Die zoo spreken kan schrijver dezes zich zeer goed voorstellen, want het is hem in zijn tijd evenzoo gegaan. Hij had zijn Heiland reeds sedert lang liefgehad en in Hem zijn eenigen troost in leven en in sterven gevonden, en kon toch slechts het hoofd schudde deze geschiedenis lezen. Toen hij zijn leeraarsambt aanvaardde, zeide hem een lieve, maar wat al te ijverige Christen, hij moest zijn Christelijk geloof en zijne overtuiging van de geloofwaardigheid des Bijbels daardoor voor zijne gemeente blootleggen, dat hij aanstonds aanving te prediken over den genoemden ezel en den walvisch. Ik vraagde hem, of ik dan het geloof aan deze verhalen huichelen moest, of bekennen, dat ik ze niet aannemen kon. Zoo was destijds mijn gevoelen. Daarom belijdt ik gaarne: niemand mag meenen, dat hij nog geen goed Christen is, omdat hij alsnog deze zaken moet ter zijde

zetten. Hier is geen geloofsartikel, waarvan het heil en de zaligheid afhangen. Geheel iets anders is het, wanneer een mensch zegt: Ik neem niet voor waarheid aan wat de Bijbel van het menschelijk wezen, van de noodzakelijkheid eener wedergeboorte verzekert; of ik geloof niet, wat hij van Jezus, den eenigen Verzoener zegt, zoodat wij alleen door het geloof in zijn naam kunnen behouden worden; — het is geheel iets anders, zeggen wij, wanneer een mensch zich tegen deze waarheden verklaart, dan wanneer hij zegt: „Ik kan deze geschiedenis van Jona niet aannemen.”

2. De „walvisch” en de leer der goddelijke ingeving.

Ook is het waarheid noch liefde, maar geestdrijverij, wanneer zoo menig ijveraar en schreeuwer zegt: „Hij, die geloovig is, moet ook aannemen, dat ieder woord in den Bijbel door God is ingegeven.” Dat zijn harde woorden; zij zijn spoedig gesproken, maar menig welgezind hart wordt er diep door gewond, bevreesd gemaakt of wel teruggestooten. De God des levens is niet een en dezelfde met de verzameling der Bijbelboeken; de Bijbel is niet God, maar hij bevat de getuigenissen van God en van zijn rijk op aarde. Daarin zijn zaken, die de hoofzaak betreffen en zulke, die slechts nevenzaken zijn, zulke die in den omtrek liggen. „De meeste menschen worden door de cursijf gedrukte plaatsen van den Bijbel zalig,” heeft de beminnelijke professor Tholuck eens gezegd. In de registers der gezaligden heeft nu ook wel de voortreffelijke man den blik niet geslagen, maar dit is, helaas, waarheid, dat vele oprechte Christen-menschen slechts de cursijf gedrukte afdeelingen kennen. Onze

Verlosser zegt wel, dat geen tittel der wet zal voorbijgaan, maar Hij maakt daarom het geloof aan de leer eener goddelijke ingeving niet tot een toegangsbewijs voor het koninkrijk der hemelen. Aan zijn poort staat de levende Jezus en vraagt: „Hebt gij Mij lief? Wilt gij Mij volgen? Geloof en vertrouwt gij op Mij? Wilt gij Mij dienen, uw leven verliezen om het te vinden? Wilt gij uzelfen verfoeien en de wereld verloochenen?” enz.

Het gezonde geloof aan den Bijbel ontvangt men in de school van Jezus en door de liefde van Jezus, maar niet op de school- of kerkbanken, voordat men het kent. Men wordt, ook als men tot Jezus in waarheid gekomen is, niet met één slag van de geloofwaardigheid des Bijbels overtuigd, tenminste in onzen tijd, en men moet zich wel in acht nemen, om voor oprecht heilbegeerige harten den Bijbel tot een scheidsmuur te maken tusschen hen en den hemelschen Redder, die naar hen de handen uitstrekt.

Zoo kan dan ook iemand zeer oordeelkundig en twijfelend tegenover dit wonderverhaal staan en toch een oprecht belijder van Jezus zijn; en ook van den anderen kant mag niemand zich inbeelden, dat hij reeds een waar Christen is, omdat hij in deze geschiedenis geen zwarigheden vindt.

Daarentegen moeten wij ons tegen hen verklaren, die ons, al is het ook met de beste inzichten, willen duidelijk maken, dat de vervaardiger van het boek Jona ons geen werkelijk plaatsgehad hebbende geschiedenis heeft willen verhalen, maar slechts zinnebeeldig heeft gesproken. Met Dr. Schwalb, die „het geheele sprookje” slechts voor eene „scherpe, bijtende satyre” op de lafhartige rechtzinnigen houdt, willen wij hier niet afrekenen. Maar zelfs zulk een beslist bijbelgeloovig Christen als

Schmieder, schrijft in het Bijbelwerk van Gerlach, dat de visch alleen een beeld is van een geheimzinnige bergplaats voor de dreigende uitwerkselen der omringende elementen. Inplaats van tot zoodanige kunsten ter verklaring de toevlucht te nemen, moest men liever zijn oordeel opschorten en bekennen, dat men het daarover niet eens kan worden. Dat de vervaardiger van dit boek hier zinnebeeldig spreekt, daarvoor vinden wij even weinig grond als bij het verhaal van Abels moord door Kain. In ieder geval heeft men ook slechts de keus om te zeggen: de geheele geschiedenis van Jona, alzoo ook de prediking in Nineve, is eene gelijkenis of zinnebeeldige voorstelling, of het gansche verhaal doet zich voor als eene werkelijk plaatsgehad hebbende gebeurtenis. De zeevaart, de storm, het loten, het bedaren van den storm, de opoffering van Jona, kortom, de geheele voorafgaande geschiedenis doelt duidelijk op dit wonder. En als Jona midden in de zee uit het schip geworpen is, waar is hij dan, daar hij toch niet verdronken zal zijn, gebleven, zoo niet in den visch? Eene „geheimzinnige bergplaats” aan te nemen, is slechts voor het wonder van den Bijbel een nog wonderlijker wonder in de plaats te stellen! Ook helpt het hier niet, allerlei fabelachtige berichten van scheepskapiteins en avonturiers ter hulp te roepen, dat in deze en gene zee eene haai of een ander zeemonster den stuurman, ja zelfs eens een geheel bootje met matrozen ingeslokt en onbezeerd weder zou hebben uitgeworpen. Ingeval ook dat deze verhalen, — waarmede men, helaas, dikwijls de jonge schoolkinderen „tot versterking van hun geloof” bezighoudt — zich overtuigend lieten bewijzen, wat bezwaarlijk het geval is, zoo helpt het ons toch hier niet. Het groote wonder namelijk dat Jona drie dagen en drie nachten in den buik van het dier

levend bleef, wordt daardoor niet opgeheven. In één woord, deze geschiedenis is onbetwistbaar hoogst wonderbaar en er zijn vele geloovige Christenen, die het in stilte bij zichzelf of zeer openlijk zeggen: „Ik weet niet wat ik geven zou, indien deze geschiedenis niet in den Bijbel gevonden werd.”

Er zijn echter ook zeer vele belijders van den Heer (en schrijver dezes telt zich onder hen), die niet alleen aan deze geschiedenis zich niet ergeren, maar ook zelfs niet kunnen begrijpen, waarom, indien men eenmaal aan een God gelooft en weet, dat Hij wonderen doet, dit wonder bepaald onmogelijk zijn moet. Wij hebben hier hen niet op het oog, die eigenlijk nooit recht hebben nagedacht over de zwaarigheid der zaak, die het geloof aan de woordelijke ingeving der Schrift als een vaderlijk erfdeel getrouwelijk hebben overgenomen, en die tegenover al dat twifelen en gissen slechts eenvoudig zeggen: „Het staat toch geschreven. Het staat er zwart op wit. Wat verlangt gij meer?”

Onder hen, die alzoo redeneeren, zijn buiten twijfel zeer vele edele, kinderlijke, godvreezende harten, maar zij zijn niet gerechtigd de redelijke twifelaars uit den strijd en de zwaarigheden, die hier bestaan, te helpen. Maar ook onder zeer helderziende, nadenkende en geleerde Christenen zijn er menschen genoeg, die over den twijfel aan deze geschiedenis slechts in stilte lachen. Dr. Schwalb heeft in zijn brief over Jona (Protestantenblatt 1870 N°. 1) openlijk gezegd: „Dat men nog heden ten dage de werkelijkheid dezer gebeurtenis zoekt te beweren, is een wonder, bijna even groot als het wonder van Jona zelf, en helaas, het is niet te ontkennen.” Welnu, dan ware zelfs voor hem geen reden meer aanwezig om het Jona-wonder voor een sprookje te verkla-

ren. Dat bovendien, zooals deze man in zijn brief te kennen geeft, het jaar der genade onzes Heeren eerder komen zal, wanneer aan zulke wonderen geloovende menschen niet langer mogelijk zijn; dat te verwachten zet een „geloof” voorop, waarvoor schrijver dezès stilzwijgend de vlag strijkt.

In elk geval, wanneer door deze regels de een of ander tot een bedaard nadenken over dit en aanverwante onderwerpen zich bewegen laat, of wel tot de erkentenis komt, dat deze geschiedenis even goed werkelijk heeft plaatsgehad als vele andere, waaraan hij toch niet twijfelt, zal ons dit in geen opzicht berouwen. Eén ding willen wij slechts vooraf zeggen, en dit moet voor allen, die Jezus kennen en liefhebben, van groot belang zijn. Wij hooren namelijk Jezus over deze geschiedenis zoo spreken, dat wij niet mogen twijfelen, of Hij ze voor eene wezenlijke gebeurtenis gehouden heeft. Niet alleen dat Hij de geschiedenis in het algemeen aanhaalt; neen, Hij wijst op het verblijf in den buik van den „grooten visch” (van walvisch staat niets in den grondtekst van het Oude noch van het Nieuwe Testament) als een voorbeeld, als een aanschouwelijke voorstelling van zijn desgelijks driedaagsch verblijf in het hart der aarde. „Want gelijk Jona drie dagen en drie nachten was in den buik van den visch, alzoo zal de Zoon des menschen drie dagen en drie nachten wezen in het hart der aarde.” (Matth. 12 : 40.) Zulk een uitspraak van Jezus moet een ieder zijner oprechte vereerders toch terughouden om al te spoedig deze zaak te veroordeelen. Doch ook hierop willen wij niet te sterk drukken, maar in het algemeen tot de erkentenis trachten te brengen, dat het toch zoo wonderlijk niet is Gods wonderen te gelooven, of wel dat het zelfs in het wezen Gods en volkomen

in zijne betrekking tot de menschen gegrond is, dat Hij wonderen doen moet. Komen wij tot dit besluit, dan zal ook daarmede spoedig de vraag over het Jona-wonder zijn opgelost.

3. Een God zonder wonderen zou een wonder boven alle wonderen zijn.

De vraag naar het bij ons in overweging zijnde wonder is onbeduidend tegenover de vraag, of God in het algemeen wonderen doet en of het eenige beteekenis heeft voor ons godsdienstig leven, dat wij aan een God gelooven, die wonderen doet, of dat dit onverschillig is. Ons gevoelen is: „Wanneer wij geen God hebben, die wonderen doen kan, zoo hebben wij geen levenden God, hebben wij echter geen levenden, zich aan ons menschen mededeelenden God, dan hebben wij in het geheel geen God.” Kan deze stelling worden bewezen, hetgeen naar onze gedachte gemakkelijk is, zoo wordt het ook duidelijk, dat de vraag naar wonderen niet eene godsdienstige nevenvraag is, maar dat zij midden in het hart van den godsdienst ingrijpt.

Zelfs een man als Lessing, die meer een vrijegeest dan een overdreven vrome genaamd kan worden, schrijft: „Hij, die alle dingen, welke het begrip van zijn verstand teboven gaan, uit zijn godsdienst heeft uitgemonsterd, heeft er in het geheel geen.” Nog sterker drukt zich de geestvolle Rousseau uit, die voorzeker geen geloovig Christen was, en nochtans over het wezen van God en over de openbaring veel heeft gezegd, dat waarheid is. Hij redeneerde eens, toen hij over het wonder Gods sprak op de volgende wijze: „Kan God wonderen doen? Deze vraag, ernstig gemeend, zou goddeloos

zijn, ware zij niet reeds op zichzelfe bespottelijk, en hem, die haar ontkent, zou men te groote eere aandoen, wanneer men hem trachtte te weêrleggen; het ware beter hem eenvoudig naar het gekkenhuis te zenden." Wij voeren deze merkwaardige uitspraak, die voor ons iets te veel van de Fransche lichtzinnigheid heeft, niet als onze meening aan, maar vanwege haar opmerkelijkheid. Wellicht doet zij menigeen, voor wien Rousseau meer gezag heeft dan de profeten en apostelen, over een en ander nadenken. Het zijn echter, in den grond bezien, altoos de oude pijlen, die tegen het geloof aan wonderen worden afgeschoten: „Zij gaan boven het verstand! — men kan ze niet begrijpen! — zij komen niet meer voor!"

Wat nu dit laatste betreft, zoo moet dit eerst worden bewezen. In ieder geval zijn niet alle verstandige menschen zoo stellig daarvan overtuigd, dat ook niet heden ten dage, zoowel in het gebied van het rijk Gods, als in het afzonderlijk leven van den Christen, vele teekenen van goddelijke hulp plaatsgrijpen, die elke gewone maat van menschelijke berekening en verstand verre te boven gaan en zich verre uitstrekken buiten den gezichtseinder van hetgeen elken dag geschiedt. Hem, die waarlijk een gebedsleven kent, behoeft men dit niet met vele woorden te betuigen; hij echter, die daarvan nog niets verstaat, heeft ook geen oogen voor Gods daden en werken.

Om nog eenmaal Lessing aan te halen, zoo is juist door hem tegen de zoeven genoemde gronden naar waarheid aangemerkt: „Het bestaan der Christelijke kerk vergoedt voor ons alle overige wonderen." En inderdaad, dat een voor de wereld zoo bespottelijk, ja gehaat Evangelie, dat zonder de verkondiging van wonderen geheel ondenk-

baar is, ja welks eigenlijke inhoud, Jezus Christus, de Zone Gods en der menschen, zelf het wonder aller wonderen is, — dat dit Evangelie zonder eenige macht der wereld nochtans alle macht der wereld overwonnen heeft en zich gedurende achttien eeuwen zegevierend staande houdt, zoodat het de geheele wereldorde heeft veranderd, — dit moet ieder onpartijdige als een onverklaarbaar wonder erkennen. En toch is dit wonder niet te loochenen.

Ja, is de wereld, waarin wij leven, die onmetelijke spiegel niet slechts van eene macht, maar ook van eene wijsheid, die alle menschelijk begrip en denken teboven gaat, niet een volkomen onverklaarbaar wonder? „Het is alles natuur!” zegt men. Willen wij dit ook toegeven, zoo vragen wij verder: „Goed, maar vanwaar heeft dat, wat gij natuur noemt, zijn oorsprong? Is er iets, dat zichzelf kan scheppen? Moet men niet aannemen, dat een wezen, dat in macht en wijsheid oneindig verheven is boven wat er bestaat, deze wereld in het aanzijn geroepen heeft? — Hij, die dit niet wil aannemen, moet wel beproeven te loochenen, dat deze wereld werkelijk aanwezig is, — hij moet beweren, dat alles op bedrog en inbeelding berust, wat ook reeds heeft bestaan. — Welnu, dat wilt gij niet, maar gij zegt, het zijn toch alleen vaste natuurwetten, welker werking wij aanschouwen. Goed — maar zijn die natuurwetten zelve geen wonderen? Waar zou immer een geschapen geest er toe zijn gekomen om slechts te bedenken, dat alzoo en alzoo, gelijk het werkelijk geschiedt, een levend wezen zou ontstaan, b. v. de ontwikkeling, welke een zaadkorrel ondergaat, nadat zij in de aarde is gezaaid, totdat zij een rijpe aar geworden is, of welke een rups doorloopt van een pop af tot een kapel. Nooit zou een geschapen geest dit heb-

ben uitgedacht, noch minder het vermogen kunnen geven om het uitgedachte tot leven en werkelijkheid te doen overgaan. Wij beschouwen de werken Gods nadat zij hebben plaatsgegrepen; wij slaan ze gade, wij zeggen, wanneer wij een ontwikkeling gedurig zien gebeuren: „dat is eene wet in de natuur;” wij zeggen alsdan: „dat moest wel zoo gaan,” maar wij vermogen niet een zwart haar wit of een wit haar zwart te maken.

Ook in de natuur zijn er, inweerwil der ijverigste navorschingen gedurende zesduizend jaren voortgezet, nog tallooze dingen en juist de gewichtigste, waarvan de natuurkundigen moeten zeggen: „Zij zijn werkelijk aanwezig, maar wij begrijpen er niets van! In het binnenste der natuur vermag geen geschapen geest in te dringen,” — ja, nauwelijks in de oppervlakte. Vandaar dat Newton, die groote onderzoeker dezer benedenwereld, eer hij inging in de wereld der hoogere en eeuwige dingen, beleed: „Al de arbeid mijns levens was slechts een spel met de schelpen aan het strand der zee, terwijl de oceaan der waarheid zich geheimzinnig en onverstaanbaar voor mijne oogen uitbreidde.” Dergelijke zaken en getuigenissen kunnen in menigte worden aangevoerd; maar dat zou zijn „water in de zee dragen.” Dat snoeven op de onverzettelijke natuurwetten, hoe breed het zich ook tegenwoordig uitzet, zal nog tot een gelach worden voor de geheele wereld, en wij zouden er niet voor willen instaan, dat deze overgang van de tegenwoordig zoo wijze rede in een belachelijk zot geklap niet reeds vóór het einde dezer eeuw zal plaatshebben.

Dat wij niet zoo dwaas zijn het bestaan der natuurwetten overal te loochenen, dat wij ons ook van harte verblijden over den menigvuldigen werkelijken vooruit-

gang der natuurwetenschappen, — dat wij daarvan nog vele heerlijke ophelderingen ten opzichte van de door God geschapen wereld welgemoed verwachten, behoeven wij wel vooraf niet te betoogen. Wanneer echter de natuurwetenschap zich wil opwerpen tot meesteres over het werken Gods, dan begeeft zij zich op een gebied, waar hare wijsheid enkel duisternis wordt. Wanneer zij b. v. zegt: „aldus en aldus werken de natuurwetten niet, alzoo kan het ook niet geschied zijn, ook door God niet, ” dan is dat nog dwazer, dan wanneer een kind, dat toevallig zijn vader altoos zag gaan, daarom wilde beweren, dat de vader niet kon en durfde en wilde loopen of springen of huppelen.

Niet minder kinderachtig is het zeggen: God verbetert zichzelf, ja, Hij verstoort zijn eigen schepping, de door Hem gegeven wetten, indien Hij op eene wonderdadige wijze werkt. Alsof daardoor eene wet wordt opgelost, wanneer zij door eene hoogere macht een en andermaal werd opgeheven? Dan stroomt ook het water niet langer volgens de vastgestelde wet in de vallei naar beneden, sedert het op ontelbare plaatsen der aarde door de stoomkracht en andere krachten in de hoogte wordt gedreven? Een hooger geweld komt over het zwakkere, een hooger wet verslindt de mindere, of brengt ze voor een tijdlang tot werkeloosheid! Aldus treedt ook bij de wonderen eene hoogere, hemelsche natuur in de lagere geschapene in.

Hij, die een levenden God kent, en van zijne majesteit ook slechts het meest verwijderd besef heeft, kan onmogelijk meenen, dat God door de door Hemzelf gegeven wetten zich voor eens en altijd de handen zal gebonden hebben en nu tegen wil en dank alles moet laten gaan, zooals het gaat! Welk een vervelend blok,

welk een onuitstaanbare schoolvos zou een huisvader zijn, die tegenover alle onvoorziene gebeurtenissen in zijn huis, alle wanbedrijven en ongelukken, die er plaats hebben, van de eene zijde, tegenover alle liefde, alle smeekingen, al het weenen der huisgenooten van den anderen kant, slechts de slaapmuts over de ooren trekken zou en zeggen: „Kinderen, hoe gaarne zou ik tusschenbeiden komen, of hoe gaarne zou ik u helpen, maar ik kan het nu eens en voor al niet doen; het is tegen de orde van het huis, en die oude, schoone gang mag niet worden gestoord.” Wij willen niet ontkennen, dat hier of daar op een verloren post van deze onze planeet zulk een huisvader wonen mag, maar den Vader aller heerlijkheid, den alleen Heilige en Levende, de eeuwige Liefde en Almacht zulk eene stelling tegenover zijne huis-houding op aarde te willen toedichten, is toch waarlijk meer dan belachelijk.

4. De eer en de vrijheid der menschen vorderen de wonderen Gods.

Wanneer God alleen redelooze schepselen had voortgebracht, met welke Hij verder geen gemeenschap hebben kon en wilde, waarom zou het dan in het gansche heelal niet naar vaste wetten geregeld zijn? Wanneer er geen band tusschen God en menschen bestond, geen levende betrekking, die op wederkeerigheid gevestigd is, dan ware er geen grond voor nieuwe beschikkingen. Maar gelooven wij, dat wij menschen zijn, die menschen Gods zijn en meer en meer worden moeten, die geschapen zijn tot een verkeer met den levenden God en daarin alleen hun leven en hunne volkomenheid vinden, — gelooven wij dat er eene mensche-

lijke vrijheid bestaat en dat de mensch geen werktuig is, dat door vastgestelde krachten wordt in beweging gebracht en niet anders werken kan (zooals ongetwijfeld in onze verlichte eeuw millioenen menschen, die zich daarmede het hoofd breken, aannemen,) dan kan God niet ongevoelig blijven voor hetgeen zijne menschen in beweging brengt. Hij kan jegens hen niet in een somber zwijgen volharden, Hij moet tot hen spreken; Hij kan zijn oor niet toesluiten voor hunne verzuchtingen, tranen en dankliederen; Hij moet hen antwoorden; Hij kan zich niet dezelfde betoonen tegen de menschen, die Hem in het aangezicht slaan, als jegens hen, die van hun dwaalweg weenend tot Hem wederkeeren en het goddelijk vaderhart zoeken. God moet zich den rechtvaardige bewijzen door zijn gericht zoowel als door zijne gunstbewijzen. Wanneer er in het algemeen goed en kwaad bestaat, wanneer de mensch vrijheid heeft om tegen het kwade te strijden en het goede te zoeken, of het goede te verachten en zijne onreine driften te dienen, dan kan zijn God, indien Hij de Levende en Heilige is, daarbij niet onverschillig blijven. God moet zich openbaren tegenover de menschen, of wij staan tot Hem niet langer in eenige betrekking. Hij moet spreken, antwoorden door woord en door daad; Hij moet, als het geoorloofd is dit te zeggen, zijn gedrag inrichten naar het gedrag der menschen, of Hij is noch de Heilige, noch de Levende.

Wanneer God eens niet langer kennis neemt van de tranen des berouws eens verloren zoons, van de gebeden eener beproefde weduwe, zoo moeten ook de woorden berouw en gebed in het boek der fabelen worden geschreven. De mensch zal tot een redeloos schepsel afdalen, wanneer hij niet langer aan een levenden God gelooft,

God kan alzoo niet alleen spreken tot de menschen, maar Hij moet ook spreken; Hij kan hen niet alleen antwoorden, maar Hij moet het doen, of Hij is niet dat, wat van het begin der dingen af alle naar de eeuwigheid dorstende harten zich van Hem hebben voorgesteld. Matthias Claudius zegt in dit opzicht: „Of het gebed eener bewogen ziel iets vermag, of dat de *nexus rerum*, (het verband der dingen, natuurwetten) dit niet gedooft, zooals eenige heeren geleerden meenen, daarover begeef ik mij met hen in geen strijd. Ik heb allen eerbied voor den *nexus rerum*, maar toch kan ik het niet van mij zetten, om daarbij aan Simson te denken, die den *nexus* der stadspoort onbeschadigd liet en gelijk bekend is, de geheele poort op den berg droeg. Kortom, ik geloof, dat het hert niet tevergeefs schreeuwt naar de frissche waterstroomen, wanneer slechts iemand in waarheid bidt en goedgezind is.”

Zoo oordeelen ook wij, God moet gebeden verhooren, anders is Hij niet langer God, maar een dwingeland, ja een verachter van zijn eigen schepselen, daar Hij in hen de neiging heeft gelegd om tot Hem te roepen, en te vertrouwen dat Hij hen hooren zal. God moet wonderen doen, dat wil zeggen: Hij moet ook op buitengewone wijze werkzaam zijn, of wij kunnen Hem vreezen noch liefhebben en weldra zal Hij ons onverschillig worden.

Wanneer wij echter eenmaal toegeven, dat het Gode waardig is, ja, dat het bij God als vanzelf spreekt, dat Hij ook op buitengewone wijze werkt, zoodat het uit den gewonen loop der natuur niet kan worden verklaard, — wanneer wij alzoo toegeven, dat hetgeen men een wonder noemt iets zeer „redelijks” is, zoo kan men dan ook niet langer zeggen: „dit is voor God mogelijk en dit is voor Hem onmogelijk; tot hiertoe kan Hij gaan, maar

niet tot dáar." Hoe! zullen wij, menschenkinderen, God grenzen stellen en tot de eeuwige liefde, macht en wijsheid zeggen: „dat vermoogt Gij — maar zoo en zoover strekt zich uw vermogen niet uit?" Dat is juist alsof een negenjarig varkenshoedertje in den verst afgelegene hoek eener heide zich voorstellingen maakte van de gedachten, gesprekken en daden van den sultan der Turken, of welke geschenken de beheerscher van het „hemelsche rijk" op den troon van Peking bezit! De kleine knaap zou zeer grappige voorstellingen voortbrengen, die in geen enkel opzicht eenige verwantschap hadden met den werkelijken staat van zaken. Wanneer dan het varkenshoedertje kortzichtig en onverstandig is tegenover een grooten monarch, professor of iets dergelijks, zoo zijn wij toch wel nog geringer en onverstandiger tegenover den grooten en alwijzen God. Wie zal Hem vragen: wat doet Gij?

Welnu, spreek dan ook niet langer van onmogelijke wonderen Gods, wanneer gij overal erkent, dat het doen van wonderen tot het wezen van God behoort. Voor God zijn de dingen, welke wij bovennatuurlijk noemen, zeer natuurlijk; wonderen op aarde zijn in den hemel natuur, zegt Jean Paul met recht. Niet dat gij nu alle wonderen, die worden verhaald, gelooven zult; dat zou bijgeloof zijn; ook volgt daaruit niet, dat gij alle wonderen, die in den Bijbel worden verhaald, voor waarheid moet erkennen, daartoe moet gij eerst overtuigd zijn, dat de geheele Bijbel Gods Woord is; maar gij moogt nu niet langer zeggen: „Dit wonder van den Bijbel is mogelijk, dat, bijvoorbeeld dat Jona-wonder is onmogelijk." Onmogelijk zijn toch naar ons gewoon, beperkt, verkeerd, zoogenaamd gezond menschenverstand alle wonderen; daarom heeten zij aldus; maar alle

dingen zijn mogelijk bij God, daarom heet Hij God; Hij is voor ons ten eenemale onbegrijpelijk. Wat is voor Hem groot en klein? Is het een kleiner wonder, wanneer Jezus met het woord van zijn mond de wilde golven van het meer van Gennesaret temt en beteugelt, dan wanneer Jehova de hooge golven der Middellandsche zee plotseling effen maakt rondom het Tharsisschip? Is het een grooter wonder, wanneer Jona leeft in het lichaam van een visch, dan wanneer Elia in het leven blijft door de gaven van vraatzuchtige raven? Is het een grooter wonder, wanneer God spreekt: „Er zij licht,” en daar wordt licht, dan wanneer Hij zijn eeniggeboren Zoon in de gestalte van het zondig vleesch uitzendt in deze wereld des doods? Is het een grooter wonder wanneer Jezus een reeds gestorven mensch uit het graf oproept, dan wanneer Hij nu van den troon zijner heerlijkheid door zijn Heiligen Geest van een slaaf van onreine harts-tochten een nieuwen mensch maakt, die vrede heeft en vrede brengt, die tegen de zonde strijdt en in dien strijd overwint? Er kan van grooter en kleiner, van zwaarder en lichter geen sprake zijn bij dingen, die voor ons menschelijk vermogen en voor ons menschelijk begrip geheel onmogelijk zijn. Of de eer Gods door een wonder bevorderd wordt, of de menschen daardoor op eene of andere wijze nader worden gebracht tot zijn heilig doel, dat is de zaak en de vraag. Hij, die alzoo in dit licht de Bijbelsche wonderen beschouwt, zal spoedig erkennen, hoe hemelsbreed zij onderscheiden zijn van alle wonderverhalen en legendeberichten van andere godsdiensten.

En hiermede nemen wij dan ook afscheid van het Jonawonder en verspillen daaraan geen enkel woord meer. Nochtans mogen wij

5. Een verblijdend aanhangsel

daarbij voegen. De wonderen namelijk, die ons in de Schrift verhaald worden, inzonderheid de wonderen, die naar het bericht der Evangeliën door Jezus zijn verricht, zijn in geenerlei opzicht alleen destijds plaatsgehad hebbende aanwijzingen der kracht en liefde Gods op aarde, maar bovenal zijn zij voor ons voorzeggingen, voortekens en zinnebeelden der heerlijkheid van de toekomstige wereld. Zij zijn aanschouwelijke voorzeggingen der wereld, welke Jezus door den adem zijns geestes tevoorschijn roepen wil tegen den grooten dag zijner toekomst, ja, die reeds door de onzichtbare levensstromingen uit zijn troon in het verborgene worden voorbereid. Van deze nieuwe wereld geven van den beginne af de uitverkoren dienstknechten Gods getuigenissen met innerlijk vermoedde geheimzinnige uitspraken, van den hoogstgezegenden Henoeh af (de eerste, die in deze wereld des doods leefde en nochtans niet stierf) tot op den ziener Johannes, die op de door de zee omspoelde rotsen van Patmos onuitsprekelijke dingen aanschouwde.

De wonderen van Jezus zijn slechts teekenen van deze wereld van heerlijkheid. Wanneer Hij hier en daar zien van allerlei soort gezondmaakt, wanneer Hij hier de melaatschen reinigt, de door banden der hel gebondenen vrijmaakt, de woedende golven stilt, dooden uit den dood oproept en met leven vervult, wanneer Hij de woestenijen in een aangename eetzaal verwisselt — dan is dat alles slechts teeken en voorzegging van hetgeen daarna zijn zal, wanneer Christus, ons leven, zich in zijne heerlijkheid zal openbaren. Daar zal de naar

Gods beeld geschapen mensch ook weder met de heerlijkheid van zijne goddelijke afkomst worden bekleed; maar hij niet alleen, ook het gansche zuchtende, met verlangen uitziende schepsel, dat nu onder den indruk der ijdelheid versmacht, zal dan gebracht worden tot de heerlijke vrijheid der kinderen Gods.

Wij staan wel des avonds, wanneer de dag is ondergegaan, eens stil en zien opwaarts naar het uitspansel; daar duikt dan eerst hier en daar tusschen de wolken door een lichtend sterretje verlegen op. Wij verblijden ons over dat zachte schijnsel, doch wij weten, dat kleine licht, dat wij zien, is niet de ster zelve, maar het is slechts het naaste afschijnsel van een oneindig groot geheimzinnig lichtstelsel, dat uit vergelegen werelden zijn glans op deze aarde zendt. Wij zien slechts het kleine lichtje, maar de heerlijkheid daarachter zien wij nog niet.

Of ook wanneer later de hemel met sterren schijnt bedekt en de melkweg als een majestueuse hemelband door het diepe blauw tevoorschijn komt, dan weten wij, die bewonderend en aanbeddend daarnaar opzien, dat dit lichtend heir slechts zoovele profeten zijn van de werelden des lichts vol van onmetelijke heerlijkheid en onbeschrijflijken glans, die geheimzinnig en voor ons bloote oog verborgen heentrekken naar de oorden der eeuwigheid door de diepten en uitgestrektheden van alle hemelen.

Nu dan, gelijk de glans der sterren, die onze oogen aanschouwen, slechts een teeken is van die ster, welke ons bloote oog nog niet ziet, — gelijk vervolgens het afzonderlijke sterrenbeeld eene nietsbeduidende verschijning is van de wonderbare wereld des lichts, die zwijgend daarachter heentrekt en gloeit, zoo zijn de wonde-

ren van Jezus slechts geringe teekenen der heerlijkheid, die in Jezus is en die eens in een nieuwen hemel en op eene nieuwe aarde zich alzoo zal openbaren, dat wij als droomende zijn zullen altoos en eeuwiglijk. Hij, die aldus de wonderen der Heilige Schrift beschouwt, bezit reeds iets daarvan, die zal dan ook met Jesaia (25 : 1) leeren op blijden juichtoon zegevierend te belijden: „Heer! uw naam zal ik loven, want Gij hebt wonderen gedaan.”

XXI.

BUIGEN OF BARSTEN.

(JONA III : 1 en 2.)

En het woord des Heeren geschiedde andermaal tot Jona, zeggende: Maak u op, ga naar de groote stad Nineve, en predik tegen haar de prediking, die Ik tot u spreek.

1. Andermaal geschiedde Gods woord.

Het is een zonderling gevoel, wanneer men na eene langdurige zware ziekte, waarin men gedurende dagen en weken aan den rand der eeuwigheid zweefde en het leven bijkans scheen geweken te zijn, — voor de eerste maal weder uit de enge, donkere ziekekamer zich in Gods vrije natuur begeven mag, naar buiten in de heerlijke zonnestrallen, in de verster-

kende lucht, onder de groene boomen, op de golvende akkers, — wanneer men weder den blik mag slaan in het leven en bewegen der menschen om zich heen. Zijn ook lichaam en ziel nog zwak, zoo worden zij toch met een onuitsprekelijke vreugde vervuld; men is in eigen oog als opgestaan uit den dood; een vroeger ongekende levenslust, hoewel ook niet zonder een zekeren weemoed, doorstroomt het hart; nieuwe groote verwachtingen rijzen op in de ziel, maar vergezeld van het gevoel, dat al het plannenmaken ijdelheid is. Wel hem, bij wien boven alle hoop en plannen deze eene, nieuwe grondgedachte staat:

„Mijn gansche leven zij een offer van den dank,
Mijn hart een altoosdurend harpgezag.”

Wel hem, die alsdan het bij vernieuwing geschonken leven aanziet als een bijzondere tijd der genade, welken God hem tot verlossing en heiliging zijner ziel heeft toegedacht.

Als zoodanig een van den rand der eeuwigheid teruggebrachten en herstelden mensch moet het den profeet Jona temoede zijn geweest, toen hij zich verlost uit het lichaam van het monster op het strand der zee wedervond. Met welke blikken zal hij hebben gestaard op den bruisenden oceaen, welks golven hem evenzeer Gods heiligheid verkondigden als zijn oneindige ontferming en wondervermogen! Zijn hart siddert nog, als hij in deze golven schouwt; zijn oog vult zich met tranen, als hij opwaarts ziet, waarheen zijn gebed is opgeklommen uit den afgrond der zee; — als een droomende is hij in zijn oog, hij is zichzelf een wonder.

De eerste practische vraag, die zich aan hem voordoet, is nu: „Waarheen gaat mijn weg?”

Van de zee had hij voorloopig genoeg; hij is blijde, dat hij vasten bodem onder de voeten heeft; maar waarheen zal hij zijne schreden richten? Wel weet hij, wat God hem vóór zijne vlucht gebod; maar moet hij, kan hij, mag hij ook nu nog naar Nineve reizen, of zal hij zich naar zijn oude woonplaats begeven, of waarheen anders? Wij zijn in eene gespannen verwachting, wat God verder tot zijn dienstknecht zeggen zal. Jona zal niet lang op de beslissing wachten. Onmiddellijk sluit zich aan het bericht der redding uit de zee het verhaal aan: „En het woord des Heeren geschiedde andermaal tot Jona, zeggende: „Maak u op, ga naar de groote stad Nineve en predik tegen haar de prediking, die Ik tot u spreek.” In dat andermaal ligt iets als van een heilige scherts. Wij willen eens zien, wat de kuur der laatste dagen heeft uitgewerkt; hoe het nu gesteld is met dat: „Ik wil niet.” Geheel de oude zending wordt wederom den profeet opgedragen; korter nog en stilliger is het goddelijk bevel; „de prediking, welke Ik u zeggen zal,” heet het nu. Hij weet zelf niet wat hij prediken moet, wat met hem geschieden, welke uitwerking zijne prediking hebben zal, — blinde gehoorzaamheid, onvoorwaardelijke onderwerping aan, zijn wil eischt God.

Weekelijke gemoederen konden wellicht denken: „God mocht nu wel ophouden en Jona van zijn last ontslaan; de arme man heeft genoeg geleden, is zoo diep vernederd, nu mag hij naar lichaam en ziel wel eens tot zichzelf komen en een ander voor hem laten gaan.” Maar hij, die zoo sprak, zou Gods handelingen met den mensch slecht kennen. Meent gij dan, dat God daarom Jona zoo in de verdrukking heeft gebracht, om wraak te nemen, of om den weerspannige slechts te straffen? Of dat

Hij in hem allerlei zachte gewaarwordingen, vrome gevoelens, aandoeningen en dergelijke verwekken zou? God straft nooit om enkel te straffen, maar zijn straffen is allerwege opvoeden, en zijne opvoeding beoogt niet, dat wij allerlei goede gewaarwordingen en liefelijke aandoeningen ontvangen, maar dat wij onzen eigen wil buigen en dien aan zijne voeten leggen. Gods wil moet geschieden in en door ons, dat is het a b c en tevens de z van allen waren godsdienst. Naar al het andere, het moge heeten ervaringen, bevindingen, verrukkingen of gewaarwordingen, vraagt God niet; „aan dat alles is Hem niets gelegen, indien men zijn wil niet buigen wil.” Daarom komt Hij in zijne opvoeding altijd op hetzelfde punt terug, en hoe barmhartig Hij ook overigens zijn moge, Hij gedooft niet dat wij zijn wil terzijde schuiven.

Vaders, moeders, leeraren en overige opvoeders bederven dikwijls ontzaglijk veel daarmede, dat zij ongehoorzame kinderen, die weigeren dit of dat te doen, wat hun geboden wordt, slechts kastijden en dan hun gang laten gaan, zonder aan te houden op hun vroeger uitgesproken wil. Zoodra de kinderen een middel kennen (al ware dit middel ook het ondergaan der gevoeligste straffen) om hun eigen wil door te zetten, zijn zij heer en meester; men zal spoedig zien, dat de neiging om zijn wil door te zetten, sterker is dan de vrees voor straf. Een ieder geve daarop wel acht en leere van den hemelschen Opvoeder!

Hij kent in deze betrekking geen weekheid; altoos heet het weder: „Heb Ik het niet gezegd? Kent gij mijn wil niet?” — Daarbij blijft het en geen jota wordt veranderd. O, hij is een dwaas, die meent dat hij Gods tegenwoordigheid genieten kan, vrede en

vreugde, een rein geweten en een strijdbaren arm hebben, zoolang hij met bewustheid ook slechts in één enkel punt zich tegen den wil van God verzet.

Wanneer de Geest Gods en uw geweten u vermanen, dat gij deze of gene daad bekennen zult, of dat gij u met een mensch, dien gij beleedigd hebt, of met wien gij in twist geraakt zijt, zult verzoenen, of dat gij met deze of gene lievelingszonde breken zult, of dit of dat offer voor Gods zaak brengen, zoo zijt verzekerd, Hij laat niet af met goed te doen en te doen lijden, Hij overtuigt en vermaant u innerlijk, Hij herinnert u door menschen, waartoe gij geroepen wordt. Hij kastijdt u door allerlei wederwaardigheden en stoot u altoos weder tot hetzelfde punt terug, totdat gij u onderwerpt, of — u verhardt. God blijft zich in zijne opvoeding altoos gelijk en zeer getrouw; Hij geeft het niet op; Hij is vindingrijk; meer dan een menschelijke geest, om op duizenderlei wijze op u te werken en u te vermanen, totdat gij zijn wil volbrengt, al moge het zijn onder vele tranen. Daarboven gaat niets, en alles wat men goed en schoon en beminnelijk en deugdzaam en heilig noemt, moet op dezen grondslag rusten. Een der edele vrienden Gods, de Nederlander Ruisbroek zegt zeer naar waarheid: „Wanneer iemand tot dien top der (onmiddellijk geheimzinnige) beschouwing van God gekomen ware, tot welken een Paulus of Petrus of een ander der apostelen gekomen is, maar hij wist, dat ergens een zieke een warme soep noodig had, zoo ware het verreweg beter, dat hij aanstonds zich uit de rust der beschouwing opmaakte en dien ongelukkige met ware liefde zijne hulp bewees, dan dat hij zich aan de zoetigheid zijner beschouwing overgaf. Want Gods wil mag niet worden nagelaten om geene nog zoo edele oefening.”

Dat klinkt zeer prozaisch, het is echter tenvolle waarheid en een ieder kan het ondervinden, dat Gods aangezicht slechts over hem licht, wanneer hij alle dingen schade acht tegenover het eene: „Mijne spijs is dat ik doe den wil mijns Vaders, die in de hemelen is.”

2. Gods wil moet geschieden.

Waarom moet echter deze wil van God alzoo door ons worden volbracht? Daarom alleen, omdat Hij onze zaligheid is. De ware zaligheid is niet een hemel van Mohammed, waar de vijf zintuigen volop voedsel vinden, al is ook het hart niet gebroken en vleeschelijk gēzind. Het Christendom begrijpt onder de zaligheid niets anders, dan de volle gemeenschap met God, het leven en zich bewegen in Hem, de oorsprong van alle licht, van alle vreugde, van allen vrede, van alle heiligheid en heerlijkheid. Hem te aanschouwen, Hem te genieten, met Hem één te zijn, — dat is het eeuwige leven, en alle ware, volkomen, heiligende genoegens liggen daarin besloten. Daarom kan een mensch niet zalig zijn, zoolang niet de laatste wanklank tusschen hem en zijn God is opgeheven; met andere woorden zoolang nog in een of ander opzicht de wil van God en de wi des menschen tegenover elkander staan. „Het deel hebben in de erve der heiligen in het licht,” waarvan de apostel spreekt (Coloss. 1 : 12), kan ons niet baten, wanneer wij daarvoor niet bereid en vatbaar zijn gemaakt; al wilde God het ons ook geven, wij zouden het geenszins willen aannemen, wij zijn daarvoor niet geschikt. Gods nabijheid, licht en heerlijkheid kan ons niet dan lastig zijn, zoolang wij met Hem niet één van zin zijn. Te dien aanzien mag niemand zich misleiden, het daarom

ook niet voor plagerij of dwingelandij aanzien, wanneer Hij gelijk bij Jona, in genade en in gericht andermaal, ten derden male, ten honderdsten male op dezelfde plaats klopt, waar nog een stuk eigen wil verborgen is. Hij, die God kent, die zijn eigen weg kent en zijn leven waarlijk liefheeft, kan in deze goddelijke „plagerij en dwingelandij” slechts enkel liefde en trouw erkennen; hij kan slechts bidden: „Heer, laat mij niet los, hoezeer ik ook weerstreef en mij verzet en wringe.”

Maar, zegt gij, wanneer nu God echter, zooals bij Jona andermaal en ten derdeñ male enz. komt en de mensch wil zich niet buigen onder den wil Gods — wat dan? Ja, wat heeft er plaats met een tak, die een boog worden moet en zal, en hij wil zich inweewil van alle middelen, die zoo voorzichtig mogelijk worden aangewend, niet laten buigen? Niet waar, hij zal moeten breken. Wat wordt er van den schoolknaap, dien zijn leermeester met allen ernst en liefde heeft opgevoed, aan wien alle liefde en wijsheid en bestraffing niet alleen geheel zijn verspild, maar bij wien dit slechts weezin en stijfhoofdigheid heeft teweeggebracht? Hij zal hem eindelijk met een bezwaard hart in zijn eigen verderf laten loopen.

Wel antwoordt menigeen: „Deze voorbeelden gelden niet, God kan elken tak buigen, God kan elkenscholier opvoeden en iets doen worden.” Aldus denken velen; zij kennen de waarde van den mensch niet, zij vernederen hem, en daarmede verlagen zij ook Hem, die hem zoo groot geschapen heeft. Ten dage dat God den mensch schiep, heeft Hij als het ware zijner almacht grenzen gesteld; sedert dien tijd is er iets in het heelal, dat den Albestuurder kan weerstaan, het kan zijn eigen weg gaan, het kan zich tot God wenden, het kan zich van

Hem afkeeren, ja zelfs tegen Hem zich verklaren, en dit zonderlinge in het heelal is het hart der menschen, de wil der menschen. Het is geen hout of steen gelijk, dat de beeldhouwer bewerkt naar zijne verkiezing en zijn welgevallen; de mensch is een vrij wezen, en de liefde Gods kan en zal hem niet worden opgedrongen of ingepompt. God heeft ontelbare middelen om op den mensch te werken, zoodat hij van den dwaalweg zich begeeft naar het Vaderhuis; maar zonder een vrijwillig besluit des menschen, zonder zijne vrijwillige overgave kan er met hem niets geschieden. Hij, die geen recht begrip heeft van des menschen vrijheid, heeft ook geen recht begrip van zijne zaligheid en heerlijkheid.

Daarom zeggen wij: „Buigen of breken!” De schepselen, die zich niet willen schikken naar den wil Gods, vernietigen daarmede zichzelf. Zij berooven zich zelfs van het heerlijk levensorgaan, waarvoor God alle geschapen geesten der menschen bestemd heeft. Alles echter, wat onherroepelijk van God gescheiden is, is daarmede tevens het verderf en den eeuwigen dood ter prooi geworden; want buiten God bestaat geen leven en op den duur kan geen wil bestaan, die zich niet naar den wil der eeuwige liefde voegen zal, of geheel vijandig gezind is tegen dezen heiligen wil. En tot zoodanige vijandschap zal het komen, wanneer het niet tot eene overgave komt. Tegenover den onvermoeiden arbeid van den leermeester, zijne liefde en kastijding kan de leerling niet onverschillig blijven; hij zal wederkeerig liefhebben en zich overgeven, of hij zal zich juist tegen dezen zijn leermeester meer dan tegen een ander mensch verbitteren en verharden. Zoo kan er tegenover God op den duur volstrekt geen onzijdigheid bestaan, maar slechts eene besliste overhelling tot zijn heilig, tuchti-

gend liefdewerk, of afkeer; geheele liefde of geheele haat; overgave of verharding. De planten echter, die in den bodem der tucht en liefde Gods volstrekt niet willen wortelen, moeten uitgeroeid en in het vuur geworpen worden.

Dat zijn alle zeer eenvoudige en doorzichtige waarheden, die zich voor ieder onbevooroordeeld menschenhart wettigen; waarheden, die zeer ernstig zijn en welke wij toch niet zouden mogen verdonkeren, indien wij het ook al vermochten. Wij zijn geroepen tot eene groote, krachtdadige beslissing; in onze hand is ons eeuwig lot gelegd. In dit opzicht is het waarheid: „Ieder is de smid van zijn eigen geluk.” Wij kunnen wel is waar niets nemen, wat God ons niet geeft uit vrije genade; maar God wil ons niets opdringen, wat wij niet willen aannemen met dankbaarheid en ootmoed. Moge een ieder, die dit leest, de teedere en toch zoo ernstige liefdestem van Jezus hooren: „Och, of gij ook bekent, ook nog in dezen uwen dag, hetgeen tot uwen vrede dient.”

XXII.

JONA, HEBT GIJ GELEERD?

(JONA III : 3.)

Toen maakte Jona zich op en ging naar Nineve, naar het woord des Heeren.

I. Verschillende boomen en verschillende karakters.

Wanneer in de maand April de levenvolle lenteadem door de wereld trekt en berg en dal met nieuw groen versiert, zien wij dat allerwege alles, wat niet te eenemale gestorven is, door Gods scheppingskracht vernieuwd wordt. Nochtans wordt niet alles even vlug en even spoedig levendig. Het eene zaad heeft veel langer tijd noodig eer het opkomt dan het andere, de eene boom is vroeger groen dan de andere. De meibeuk en eik bijvoorbeeld, staan nevens elkander, dezelfde grond draagt hen, met dezelfde sappen en krachten uit het aardrijk worden beiden gevoed, dezelfde zonnestrallen, dezelfde regenbuien, dezelfde voorjaarswinden zijn zoowel voor den een als voor den ander, nochtans staat de eik dikwijls nog weken lang kaal en naakt, terwijl de meibeuk reeds in een vroolijk, lachend lentekleed prijkt. Heeft de eikenboom echter eens zijn groen, dan is het ook krachtiger, en wanneer de najaarsstormen reeds lang den beuk ontbladerd hebben, staat gene nog daar in zijne volle schoonheid.

Niet anders is het ook gesteld met de opvoeding der kinderen. Wij zien, dat bij geheel dezelfde opvoeding

twee onderscheiden kinderen van dezelfde ouders, zelfs wanneer die kinderen even bereid waren om zich hunne opvoeding ten nutte te maken, toch niet tegelijkertijd en in dezelfde mate gehoorzaamheid leeren. Het verschil van het karakter, van de geheele natuur zal meestal zoo groot zijn; wat bij de opvoeding belemmert of voordeelig is, zal zoo onderscheiden zijn, dat dezelfde onderwijzer bij geheel dezelfde inwendige en uitwendige middelen en bij even gewillige kinderen nochtans bij het eene veel grooter geduld moet oefenen dan bij het andere. Passen wij deze voorbeelden ook toe op de opvoeding der menschen door God. Hoeveel meer geduld moest Jezus hebben met een Petrus dan met een Johannes! Beiden waren even gewillig, evenzeer gehecht aan Jezus, maar in de natuur van den eenen vinden wij veel grooter hinderpalen dan in die des anderen. Petrus moest daarom ook veel meer kastijdingen en verootmoedigingen ondergaan dan Johannes. Maar beiden komen tot hetzelfde doel, omdat beiden ter goeder trouw zijn. Hoe verschillend zijn b. v. ook de karakters der drie Aartsvaders, Abraham, Isaak en Jakob. Abraham altijd evenzeer bereid den wil van God te doen; Isaak tevreden onder het lijden, maar moeielijk wanneer het op krachtdadig handelen aankomt. Geheel anders dan grootvader en vader is Jakob; er is in hem een onweerstaanbare neiging om zichzelf te helpen en, wanneer het geoorloofd is dit te zeggen, God onder den arm te nemen. Zijne opvoeding maakt dan ook naar den aard der zaak de meeste kastijdingen noodzakelijk; toch heet het ten laatste: „Welgelukzalig is hij, die den God Jakobs tot zijne hulp heeft.” Niemand echter, al heeft hij ook nog zulk eene moeielijke, eigenzinnige, lichtzinnige, zwakke, ja zelfs leugenachtige natuur, mag moedeloos

worden; God zal te zijner tijd komen, wanneer gij u slechts ernstig wilt laten helpen. — Een echte eikenboom-natuur is ook Jona. Welk een sterker tegenstand bood hij den opvoedenden Geest van God dan een Jozef of een Daniël. Zijn hart is als een hard hout, waarin de nieuwe goddelijke sappen slechts langzaam kunnen binnendringen. Zoo zagen wij ook hoe hij zich tegen God op de meest besliste wijze verzette: „Ik wil liever sterven, dan Gods wil doen.” Het antwoord van God op deze tegenkating was harde kastijding, diepe verootmoediging voor den heiden; vernedering en verdrukking, zooals nauwelijks een menschenkind vóór hem ondervonden heeft. Maar Gods wonderhand redde hem. Nauwelijks is de profeet behouden, of de oude stem met het oude bevel klinkt in zijn oor: „Sta op, naar Nineve!” Nu moet het kenbaar worden, Jona, of gij geleerd hebt. Hebt gij geleerd in al de innerlijke duisternis en angst, waarin uw rampzalige eigen wil u heeft gestort? Hebt gij geleerd uit het woeden der zee en het bulderen van den storm, die zich tegen u verhieven? Hebt gij iets geleerd, toen gij van den rand van het schip in de kaken des doods geworpen werdt? Hebt gij geleerd, toen gij drie dagen en drie nachten in den afgrond der zee werdt rondgedreven? Hebt gij geleerd uit al de kastijdingen Gods, geleerd uit zijne liefde en macht, die u nochtans niet lieten vergaan? Hebt gij geleerd? Dit is de vraag. Wij hebben wel uw loflied en uwe belijdenissen gehoord, maar zullen zij ook werkelijkheid en kracht worden? Zult gij nu de stem van uwen God gehoorzamen? — Men verneemt weleens, dat menschen in weinige dagen, ja dikwijls zelfs in uren van vreeselijke angsten, smarten en verschrikkingen grijs haar gekregen hebben, maar daarom is de inwendige kleur van

hun hart nog niet veranderd. Wel roemen de meeste menschen, die veel zwaar lijden ondervonden, op hunne wederwaardigheden, zij beroemen zich op het vele, dat zij in dien tijd hebben erkend en ervaren; maar de vraag is niet wat gevoeld, wat ondervonden, wat ervaren, wat erkend is, maar wat er is geleerd. Of wij nu waarlijk een krachtig, vast vertrouwen op God hebben verkregen, en in dit vast vertrouwen de kracht om ons aan Hem te onderwerpen en Hem gewillig te volgen.

Welnu, Gode zij dank! Jona heeft geleerd, hij is niet tevergeefs door de diepe wateren gegaan. Hoor slechts hoe het nu klinkt: „Maak u op naar Nineve,” beveelt de Heer. „Toen maakte Jona zich op en ging naar Nineve, naar het woord des Heeren.” Hoe verschillend is dit: „hij maakte zich op,” van dat: „hij maakte zich op en vluchtte van voor het aangezicht des Heeren.” Het is nieuw geworden en tenminste op dit punt is het oude voorbijgegaan; de knoesterige, spijtige eikenboom begint groen te worden.

2. Gedachten op reis en eene reis van gedachten.

„Jona ging naar Nineve naar het woord des Heeren,” zoo lezen wij, en het klinkt zoo frisch en vroolijk; het is ons, als hoorden wij de vaste voetstappen van den profeet op zijn verderen tocht van de kusten der Middellandsche zee naar de oevers van den Tigris in het binnenste van Azië. Wat hij gedurende deze lange wandeling beleefd heeft, daarvan wordt ons niets medege-deeld, ook niet welke gedachten hem bezielde; maar dit laatste kunnen wij wel nagaan zonder een bijzonder bericht. Voorzeker hielden hem de volgende overleggingen bezig: „Zoo betreed ik dan nu toch den weg, dien

ik eerst gaan moest en niet wilde gaan. In hoeveel verdriet en ellende heb ik mij en anderen gestort! Had ik dat alles niet kunnen voorkomen, wanneer ik kinderlijk en vol vertrouwen het woord van God van stonde aan gevolgd had?" Ach, hoevele smarten veroorzaken wij toch onszelven! Moge ook de lezer dezer bladzijden, in geval hij reeds begonnen is acht te geven op zijn weg, hier eens stilhouden en een rekenkundig opstel maken, dat hem groot voordeel kan opleveren. Moge hij eens van alles, wat hij leed en droefenis noemt, moge hij eens geheel eerlijk van de bange dagen en smartelijke uren zijns levens al dat zware en droevige aftrekken, dat hij zichzelf door zijne ongehoorzaamheid aan God, dóór het volgen van zijn eigen wil, door zijne lichtzinnigheid, door zijne achteloosheid heeft aangebracht en opgeladen, zoo zal hij bevinden, dat de som, die overblijft, zeer gering is. En wanneer hij dan de slotsom opmaakt: „Alzoo was het meeste, waarover ik treuren en klagen moest, mijn eigen werk; alzoo zou ik het zeer goed hebben, wanneer ik allerwege de hand van mijn God wilde vasthouden; — help mij, o God, dat ik bij U blijve en allerwege acht geve op uwe wenken en aanwijzingen!" — wanneer de toegenege lezer deze slotsom maakt en daarbij vlijtig in de diepte en in de hoogte ziet, zoo zal het in hem helder worden.

Ook in Jona is het zeer helder geweest. Zijn hart is vol dankbaarheid en lofgevang, gelijk het altoos bij ons is, wanneer wij in onszelven nederig zijn, maar Gods liefde en macht levendig voor oogen hebben. En Jona had na alle kastijdingen niet alleen ondervonden, dat God barmhartig is, maar dat Hij zelfs hetgeen wij bederven, goed, tot een eeuwigen zegen maken wil

door de hand zijner kracht. Rijk aan nieuwe, kostbare ervaringen vervolgt hij zijn weg. Wel was de zending, welke God hem had opgedragen dezelfde, waarvoor hij vroeger terugschrikte; maar zijne vrees is weg, omdat zijn hoogmoed is verdwenen, hij heeft een vroolijken moed, omdat hij zijn steunpunt niet langer in zichzelf heeft, maar in den levenden God, omdat hij op deze Godskracht staart en niet langer op de eigen zwakheid. Dat kan en zal ieder Christen ondervinden, dat de geringste kleinigheid, hetzij een lijden, eene verlooche-ning, een offer, dat God van hem eischt, hetzij een arbeid, een strijd, eene zending, welke Hij hem oplegt, — dat de geringste kleinigheid hem dikwijls onoverwinne-lijk zwaar zal schijnen, wanneer hij daarbij op zichzelf ziet, op zijne wijsheid, kracht, geschiktheid en nei-ging; de molshoop rijst voor den zoodanige op tot een onbeklimbaren berg. Omgekeerd worden de zwaarste offers, de bitterste afscheidsuren, de hardste lasten licht, wanneer wij ons ootmoedig en vol vertrouwen aan God overgeven, wanneer wij in Hem ons steunpunt nemen, met het oog op de eeuwigheid, op het einddoel Gods de zaak beschouwen en tot onszelfen zeggen: „Uw weg is Gods weg, daarom is het een zalige weg. Uw werk is Gods werk, daarom zal Hij u helpen, dat gij het volbrengt. Het kan u niet ontgaan, ja het moet alles heerlijk worden, omdat Hij u ter zijde staat. De geloovige ootmoed leidt tot heldenmoed zonder overmoed; maar de hoogmoed leidt spoedig tot moedeloosheid, of kleinmoedigheid, of wel tot een openlijken val. Bij slot van rekening heeft de dichter gelijk, wanneer hij zegt:

„Toen ik, op eigen krachten steunend,
Den weg verkoos, dien ik zou gaan,

Voelde ik, mijn dwaas bestaan betreurend
 De vlucht van mijnen moed vergaen.
 Maar als 'k den blik sloeg naar omhoog,
 Hadt Gij, o God! mijn heil in 't oog."

Wij stellen ons alzoo Jona niet voor als een mismoe-
 digen, maar zeer opgeruimden wandelaar, die menigen
 Psalm Gode tot lof en prijs en eere aanheft. De man is
 ook nu eerst recht geschikt om een boetprediker te zijn
 gelijk hij zijn moet, namelijk een boetprediker, die niet
 alleen de noodzakelijkheid van het berouw prediken,
 maar ook werkelijk het berouw verwekken kan.

Hij, die een verhard en hoogmoedig hart heeft, zal
 niet instaat zijn anderen hunne zonden voor te houden.
 Moge het hem ook gelukken hen daarvan te overtuigen,
 zoo zullen nochtans zijne gesprekken niet tot de harten
 doordringen, maar verbittering en tegenspraak verwek-
 ken. Hij, die berouw wil tevoorschijn roepen, moet zelf
 berouwvol zijn, gelijk Jona nu is. De smart over de
 zonden, welke hij anderen voorhoudt, moet zijn eigen
 hart doordringen. Dat zal men ras ontwaar worden,
 en niemand, die uit de waarheid is, zal zich door hem
 beleedigd gevoelen. Het is niet voldoende, dat men de
 waarheid zegt, men moet ook de waarheid in de waar-
 heid zeggen, dat wil zeggen, terwijl men haar betuigt,
 moet men midden daarin staan. Hier ligt de oorzaak,
 waardoor zooveel, dat openlijk en in het bijzonder over
 het bederf der menschen, over de liefde Gods, over den
 weg der zaligheid zoo goed en naar waarheid wordt ge-
 zegd, nochtans in zoo weinige gevallen iets gewerkt en
 voortgebracht heeft. Toen eens in een kring van predi-
 kanten het gesprek viel op een ambtsbroeder, die met
 zijne gemeente in onmin was geraakt, en de vraag
 werd opgeworpen: „Wat predikte hij dan?" gaf er een

tot antwoord: „Hij predikte liefde met verbittering!” Ja aldus heeft het dikwijls plaats, niet slechts bij predikanten, maar bij zeer velen, die anderen de waarheid van het Evangelie willen betoogen. Terwijl zij tot ons van de liefde Gods spreken, doen zij het op zulk een kwetsende, meesterachtige wijze, dat de prediking over de liefde slechts toorn verwekt. O, hij, die niet leeft in de liefde, moge zich ook niet onderwinden om van de liefde getuigenis te geven; hij, die zelf niet siddert voor God vanwege zijne zonde, moge niet tegen de zonde zijne stem verheffen. Maar hij, die in God zijn levenslicht en zijn geheel bestaan heeft, mag zich verzekerd houden, dat de overwinning Gods aan zijne zijde gaat. Hij zal, gelijk de meeste getuigen der waarheid en gelijk onze Heiland, de Koning der waarheid zelf, zegepralen temidden van de nederlaag. In hetgeen zooeven gezegd is, ligt het geheim van hen, die de wereld hebben overwonnen en haar verder zullen overwinnen. Laat ons allen hier een ernstig Nota bene zetten en van den godvruchtigen K. H. Rieger leeren. Deze zou namelijk telkens, wanneer hij in de gemeente uitging om zijn herderlijk werk te volbrengen, bij het aantrekken van zijn rok zichzelf de woorden van Paulus hebben toegeroepen (Coloss. 3: 12): „Zoo doet dan aan, als uitverkorenen Gods, de innerlijke bewegingen der barmhertigheid, goedertierenheid, ootmoedigheid, zachtmoedigheid en lankmoedigheid.” Wij begrijpen dat deze man heeft kunnen werken.

XXIII.

EENE GROOTE STAD GODS.

(JONA III : 3.)

Nineve nu was eene groote stad Gods, van drie dagen reizen.

1. In het hemelrijk.

Frederik Wilhelm IV, koning van Pruisen, was een groot kindervriend. Hij hield er daarom veel van de scholen te bezoeken en zelf de kinderen te ondervragen. Eens bevond hij zich op het eiland Rugen in een dorps-school en ondervraagde de kinderen over natuurlijke geschiedenis. Hij toonde een steen en vroegde: „Tot welk rijk behoort dit?” De kinderen riepen: „Tot het delfstoffelijk rijk.” „En de vogel, die daar vliegt?” „Tot het dierenrijk?” „Maar hier deze roos?” „Tot het plantenrijk,” was het eenparig antwoord. „Wel, kinderen, tot welk rijk behoor ik dan?” vroegde de edele vorst, terwijl hij de hand op zijn borst legde. Een algemeen zwijgen, de schoolmeester had deze categorie zeker wel vergeten. Eindelijk stak een kleine knaap zijn vinger op: „Ik weet het!” „Welnu, tot welk rijk behoor ik dan?” „Gij behoort tot het hemelrijk,” was het antwoord van het kind, en wij begrijpen het, dat de vorst het kind onder tranen omhelsde en kuste. De kleine jongen was niet alleen een groot vaderlander, hij was ook een groot godgeleerde. Hij heeft meer waarachtig verstand gehad dan vele edelen en wijzen dezer wereld. Hoor toch, geliefde lezer, gij behoort tot het hemelrijk en

niet alleen tot het aardrijk ; tot het hemelrijk , dat moet gij onthouden en uw hart moet daardoor zich voelen aangedaan met een edelen trots en hoogmoed : „ Ik ben voor het hemelrijk , voor eene hoogere wereld van heerlijkheid geschapen , — ik zoo goed als de Pruisische koning , maar ook de in lompen gekleede bedelaar , de diepgezonken zondares zoo goed als ik .” Men kan dit in onzen tijd , waarin millioenen bij millioenen tot het grofste materialisme vervallen zijn , niet luid genoeg prediken : Voor het hemelrijk zijn alle menschen geschapen , tot het hemelrijk zijn zij allen geroepen ! „ Ook de openlijke dienstknecht der zonde , ook de spotter , de lasteraar ?” — Ja , ook de lasteraar , de spotter , de openlijke dienstknecht der zonde ; ook boven hem staat met reusachtige letters door de hand des Eeuwigen geschreven : „ God wil , dat alle menschen zalig worden .”

Ook het woord , dat boven deze afdeeling staat , levert daarvoor een levend bewijs . „ Nineve was eene groote stad Gods ,” zoo luidt de overzetting ; nauwkeuriger heet het : „ eene groote stad voor God !” Nineve was eene stad van boosheden , zooals er onder de zon geen tweede gevonden werd , en men zou meenen , het zou van dezen poel van alle zonde eer heeten : „ Nineve was eene groote stad des duivels !” daar toch ook de apostel Paulus schrijft : „ Hetgeen de heidenen offeren , dat offeren zij den duivelen .” Wij weten toch ook dat over deze stad de zwarte wolk van Gods toorn was opgegaan . En nochtans eene groote stad Gods ? Welk een liefelijke troost ligt daarin opgesloten . Wel is hier met „ stad Gods ” iets geheel anders bedoeld , dan wanneer de Psalmist spreekt „ van de stad Gods , het heiligdom der woningen des Allerhoogsten ! (Ps. 46 : 5) ; maar in ruimer zin is ook nog Nineve eene stad Gods , eene stad voor God ; — zij is

zijn eigendom, zij is zijn werk, en daarom is zij Hem dierbaar en kan Hij haar niet spoedig verloren geven. Die miljoenen onsterfelijke menschenzielen, van den koning af tot de geringste slavin, van den afgodspriester af tot den geringsten boer liggen allen open en wijd uitgestrekt voor de oogen Gods, en het hart drong nog den eeuwigen God dat Hij zich ontferme over deze verdorvenste menschen in deze verdorven stad. Ook boven den onbeschaamdste der onbeschaamde zondaren staat nog de vraag van den hemelschen menschenredder: „Waar vinden wij middelen om hem te behouden?” „De Heer is aan allen goed en zijne barmhartigheden zijn over al zijne werken.” Geen mensch vraagde in Nineve naar den waren God, en toch heette het: „Eene groote stad voor God.” Al mögen ook deze Assyriërs Hem hebben vergeten, Hij vergeet hen niet. Dat woord „voor God,” dat de prediking van het gericht voorafgaat, verwekt een straal van hoop, die door de wolk des toorns heendringt, en wij zullen zien, hoe deze straal eene lichtende zon wordt en de geheele duisternis overgaat in enkel licht. Door dit „voor God” schouwt gij midden in het hart des Allerhoogsten. In die ure, waarin Jezus met een ontroerde stem het tot op den grond bedorven en verstokte Jerusalem zijn ondergang moet aankondigen, in die ure zien wij, dat zijne oogen zich met tranen vullen. Deze tranen van Jezus zijn het hart van Jezus.

2. Vast en toch zacht.

Ach, dat ook wij steeds meer leerden weenen over het bederf in de wereld inplaats van te berispen. Wij zondaren, wij die door Gods genade zijn gered, hebben

volstrekt geen recht om wee en vloek te roepen over hen, die nog verre zijn van het leven, dat uit God is. Wij mogen dat „voor God” niet vergeten; mogen niet vergeten, dat zijne oogen nog geopend zijn ook over de roekeloosten. Niet tevergeefs toont ons Gods Woord, dat de voornaamste apostel van Jezus Christus tevoren zijn bitterste vijand, lasteraar en vervolger was. Niet tevergeefs toont ons de goede Herder, dat zulk een verloren zoon, verzonken in alle zonden, ondeugden en lusten, het hart des Vaders nog vinden kan. Zoolang Gods zon een mensch nog beschijnt, zoolang zult gij hopen, dat ook zijne genade nog over hem lichten zal. Ach, hoe dikwijls wordt dit vergeten! Hoe dikwijls zijn zij, die den naam van den heiligen Ontfermer steeds op de lippen nemen, in hun oordeel over niet-Christenen zoo koud, zoo ongevoelig, zoo hard, zoo veroordeelend, zoo zonder hoop. O bedenk toch: terwijl gij wellicht over dezen of genen mensch een streng gericht houdt en het oordeel uitspreekt: „Hij is verstokt,” of: „Hij is verloren,” is de heilige God werkzaam om hem te behouden. Terwijl gij hem in bittere bewoordingen eene strafpredikatie houdt, zijn Jezus’ oogen met tranen over hem gevuld. Gedenk toch bij iederen mensch, welken gij ontmoet, ook bij den spotter en lasteraar: hij is voor God, door God en van God geroepen voor het hemelrijk. Zooals van zelf spreekt is het niet onze meening, dat men de zonde verschoonen en bedekken zal, de schande zal opsieren en blanketten, dat men de leugen waarheid en wat zwart is wit zal noemen. Zoo weinig als de waarheid zonder liefde iets beteekent, zoo weinig kan ook onze liefde voor de menschen zonder waarheid zijn. Dit alleen willen wij zeggen: men moet van een mensch gaarne het beste hopen, alles ten beste keeren,

het beste zeggen; men moet hem liefde waardig achten en niet wanhopen, dat hij nog eens voor het rijk van God gewonnen wordt. Men moet bovenal zeer voorzichtig zijn met het oordeel: „die mensch wil de waarheid niet; hij verhardt zich opzettelijk daartegen; hij is onoprecht!” enz. Zulk een oordeel te vellen, is ons zelden gegeven.

Onze tijd is een tijd van partijstrijd, en in zulk een partijstrijd, reeds in den staatkundigen, meer nog in den kerkelijken, ligt een dubbel gevaar. Zachte, angstige, goedgehartige naturen, voor wie het moeielijk valt om tegen te spreken, en die het niet gaarne met iemand willen bederven, verkeerden dan in eene groote verzoeking om tot halfheid en besluiteloosheid te vervallen. Zij willen dan gaarne bemiddelen, ook daar waar niets te bemiddelen is; zij besnoeien de waarheid, bijna zonder het zelve te bespeuren, en buigen hare scherpe punten om. Zij doen dit om des zoogenoemden „lieven vredes” wil, maar zij verliezen daarbij spoedig hun eigen vrede; ja, wanneer zij op dien weg verder gaan, kunnen zij tot een algeheele verloochening der waarheid vervallen. Daarom is het: „Behoed uw hart boven al wat te bewaren is.”

Van de andere zijde bedreigt een niet geringer gevaar de werkdadige, vrij voor hunne gevoelens uitkomende, krachtige, strijdlustige naturen. In zoodanige tijden van strijd leidt de vaste verzekerdheid spoedig tot ruwheid, de oprechtheid tot koelheid en scherpste, de belijdenis der waarheid tot veroordeeling van hen, die nog verre zijn. Dit is echter eene kwade zaak en heeft toch zoo gemakkelijk plaats, zoodat de strijd niet langer enkel over de zaak wordt gevoerd, maar over de personen, die van beide zijden daarbij betrokken zijn. Dat

is zeer hatelijk en verderfelijk. Gezegden komen dan over de lippen als deze: „Ja, die weet wel, waarom hij aan die zijde staat, hij heeft daarvoor zijne goede, stofelijke gronden!” Of: „Hij gelooft zelf niet, wat hij zegt.” Of: „Deze en die wil de waarheid niet verstaan, hij verhardt zich met opzet tegen den Geest Gods!” Of: „Hij handelt tegen zijn eigen geweten!” Dergelijke gezegden worden spoedig gehoord; zij verbitteren vreeselijk, zij maken bij hen, die alzoo worden aangetaast, elken invloed onmogelijk. O, men moet er voor sidderen om een persoonlijk oordeel te vellen over hen, die van ons verschillen in de opvatting der door ons erkende waarheid; men moet er voor sidderen, iemands karakter aan te tasten en hem valsche zedelijke bedoelingen toe te schrijven. „Denkt niet de een des anderen kwaad in uw hart,” vermaant Gods Woord. (Zach. 8 : 12.) Het is een kwaad ding overal ketters te ruiken en ketters te maken; maar zonder doorslaande bewijzen iemands zedelijke beginselen verdacht te maken is nog veel erger, en toch wordt in dit opzicht in tijden van partijstrijd, zoowel ter rechter- als ter linkerzijde veel gezondigd, en menige scheur, die gemakkelijk verholpen had kunnen worden, wordt alzoo een gapende kloof. Gedenken wij steeds aan dat „voor God,” wanneer wij, hetgeen niet achterwege kan blijven, in den strijd der partijen worden medegesleept. „Houd slechts de ruwheid niet voor eene vaste overtuiging,” riep mij eenmaal een eerwaardig prediker toe, en ik geef nu dat woord ter verdere overweging aan anderen over. Paulus zegt: „Het is goed, dat het hart gesterkt worde,” maar hij voegt daarbij: „door genade.” Welnu dan, wanneer uw hart door de genade versterkt is geworden, zoo moet het ook zelf genadig en

medelijdend zijn; het kan dan de vastheid niet doen aandruischen tegen de zachtheid, de vaste verzekerdheid niet tegen de liefde. Jona, die den ondergang van Nineve moest aankondigen, werd nog vooraf indachtig gemaakt, dat ook Nineve eene groote stad Gods was.

XXIV.

NOG VEERTIG DAGEN.

(JONA III: 4.)

En Jona begon in de stad te gaan, eene dagreis; en hij predikte en zeide: Nog veertig dagen, dan zal Nineve worden omgekeerd.

1. De goddelijke lantaarn der genade in Nineve.

De groote koning Alexander van Macedonië, die als in een zegetocht de wereld veroverde, ging bij zijn oorlogvoeren op eene buitengewone wijze te werk. Wanneer hij namelijk met zijne legers voor eene stad lag, om ze te veroveren, richtte hij eene groote lantaarn op, die dag en nacht brandde. Den belegerden liet hij aanzeggen, dat zij zoolang dit licht nog brandde, tijd hadden om zich te bedenken; was het neergehaald en uitgedoofd, zoo zou de stad met alles, wat zich daarin bevond, onverbiddelijk worden verwoest. En slechts al te getrouw hield de onoverwinnelijke man

zijn woord. Was de lantaarn vernietigd, dan was het ook met alle hoop der barmhartigheid uit. De Macedoniërs bestormden de stad, en was zij ingenomen, dan werden zij allen neergehouwen, die een wapen konden dragen, en geen pardon werd er gegeven. — En nu, het is Gods welbehagen zich te ontfermen en genade voor recht te doen gelden; maar eene stad, een volk kan tot zulk eene zedelijke verdorvenheid vervallen, dat Hij alleen door haar ondergang het heelal behouden kan. Zoo was het met het menschedom ten tijde van den zondvloed, met Sodom en Gomorra, met Israel ten tijde van onzen Verlosser. Maar eer die oordeelen voltrokken werden, richtte Hij telkens eene lantaarn der genade op, die niet slechts een teeken der genade, maar ook eene macht was, om hen, die op den weg des doods waren, terug te brengen van het verderf. Honderdtwintig jaren lang lichtte voor het vóór den zondvloed levend geslacht een genadelicht in Noach, den aartsvader; naast Sodom leidde een Abraham een godzalig leven en verkondigde den naam van Jehova, terwijl in de stad zelve als eene levende prediking de vrome Lot leefde. En hoezeer Jezus en de apostelen zich beijverden om het volk van Israel, dat zijn ondergang tegemoet snelde, van het verderf terug te brengen, behoeven wij wel niet te zeggen. Evenzoo is nu ook de profeet Jona een goddelijk genadelicht voor de bewoners van de stad Nineve.

Wij treden heden deze reuzenstad van de grijze oudheid binnen. Wij hebben reeds vroeger gesproken van hare pracht en grootte, van hare rijkdommen, van hare heerlijkheid. De nieuwste uitgravingen vergunnen ons van maand tot maand nieuwe blikken in haar, vertoonen ons een glans, dien wij in een tooverwereld zouden verwachten, indien wij dien met onze

oogen aanschouwen konden. Op de straten van deze weggezonden stad heerschte vóór duizenden jaren een weelderig leven en drijven, een gewoel, een handel en wandel, zooals men dit slechts op de grootste plaatsen der aarde ziet. Karavanen uit al de deelen van Azië trokken de marmeren poorten in en uit, zij brachten hier bijeen alles, wat op en onder de aarde en op den bodem der zee heerlijk werd gevonden; schitterende gezantschappen der Oostersche vorsten kwamen af en toe, om den beheerscher der wereld hunne schatting en hun aanbedding te brengen en zich te koesteren in de stralen zijner genade. Het stond iederen inwoner als op het voorhoofd geschreven: „Ik ben een burger van het wereldbeheerschend Nineve.” Koude verachting, een spottend, lachend neerzien op alles, wat niet van Nineve was, was in aller hart besloten. En gelijk het overal gaat, waar onmetelijke rijkdom en onbedwongen heerschappij, zonder tucht van boven, zonder een goddelijken dam tegen de zonde worden gevonden, zoo had zich ook langzamerhand in Nineve een overmoed, een onbeschaamdheid der zonde, een zoo schaamteloze onzedelijkheid, in één woord zulk een poel van alle misdaden, van alle gruwelen en ongerechtigheden ontwikkeld, dat eene verbetering tot het rijk der onmogelijkheden scheen te behooren. De apostel Paulus hangt ons, Rom. 1: 21-23, een vreeselijk tafereel op van zulke toestanden, waarover wij hier niet verder willen uitweiden. Wij willen alleen nog opmerken: het zout der openbaring Gods en het zout van eene geloovige gemeente, dat Israel ook gedurende de ergste tijden van zedelijk verval nog beveiligde, en dat nog steeds bij de meest zedelijk bedorven natiën eene behoedende kracht uitoefent, was hier niet aanwezig.

„Hunne boosheid is opgeklommen voor mijn aange-

zicht!" dus luidde het korte oordeel van Hem, die boven den kloot der aarde gezeten is.

Midden door dit even weelderig als zedeloos gewoel vervolgde voor derdehalf duizend jaren een eenvoudig man vast en stil zijnen weg. Hij is eenvoudig in zijne geheele kleeding, eenvoudig in zijn geheele voorkomen, zijne vreemdklinkende taal en zijn geheele uiterlijk komt den Nineviten barbaarsch voor. Hij neemt alles nauwkeurig op, terwijl hij voortgaat en geen woord spreekt; doch hoe eenvoudig ook deze zonderlinge vreemdeeling is, er is toch iets in hem, dat ook de trotsche burgers der wereldstad versteld doet staan en opzien verwekt. Zij kunnen zichzelve er geen rekenschap van geven, wat dat is; wij noemen het de stille majesteit, welke God aan die dienstknechten verleent, welke zich zonder terughouding Hem ten dienste hebben gesteld. Dit is echter bij den man, van wien wij spreken, bij den profeet Jona in de hoogste mate het geval; hij had eene voorbereiding tot zijn ambt gehad, zooals nog nooit een prediker vóór of na hem tebeurtviel. Hij, die zoeven uit een zeventvoudigen dood door Gods onbegrijpelijk genadewonder was gered, is geheel volvaardig zijn lichaam, zijne ziel en alles wat hij heeft in den dienst van zijn koning over te geven. Daarom zijn zijne woorden ook eene macht des vuurs, zooals vóór hem nog geen menschenwoord was. Vrees is een woord, dat hij nu niet meer kent; zijn geheele wezen is doorgloeid van goddelijke heiligheid en macht. Daarom begint hij zijne boetprediking, waartoe hij hierheen gezonden is, niet in een of anderen hoek der voorstad, om zich zoo noodig den weg nog vrij te houden voor de vlucht, maar eene dagreis ver, tot in het hart der stad schrijdt hij voorwaarts, daarheen, waar het voorname

wereldverkeer zich beweegt, waar de paleizen der vorsten staan, waar in de marmeren tempels de afgoden van Assyrië hunne zetels hebben.

2. Het geweten en het gezond menschenvstand.

In het middenpunt van het trotsche Nineve predikt Jona; neen, hij predikt niet, hij voert slechts een bevel van God uit; hij zegt tot de menschen: „Nog veertig dagen, dan zal Nineve worden omgekeerd!” en hij wordt niet moede dit woord weder en wederom te herhalen voor de aanzienlijken en geringen, voor de weenenden en lachenden, en aller bespottling en smaad en toorn en verbittering brengen hem niet aan het wankelen, steeds herhaalt hij dezelfde woorden. Nu stelle iemand het zich eens voor, hoe het heden ten dage zijn zou, als in Parijs of Weenen iemand zulk eene boodschap aan de markt bracht. Wie zou daarnaar vragen? Men zou de overheid verzoeken den man naar het naaste krankzinnigenhuis te zenden. En nu Jona in Nineve? Hoe, zou dan Nineve vergaan? Van eene dadelijke tusschenkomst Gods, zooals dit bij Sodom plaatshad, hadden deze heidenen nimmer iets vernomen, en waar is een God boven de goden van Nineve verheven? Of zou het een of ander volk de stad veroveren? Zelfs aan den uitersten gezichteinder was geen volk, dat het waagde met de ketenen, waarin Nineve het gekluisterd had, luid te rammelen. Voorzeker de lieden aan den Tigris zullen den profeet uitlachen en, wanneer hij niet zwijgt, als een zot geeselen, en wanneer hij dan nog niet tot zijn verstand gekomen is, zullen zij een kort proces met hem maken en hem onder een steenhoop begraven ter eere van hunne van oudsher beproefde goden.

Zoo konden wij denken, maar dan dachten wij zeer verkeerd. Wij zullen zien, dat de Nineviten door den zonderlingen Jobsbode op het diepst worden geschokt, zij gelooven het ongelooftelijke, zij gelooven met beven. Zekerlijk komt hun verstand met alle macht er tegen op en van alle kanten; met het gewoon „gezond” menschenverstand gemeten, was de boodschap van Jona niets dan onzin. Maar er is eene macht, die spot met de krachtigste gronden van het verstand, en wanneer de dusgenoemde rede met onomstootelijke bewijzen een onoverwinnelijke vesting heeft opgericht tegen de goddelijke getuigenissen, zoo komt die macht en met een enkele beweging van hare hand verdelgt zij van den aardbodem de geheele vesting met hare torens, muren, tuighuizen en legers, als ware zij een kaartenhuis. Deze onbedwingbare macht is het geweten, dat een ieder in zich omdraagt. Het verstand betoogt u, b. v., misschien met duizend en éenen grond, dat met den dood alles voorbij is, — het bewijst u schijnbaar onwederlegbaar, dat het eene dwaasheid is te gelooven aan een leven na den dood en nog wel aan een laatste oordeel. — O hoe menigeen heeft zich daarvan een schitterend stelsel in orde gebracht en bespot allen, die nog niet zoover zijn vooruitgegaan als hij! — maar zie, er heeft een of andere gebeurtenis plaats, er is een of andere beproeving, het is wellicht slechts één woord, dat hij hoort, en plotseling breekt het geweten los, gelijk een ontwaakte leeuw door het net van stroohalmen, en tot spijt van de duizend en één gronden en tot spot van het onwederlegbaar stelsel gelooft de man op eens aan een God, die het gericht houdt, aan een eeuwig leven en aan een eeuwigen dood! Wat hij zich ook moge voorhouden, hij moet gelooven, al moge hij ook in eigen oog belachelijk zijn. Hoe dik-

wijls heeft men ook bij „grooten geesten” gezien, dat hun geweten hun, al ware het ook eerst op het sterfbed, zulk een koninklijken streek gespeeld heeft. Menigeen heeft met de gebedsverhooring gespot als ware ze dwaasheid en kinderachtigheid. Daar kwamen de dagen der verdrukking, een innig geliefd kind lag in de worsteling des doods, en zie, de man bidt opeens, als geloofde hij aan een God, die hem hoort. Hoe, heeft hij dan nu plotseling zijn verstand verloren! Neen, hij heeft nu eerst zijn verstand gevonden. Wij willen hier geen afzonderlijke geschiedenissen aanvoeren, die dit bewijzen; gemakkelijk waren er boekdeelen mede te vullen; maar waartoe zou het dienen? Wie met open oogen de wereld beziet, zal spoedig de bewijzen voor genoemde zaak voor zijn eigen oogen hebben. Ja, welk mensch, die oprecht zijn weg beschouwt, moet niet bekennen, dat bij hemzelve het geweten zelfs dikwijls met één ruk, met één kort: *memento*, zijt indachtig, al zijne berekeningen, al zijne gronden *voor en tegen*, al zijn opgevatten troost overhoop geworpen heeft? Ja, er zijn reeds in het gewone wereld- en menschenleven krachten en vermogens, die alle tijdelijke machten, alle menschelijke stelsels, verstand en wijsheid belachen en bespotten.

Hij, die daarvan niets verstaat, heeft er ook geen begrip van hoe die eenvoudige getuigenis van Jona he hoovaardig volk van Nineve in eene berouwhebbende menigte kon doen overgaan.

„Nog veertig dagen, dan zal Nineve worden omgekeerd!” De meeste godgeleerden meenen, dat met deze woorden slechts de hoofdinhoud der boetpredikatie van den profeet is opgegeven; hij zou met vurige woorden de zonden der Nineviten hebben openbaar gemaakt, hij

zou hun op een ontroerende wijze verkondigd hebben den driemaal heiligen God, die een verterend vuur is tegenover alle onreinheid en onheiligheid der menschen, enz. Hij, die zich de toedracht der zaak alzoo wil voorstellen, moge dit doen; nochtans is in het geschiedverhaal daarvoor geen enkel bewijs voorhanden. Wij zijn van meening, dat Jona slechts die acht woorden gesproken heeft. Het is ook geheel de manier van de profeten des Ouden Verbonds, om slechts kortweg het bevel en het besluit van God mede te deelen, de uitlegging daarvan moest het geweten hun geven, tot wie dat woord des Allerhoogsten was gericht. Jesaia verkondigt Hiskia, die zich aan den hoogmoed heeft overgegeven, dat al zijne heerlijkheid naar Babel zal worden weggevoerd! — Waarom? Het antwoord daarop wordt den koning zelven overgelaten. Elia verschijnt voor Achab met het donderend woord: „In drie jaren dauw noch regen!” Waarom dit? Dit zegt de profeet niet; het is ook niet noodig, want het staat geschreven in het geweten van het geheele volk. Alzoo was het ook in Nineve: nog veertig dagen, dan zal Nineve worden omgekeerd! Waarom dan? O, dat slechts de schaamteloze zonden der burgers haren mond ontsluiten; zij roepen: Wij weten het. Dat slechts de wanden der trotsche paleizen en der nederige kleihutten eene stem verkrijgen, zij weten het; dat slechts de door Nineve ten ondergebrachte volken, die zoo dikwijls God om wraak aanroepen, hunne lippen openen, zij weten het. Neen; deze allen mogen zwijgen, want het best weten het de menschen aan den Tigris zelven; de inwendige rechter, voor wiens rechtbank zij gedaagd staan, betoogt hun, dat de man uit Israel gelijk heeft. Wat hun verstand ook daartegen moge aanvoeren, hoe schitterend het ook de onmogelijkheid van zulk een onder-

gang bewijzen kan — de stem van dien rechter legt de stem van het verstand het zwijgen op. De mensch, die zoo geheel een slaaf der zonde is, gevoelt het wel in zijn diepste binnenste, dat hij in het verderf zich stort; en als nu eene stem van buiten af hem hetzelfde met heiligen ernst betuigt, zoo zal zij dikwerf verbazend gemakkelijk gehoor vinden. Zoo is het bij afzonderlijke personen, zoo is het in het groot en in het geheel. Wanneer in een staat het geheele gemeenschappelijke en zedelijke leven zoo tot op den grond toe is aangetast en bedorven, als het in Nineve was, dan is nochtans bij allen uiterlijken glans en gejuich het algemeen innerlijk gevoelen, dat deze toestand onhoudbaar is. Wellicht bekent de een dit den ander niet, maar nadat nu eene door God verwekte stem de naderende verwoesting hooren doet, zal zij weldra een algemeene ontroering teweegbrengen. De stem van Jona had door zijne gansche voorbereiding een zonderlingen, goddelijken klank; de weerklank in het geweten der Nineviten was vreeselijk. Wij verwonderen ons alzo niet, wanneer in Nineve groote dingen gebeuren zullen.

XXV.

EEN OMWENTELING NAAR GODS HART.

(JONA III : 5-9.)

En de lieden van Nineve geloofden aan God, en zij riepen een vasten uit, en bekleedden zich met zakken,

van hun grootsten af tot hun geringsten toe. Want dit woord geraakte tot den koning van Nineve, en hij stond op van zijn troon, en deed zijn heerlijk overkleed van zich, en hij bedekte zich met een zak, en zat neder in de asch. En hij liet uitroepen, en men sprak te Nineve, uit bevel des konings en zijner grooten, zeggende: Laat mensch noch beest, rund noch schaaap iets smaken, laat ze niet weiden, noch water drinken. Maar mensch en beest zullen met zakken bedekt zijn, en zullen sterk tot God roepen; en zij zullen zich bekeeren, een iegelijk van zijn boozen weg, en van het geweld, dat in hunne handen is. Wie weet, God mocht zich wenden en berouw hebben; en Hij mocht zich wenden van de hittigheid zijns toorns, dat wij niet vergingen.

1. De wereldstad in nood.

De geheele wereld is tegenwoordig door een geweldigen omwentelingsgeest doortrokken, en wat daarvan nog worden zal, weet God alleen. Hij heeft het ook in zijne hand, en daarom zullen wij niet bezorgd zijn. Maar al is het ook niet te ontkennen, dat al dat jagen naar staatkundige en gemeenschappelijke verandering eenigen redelijken grond heeft, toch ligt bij bijna alle omwentelingen een kankerachtig gebrek ten grondslag, namelijk dat zij, die de omwenteling bewerken, gewoonlijk al het onheil en al het nadeel slechts in den toestand en in de personen buiten hen zoeken en in het geheel er niet toe komen, om in en bij zichzelf een onderzoek in te stellen, hetgeen toch wel in de eerste plaats geschieden mocht. En zulke omwentelingsgezinden en omkeerende menschen, die slechts hetgeen buiten hen ligt overhoop werpen, maar zichzelf verschoonen, zijn

niet naar het hart Gods. Naar zijn hart is alleen een omwenteling, gelijk zij ons uit Nineve vermeld wordt. In weinige dagen onderging deze stad eene wonderbare omkeering, en toch had niemand den anderen, maar een iegelijk zichzelf ten val gebracht.

Deze omkeering was door Gods woord bewerkt, dat, gelijk wij vroeger zagen, als een bliksemstraal het geweten der Nineviten ontwaken deed, en in dit geweten zijne verklaring en bevestiging vond. Niet zeer lang had de zonderlinge vreemdeling zijne stem doen weérklinken, of men zag op de straten groote scharen van weenende en jammerende menschen. Het gansche voorkomen der stad veranderde eensklaps: inplaats van het getier en den glans zag men de wereldstad in roufloers gehuld. Het geklank van harpen en fluiten, van gezang en dans verstomde; handel en bedrijf stonden stil; geen mensch verlangde zelfs te eten of te drinken. De bruid ging zwijgend den geliefde voorbij, de teedere moeder kende opeens nog iets hoogers dan de liefde voor haar kind, de ridders verlieten hunne tournoospelen en de feesten der vorsten, die reeds waren vastgesteld, werden afgezegd. Alles, wat anders de menschen in beweging brengt, wekte nu bij hen geen belangstelling, daarentegen was een ieder vervuld met de gedachte: „Gods toorn rust op ons; wat kunnen wij doen om Hem te verzoenen?” Het was eene gebeurtenis, zooals op deze wijze nog nimmer in de geschiedenis der wereld had plaatsgehad. Van den koning af tot den geringsten straatveger, van de koningin af tot de geringste koopvrouw zag men de menschen van elken stand, van elk beroep, van elk geslacht in zak en asch zitten; allen riepen tot God om ontferming. Elk verschil van stand had opgehouden, want allen waren bedelaars geworden

voor een en denzelfden God; allen gevoelden zich als broeders, want allen zagen zich in den geest tezamen staan voor den goddelijken rechterstoel. Strijd en nijd, haat en toorn waren te eenemale verdwenen, want een ieder was geheel met zichzelf bezig.

De geheele beweging ging van het volk uit, gelijk Jona ons verhaalt; zij was reeds in vollen gang, toen de koning daarvan het bericht ontving. Gewoonlijk komt eerst laat de getuigenis der waarheid aan de hoven der vorsten; het ontbreekt in het algemeen hun, die door rijkdom en macht zich boven anderen verheven achten, zeer dikwijls aan oprechte vrienden, die moed genoeg hebben hun de naakte, onopgesmukte waarheid onder de oogen te brengen. Voordat het woord, dat tot veroetmoediging roept, het hart en het geweten der voornamen bereikt, moet het in den regel veel meer slagboomen doorbreken dan bij de geringere menschen, die zich reeds door hetgeen hun voortdurend voor oogen staat, veel spoediger van de menschelijke ellende laten overtuigen. Maar daarom dan ook, omdat zij de menschelijke ellende beter kennen, is hun de blijde boodschap der redding uit de ellende beter verstaanbaar. In dezen zin zegt ook Jezus: „Den armen wordt het Evangelie verkondigd.” Hoe laat eerst hoorde koning Herodes iets van den man, in wien de geheele toekomst der wereld besloten lag en door wien reeds duizenden zijner landskinderen gelukkig waren gemaakt; laat eerst hoorde hij van Jezus, en toen hij eindelijk zich verwaardigde kennis van Hem te nemen, was het slechts om met een voornaam gelaat een gansch verkeerd oordeel te vellen (Mark. 6 : 14-16.) Dergelijke voorbeelden zouden uit den ouden en nieuwen tijd gemakkelijk te verzamelen zijn.

Doch alle achtung voor den koning van Nineve, hij

behoort niet tot de slechtsten. Hij heeft een oor voor de waarheid en hij buigt zich voor de waarheid; hij laat zijn geweten aan het woord komen en daalt, evenals zijne geringste onderdanen, in het stof ter neer. Wij willen de daden der voorouders van dezen vorst niet verkleinen, zij hebben uitgemunt in oorlog en vrede, zooals ons niet slechts de bladzijden der wereldgeschiedenis vermelden, maar ook de afbeeldsels en beschrijvingen op de wanden der uitgegraven paleizen leeren. Maar buiten twijfel deed geen koning van Nineve ooit zulk eene groote daad als deze koning. Hij werd waarlijk een vader des vaderlands, ja, hij werd meer dan dit, want hij werd zijn redder. Dat deze man, die voor niemand op de gansche aarde beefde, aldus sidderde voor God en met zijn geheele volk voor Hem in stof en asch neerzank, dat was eene daad, die hem onsterfelijk heeft gemaakt.

2. Een overoude afkondiging tot verootmoediging.

Omdat de koning zelf met het doen van boete voorop ging, zooals onze geschiedenis vermeldt, maakte ook nu zijne afkondiging een diepen schokkenden indruk op het geheele volk. Hij vaardigde namelijk een bevel uit, zooals wel nimmer nog in Nineve's koninklijke paleizen was verzegeld: „Alles, wat leeft, zal vasten en nederzitten in zak en assche; alle inwoners zullen met ijverige gebeden de genade Gods zoeken; allen zullen zich bekeeren van hun boozen weg en een nieuw leven aanvangen, misschien zal God dan nog eenmaal genade voor recht laten gelden.”

Deze afkondiging miste, gelijk gezegd is, haar diepen indruk niet. Welnu, in alle tijden werden er zulke

afkondigingen van boet- en bededagen gehoord, en het ontbrak ook dan niet aan den noodigen ernst; ja het zondenregister, dat daarin werd opgehangen, was dikwijls zeer bedroevend, meestal echter waren deze afkondigingen slechts eene bespotting voor het volk; zelfs de vromen lieten er zich weinig aan gelegen liggen. Wellicht werd er gedacht: „Onze vorsten en overheden zullen zoo goed als de koning in Nineve eerst zelve gehoor geven aan hunne oproepingen —? Wij willen op deze teedere vraag het antwoord schuldig blijven. In elk geval: gebed en zinsverandering laten zich niet gebiedē. Buiten twijfel zou ook het bevel van den Assyrischen koning werkeloos gebleven zijn, indien het voorbeeld van het hof ditmaal niet de beste verklaring der koninklijke boodschap geweest ware.

Wat ons echter in het bijzonder in de koninklijke boodschap treft is, dat ook de dierenwereld mede betrokken wordt in dezen algemeenen rouw. Terwijl de menschen vasten, zullen ook runderen noch schapen weiden, noch water drinken; zij zullen ook met zakken worden bekleed, dat teeken der droefheid. Dat is toch, zal menigēen zeggen, eene barbaarschheid, eene wreedheid zonder wederga, dat men ook het redeloos gedierte verhongeren laat. Het is eene ware dwaasheid te gelooven, dat Gods hart er door bewogen zou worden, wanneer deze arme schepsels, in zakken gehuld, naar water smachten en om voeder brullen. Ja, zoo spreken de menschen van onze eeuw; de Oosterling daarentegen had en heeft voor deze dingen een ander gevoel. Dat weten wij toch ook, dat sedert het hoofd en de beheerscher der aarde door de zonde tot den dood verviel, ook het redeloos schepsel aan het vonnis der vergankelijkheid onderworpen werd. Wij weten toch dat het gansche schepsel teza-

men zucht onder den druk der ijdelheid en met opgestoken hoofde de openbaring der kinderen Gods verwacht. (Rom. 8 : 18 enz.) En de Psalmist spreekt ook van de jonge raven, die tot God roepen, wier hongerend gekras God als een roepen tot Hem, den Schepper aller dingen, aanmerkt.

Doch wij moeten hierop nog eens terugkomen. De Oosterlingen geven aan hunne inwendige gemoedsstemming ook door het uitwendige gaarne eene sprekende, zinnebeeldige gestalte. Vandaar ook dat zitten in zak en asch, de gescheurde kleederen, de ongekamde haren, ja zelfs een ongewassen gelaat; bovendien een treurmuziek, die merg en been doordringt. Alles moet den droevigen toestand des harten, dat in hen verbroken is en aan zichzelf wanhoopt, voorstellen. Wij denken daarover anders. Ons is aan dergelijke vormen en uiterlijke teekenen van berouw weinig gelegen; maar elk volk heeft zijn eigen aard en gewoonten, en zoolang het innerlijke niet door het uitwendige verdrongen wordt, moet men er niet mede spotten, wanneer de inwendige stemming ook door het uiterlijke wordt afgespiegeld. Een zeer ontroerenden indruk maakt het dan ook, wanneer het vee hongerend en dorstend omdooft. Wanneer toch runderen en schapen met de menschen zouden zijn verdelgd, zoo goed als in Sodom geschiedde, — wanneer bij algemeene gerichtten, b. v. bij misgewas en hongersnood, tot op den huidigen dag de dieren met de menschen moeten lijden, waarom zouden zij dan ook niet vóór zulke beproevingen met de menschen vasten en zuchten. Het blijft toch waarlijk nog de vraag, of niet de voorstelling, dat de ellende van de lijdende dieren mede bevorderlijk zijn kan om het hart van God te bewegen, even grootsch als dwaas verdiend genoemd te worden?

Doch wij wenden ons van de dieren naar de menschen, en wij zullen hier

3. Edele vruchten van het berouw

aanschouwen. Niet met allerlei plechtigheden, ook niet met nieuwe vrome betuigingen treden zij God onder de oogen, maar met een nieuwen zin. Berouw is niets meer en niets minder dan eene verandering der innerlijke gezindheid. Ieder burger van Nineve zit en peinst over zijn eigen leven, een ieder maakt zijn eigen zondenregister op en stelt zich zijne vorige wegen duidelijk voor oogen; een ieder maakt voor zijn hart en zijn huis de balans op: „Ja, dit en dat was het, waarmede ik Gods toorn heb verwekt; in dit en in dat moet het anders met mij worden.” Een ieder neemt alzoo afscheid van zijn oude leven en wendt zich tot God met eene nieuwe gezindheid. Niemand komt het in de gedachten de schuld op anderen te werpen, een ieder tast zichzelf aan. De graad der beschuldiging is buiten twijfel ook in Nineve verschillend geweest, en in den regel zoekt, bij algemeene rampspoeden de eene stand den anderen de schuld aan te wrijven; wanneer echter de pijlen des Almachtigen in de harten der menschen dringen, wanneer slechts eerst de zonde zelve hun een verpletterende last geworden is, houdt al het ophelderen, al het verontschuldigen, al het beschuldigen op. Een ieder blijft bij zichzelf, ieder oprechte gevoelt alsdan dat ook hij mede schuld heeft aan het algemeen bederf. Dat is het ware socialisme, het heilige communisme, dat is het begin eener zalige „vrijheid, gelijkheid en broederschap,” wanneer ieder burger naar zijn eigen zonden zoekt en zich ook mede schuldig gevoelt aan het groote

kwaad en de ellendige toestanden van het openbare leven.

Waar nu zulk eene waarachtige, inwendige omkeering des menschen heeft plaatsgegrepen, daar zullen ook de edele vruchten van het berouw niet ontbreken. Eene zinsverandering zonder verandering van doen en leven is ondenkbaar. Noch bij God noch bij de menschen heeft een berouw, dat alleen in woorden, plechtigheden, tranen en gevoelens bestaat, eenige waarde. De koning van Nineve weet dit, hoewel hij „een blinde heiden” is, terwijl „verlichte Christenen” dit niet schijnen te weten. Hij dringt alzoo op eene bekeering van den boozen weg en van alle ongerechtigheid aan. De burgers van Nineve begrijpen het ook; „en God zag hunne werken, dat zij zich bekeerden van hun boozen weg,” lezen wij vers 10. O, hoeveel zouden wij in die dagen op de straten der heidensche stad hebben kunnen leeren! Vijanden vielen elkander in de armen en werden vrienden; een ieder wilde zijne schuld belijden, maar niemand liet den anderen aan het woord komen. Oude nijd, wrok, haat, familietwisten, die altoos zouden voortduren, werden in een oogenblik uitgedelgd. Er was niemand, die niet met vreugde barmhartigheid en goedheid wilde bewijzen, omdat er niemand was, die niet voor zichzelf en voor anderen een genadigen God verlangde. Duizenden geschillen werden in die dagen door een handdruk uit de wereld gemaakt, nergens was een rechter noodig, want een ieder was voor zichzelf een gestreng rechter en een genegen beoordeelaar van zijn naaste. Ingewikkelde erfenisgeschillen vonden hunne oplossing, zoodra slechts een broeder den anderen in de met tranen gevulde oogen zag. Het was zonderbaar. Vele menschen kwamen er toe om te belijden: „Wij wa-

ren dieven, hier zijn de gestolen zaken terug;" anderen zeiden: „Hier zijn duizend daalders, wij hadden ons vergist, zonder dat gij het bespeurdet!" Alle woekeraars brachten de twintig percent rente terug, welke zij eens van de ongelukkigen, die in nood verkeerden, hadden afgeperst.

Zoo had er eene grootsche omkeering plaats in de geheele stad. Sedert menschen geheugenis had men van zoo iets niet gehoord; vóór acht dagen zou men deze gebeurtenis nog voor onmogelijker hebben gehouden dan eene verandering van steenen in planeten. Ja, Nineve was eene nieuwe stad geworden, een nieuwe geest bezielde hare burgers. Zij hadden hunne gezindheid jegens God en menschen veranderd; zal nu ook God zijne gezindheid jegens hen veranderen?

XXVI.

HOE GOD ZIJNE GEZINDHEID VERANDERT.

(JONA III : 9-10.)

Wie weet, God mocht zich wenden en berouw hebben, en Hij mocht zich wenden van de hittigheid zijns toorns, dat wij niet vergingen! En God zag hunne werken, dat zij zich bekeerden van hun boozen weg; en het berouwde God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet.

1. Koninklijke godgeleerdheid.

Van Olivier Cromwell, de beroemde protector der Engelsche republiek, wordt verhaald, dat hij op zijn sterfbed door een zwaren angst werd overvallen, of hij wel deel had aan de genade Gods en het eeuwige leven. De stervende regent bekende namelijk, dat hij sedert vele jaren geen aandoening van zijn inwendig leven had kunnen bespeuren. Hij ontbood daarom een Gereformeerd predikant en vraagde hem, of het in waarheid aldus toeging, dat zij, die eenmaal de genade Gods deelachtig waren, ze nooit weder konden verliezen? De godgeleerde zou den staatsman verzekerd hebben, dat dit eene onbedriegelijke waarheid was; in eeuwigheid kon de genade niet wijken van hem, bij wien zij eenmaal ingang gevonden had. „Welnu,” zeide de protector gerustgesteld, „dan heb ik ze ook nog, want ik heb ze eenmaal gehad.”

Indien dit nu de eenige troost van den grooten man geweest is, zoo zou ik met hem niet hebben willen sterven. Hij, die tengevolge van eene vóór jaren gemaakte werkelijke of ingebeelde ervaring — of hij, die uit een of ander leerbegrip van eene kerk of secte, al is het dat der Gereformeerden van de onverliesbaarheid van den staat der genade, of der Lutherschen van den doop, of der Methodisten van de plotselinge bekeering, of welk het ook zij, — hij, die, zeggen wij, uit een of ander leerstuk alleen zich van de zekerheid van zijn eeuwig heil vergewissen wil, heeft een slechten grond onder de voeten. Cromwell had, evenals de stervende misdadiger, beter gedaan, inplaats van zich door een Calvinistischen predikant op grond van een leerbegrip te laten vertroosten, zich rechtstreeks als een arm zondaar tot den Vader van

alle genade te wenden, tot dien God, die de zonde vergeeft, dat ware ontwijfelbaar veiliger geweest.

Nog zonderlinger is hetgeen de in deze opstellen reeds meermalen genoemde Fransche schrijver Rousseau deed om van zijn heil verzekerd te worden. Hij was eens (zooals hij zelf verhaalt) in een bosch alleen, en de vraag: „Zal ik zalig worden of zal ik verloren gaan?” hield hem bestendig bezig. Toen stelde hij voor God en zichzelf een kenmerk. „Wanneer ik,” zoo bepaalde hij, „in twee worpen met dezen steen den boomstam daar ginds tref, zoo zal mij dit tot een zeker teeken zijn, dat ik Gods heerlijkheid aanschouwen zal.” En zie, inweerwil dat zijne hand beefde, trof hij aanstonds met den eersten worp. Van dien tijd af twijfelde de lichtzinnige Franschman, inweerwil der vele zonden tegen zijn geweten bedreven, niet langer dat hij het rijk van God beërven zou; dat wil zeggen, hij verbeeldde zich sinds dat uur in het bosch, dat hij te dien opzichte zeker kon zijn. Maar God laat zich door een geestigen letterkundige van de achttiende eeuw evenmin tot het geven van teekenen bewegen als door Joodsche Fari-zeën in de dagen van Augustus. Hij heeft het kenmerk des heils voor altijd vastgesteld.

Er bestaat slechts één weg, waarop men de zekerheid van Gods genade ontvangt, namelijk deze, dat men van uit het stof zich tot den troon der eeuwige ontferming heilbegeerig wendt, dat men door de diepte en afgronden van het eigen hart heen de hoogte vindt, waar de troon van God gevestigd is. Hem, die met een gebroken hart tot God gaat, zal Hij niet verstooten. Behalve het Woord en de getuigenis Gods bestaat er geen kenteeken; maar wij hebben ook geen ander noodig, want het staat vaster dan al de rotsen der aarde.

De menschen in Nineve kenden geen geschreven Godswoord, maar zij bezaten die openbaring geschreven in hunne harten en in hun geweten. Wij zagen vroeger, dat zij, over de puinhoopen van hun eigen leven heen stappend, den weg tot den troon van Gods genade zochten. De koning van het wereldrijk echter, nadat hijzelf het schoonste voorbeeld der boetedoening gegeven heeft, vermaant zijn volk tot een ernstige zinsverandering. „Wie weet?” aldus gaat hij dan voort in zijne afkondiging, „wie weet? God mocht zich wenden en berouw hebben, en Hij mocht zich wenden van de hittigheid zijns toorns, dat wij niet vergingen.” Voorzeker de Assyrische koning met zijn „wie weet?” is een groot godgeleerde geweest.

Maar hoe, was dat niet een vergeefsche weg? Had God niet stellig en bepaald laten aankondigen, dat Nineve in veertig dagen zou vergaan? Wij vernemen niet, dat Hij een of ander wanneer en maar, een of andere beperking, een of ander uitzicht op genade er aan heeft toegevoegd. De zaak schijnt onverzettelijk te zijn bepaald. Ja, zij staat ook vast en de Nineviten zelve zijn er op het stelligst van overtuigd. Zij erkennen in hun geweten, dat Gods heiligheid dit gericht eischt en billijken volkomen den goddelijken wil. En nochtans,— „wie weet?” Ja, hadden de lieden aan den Tigris niets gehad dan eene zuivere redeneerkunde, zoo hadden zij uit de aankondiging van het goddelijk gericht het besluit moeten opmaken, dat hun niets anders overig bleef dan te wanhopen. Eenigen zouden deze nog volgende veertig dagen met huilen en weeklagen hebben doorgebracht; meer practische hoofden echter zouden hebben gedacht: wij willen dan tenminste dezen tijd nog vroolijk leven en genieten, wat er te genieten is. — Zoo

hooren wij ook dikwijls, dat menschen, die naar hunne meening van deze of de volgende wereld niets meer te hopen hebben, zich der wanhoop overgeven en soms tot zelfmoord hunne toevlucht nemen. Anderen daarentegen beproeven in een dol zinnelijk leven hun leed te vergeten. Wij hebben van misdadigers gelezen, die na de aankondiging van hun doodvonnis nog om een flesch brandewijn verzochten, om zich nog eenmaal te bedrinken, of om een pond tabak, opdat zij gedurende de laatste dagen van hun leven nog prettig rooken mochten. Inderdaad is voor een zondaar, die overtuigd is dat voor hem bij God en menschen geen genade meer te vinden is, de zuivere gevolgtrekking deze, dat hij moet wanhopen of in zinnelijk genot zich verliezen zooveel hij kan. De menschen in Nineve echter, voorgedaan door hun koning, slaan een weg in, die van den eenen zoowel als van den anderen, dien wij beschouwden, evenver verwijderd is. Ook hier slaan hart en geweten alle gronden van het verstand den bodem in. Zij geven zich aan geen wanhoop over, noch aan een wellustig leven, maar verkiezen een oprechte zinsverandering. Hoewel zij gelooven, dat God zoo vreeselijk vertoornd is, dat Hij hen verdelgen wil en verdelgen moet, hoewel zij daardoor in den uitersten angst en nood gedompeld zijn, nochtans klinkt hun uit de diepste diepte van hun verslagen hart eene vriendelijk bemoedigende stem tegen: „Bij God is genade en velerlei verlossing.” Een zacht genadeklokje luidt: „Wie weet? wie weet?” De stem van dit klokje klinkt zacht en toch verstaanbaar en duidelijk temidden van den rollenden donder der zwarte oordeelswolken Gods: „Wie weet? Wie weet?”

En hier, geliefde lezer, valt voor ons iets te leeren. Schijnbaar weerspreekt het elkander, dat deze heidenen

de boodschap van het gericht gelooven en nochtans op genade hopen. „God is geen man, dat Hij liegen zou, noch eens menschenkind, dat het Hem berouwen zou! Zou Hij het zeggen en niet doen? of spreken en niet bestendig maken?” zoo sprak met volle recht eeuwen vóór deze geschiedenis, Bileam, de man, „wien de Heer de oogen had ontdekt.” Inderdaad deze poging om Gods wil omver te stooten, was bedenkelijk vermetel, en Jona, de profeet uit Israel, had, zooals de verdere geschiedenis leert, zijne toehoorders daartoe niet de geringste aanleiding gegeven.

Vanwaar hebben zij dan zulk een moed verkregen? Zij hebben dien moed verkregen door den ootmoed en de verootmoediging. In de duisternis van het berouw bezielde hen een diep gevoel van Gods ontferming; toen zij hun oude leven in den dood overgaven, kwam de adem van een nieuw leven in hunne harten; in het stof en in de asch, waarin deze menschen zaten, lichtte een straal van Gods onuitputtelijke barmhartigheid. Ja, de mensch in het stof kent het hart des Eeuwigen beter dan de beroemdste godgeleerde, die op zijn studeervertrek gedurende vele jaren over de goddelijke verborgenheden peinst, en mijnentwege gansche boeken vol schrijft over de heilige Drieëenheid, over den oorsprong van het kwade, over het leven na den dood, enz., maar die vergeet een oordeel over zichzelf te vellen. Temidden van het verterend vuur van Gods heiligheid leert men hopen, waar niets te hopen is, zoeken, waar alles is verloren, aankloppen, hoewel de deur duizendvoudig is gesloten en gegrendeld. Zulk hopen, zoeken en aankloppen wordt echter niet beschaamd gemaakt. De Niveviten behaalden de heerlijkste zegepraal, zoodat zij God bewogen van besluit te veranderen.

2. Nineve is werkelijk vergaan.

Wij lezen: „En God zag hunne werken, dat zij zich bekeerden van hun boozen weg; en het berouwde God over het kwaad, dat Hij gesproken had hun te zullen doen, en Hij deed het niet.”

Is dat niet bewonderenswaardig? God verandert zijn zin, omdat de Nineviten hun zin veranderen; God doet niet, wat Hij gesproken heeft, omdat deze menschen anders doen en laten, dan tot hiertoe. Nineve vergaat niet na de veertig dagen, maar verheft zich nog eeuwen lang als eene koningin onder de volken.

Maar zou het werkelijk zoo zijn? Houdt God zijn woord niet? Is zijne liefde in strijd met zijne heiligheid? Zullen deze beide tegenover elkander staan, zoodat nu eens deze eigenschap en dan weder de andere de zege behaalt, gelijk bij ons menschen nu eens de liefde en dan weder de zelfzucht bovendrijft? Dat zou een ellendige voorstelling zijn van dien God, bij wien alles zich in een eeuwige harmonie en overeenstemming bevindt. Wij zeggen, niet bij wijze van vergelijking, noch minder in geestelijke beuzelarij, maar in volle waarheid: „Nineve is vergaan overeenkomstig het woord des Heeren; zij is vergaan in het berouw vóór het einde der veertig dagen, zoodat zij niet noodig had te vergaan na de veertig dagen.” Nooit is het namelijk de wil Gods dat de zondaar sterve, maar Hij wil gericht houden over de zonde. Wanneer God alzoo den zondaren den dood doet aankondigen, zoo is Hem dat heilige ernst, toch hebben zij altoos de keus, of zij hunne zonde, of zij hun natuurlijk Ik vrijwillig in den dood willen geven, dan of zij willen afwachten dat God den geheelen mensch

richt. Nineve heeft het vonnis aan zichzelf voltrokken; zij heeft zichzelf vernietigd en zoo was de wil van God volbracht. Het Nineve, dat uit het stof heilbegeerig zich wendde naar den troon der genade, was inderdaad niet langer de oude gruwelstad, waarover Gods genadezon was ondergegaan; zij was eene nieuwe stad, voor welke een ander recht geldt. De wil van God was volbracht; zijn woord had teweeggebracht waartoe het was uitgezonden. De lichamen der menschen, hunne huizen, hunne tempels, hun vee, hunne akkers en tuinen waren niet vergaan, maar wel hunne zonden, hunne oude harten, hunne lusten, hunne hartstochten, hunne ongerechtigheden, — en dit was het, wat God verlangde! Zou het ook niet een veel grooter wonder zijn geweest, wanneer de Erbarmer met dit nieuwe Nineve evenzoo had willen handelen, als Hij voornemens was met het oude te handelen? — God kan de zondaren niet verdelgen, wanneer zijzelf hunne zonden hebben verdelgd!

Hier komen echter bij dezen en genen vele vragen op; b. v.: Wist God, dat de Nineviten zich zouden bekeeren, waarom liet Hij dan zoo bepaald hun ondergang aankondigen? Maar wist God het niet, hoe is het dan met zijne alwetendheid gesteld? — Vervolgens: Is de bekeering der Nineviten een werk van Gods genademacht, of is zij een werk der menschelijke vrijheid? Hoe kan men het ooit in overeenstemming brengen, dat al het goede in het menschelijk geslacht door de genade wordt gewerkt, en dat nochtans de menschen overal tot al het goede worden verplicht, en verantwoordelijk worden gesteld voor het kwade, dat zij bedrijven? — Schrijver dezes vond eenmaal een bevrienden godgeleerde, een zeer verstandig man, op Zaterdagavond

aan zijne schrijftafel zitten. Deze predikant was bijna wanhopend en zijne oogen waren vol tranen. „Waarom zijt gij zoo treurig?” vraagde ik hem. Hij wees weemoedig lachend op zijn mand met papieren, vol met geschreven stukken van gemaakte schetsen. „Zie,” zeide hij, „dat zijn de vodden van achttien vellen papier, welke ik sedert Maandag morgen gedurende de geheele week beschreven heb, om de denkebeelden voor mijne leerrede te regelen. Maar ik ben nu nog dommer en verwarder, dan in het eerste uur. Ik meende namelijk te prediken over de vraag, hoe het zich laat overeenbrengen, dat God alles weet en alles werkt en de mensch toch tevens zijne vrijheid heeft.” En het was geen wonder, dat de vriend inweerwil van zijn scherpen blik, trots alle inkt, pennen en papier, met zijne predikatie niet gereed gekomen was, want hoe dieper iemand zich in zulke dingen verdiept, des te donkerder wordt dit goddelijk geheim. Hij, die niet krankzinnig worden wil, keert hier om en denkt: „Ik zal mij dit voor de eeuwigheid besparen, opdat ik ook aldaar mijne bezigheid heb.”

Luther zeide eens bij eene dergelijke gelegenheid: „Ik houd dezen regel vast, dat ik zoodanige vragen, die ons in het gebied der goddelijke majesteit trekken, zooveel mogelijk ter zijde zet. En het is veel beter en veiliger, dat men beneden blijft staan bij de kribbe van den Heer Jezus Christus, die mensch geworden is, dan dat men zich in de war brengt met de Godheid; ook is groot gevaar daaraan verbonden.” Welnu, indien Dr. M. Luther in deze stukken zoo angstig was, zoo willen ook wij ons hiermede niet in de war brengen, maar eenvoudig luisteren naar de stem van ons geweten en naar Gods Woord, gelijk ook de Nineviten deden en niet beschaamd werden gemaakt. Deze beide stemmen staan ook aller-

wege in de schoonste en edelste harmonie, is het ook niet voor het natuurlijk verstand, dan toch voor het hart en het geweten, die het „gezond menschenverstand” zeven malen teboven gaan, hoe trotsch het zich ook moge verheffen. Tijd en eeuwigheid zullen dit uitwijzen.

XXVII.

EENE VERBITTERING.

(JONA IV : 1-2.)

Dit verdroot Jona met groot verdriet, en zijn toorn ontstak. En hij bad tot den Heer en zeide: Och Heer! was dit mijn woord niet, als ik nog in mijn land was? Daarom kwam ik het voor, vluchtende naar Tharsis; want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbende over het gedreigde kwaad.

1. Hoe God door menschenkinderen ter verantwoording geroepen wordt.

In heilige scherts stelt onze Heiland, Matth. 11: 16 enz., in het licht, hoe de hemelsche Wijsheid, die in zijn persoon verschenen is, zich moet rechtvaardigen, dat wil zeggen laten verbeteren en terechtzetten door de kortzichtige, wispelturige menschenkinderen. Wanneer de eigenzinnige, verwende kinderen op de fluit spelen, zoo verlangen zij aanstonds dat hunne makkers

naar hunne pijpen dansen; hebben zij lust om klaagliederen te zingen, zoo moet een ieder met hen weenen. Maar gelijk zulke eenvoudige kinderen het met hunne gezellen maken, zoo (zegt Jezus tot zijne tijdgenooten) maakt gij het met de hemelsche Wijsheid, zoo maakt gij het met Mij: „De Wijsheid moet door hare kinderen worden gerechtvaardigd.” Alzoo aanschouwen wij het ook, wanneer wij de Evangelïën lezen; voor den een is de Heer te vroolijk, voor den ander te zwaarmoedig; voor dezen te barmhartig, voor genen niet barmhartig genoeg; voor dezen weder te gemeenzaam, voor genen daarentegen te achterhoudend; terwijl dezen over zijne werkeloosheid klagen, gaat Hij voor anderen veel te ver; terwijl Hij voor dezen te gestreng en te nauwgezet is, zeggen genen: „Hij is een vriend van tollenaars en zondaren; Hij veracht de geboden en schendt den sabbat” enz. In één woord, Hij kon het niemand naar den zin maken, Hij moest zich telkens weder laten beoordeelen door de armzalige menschenkinderen. Gelijk het den Heer Jezus ging gedurende zijn wandel op aarde, zoo is het ook voor en na Hem geweest. De alwijze en almachtige God moet het zich telkens laten welgevallen dat de menschen, die op aarde komen en verdwijnen, zijn regeeringsbeleid, zijn bestuur in doen en laten onder het vergrootglas nemen en hun genadig goedkeurend, of wel (hetgeen meestal het geval is) hun onbarmhartig afkeurend oordeel met een veelbeteeke-nend critisch gebaar daarover uitspreken. Hij heeft nu eenmaal het ongeluk, dat Hij het den menschen, die door den adem zijnsmonds alleen hun aanwezen en leven hebben, zeer zelden naar den zin kan maken.

Meermalen komt mij de goed uitgedachte geschiedenis voor den geest van dien ouden man, die met zijn jongen

zoon op reis ging. Hij liet den jongeling op den ezel rijden, welken men had medegenomen; de geheele wereld lachte over den dwazen man, die het den jongen bloed zoo gemakkelijk maakte. Nu keerden zij de zaak om en de arme man moest zich laten berispen vanwege zijne luiheid en onmeedoogendheid. Beide zetten zich nu op den ezel en het arme geplaaide dier was nu het voorwerp van het algemeene medelijden. Wat bleef er over? Zij gingen beiden te voet en de ezel, bevrijd van elken last, ging lustig nevens hen. Toen nam de bespoting eerst een recht begin, vanwege hun beider domheid, dat zij nog niet wisten, waarvoor een ezel diende. Maar het ergste werd het gelach, toen de beide ongelukkige menschen aanstalten maakten om den ezel te dragen. Toen kwamen zij wijselijk tot het besluit, dat het dwaasheid was, wanneer men het der geheele wereld naar den zin wilde maken en dat men zelf weten moest, wat men te doen had. Den goeden God gaat het inderdaad niet beter dan dezen vader; Hij heeft echter, Hem zij dank! naar ons oordeel nooit gevraagd, maar is zijnen weg gegaan en laat de kinderen naar hun welgevallen op de fluit spelen of weeklagen.

Vóór alle dingen moet de heerlijke God zich laten bedillen ten aanzien zijner barmhartigheid. Terwijl Hij voor den een veel te barmhartig is, is Hij voor den anderen op verre na niet barmhartig genoeg, en in den regel is het zoo met de zaak gelegen, dat wij voor ons aanspraak maken op de barmhartigheid en nimmer genoeg daarvan kunnen erlangen; anderen echter mogen der onbarmhartigheid en het gericht zijn overgegeven. Hiervan zien wij ook in onze geschiedenis een zeer leerrijk voorbeeld, waaruit wij veel wijsheid, namelijk veel zelfkennis kunnen putten.

Nineve had zich, gelijk wij zooeven zagen, verootmoedigd. Het gansche volk, de koning aan het hoofd, had zich diep vernederd. Gelijk de phenix, die verbrand is, maar geheel vernieuwd uit zijn asch opstijgt tot de heldere wolken, zoo was de wereldstad aan den Tigris uit de asch van het oprecht berouw vernieuwd tevoorschijn getreden. Het volk, dat zichzelf had gevonnisd, behoefde nu niet door God te worden veroordeeld; de zon zijner genade was nu weder helder en vriendelijk opgegaan over de hutten en paleizen der wereldstad. Jona was echter de man geweest, door wien God zoo iets groots had tot stand gebracht. Wel nimmer had een prediking op aarde zulk een uitwerking. „Hoezeer zal de profeet zich hebben verblijd, hoe vurig zal hij hebben gedankt, dat door zijne prediking zoovele menschen werden behouden! Hoe verootmoedigd moest hij zich gevoelen, dat God zulk een hooge eer hem had toegedacht!” Aldus zou men denken. Maar wat hooren wij! „Dit verdroot Jona met groot verdriet en zijn toorn ontstak!” Is dat niet verschrikkelijk? De man, die zelf zoo zwaar tegen God gezondigd heeft, is zoo onbarmhartig tegen andere zondaren! Hij, die zooeven door het wonder der barmhartigheid Gods uit den ondergang is gered, murmuert en is vertoornd, dat God niet twee of drie millioenen menschen verderven wil! Hij ergert zich, dat God geen vuur van den hemel wil doen vallen op de groote stad Nineve. „Deze Jona is een waar uitvaagsel!” zeggen eenigen. „Moet men hier niet denken aan dien duivelschen Franschman, die slechts wenschte, dat het geheele menschedom één hals had, opdat hij met één slag vele honderden millioenen zou kunnen onthoofden!” Bij Jona echter was de zaak nog erger dan bij Robespierre en zijne medgezellen, want Jona zal een dienstknecht Gods zijn

en hij kent Gods hart. Dr. Schwalb ziet in den Joodschen prediker slechts eene bespottelijke voorstelling van de gevoellooze rechtzinnigen van onzen tijd, die wel anderen menschen den ondergang verkondigen, maar voor zichzelf gemak en weelde verlangen. Zoo moet ook het boek van Jona eene schitterende rechtvaardiging van de Protestanten-vereening behelzen en eene verpletterende aanklacht tegen de dusgenaamde orthodoxen. Alles moet daarop toepasselijk zijn, het moge gaan of niet. Men moet zich vroolijk maken, ja men kan niet nalaten te spotten, als men ziet, hoe de geheele Schrift éene groote getuigenis moet zijn voor de Protestanten-vereening, en niet minder dan bij menigen onbuigzamen, verblinden rechtzinnige zal men bij vele verlichte, scherpzinnige mannen van de kerkelijke linkerzijde aan het gezegde van Goethe denken:

„Wees helder en frisch, waar ge aan 't uitleggen u waagt,
Legt gij het niet uit, zoo schuilt er wat onder.”

2. Waarom Jona geen genoeg neemt met Gods barmhartigheid.

Wij moeten vooruit aannemen, dat God een mensch, die zulk een bloeddorstig hart had als Nero, zoodat hij zich zou kunnen verlustigen in het vreeselijk schouwspel eener brandende stad, nimmer in zijn dienst zou hebben genomen. Van de vroegste tijden af heeft men gevoeld, dat er tot verontschuldiging van Jona wel iets moest te zeggen zijn. Dat is zelfs gevoeld door onderscheiden geleerden, die meenen, dat de profeet zoo verbitterd zal zijn geweest, omdat hij nu voor den heiden als een valsch getuige zal staan, daar hij toch den onvermijdelijken ondergang van Nineve had aangekon-

digd, maar indien dit ook werkelijk zoo geweest ware, zoo vertrouwen wij toch van Jona, dat hij liever zou zijn bespot geworden, dan dat millioenen menschen verloren gingen. Er was ook bovendien geen gevaar, dat de Nineviten hem voor een valschen profeet zouden gehouden hebben, zij wisten wel, dat Jona waarheid had gesproken; zij wisten dat hij voor hen een gezant van den heiligen God geweest was, en inplaats van hem te verachten, zouden zij hem buiten twijfel als hun redder hebben geëerd.

Neen, het is iets anders, waarin het verdriet en de toorn van Jona hunne verklaring, al is het dan ook geenszins hunne rechtvaardiging, vinden. Wij zagen reeds vroeger, dat Jona niet tegen het volk van Nineve wilde prediken, omdat hij wel wist dat de heilige en rechtvaardige God de God der ontferming was. Geen menschenvrees deed hem vluchten; neen, hij zag de mogelijkheid vooruit, dat de heidenen zich toegankelijker voor Gods Woord zouden betoonen dan het uitverkoren volk, en dat nu Gods genade en openbaring van Israel zou overgaan tot de heidenen. Deze gedachte was den vurigen Israeliet verschrikkelijker dan de dood en met alle krachten van lichaam en geest verzette hij zich, zooals wij zagen, tegen den wil van zijn God. Deze echter vermocht hem door eene vreeselijke kastijding te verteederen en wij zagen, hoe Jona, nu bevrijd van zijn eigen wil, welgemoed den weg bewandelde, die hem werd aangewezen. De uitslag van zijne prediking is dan boven alle verwachting geweldig. Wat de profeet had vermoed treedt nu in werkelijkheid voor zijne oogen. Terwijl Israel in zijn geheel genomen Gods Woord veracht, nemen de heidenen het gewillig aan; terwijl de oordeelen Gods steeds vreeselijker het uitver-

koren volk treffen, beschijnt Gods genadezon helder en vriendelijk den heiden. Jona ziet vooruit, wat ook later werkelijk plaatsheeft: „de heidensche volken worden in Gods hand de tuchtroede om Israel te verbrijzelen; de openbaring Gods wordt van Israel weggenomen en onder de heidenen slaat God zijne tent op.”

Alzoo deden geen bloeddorst en moordlust Jona wenschen, dat Nineve mocht vergaan; neen, maar het scheen hem toe, dat, indien de heidenstad behouden bleef, zijn eigen volk zou ondergaan. Deze gedachte vervult zijn hart met een oneindige droefheid. Eene dikke duisternis omringt met zwarte schaduwen zijne ziel, en gelijk eenmaal Mozes en Elia voor zich den dood wenschten om den ondergang van Israel niet te moeten zien, zoo wil ook nu Jona liever sterven dan leven; ja hij meent op goede gronden zich tegen God te mogen vertoornen; hij meent, ditmaal heeft hij gelijk en God ongelijk, ditmaal beweest God zijne barmhartigheid op een verkeerd punt. Het eenige goede, dat daarbij is, is dat de profeet zijne gedachten openlijk uitspreekt tegen God, inplaats van ze somber in zich op te sluiten. Zoo kan hem dan ook nog eene stem ter zijner verbetering geworden.

Wij hebben dit alles geenszins gezegd om Jona geheel te zuiveren; men zal nu slechts van hem zulk een uitvaagsel en monster niet maken! Zijne zonde is groot genoeg, is ook verfoeielijk genoeg, maar niet grooter en verfoeielijker dan uwe en mijne zonde zoo vaak was. Niet een onmensch, ook niet een of ander mismaakte steilrechtzinnige, maar een mensch, het beeld des menschen, gelijk het is in zijn hart, in zijn inwendig wezen, moet ons getoond zijn.

De mensch, die altijd tegenover God gelijk wil heb-

ben, die altijd ontevreden is met de wegen en leidingen Gods in het groot en in het klein, de mensch, die zoo spoedig geneigd is tot opstand, wanneer Gods wegen tegen zijn eigen wegen aandruischen, de mensch met zijn trotsch en moedeloos hart, deze mensch, die gij en ik heet, werd ons voor oogen geplaatst. Dit is de kern der geschiedenis en daarop willen wij nog een oogenblik het oog slaan.

In zijn verdriet en toorn bidt de profeet tot Jehova, zijn God. Van zoodanig een gebed kunnen wij vooruit niets goeds verwachten. Een hart, dat ontstemd is, verbitterd, verdrietig, koud of trotsch, kan nimmermeer bidden. Hij, die bidden wil, moet zich eerst grondig verootmoedigen, of liever zijn gebed nalaten. Hij, die niet eerst beseft, dat hij stof en asch is tegenover den Heer der heerlijkheid, die niet vooraf bedroefd is over zijne zonde en onreinheid, mag het niet wagen voor den troon des Heiligen te verschijnen. Zijn gebed zal geen nuttigheid hebben, want er ontbreekt de geest aan, die alleen den zondaar vrijheid geeft en kracht om voor God te staan.

De ontstemde Jona begint dan ook zijn „gebed” daarmede, dat hij God het volgende duidelijk voor oogen stelt: „Ik heb toch eigenlijk van den beginne af gelijk gehad, dat ik niet naar Nineve wilde gaan; ik zag het wel aankomen, zooals het is gegaan; ik wist het dat Gij ten slotte weder genade voor recht zoudt laten gelden.” Wij zien hier, het Ik van Jona, het oude Ik treedt hier weder met vlag en wimpel tevoorschijn. Inweerwil van zoovele verootmoedigingen, inweerwil van zoovele ervaringen van Gods genade en strafgericht, inweerwil van zoovele heilige voornemens en oprechte ontboezemingen, inweerwil van zoovele bekentenissen en belof-

ten — — „Ik, ik, ik heb gelijk.” Hij, die zijn eigen hart nog niet kent, bidde om meer licht; maar hij, die het kent, denke nog een weinig na over vorige dagen en bidde voor de toekomstige. Over deze zaak zullen wij nog verder weleens spreken.

XXVIII.

EEN GODDELOOS GEBED.

(JONA IV : 2 en 3.)

En hij bad tot den Heer en zeide: Och Heer! was dit mijn woord niet als ik nog in mijn land was? Daarom kwam ik het voor, vluchtende naar Tharsis; want ik wist, dat Gij een genadig en barmhartig God zijt, lankmoedig en groot van goedertierenheid, en berouw hebbend over het gedreigde kwaad. Nu dan, Heer! neem toch mijne ziel van mij; want het is mij beter te sterven dan te leven.

1. Stijfhoofdigheid en onmeedoogenheid.

Een dichter zeide eens:

„Dat zijn de ware wijzen,
Die door de dwaling reizen
Naar waarheids tempelvaan.
Maar zotten moet men heeten
Die, dwalend neergezeten,
Volharden in hun waan.”

Niemand zal tegenspreken, dat Ruckert volkomen gelijk heeft, maar wij moeten dan ook zeggen, dat naar deze oordeelvelling de wijzen zeer dun en de zotten zeer dik op deze aarde gezaaid zijn. Wel is waar, de kinderen, die eenmaal heerlijk hunne vingers aan het vuur gebrand hebben, vergeten het niet zoo spoedig weder; zoo ook het knaapje, dat na langdurige, van fouten overvloeiende oefeningen, eindelijk het „eenmaal een” in zijn kleine hoofd heeft ingewerkt, zal niet weder in de dwaling geraken, dat tweemaal twee gelijk nul is. Over het algemeen leeren wij met opzicht tot de aardse dingen nog redelijk spoedig „door de dwaling naar de waarheid te reizen,” maar in de geestelijke en goddelijke dingen komen wij telkens weder terug op het sedert lang overwonnen standpunt. Hij, die dit zoo bij zich bespeurt, zou wanhopig worden, wanneer hem in Gods Woord niet werd verzekerd, dat alzoo het menschelijke hart is en God het nochtans vernieuwen wil.

Tot onze bijzondere vertroosting, maar niet om ons te doen insluimeren, of tot luiheid te vervoeren, zijn ons in de gewijde oorkonden de geschiedenissen van zulke dienstknechten en werktuigen Gods opgeteekend, wien het desgelijks gegaan is en die door hun God evenwel niet verstooten werden, maar slechts ter hunner verbetering werden gekastijd.

Een voorbeeld van zoodanige dienstknechten Gods, die door de dwaling naar de waarheid waren gereisd en toch weder in de dwaling vervielen, is ook de profeet Jona. Van zijn spijt en ontevredenheid en van zijn goddeloos gebed hebben wij reeds gehoord, maar wij willen er nog een oogenblik bij blijven stilstaan, omdat het ons zoo veel te leeren geeft.

Wat ons het eerst in dit gebed tegenkomt is de onuit-

staanbare, walgelijke stijfhoofdigheid. Zonde is zonde, dat is waar, en alle zonde is onverdragelijk bij God; alle zonden vloeien voort uit dezelfde bron: uit zelfzucht en ongehoorzaamheid. Maar er zijn toch ook zonden, die een aantrekkelijk kleed dragen, ja zelfs een schijn van beminnelijkheid: b. v. lichtzinnigheid. Van den anderen kant zijn er ook zonden, die zelfs naar het oordeel van ongodsdienstige menschen iets walgelijks hebben. Tot deze zonden behoort in de eerste plaats de stijfhoofdigheid. Algemeen is het menschelijk geslacht het daarin eens, dat de menschen, mannen zoowel als vrouwen, onuitstaanbaar zijn, die altijd gelijk willen hebben, altijd op hun stuk blijven staan, altijd het laatste woord moeten hebben, die nooit zich een weinig willen vernederen, nooit willen zeggen: „Ach ja, daar heb ik mij weder vergist!” Of: „In deze of gene zaak hebt gij toch geheel en al gelijk en ik ongelijk.”

Nietwaar, zulke stijfhoofdige naturen zijn in ons oog zeer onbeminnelijk? Al mogen wijzelven ook zoo zijn, in anderen kunnen wij het geenszins verdragen. Is dan nu de stijfhoofdigheid tegenover de menschen een hatelijke zaak, zoo is zij tegenover den grooten, alwijzen en heerlijken God nog veel afschuwelijker. En toch hoezeer moet Hij zich laten terechtwijzen door de menschenkinderen, die zijne wegen en leidingen afmeten naar hunne kortzichtige begrippen! Inplaats dat wij, die stof en asch zijn, ons ootmoedig buigen en Gode zwijgen, morren, klagen en twijfelen wij zoo vaak aan de liefde van Hem:

„Die in zijn albestuur
 Geen misslag ooit begaat;
 Bij 't eind is alles goed
 Wat Hij ook doet of laat.”

„Ik wenschte, dat ik slechts voor tweemaal vieren-
 twintig uren de goede God ware, dan zou ik in deze
 ellendige wereld veel in orde brengen!” zeide eens een
 medereiziger op den spoorweg, een man met een rond,
 dik gezicht en een zwaarlijvig voorkomen. Schrijver dezes
 trachtte hem van de onbetamelijkheid dezer woorden te
 overtuigen, maar moest zich later afvragen, of hij dan
 ook zulke onbeschaamde vragen niet reeds meermalen
 bij zichzelf gevonden had. Wij meenen dikwijls, wij
 zouden het met straffen en beloonen, met genade
 schenken en vonnissen beter maken dan God. Ja
 komt het niet meermalen voor, dat wij evenals de
 veelvuldig gelasterde Jona over zoodanige leidingen
 Gods, waarvoor wij in dien tijd Hem hartelijk hebben
 gedankt, nochtans later in twijfel geraakten en in stilte
 meenden: „Wij hadden het toch wel beter kunnen ma-
 ken en hadt Gij, o God, mij aan mijzelf overgela-
 ten, hadt Gij mij mijn wil laten volbrengen en mij geleid
 naar mijnen wil, alles ware beter afgelopen!” Of ge-
 beurt het wel niet, dat wij, hetgeen wij vroeger als zonde
 hebben erkend en veroordeeld, later weder in bescher-
 ming nemen en stijfhoofdig zeggen: „Ach, zoo erg is
 die zaak toch niet geweest, er is nog veel voor te zeggen.”
 O er is een verfoeilijke trotschheid en hoogmoed in
 onze zielen, zoodat wij ons steeds weder willen zuive-
 ren voor God en menschen, hoe dikwijls ook het hart
 vernederd is. Steeds heeft die gezindheid weder in ons
 den boventoon!

Er is voorts in onze harten eene lichtzinnige vergeet-

achtigheid, die ten eenemale onbeschrijfelijk groot is. Deze vergeetachtigheid bepaalt zich tot twee dingen, waartoe zij zich juist het minste moest uitstrekken. Wat wij niet moeten vergeten zijn de weldaden Gods, de ervaringen zijner liefde, van zijne hulp en hetgeen Hij ons door zijne leidingen heeft geleerd; en dat alles vergeten wij zoo gemakkelijk. Hetgeen wij verder geenszins moesten vergeten zijn onze dwaasheden, onze zonden, onze lichtzinnigheden, welke God ons heeft doen kennen, die onszelfen zooveel smarten hebben veroorzaakt en welke wij zoo dikwijls hebben vervloekt; en ach, hoe spoedig is het, als ware er niets geschied, als hadden wij niets ondervonden. Zoo gaat het ons in de geestelijke dingen als den lekkerbek in het lichamelijke. Hij bederft tot driemalen toe in de hoogste mate zijn maag met deze of gene spijs, die hem te zwaar is, hij neemt zich voor ze niet weder aan te roeren, en komt zij hem wederom onder de oogen, dan beweert hij, dat zij hem heden onmogelijk schaden kan. Wanneer God niet zoo geduldig en lankmoedig ware, gelijk Jona Hem morrend verwijt, zoo zouden wij allen gerust ons paspoort naar den hemel kunnen verscheuren, want den weg derwaarts zouden wij toch niet vinden.

Hoewel wij alzoo evenals Jona aanspraak maken op een ongehoorde maat van goddelijk geduld, barmhartigheid en lankmoedigheid, zoo zijn wij ook daarin den zoon van Amitthai gelijk, dat wij God niet zelden verwijten, dat Hij jegens anderen al te barmhartig is. Terwijl wijzelfven alleen door Gods genade en geduld ons leven zien gespaard, kunnen wij het menigmaal niet afwachten, dat zijne oordeelen over anderen losbars-ten. Wanneer de „zonen des donders” zoo gaarne het vuur van den hemel wilden doen dalen op het vlek

der Samaritanen, die weigerden Jezus te ontvangen, zoo zijn zij in dat opzicht afbeeldingen van ontelbare Christenen, die niet weten van hoedanigen geest zij zijn! Hoe dikwijls hoort men gezegden als deze: „Men begrijpt het niet, dat God het zoo rustig kan aanzien!” of: „Wanneer het met dezen en dien niet spoedig een treurig einde neemt, — dan weet ik het niet!” Of: „Wanneer er een God in den hemel leeft, dan moet het dezen of genen daarnaar gaan!” Ach, terwijl de Goede Herder juicht: „Ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was!” zoo staan wij daar gereed met de vraag op de lippen: „Heer, zullen wij met het zwaard slaan?” En deze niet beteugelde Jona-gezindheid is bij de kinderen des Nieuwen Verbonds nog veel hatelijker. Het kruis op Golgotha stelt ons voor oogen: de algemeene, wonderdadige ontferming Gods over alle vleesch van de eene zijde, en van den anderen kant de diepte der zonde in onze harten. Wanneer wij zoo koud zijn en zoo tot veroordeelen gezind, wij, die wel voor onszelven barmhartigheid begeeren maar niet voor anderen, laden wij dan niet eene veel zwaarder verantwoording en rekenschap op ons? Aan de voeten van Jezus moeten wij leeren, wat het zeggen wil: „De barmhartigheid roemt tegen het oordeel.” Als wij ons dit zoo recht duidelijk maakten: „Mij is barmhartigheid geschied, eene barmhartigheid, welke ik niet waardig was,” dan zouden wij niet langer veroordeelen en aandringen op vonnissen. Slechts den barmhartigen zal barmhartigheid worden geschonken en slechts voor zoover als die barmhartigheid in ons eene macht geworden is, en wij getuigen en navolgers zijn van Jezus Christus. En zoo die barmhartigheid Gods in ons eene macht geworden is, hebben wij ook licht en vreugde en goeden

moed om te leven in deze wereld! Maar zonder dezen geest der barmhartigheid verliezen wij levenslust en levensvreugde hier beneden, en weldra staat ons alles tegen. Daarom bidt ook Jona verder: „Nu dan, Heer, neem toch mijne ziel van mij; want het is mij beter te sterven dan te leven.”

2. Allerlei stervenslust.

De profeet Jeremia zegt ergens (Hoofstuk 17 : 9, naar de vertaling van Luther): „Het hart is een trotsch en moedeloos ding, wie zal het doorgronden?” Veel, zeer veel is van het begin der wereld af geschreven over de gesteldheid en het wezen van het menschelijk hart, maar geheele verzamelingen van zulke boeken behelzen niet zooveel waarheid als deze eenvoudige woorden: „Een trotsch en moedeloos ding is het menschelijk hart.” Trotschheid en moedeloosheid schijnen tot elkander in verhouding te staan als zwart en wit; het eene is juist het tegendeel van het andere. Trotschheid komt vandaar dat men zichzelf te veel moedeloosheid toeschrijft, dat men zichzelf of ook dat men te weinig zijnen God vertrouwt. Nochtans, hoewel deze beide toestanden mijlen ver van elkander schijnen verwijderd te zijn, liggen zij toch in de werkelijkheid vlak naast elkander. De lezer kan daarvoor in zijn eigen leven tallooze bewijzen vinden en wellicht heeft de dag, waarop hij deze bladzijden leest, aan de vroegere ervaringen er eene toegevoegd. En hij, die geleerd heeft tot de eerste gronden en oorzaken op te klimmen, zal ook de nauwe verwantschap van trotschheid en moedeloosheid kennen. Trotschheid is toch niet anders dan dat de mensch, inplaats

van zich kinderlijk over te geven, zich verheft op zichzelf, op zijn wil, op zijne begrippen, op zijn hart, op zijne inzichten. Maar hij, die zich zoo van God losmaakt, maakt zich tevens los van de bron van vreugde, van allen vrede, van alle liefde, van allen troost, die alleen in God en uit een leven met God ontspringt. Zulk een hoovaardige wordt dan spoedig koud, somber, droevig, naakt en ledig in zijn hart; want hetgeen wij in onszelf bezitten, dat is op verre na niet toereikend om ons welgemoed te doen zijn, en de kunstmatig opgeblazen ballon zinkt weldra ineen. Ook Jona, die zijne kleine nietige majesteit boven de groote majesteit Gods stelt, vertrouwt nochtans zoo weinig op zichzelf, dat hij naar den dood verlangt: „Ik wil liever sterven dan leven.”

Er bestaat allerlei stervenslust, goede en slechte, heilige en onheilige. Ook de apostel Paulus schrijft: „Ik heb begeerte om ontbonden te worden.” Zijne ziel verlangt uit het gedruisch en gewoel van dit aardsche leven, uit al den strijd en al de onrust dag en nacht, te leven daarboven onder de stille palmboomen van het Paradijs, waar Jezus, zijn Heer en Verlosser, zetelt. Naar de volkomen vereeniging, naar de reine en onverdeelde gemeenschap met Hem hijgt zijne ziel. Maar het is toch bij den apostel niet een stormend, bulderend dringen, ja, hij waagt het zelfs niet te bidden om een spoedig einde, hij zegt slechts rustig en kalm dat hij, wanneer hij op zichzelf ziet, begeerte heeft om ontbonden te worden; maar hij voegt er bij dat hij nog gaarne wil blijven, als dit voor anderen nuttig is ten eeuwigen leven. Wij zien alzoo: het verlangen en de liefde tot Jezus hebben bij Paulus een edele begeerte om te sterven verwekt.

De begeerte naar den dood is ook dikwijls daar aanwezig, waar volstrekt geen kennis en liefde voor Jezus gevonden worden. Niet uit deze liefde, maar uit enkel verlangen om het kruis te ontgaan ontspringt zij meestal. „Ach, ware ik slechts dood!” zegt menigeen, die een onherstelbaar smartelijk lijden verduren moet, of wiens uitwendige levenstoestand ten eenemale droevig is en zonder uitzicht op verandering. Maar zij, die alzoo naar hun dood verlangen, weten niet, dat zij als dwazen spreken! Zij weten niets van de liefderijke bedoelingen, welke God met hunne beproevingen heeft, weten ook niets van het leven na den dood, zij zouden anders weten, dat er tot de zaligheid nog iets anders behoort dan het sterven. Mochten wij allen bewaard worden voor dezen stervenslust, die slechts ontspringt uit de begeerte om zich aan het lijden te onttrekken.

Een zoo mogelijk nog erger verlangen naar den dood vindt zijn oorsprong in gewetensangst. Hoe menigvuldig komt het voor, dat menschen, die de eene of andere zware zonde op hun geweten hebben en daardoor worden geplaagd, om tot rust te komen naar het verschrikkelijk middel grijpen om door zelfmoord een einde aan hun leven te maken. Inplaats van voor hun onrust rust te zoeken bij Hem, die de zonde vergeven en in ons een nieuw hart en een vasten geest scheppen kan, voegen zij aan de zonde, die hen kwelt, nog de verschrikkelijkste toe, en verdubbelen zoo de ellende van hunne geteisterde ziel, die toch met den dood niet kan worden vernietigd. O wel hem, die zijne zonde voor vreeselijker houdt dan den dood; maar wee hem, die door zelfmoord zijn kwaad geweten zoekt te bevredigen. Zoodanig een stervenslust komt slechts van den „mensenmoorder van den beginne.”

Maar er is eindelijk ook eene begeerte naar den dood, die daaruit ontspringt, dat iemand de weg Gods in de wereld, zijn bestuur, zijn doen en laten te zwaar wordt, zoodat het leven hem tegenstaat en geheel het bestaan voor hem vergald is. Aldus bad honderd jaren vóór Jona de profeet Elia, toen hij, verlaten door zijn volk, gejaagd door zijne vijanden, onder den jeneverboom der woestijn bezweek en uitriep: „Het is genoeg, neem nu, Heer! mijne ziel.” Deze heldengeest had gaarne zijn bloed voor de zaak van Jehova gestort, maar nu hij ook zijn God niet langer begrijpt, nu het hem toeschijnt, dat God zijne macht en zijn bestuur aan Achab en Izebel heeft afgestaan, nu wil hij niet langer leven en mismoedig vordert hij zijn dood.

Van hem heeft, zooals het zich laat aanzien, Jona het geleerd; de wegen Gods druisen zoo hard tegen zijn eigen wegen in, dat het hem onverdragelijk is. Hij vermoedt, zooals wij zagen, dat de gedachten des vredes, welke God voor Nineve had, tevens het gericht over Israel zijn. Nu stort zijn geloof ineen en daardoor ook zijn levensmoed. Hij verlaat den dienst van Jehova, gelijk een minister, wien de begrippen en bedoelingen van zijn vorst verkeerd en onuitvoerbaar toeschijnen, zijn portefeuille teruggeeft. Maar wat bleef er voor een man als Jona over, toen de hoop voor zijn volk weg was en de band tusschen hem en zijn God verscheurd, wat bleef toen over dan de dood? Ja, er bleef hem nog iets anders over, dat hij zijne oogen sloot en sprak: „Nochtans blijf ik steeds bij U.” Al moge ik ook in de duisternis gaan, nochtans zijt Gij mijn licht! Al moogt Gij ook wonderlijk handelen, Gij beschikt alles op zijn heerlijkst, want Gij zijt Jehova. Heer, versterk mij het geloof, anders moet ik vergaan; red mij

van mijn ongeloof, opdat ik niet te schande worde." Moge zoodanig een gebed ook ons schild zijn in de dagen der benauwdheid, wanneer Gods weg en bestuur ons zoo donker zijn, dat wij afkeerig worden van ons leven.

XXIX.

IS UW TOORN BILLIJK ONTSTOKEN?

(JONA IV : 4.)

En de Heer zeide: Is uw toorn billijk ontstoken?

1. Jabez, Jona en gij.

Ik hoop den dank mijner lezers ditmaal te verdienen door hen in kennis te brengen met een man, van wien sommigen waarschijnlijk wel niet zullen hebben gehoord;— ik bedoel Jabez, dat zooveel zeggen wil als „gelukskind." In den Bijbel wordt van hem melding gemaakt. De meeste Christelijke menschen meenen, dat zij alles reeds weten, wat daarin geschreven staat, maar zij dwalen deerlijk en men kon wel een weddenschap aangaan, dat van honderd goede Christenen nog geen twee goed weten, wat van dezen Jabez in I Kron. 4 : 9 en 10 verhaald wordt. Zijne moeder had hem dien naam Jabez niet gegeven; zij had hem naar aanleiding zijner geboorte Jazeb, „kind der smarte" geheeten; maar tengevolge van zijn volgenden levensloop werd hij met ver-

plaatsing van twee letters Jabez genaamd. Het ging hem toch zoo voorspoedig, dat het „kind der smarte” met recht een „gelukskind” heeten mocht.

Dit nu was reeds de moeite waard geweest om te worden vermeld, want het tegendeel komt menigvuldiger voor; maar belangrijker is toch, dat ons het geheime middel wordt aangewezen, waardoor deze Jabez een Jabez, ja zulk een benijd man geworden is. Er wordt ons namelijk van zijn doen en laten niets verder verhaald dan een gebed, waarmede hij den God Israels heeft aangeroepen. Dit gebed is naar onzen smaak zeer zonderling, daar de tweede stelling ontbreekt en op het „indien” geen „dan” volgt. Het heet namelijk: „Indien Gij mij rijkelijk zegenen en mijne landpale vermeerderen zult, en uwe hand met mij zijn zal, en Gij het met het kwade alzo maakt, dat het mij niet smarte! — Hier volgt een punt. De gedachte echter, die niet uitgesproken is, maar die in het hart van Jabez besloten was, is „dan wil ik U dienen gedurende mijn geheele leven.” Dat nu iemand bidt om veel geluk en zegen en vermeerdering zijner bezittingen, is niets nieuws, maar wel is: het opmerkingswaardig, dat iemand zoo verstandig bidt ten opzichte van het kwade, dat in deze wereld is. „Maak” (zoo bidt hij tot Jehova) „maak, dat het kwade mij niet smarte! Hij kent deze wereld en dit leven genoeg om te weten, dat wij niet van alle kwaad zullen verschoond blijven. Daarom bidt hij niet om afwending van elk kwaad, maar dat het hem niet smarte, dat het hem innerlijk niet al te zeer moge aandoen en als buiten zichzelf brenge; en deze bede is zeer verstandig.

Een ieder weet, dat wij op den eenen tijd door het kwade minder worden ontroerd dan op een anderen. Heden hebben wij de kracht om eene zaak zeer licht

op te vatten, die ons op een anderen dag veel hoofdbreken en hartzeer veroorzaakt. Niet anders is het ook gesteld met hetgeen wij vreugde noemen; nu eens geeft een lichtstraal ons meer vreugde dan een andermaal het geheele zonlicht; bij vreugde en droefheid komt het aan op de gesteldheid des harten. Hebben wij een dankbaar en vroolijk gemoed, zoo is ook een bijna onzichtbaar gunstbewijs van God of menschen instaat ons bovenmate gelukkig en vroolijk te maken. Daarentegen, wanneer ons hart zonder vrede en zonder geloof is, is dikwijls eene geringe wederwaardigheid in ons oog een groot ongeluk. Wanneer dan Jabez bidt: „Maak, dat het kwaad mij niet smarte!” zoo is dat nagenoeg hetzelfde als wat Paul Gerhardt aldus uitdrukt:

„Geef mij, o Heer! een vroolijk hart,
 Verkwik mijn geest en zin;
 En werp en vrees en zorg en smart
 Des afgronds kolken in.”

Alzoo is niet de lichtzinnigheid, waardoor men al het zware, dat ons treft, slechts in den wind slaat, maar het geloof de macht, die maakt dat het kwade ons niet smart. Het geloof maakt vrees en zorg, angst en smart te schande, omdat het levendig beseft, dat achter al dat droeve de getrouwe God staat, die alles wel zal maken en allen, die Hem liefhebben, eene heerlijke uitkomst wil bereiden. Door de kracht van dit geloof kunnen wij ook in de donkerste dagen lachen en zingen.

Onze profeet Jona heeft echter door zijn trots en eigenzinnigheid dit geloof verloren, en daarom wordt hij door het onheil, dat hij naderen ziet, tot wanhoop vervoerd. Omdat hij niet zien kan, hoe Jehova zijne be-

loften aan Israel vervullen zal, zoo meent hij, dat daarvoor ook de mogelijkheid niet bestaat. Zoo mort hij tegen God, die Nineve behouden en Israel verderven wil, en wenscht voor zich den dood.

Verhoort God nu zijn uitzinnige bede? O dat ware voor Jona het verderf geweest, indien hij in dezen oproerigen toestand uit het land der levenden ware opgeroepen; en ach, hoe dikwijls zou het ook ons grootste onheil zijn geweest, indien God had gehandeld naar onzen wil en onze gebeden! Wij vernemen ook voor het overige niet, dat God Jona straf heeft opgelegd, God ziet bij al de verfoeielijke trotschheid en moedeloosheid van den profeet een edele kern en daarom gaat Hij zeer zacht met hem te werk.

Het liefste had Hij hem wel een helderen blik willen doen slaan in de verste toekomst van den tijdstroom, en hem laten zien, hoe vooral de verwerping van Israel het heil der natiën worden zou en hoe daarna ook aan Israel de beloften Gods boven bidden en wenschen heerlijk zouden worden vervuld. Maar voor zulk een hoopvollen blik is het hart van Jona voor het tegenwoordige niet ootmoedig en geloovig genoeg.

„Bij storm biedt 't woelend meer
Geen spiegel voor de zon.”

Zal Gods zon hare rechtstandige stralen tot op den grond onzer zielen doen afdalen, zoo moet het bij ons gesteld zijn naar het woord van den Psalmist: „Mijne ziel is stil voor God.” Toen de moedeloze Elia weder tot geloofsgehoorzaamheid en rust des harten gekomen was, toen (maar niet eer) kon Jehova tot hem spreken van de zeventuizend getrouwen, die hunne knieën niet voor Baäl hadden gebogen, ja, nu vermocht Hij hem

een onuitsprekelijk heerlijke toekomst van Israel in de verte te doen aanschouwen. Jona echter was voor zulk een openbaring nog niet geschikt. Daarom deed God nu

2. Eene gewetensvraag

in het binnenste van zijn gemoed weerklinken: „Is uw toorn billijk ontstoken?” Alzoo richt de hemelsche Opvoeder slechts eene korte ernstige vraag tot zijn kweekeling; geen spoor van ongenoegen, zelfs geen verwijt ligt daarin, en nochtans heeft deze vraag grooter vermogen, dan eene lange, krachtige strafpredikatie. Er is in deze vraag een prikkel, waartegen het Jona moeielijk zal vallen zich te verharden. Hij moet nadenken en zelf het antwoord geven, of hij dan reden had om tegen God te morren, die hem zooeven als een brandhout uit het vuur gerukt, maar tegen wien hij op zulk eene schandelijke wijze zich gedragen heeft. Hij moet het zich helder voor oogen stellen, wat hij eigenlijk van den heiligen en barmhartigen God heeft begeerd — hij moet daarvan ten volle bewust zijn en voor zichzelf huiveren.

Zulke korte vragen hebben een bijzonder vermogen; de aardsche opvoeders kunnen hier weder ter school gaan bij den hemelschen. Wanneer God met den mensch spreekt, vooral wanneer Hij hem in zijn geweten wil aantasten, bedient Hij zich in den regel van het doen van vragen. Het zou een zeer vruchtbaar werk zijn, wanneer gij, waarde lezer, voor u eens wildet verzamelen al die vragen, welke God in zijn Woord tot de menschen heeft gericht. Onze vragen hebben in den regel ten doel, dat zij ons iets dat wij nog niet weten, duidelijk maken. Van zoodanige vragen kan natuurlijk geen spraak zijn bij Hem, die in het verborgene ziet.

Zijne bedoeling is door gewetensvragen den verblinden mensch te openbaren, wat dezen nog verborgen is, namelijk den inwendigen toestand van zijn hart. Beschouw b. v. de volgende vragen in haren samenhang:

Adam, waar zijt gij? — Wie heeft u te kennen gegeven dat gij naakt zijt? — Wat is dit, dat gij gedaan hebt? Gen 3 : 9, 11 en 13.

Kain, waarom zijt gij ontstoken en waarom is uw aangezicht vervallen? — Waar is Habel, uw broeder? Gen. 4 : 6 en 9.

of de vraag aan Johannes:

Wat zoekt gij? Joh. 1 : 39.

of de vraag aan den verrader:

Vriend, waartoe zijt gij hier? Matth. 26 : 50.

of de vraag aan Petrus:

Simon, zoon van Jonas, hebt gij Mij lief? Joh. 21 : 16.

of de vraag aan den moordblazenden Saulus:

Saul, Saul, wat vervolgt gij Mij? Hand. 9 : 4.

Wij allen gevoelen het zonderling vermogen van deze vragen en erkennen daarin de goddelijke wijsheid. Alle menschelijke proefnemingen om den zondaar te brengen tot belijdenis zijner schuld, zijn daarbij kinderspel.

Onder al de goddelijke vragen, die ons in de heilige oorkonden zijn bewaard, is deze, wanneer wij eene vergelijking mogen maken, bijzonder practisch en treffend, en het ware zeer te wenschen, dat ieder lezer daarvan nauwkeurig kennis wilde nemen. In Christelijke huisgezinnen hangen zeer menigvuldig kaarten, waarop spreuken geschreven zijn; hier is dit, dáar dat troostrijk Godswoord, dat u van den muur vriendelijk en hartverkwikkend groet. Maar nergens vond ik nog de spreuk: „Is uw toorn billijk ontstoken?” Dat nog niemand van hen, die gewoon zijn zulke spreuken te

verzamelen, er toe gekomen is, ook deze op te nemen, mag ons wel een bewijs zijn, dat men in het tegenwoordig Christendom dikwijls al te haastig naar den troost grijpt, maar minder van verbetering hooren wil. Hoe dikwijls kon het ons tepas komen, dat wij de bovengenoemde vraag van God te allen tijd voor oogen hadden: „Meent gij, dat gij waarlijk recht en reden hebt om zóo treurig te zijn, zóo verdrietig, zóo ontstemd, zóo ter neêr geslagen?” Ach, daalden wij tot op den bodem van ons hart en vorschten wij eerlijk naar het goddelijk „billijk,” zoo zouden wij ons grootendeels moeten schamen, om dan weder door de schaamte heen tot vreugde en dank te geraken. Wij allen, de een meer, de ander minder zijn zoo dikwerf ontstemd en ongetroost, ja, somber en treurig. Dan zijn wij spoedig ontoegankelijk voor alles buiten ons, zonder belangstelling, zijn lichtgeraakt en maken zoo hun, die ons omringen, het leven moeielijk, maar voornamelijk onszelven. In zulk eene gemoedsstemming zijn wij zeer geneigd, de oorzaak van ons leed bij de menschen, met welke wij verkeerden, te zoeken of toe te schrijven aan allerlei omstandigheden en betrekkingen. Maar dan moeten wij ons door God laten vragen: „Is uw toorn billijk ontstoken? Meent gij, dat gij het zoo buitengewoon zwaar hebt? Vergelijk eens hetgeen u wedervaart met hetgeen gij door uwe zonden hebt verdiend! Vergelijk eens uw weg met dien van uwe burenen rechts en links! Zoudt gij dan gaarne met hen willen ruilen? Vergelijk eens het kortstondig lijden hier in dezen tijd met de onuitsprekelijke hoop der heerlijkheid, waartoe uw God u geroepen heeft!” Wij moeten onszelven onderzoeken om den grond van onze ontevredenheid te ontdekken, en dan zullen wij moeten erkennen, dat de eene of andere

ellendige nietigheid ons deed ontstemmen, eene nietigheid, die niet noemenswaardig was en waarover wij later ons diep hebben moeten schamen. Grootendeels zal het eene verkeerdheid zijn, welke wijzelven beginnen; daaraan helpt al het morren en klagen niet, maar alleen een oprechte verootmoediging.

In elk geval, ook dan wanneer het zwaarste ons getroffen had, zullen wij bij de genoemde zelfbeproeving bemerken, dat wij door onze kwade luim en ons droevig, somber bestaan de zaak nog veel erger maken. Wij moeten alsdan als Jabez, het „gelukskind”, tot den God Israëls en tot onzen God roepen: „Maak, dat het kwade mij niet smarte! Geef mij een oprechten zin om allerwege mijzelven te richten, opdat Gij mij uwen vrede schenken kunt! Geef mij een kinderlijk en vroolijk hart, opdat ik alles dankbaar kan aannemen als uit uwe vaderhand en U voor alles danken mag.”

Dat is een keurig recept tegen het morren en klagen en helpt beter dan alle menschenlijke „Raadgevingen voor een vroolijk leven.”

XXX.

HOE JONA ZEER BLIJDE WERD.

(JONA IV: 5 en 6.)

Jona nu verliet de stad, en zette zich tegen het Oosten der stad; en hij maakte zich aldaar eene hut, en zat daaronder in de schaduw, totdat hij zag wat

van de stad zou worden. En God de Heer beschikte een wonderboom, en deed hem opschieten boven Jona, opdat er schaduw mocht zijn over zijn hoofd, om hem te redden van zijn verdriet. En Jona verblijdde zich met groote blijdschap over den wonderboom.

1. De profeet en de wonderboom.

Er is een gedachte van Ruckert, waarvan de inhoud deze is: Een kameeldrijver, door zijn wild geworden dier vervolgd, kiest in den angst zijns harten een waterput tot zijn toevluchtsoord. Hij stort zich er in, maar blijft in het midden van den muur aan een braambeziënstruik hangen. Boven zich ziet hij het van woede snuivend dier der woestijn en onder zich, o welk een schrik! een draak met opgesperden muil, die zich reeds verblijdt over zijn buit. Nu hoort hij een gerammel, en zie! aan den wortel van zijn struik knagen zeer genoegelijk twee muizen, en van oogenblik tot oogenblik wordt zijn onveilige schuilplaats nog onveiliger. Reeds voelt hij dat de struik, die hem redding biedt, al lossen en lossen wordt en hem meer en meer begeeft. Maar hij ziet ook nog iets anders; hij ontdekt aan den struik smakelijke bessen, en de angstige man begint niet alleen te snoepen, maar vergeet ook onder het zoet genot al zijn ellende en gevaar. Hij laat den kameel snuiven, hij laat de muizen knagen en knabbelen, den draak daar beneden naar goedvinden zijn muil opsperren; hij snoept en snoept met wellust, zoolang het duren kan. En nu, de zedeles van deze geschiedenis is niet verborgen, en de lichtzinnige heiden wandelt ook in ons goede Christenland rond. Hij zal misschien ook wel den jas van een der heeren lezers hebben aangetrokken en den

regenscherf van een onzer vriendelijke lezeressen gedragen hebben.

Ook de profeet uit Israel geeft ons heden een nieuwe illustratie van genoemde parabel. Het zijn geheel buitengewone zaken, die ons worden medegedeeld. Op de merg en been doordringende vraag van God: „Is uw toorn billijk ontstoken?” heeft Jona niet geantwoord. „Ja, billijk ben ik vertoornd,” waagt hij nog niet te zeggen. „Nee, ik heb geen reden om vertoornd te zijn,” wil hij niet zeggen, daarvoor is hij te trotsch. Hij gaat heen, terwijl hij God trotseert en Hem als het ware laat staan, zonder eenigszins acht op Hem te slaan. Onder een koud zwijgen verlaat hij de stad; zijn hart is woest en ledig, gelijk aan een landstreek, die door een watervloed verwoest is en waarover koude nevels zich verspreiden. Ongelukkige Jona, gij zijt nu zonder hoop; want met Hem, die alleen de bron is van alle hoop, hebt gij gebroken.

Op een eenzamen heuvel, vanwaar men een vrijen blik op Nineve had, vervaardigt de profeet voor zich een hut. Onafgewend houdt hij den blik op de stad gevestigd: hij hoopt dat hij toch nog haar ondergang zal aanschouwen. „Het berouw zal niet lang aanhouden, zij zullen spoedig tot hun oude zonden vervallen, en dan kan God niet anders doen, dan zijne bedreigingen vervullen!” Zoo moge de profeet wel hebben gedacht. Maar hij bedroeg zich. Daarentegen zou een andere vreugde hem ten deel vallen. Ook nu verstoot Jehova zijn oproerigen dienaar niet, maar gaat voort met hem te spreken; ditmaal echter niet door woorden, maar door een boompje. Wij zullen hier eene zonderlinge opvoedings-werkzaamheid van onzen God zien, die door hare beminnelijkheid zoowel als door hare wijsheid ons opgetogen houdt en onderricht. Wij zullen zien, hoe Hij door

een plant, door een worm, die de plant stak, door een gloeiende oostenwind en een brandenden zonnestraal het verstokte hart van den profeet bewerkt en vatbaar maakt om zijne gedachten des vredes te begrijpen. Door de redelooze schepselen zal God nu vooraf zijn dienst-knecht week en geschikt maken, om zijne stem te verstaan. *)

God beschikte een wonderboom, waarschijnlijk een recinusboom, met zekerheid kan niet worden gezegd, welk gewas hier bedoeld is; het doet ook weinig ter zake. In ieder geval was het een schoone stam, daarbij hoog opgeschoten en rijk genoeg aan schaduw om Jona voor de zon te beschutten. Dat deze wonderboom (zoo willen wij hem noemen) in één nacht gegroeid zou zijn, kan men niet uit den vruchtbaren bodem, noch uit de luchtgesteldheid verklaren; het wordt ons duidelijk aangewezen, dat God hier een geheel buitengewonen wasdom verordende. Vandaar dat er staat: „God beschikte een wonderboom,” en niet: „Er wies een wonderboom,” evenals het hoofdst. 1: 17 heet: „God beschikte een grooten visch.” God nam niet een, die aanwezig was, maar Hij riep er een in het leven, gelijk hier noodig was. Of echter de tegenstanders en verachters der goddelijke wonderen den Schepper aller dingen vergunnen om in den loop van één nacht zulk een gewas te doen oprijzen, daarover willen wij ons nu niet kwellen.

Maar wat moet nu de wonderboom? Gedeeltelijk moet hij den profeet tot andere gedachten brengen en

*) Hoe God door de stem der schepselen en door de voorvallen van het dagelijksch leven op duizenderlei wijze tot ons spreekt, is reeds boven overwogen.

hem vroolijker stemmen. Dit doel werd volkomen bereikt. Tot onze verbazing lezen wij: „En Jona verblijdde zich over den wonderboom met groote blijdschap.” Aldus vernemen wij ook eindelijk, dat de koude, trotsche man zich verblijden kan. Voorzeker kende de profet, die een waar liefhebber van bloemen schijnt te zijn, deze plant niet. Alles wat er aan is, wekt zijne belangstelling op, inzonderheid de snelle wasdom en de kostelijke schaduw, welke zij hem verschaft. In onze gedachten zien wij hem van den morgen tot aan den avond rondom het boompje staan en het verzorgen, besnoeien, aanbinden, ondersteunen, bevochtigen en wie weet wat meer. De wonderboom is op de geheele wijde wereld het eenige, waarin hij genoeg vindt. Hieraan geeft hij zich geheel over, hierbij vergeet hij zichzelf. En ook dit is geheel verklaarbaar, met God is hij in twist, met zichzelf is hij in twist, met de menschen is hij in twist; wat blijft hem dan nu nog overig dan een redeloos schepsel?

Zijne blijdschap is alzoo zeer groot; hij heeft eindelijk iets gevonden, waarmede hij zich kan bezighouden. Maar is dat niet verschrikkelijk? Over de redding van Nineve kan hij zich niet verheugen en over den wonderboom kan hij zich zoo kinderlijk verblijden. Maar neen, dat is niet kinderlijk, dat is kinderachtig. Er is wel in Gods schepping niets zoo klein en gering, dat wij daarin geen belang zouden mogen stellen of vreugde daarover hebben, maar alles heeft zijn tijd. Wanneer een meisje zich vroolijk maakt met haar kanarievogel, zoo is dit natuurlijk en goed. Wanneer zij echter bij het sterfbed van hare moeder zich daarmede bezighoudt en den tijd verdrijft, zoo is dit kinderachtig, ja, nog iets erger dan kinderachtig. Niet anders is het bij Jona, die

zich bij den wonderboom zóo bepaalt, dat hij daardoor zijne gemoedsgesteldheid vergeten kan.

2. Kinderwerk en liefhebberij.

In God alleen is de ware rust en het tehuis van den mensch. Wanneer wij dus ons standpunt in God, het middelpunt en den oorsprong aller dingen, verloren hebben; wanneer wij niet in harmonie zijn met Hem, die boven alles en in alles is; wanneer wij niet van uit God met den blik der eeuwigheid de dingen beschouwen, maar in hetgeen ons voor het oogenblik wedervaart ons verliezen, zoo kan het zeer gemakkelijk geschieden, dat een kleinigheid ons te veel in beslag neemt en ons tot een onmatige treurigheid of een even onwaardige vroolijkheid vervoert. Is het niet zoo? Wanneer wij de gemeenschap Gods en de innerlijke stilte verloren hebben, wanneer wij ons niet bevinden in een toestand, die ons naar Hem trekt, dan brengt dikwijls de geringste kleinigheid ons uit onze kalme stemming in de grootste zorg en ergernis, ja zelfs in toorn en verbittering. Wij trekken ons dan alles aan. Een klein kopje breekt; niets is natuurlijker in een huishouding, maar deze miniatuur-gebeurtenis kan eene huisvrouw, die in de bovengenoemde stemming verkeert, voor twee dagen verdrietig maken. Een inktvlak, die door een verkeerden greep op een belangrijken brief valt, maakt u jegens de geheele wereld bitter. Een kort bezoek, maar dat u juist ongelegen komt — een regenbui, die u een wandeling bederft, — een spijze, die een weinig is aangebrand, ontketent zeven booze geesten bij u, — terwijl gij, anders, wanneer gij in den vrede

Gods leefdet, daarover zoudt lachen en geen oogenblik u zoudt laten verstoren. Daarentegen hecht gij u in zulke tijden gemakkelijk aan allerlei kleine zaken; want gij wilt toch iets hebben, waarmede gij u vroolijk maakt; gij hecht u daaraan met een hartstochtelijkheid, met een lichtzinnigheid, met een begeerlijkheid, waarover gij later zult lachen, zoo gij haar niet vervloeken moet. Gij doet het slechts om een inwendigen last, die uwe ziel drukt, te vergeten. De kleine bessen aan den rand van den afgrond moesten den afgrond benevens den draak doen vergeten.

Jona gaf zich met al de geestkracht zijner persoonlijkheid over aan een snel opgewassen boompje; dat was zijne liefhebberij. De ruwe mensch zoekt bij een glas brandewijn zijn inwendig leed te vergeten; een ander stort zich in den maalstroom der werkzaamheden; een derde, die hooger doel beoogt, wijdt zich aan kunst of muziek; een vierde maakt de wetenschap tot zijn God. Bij een vijfde, zesde, zevende is het misschien een zangvogeltje of een hond, een paard, een bloembed, een meerschuijmen pijpekop, of zelfs wel een oude leelijke kat, die hij tot zijn afgod maakt, of waaraan hij een hartstochtelijke opmerkzaamheid wijdt. Wellicht is deze voorstelling en bijeenvoeging menigeen onzer geliefde lezers bespottelijk en zelfs onwaardig; maar hij, die het leven kent, zal toestemmen, dat het maar al te zeer aan het leven is ontleend. De mensch, die niet met God leeft, wordt spoedig een zot door allerlei liefhebberijen, door een hartstochtelijk hangen aan dingen, die op zichzelf niet slecht behoeven te zijn, maar die ons tot zonde worden, als zij ons hart gevangen nemen. Geheel naar waarheid zegt men: „Het hart moet aan iets zich hechten.” Dit moet het ook, maar een ieder moet wel toe-

zien, dat hij zich niet hecht aan iets, dat geringer is dan hijzelf.

Wanneer Jona zich zoo met zijn geheele hart hecht aan den wonderboom, zoo is dat alleen een vluchten voor God en een vluchten voor zichzelf. Daarom laat God hem ook daarbij niet blijven. Het ware wel mogelijk geweest dat, indien hem nog meer dergelijke vreugde ware bereid, de profeet zijne misnoedigheid vergeten zou hebben; maar het was God niet te doen, om Jona slechts tot andere gedachten te brengen; neen, oprechte verandering van het hart was zijn doel. In den omgang met menschen, zooals zij gewoonlijk zijn, is meestal de leus: „De man is zoo treurig en zoo ontstemd, hij moet zich verstrooien; hij moet zoeken zichzelf te vergeten, hij moet in een vroolijk gezelschap, naar een badplaats, op reis gaan, hij moet getrouw den schouwburg bezoeken!” en wie weet, wat men niet al voor drankjes en middeltjes aangeeft. Men meent, alles is goed, wanneer men zich slechts vergeten heeft. Bij God is het anders. Het is Hem niet te doen om te bedekken en te bepleisteren, maar om te herstellen. De mensch zal zich niet verstrooien, maar zich vooraf eens naar waarheid verzamelen, zichzelf zoeken en tot zichzelf komen; zijne zonde zal hij niet vergeten, maar ze belijden en bestrijden. Zoo was ook de wonderboom voor Jona niet gegroeid om den profeet slechts genot te bereiden, maar „om hem te genezen van zijn kwaad.”

God wil den profeet bij de wortels zijner zonde, bij de hatelijke wortels der eigengerechtigheid en onbarmhartigheid bepalen. Hoe echter dat boompje voor Jona een leermeester werd, zullen wij later zien.

XXXI.

GOD DRIJFT JONA TOT HET UITERSTE.

(JONA IV : 7—9.)

Maar God beschikte een worm des anderen daags bij het opgaan van den dageraad; die stak den wonderboom dat hij verdorde. En het geschiedde als de zon oprees, dat God een stillen oostewind beschikte; en de zon stak op het hoofd van Jona, dat hij aëmechtig werd; en hij wenschte zijner ziel te mogen sterven, en zeide: Het is mij beter te sterven dan te leven. Toen zeide God tot Jona: Is uw toorn billijk ontstoken over den wonderboom? En hij zeide: Billijk is mijn toorn ontstoken ter dood toe.

1. De wonderboom weg, alles weg.

Er is een zonderling vermogen ter onderrichting in de gelijkenissen, welke de natuur ons biedt. Bij de eenvoudige landleiden, die Gods woord kennen en liefhebben, vinden wij in dit opzicht dikwerf veel wijsheid. Zoo kwam schrijver dezes eens bij een ouden vromen boer en klaagde in geen geringe moedeloosheid, dat in het eerste jaar gelijk het scheen veel meer leven in de gemeente geweest was, dan zich tegenwoordig openbaarde.—Zwijgend bracht de boer hem bij het venster; het was in het midden van den bloeitijd. „Zie eens den boomgaard!” zeide hij; „niet waar, alles blinkt en bloeit zoo wit en rozenrood, op een kwartier uur afstands kan men reeds den boomgaard zien.” „Welnu, wat zal dat?” hernam ik. „Kom,” ging mijn profeet

voort, „kom over veertien dagen terug, dan ziet gij niets; dan ziet alles er groen uit, de eene boom is aan den anderen gelijk en er schittert niets naar buiten; de vrucht heeft zich gezet en groeit in stilte. De bloesem is schooner, beste leeraar, maar de vrucht is beter!” Dankbaar drukte ik den oude de hand, schaamde mij en had meer voordeel behaald dan wanneer ik een geheel boek over het herderlijk werk van een predikant van buiten had geleerd.

Ach hoeveel is door Gods vinger voor ons in de natuur met hoofdletters tot onze vertroosting geschreven, indien wij slechts konden lezen! Maar wij zoeken slechts iets voor de vijf zintuigen en de ziel ontvangt niets. Jona had ook niet gedacht, dat de wonderboom zijn schoolmeester en zielverzorger worden kon; hij had zich alleen over hem willen verblijden, hij had alleen verkwikking en schaduw en vermaak van hem willen hebben. Wij zagen onlangs, hoe de groote profeet langzamerhand als een groot kind geworden was, door enkel vreugde en genot over den wonderboom. Ditmaal echter zou hij, willens of onwillens, toch gedwongen worden tot verder nadenken. Op zekeren morgen ontwaakt de profeet en staat op van zijn leger. Vroeger was buiten twijfel zijn eerste bezigheid geweest om te bidden en God zijn dankoffer te brengen. Maar met zijn God spreken kan hij tegenwoordig niet; hij doet het nu liever ook niet! Wij schenken hem gaarne zijn gebed, sedert wij zijn laatste hebben gehoord. Heden snelt dan ook Jona uit zijne hut naar buiten om spoedig naar zijn beminden wonderboom te zien. Maar wat is dat? De bladeren hangen slap en krachteloos. De man is verbaasd, treedt nader en onderzoekt het boompje, O wee! een worm heeft de kern van den

wonderboom doorknaagd, — hij is onherstelbaar verloren.

De profeet is als wauhopig; luid kan hij weenen over den dood van zijn vertrooster. Maar nog is dit leed niet genoeg. God schijnt het er op toe te leggen om zijn leven te verbitteren. De zon brandt heden zooals zij in vele dagen niet stak, en daar de boom weg is, zoo is er ook wijd en zijd geen schaduw meer. En nu, als om de maat vol te maken, steekt uit de woestijn een gloeiende oostewind op, die lichaam en ziel verderdren doet.

Dat is te veel voor den armen man! De afgrond van verdriet (die door het ontstaan van den wonderboom geenszins gesloten, maar om zoo te zeggen slechts met een goudvlies was toegedekt) ligt geheel open voor hem. Bij de inwendige afmatting des geestes, bij de verslapping der ziel, die van de levensbron Gods gescheiden is, komt nu ook de grootste krachteloosheid des lichaams: eene buitengewone ontspanning der zenuwen, en nu — wie zijn leven liefheeft, hij ga den heiligen man uit den weg.

Vele mijner lezers weten, hoe het met ons menschen gesteld is, wanneer bij zoodanig eene verzwakking en leegheid der ziel, bij een verward geweten en bij een bezwaard hart nu ook nog allerlei drukking en smart des lichaams komt. Spoedig geraakt dan de geheele mensch uit zijn plooiën. Het wordt veel te weinig door hen, die opvoeders en zielverzorgers zijn of willen zijn, in acht genomen, welk een grooten invloed de lichamelijke toestand op den geest des menschen, op het innerlijke zielsleven uitoefent. Hoeveel inwendige toestanden, stemmingen, vaste begrippen, zienswijzen en beschouwingen — hoeveel verheffing en beangstiging

des geestes vindt in de lichamelijke dingen of geheel of gedeeltelijk eene verklaring! Het materialisme heeft met alle kracht dit steeds in het oog gehouden; de godgeleerdheid had dit vroeger moeten doen, dan hadden zulke onwaardige leerstelsels, die den mensch tot lotgenoot van het vee verlagen, nimmer zulk een ingang gevonden.

Alzoo — om op onze geschiedenis terug te komen — de moedeloosheid van den profeet, die reeds scheen genezen te zijn, keert met verhoogde kracht terug; het leven is hem een last geworden; hij wil met den boom sterven. Alles spant dan ook tegen den armen man samen, niet alleen God in den hemel en de menschen op aarde, neen, zelfs de worm in het stof, de zon aan het uitspansel, de wind, die uit de woestijn opsteekt, — dit alles is niet uit te houden.

Herinnert gij u, waarde lezer, ook niet zoo menigen dag in uw leven, waarop gij misschien na een slape-loozen nacht aanstonds ontstemd waart opgestaan; gij verzuimdet uw anker in God uit te werpen en uw hart was gelijk aan een licht, losgeraakt scheepje, dat op de golven her- en derwaarts werd gedreven. En zie, het scheen alsof op dien dag alles u moest ontstemmen, ergeren en verwarren. Kleinigheden zijn het slechts, maar deze kleinigheden zijn heden geweldige machten. In de keuken wordt gelijk vroeger een en ander gebroken, dat u als een dierbare nalatenschap van uwe overgrootmoeder lief was; gij wilt werken, maar het is merkwaardig, alles wat gij aanvat, mislukt; een bezoek wordt aangediend, dat u juist zeer ongelegen komt, een noodlottige brief ontbreekt ook niet; onaangenaamheden zijn er met de kinderen, en nu nog — kiespijn! Neen, het is te erg.

O, die kleinigheden, die nietswaardige kleinigheden hebben een vreeselijk vermogen op de menschelijke ziel, wanneer deze van de hoofdzaak, wat de gemeenschap met God betreft, verstoken is. Rust de ziel in God, zoo heeft zij de kracht om zulke dingen te lachen of tenminste om te zeggen: „Alles is met de grootste wijsheid geregeld, niets geschiedt bij toeval.” En moge het u alsdan nog zwaar vallen, stel het u dan duidelijk voor den geest, dat de Heer met u spreken, u beproeven en onderzoeken wil, of gij Hem vertrouwt en alles kinderlijk uit zijne hand kunt aannemen. Gij kunt uit zoodanige kleine verdrietelijkheden een rijken zegen ontvangen, wanneer gij daarmede uwe toevlucht tot God neemt, en gij zult gewoonlijk na zulk een treurigen dag een zeer helderen en genoegelijken avond hebben. Zijt gij echter zonder Hem, zoo kunnen deze nietswaardige bagatellen u dikwijls erger ten onder brengen, dan in betere tijden zware beproevingen en diepe wateren van tegenspoed het vermogen. Gij vervalt in zulke dagen met een Jona gemakkelijk tot een schandelijk morren en klagen en tot 't geen men gewoonlijk wereldsmart noemt, iets wat niet alleen bij de dusgenaamde wereldlingen, maar, helaas, ook zeer menigvuldig bij de ware kinderen Gods gevonden wordt, wanneer zij over hunne zielen de wacht niet houden.

Op een kouden, somberen toon zegt dan ook de profeet bij vernieuwing: „Liever wilde ik dood zijn dan leven.” Maar bij vernieuwing antwoordt God hem met dezelfde eenvoudige in het geweten dringende vraag: „Is uw toorn billijk ontstoken?” Ditmaal echter voegt Hij er nog een woord bij, namelijk „over den wonderboom.” Vroeger lag de grond van zijn toorn daarin, dat God te barmhartig was en Nineve niet deed vergaan;

maar nu is de grond van zijn toorn, dat God te onbarmhartig is jegens Jona en een boom, — zegge een boom, — dien de profeet tot zijn afgod had gemaakt, verdorren liet. De diepste grond van den toorn is natuurlijk niet de boom, maar de duisternis in het eigen hart. In andere tijden zou Jona gezegd hebben: „Jammer, jammer van zulk een boompje!” en daarmee zou de zaak zijn afgelopen; maar nu kan dit geringe verdriet den geheelen man omverwerpen, en hij schaamt zich niet, op de liefderijke, zachte, vriendelijke vraag van zijn hemelschen opvoeder het stoute antwoord te geven: „Billijk is mijn toorn ontstoken ter dood toe!”

En nu, waarde lezer, wat zegt gij? Gij gruwet er van; angstig slaat gij het oog naar boven en meent, God zal met bliksem en dondersteen den onbeschaamden, boozen dienstknecht verdelgen. Ik geef echter den raad om onze oogen niet te verduisteren door het zien naar de wolken, maar liever ze op onszelf te vestigen. Geen uitvaagsel der menschheid, geen menschelijk wonder moet ons in dit Jona-beeld voor oogen treden, maar de mensch, die gij en ik heet; — het menschelijk hart, het hoovaardig en moedeloos ding wordt ons hier aanschouwelijk voorgesteld. Daarop wezen wij reeds en doen het hier nogmaals, want in dit opzicht kan men niet spoedig te veel doen.

2. Zie, aldus zijt gij!

Wij willen nu vóór alle dingen daarop acht geven, dat God kennelijk, met een bepaald opzet en geleidelijk voortgaande, Jona in deze gemoedsstemming bracht, zoodat Hij, indien wij dit mogen zeggen, zelf deze verfoeilijke uitbarsting der zonde tevoorschijn roept. De

wonderboom was alleen daarom zoo heerlijk gegroeid, opdat hij zoo spoedig ellendig verdorren zou. Dat alles was alleen, opdat Jona zijn eigen gelaat zou zien. God verhinderde alzoo niet deze afschuwelijke uitbarsting der zonde, integendeel, nu het eenmaal met Jona gesteld was, zooals het was, wil Hij ook dat het openbaar worde. Want het is toch naar Gods oordeel niet het ergste, dat Jona zich aldus uitlaat, maar wel dat hij is, zooals hij is. God roept alzoo bij hem de zonde niet in het aanwezen, dat zij verre; maar Hij beschikt dat deze inwendige zonde nu ook in haar uitwendige gestalte tevoorschijn treedt, opdat Jona zichzelf moge zien. Op een andere wijze kon hij niet gered worden.

Ware destijds een Nathan bij hem gekomen en had deze Jona op eene bedekte zinnebeeldige wijze in het voorbeeld van een ander zijne zonde voor oogen gesteld, zoo zou buiten twijfel de zondaar Jona evenals de zondaar David uitgevaren zijn en zijn eigen doodvonnis hebben uitgesproken met het: „Die man is een kind des doods.” Zoo weinig weten wij dikwijls wat in ons is. Om alzoo Jona tot zelfkennis te brengen, opent God de gelegenheid, dat de inwendige zonde ook een uitwendige gestalte verkrijgt, opdat Jona zien zou wat in zijn hart is.

Alzoo moet menig mensch eerst den toestand van zijn eigen hart leeren kennen door ook uitwendig de dingen te aanschouwen, die hem innerlijk vervullen. Gruwelijk is het (en toch het heeft plaats), dat menschen zich met opzet in den poel der zonde storten om zelfkennis te verkrijgen en de bewustheid der zonde. Niet minder verschrikkelijk is het, wanneer ouders of andere opvoeders de hun toevertrouwd in alle zedelijke gevaren brengen, opdat zij zichzelf zouden leeren

kennen. Dit is niets anders dan in een goed gevulde schuur met vuur te spelen. Het zal daar ook gaan als met hem, die het wel vermocht de geesten op te roepen, maar die weldra in vertwijfeling uitriep: „Hoe word ik van de geesten, die ik opriep, bevrijd!”

Maar iets geheel anders dan dit is dat wij, wanneer nu eenmaal deze en gene uitbarsting der zonde ter onzer beschaming is geschied, daaruit het noodzakelijk gevolg trekken en ons eigen beeld leeren kennen: „Zie, zoo zijt gij! zoo zwak, zoo onoprecht, zoo lichtzinnig, zoo hoogmoedig, zoo ontuchtig! — dat hadt gij zelf toch niet gedacht!” Ook Petrus zou het van geen engel hebben geloofd, — hij geloofde het zelfs van den Heer niet, dat zooveel vrees en zwakheid in zijn hart woonden; maar toen bij het kolenvuur in het hoogepriesterlijk paleis de inwendige krankheid uitbrak, was hij over zichzelf verwonderd en ontzet; doch deze ontsteltenis is het begin geworden van zijne ware, grondige verbetering. En niet alleen Petrus, maar de meeste belijders des Heeren zullen het ondervonden hebben, dat zij dan eerst hunne zonden recht leerden kennen, wanneer zij ook uitwendig daardoor te schande werden gemaakt voor zichzelf en voor de menschen. God daalt altijd af tot de inwendige bronnen; of de zonde in hare verschijning iets grover of fijner is, verschilt bij Hem weinig. Bij de menschen is het juist omgekeerd.

De meeste zogenaamde opvoeders, (dikwijls zouden zij beter vervoerders heeten) zijn er meestal op uit, om de verfoeilijke uitbarsting der zonde, het opzienwekkend vertoon en alles wat daarvan bij de menschen onaangenaam zich voordoet, wat een slechten vorm en gedaante heeft, zorgvuldig verwijderd te houden. Naar

buiten moet alles glinsteren en schitteren; naar buiten moet alles welvoegelijk en gepast zijn; maar de wereld der inwendige gedachten, de eigenlijke levens-haardsteê der zonde, de lusten, die op den bodem der ziel heen en weder kruipen, de hartstochten, die den mensch inwendig, mag ik het zoo zeggen, het vleesch afscheuren, dat blijft bijna onopgemerkt. Bijvoorbeeld, heeren en dames beweren allen met de meeste gestrengheid den toorn te veroordeelen, want het is doorgaans tegen den goeden toon om toornig te worden; maar den verborgen haat, waaruit de toorn, overeenkomstig zijn aard en als vanzelf opwelt, laten zij onaangetast, ja onvermeld. Dat ons natuurlijk hart onrein is, daarvan spreken zij niet, maar komen hatelijke, onreine woorden over de lippen, deze worden niet geduld. De verschijnselen der ziekte worden overal bestreden, maar op den grondslag, op de innerlijke vatbaarheid wordt niet gewerkt. Wanneer een kind met ware geestigheid van anderen, die afwezig zijn, allerlei schandalen zegt, daarover wordt gelachen en wellicht beschouwt men het als een gelukkigen aanleg voor het gezellig verkeer; maar begaat datzelfde kind de onvoorzichtigheid om hem, wien dit geldt, eene hatelijkheid in het gezicht te zeggen, dan ziet men om naar de roede. Hoe dikwijls onderricht men de kinderen op welke wijze zij zichzelf of hunne opvoeders uit allerlei verlegenheid door leugens redden zullen, maar wee, wanneer zij het wapen der leugen nu keeren tegen hen, die het hun in handen hebben gegeven. Wanneer een kind steelt, dat is verfoeilijk, dat is een niet te verdragen fout en wordt gestreng gestraft, maar men denkt er niet aan, die zonde nu op haar eigenlijken innerlijken grond terug te brengen als een vergrijp aan de eigen ziel en tegen den heiligen God;

men denkt er niet aan, de kinderen heen te wijzen naar het eigen geweten en den stillen omgang met God. Altijd heet het: „Wat zeggen de menschen daarvan? Hoe onbetamelijk, hoe hatelijk is dit en dat. Zoo doet men niet, dat past niet, dat is niet overeenkomstig den goeden toon, geen gewoonte, niet beschaafd — enz. enz. In één woord: welvoegelijkheid, gewoonte, behaagelijkheid, achting, betrekkingen, vormen, schoonheidsgevoel enz., dat zijn de groote woorden bij tallooze opvoeders. De hemelsche Onderwijzer vraagt echter weinig wat de mensch vertoont, maar wel wat hij werkelijk is. De innerlijke gezindheid, de wereld der gedachten en begeerlijkheden is zijn gansche oogmerk. Ons omtrent deze inwendige wereld in te lichten is zijn eerste bedoeling. Zoo brengt Hij het met den mensch daarheen en beproeft hem, opdat hij zou leeren kennen, wat in zijn hart is. Zoo beproefde Hij ook Abraham; zoo beproefde Hij Israel gedurende veertig jaren in de woestijn; zoo beproefde Hij hier Jona. Hij slaat zijn kleinen afgod in stukken en als nu de inwendige gedachten des harten duidelijk tevoorschijn treden, toont Hij hem zichzelf: „Zie zoo zijt gij. Dat is uw inwendig gelaat. Schrik nu eens voor uzelfen!” Zoodanige schrik is het moeielijk begin van een goed eind. Dan moet een mensch zich schamen, en heeft een wijsgeer gezegd: „De verwondering is het begin van alle wijsheid,” zoo kan men ook zeggen: „De schaamte over zichzelf is het morgenrood van het eeuwig leven.” Alsdan wordt de mensch in de eerste plaats eens waarlijk stil en bescheiden, dan leert hij verder bidden en smeeken om een nieuw hart en een nieuwen geest. En waar dit gebed opstijgt, daar stemmen de engelen in den hemel hunne harpen voor het overoude en toch eeuwig nieuwe vreugdelied: „Deze

mijn zoon was dood en is weder levend geworden; hij was verloren en is gevonden.

XXXII.

GODS NEDERBUIGENDE GOEDHEID.

(JONA IV : 10 en 11.)

En de Heer zeide: Gij verschoont den wonderboom, aan welken gij niet hebt gearbeid, noch dien groot gemaakt; die in één nacht werd en in één nacht verging. En Ik zou die groote stad Nineve niet verschoonen, waarin veel meer dan honderd en twintig duizend menschen zijn, die geen onderscheid weten tusschen hunne rechterhand en hunne linkerhand; daarbij veel vee?

1. De natuur en de kennis Gods.

Om Jona te genezen van zijn kwaal had God den wonderboom doen groeien, en om dezelfde reden liet Hij hem door een worm steken; om hem van zijn kwaal te genezen, daartoe moesten ook de brandende zon en de gloeiende oostenwind dienen. Wij zien echter, dat deze natuurlijke dingen in de eerste plaats alleen dienden om de zonde van den profeet in dubbele verfoeilijkheid tevoorschijn te doen treden. Daarbij zou het ook gebleven zijn, wanneer niet de stem van God zelve

zich had doen hooren en aan Jona had verklaard wat in de zichtbare natuur was geschied.

In de natuur ligt een hooge leering, een diepe wijsheid; maar de stem en de openbaring van God zelven moeten vooraf het voornaamste doen, zij moeten ons eerst het groote geheime schrift der natuur verklaren. De natuur op zichzelf kan ons niets openbaren, wat ons in waarheid troost en rust geeft voor tijd en eeuwigheid. Zij „openbaart God en verbergt Hem,” gelijk een groot denker heeft gezegd. Wanneer eerst door Gods Geest en Woord een hooger zin in ons is gewekt, wanneer eerst voor de oogden van onzen geest door Jezus Christus een hoogere wereld is ontsloten, eerst dan vinden wij overal in de zichtbare schepping de geopenbaarde taal van de onzichtbare en onvergankelijke dingen; anders ook niet. Maar zoolang de mensch niet tot een nieuw leven is doorgedrongen, zoolang Gods Woord in hem niet levend is geworden, tot zoolang is voor hem ook de natuur donker en gesloten.

Daarom is het, met eerbied zij het gezegd, een duizelingwekkend, belachelijk gezwets, wanneer men zoo menigvuldig op steeds verschillende wijzen hoort zeggen: „Ik heb geen bijbel noodig, geen kerk, geen leerrede; ik sticht mij in den grooten tempel der natuur!” „Maar wanneer het regent?” vraagde eenmaal de bejaarde professor Tholuck aan een priester van den natuur-eeredienst, die ook aldus sprak. Met deze korte vraag is de geheele zaak veroordeeld. Er zijn toch, vooral in onze luchtgesteldheid, slechts kortstondige tijdvakken, waarin de natuur ons haar vroolijk, glanzend, vriendelijk gelaat vertoont; gedurende een groot gedeelte van het jaar is zij als een lijk voor ons. Bovendien zijn er in de natuur vele voorvallen en toestanden, die eer geschikt zijn om ons het ware wezen van God te verbergen dan

om dit aan ons te openbaren; zoovele dingen, die ons slechts droefheid, vrees en angst veroorzaken, b. v. de zekere dood, de algemeene moord in de natuur, de duistere nacht, storm en onweder, brand en watersnood, misgewas, ziekte, pest en dergelijke.

Maar al wilde men ook in het bekoorlijkst paradijs een mensch verplaatsen, die over zichzelf bekomerd is of een diepe smart in het hart omdraagt, zoo zouden toch al de geur der rozen, het blauw des hemels, de boschlucht en bloempracht niet instaat zijn ook slechts één uur zijn smart te heelen. Gedurende duizenden jaren hebben alle groote geesten van het heidendom peinzend en vragend voor de natuur gestaan; zij hebben God daarin gezocht; en wat hebben zij gevonden? Niet eenmaal hebben zij geleerd, dat er een Schepper, een levend, albesturend, persoonlijk God was. In het gunstigste geval leert de mensch iets uit de natuur van Gods almacht, wijsheid en heerlijkheid. Maar deze eigenschappen zijn op zichzelf evenzeer geschikt om ons te verschrikken als om ons te troosten. Van hetgeen ons waarlijk gelukkig, zalig en tevreden maakt, van hetgeen wij eigenlijk zijn, vanwaar wij komen en waarheen wij moeten, — van de groote gedachten Gods over ons, van zijne liefde en ontferming jegens ons, van de redding onzer zielen door Jezus Christus, van de wereld der heerlijkheid, welke God aan de andere zijde des grafs hun heeft bereid, die Hem liefhebben, — van dat alles zegt de natuur ons niets, en kan zij ons ook niets zeggen.

Daarom moeten beschaafde en oprechte menschen zich schamen, een zoo dwaas gepraat van de stichting in den grooten tempel der natuur steeds weder te herhalen, in geval daarmede moet worden te kennen gegeven, dat

men nu verder het Woord en den Geest niet noodig heeft. Wanneer God niet vooraf zijn licht in ons geeft, is ook de natuur enkel duisternis. Wonderboom, worm, zon en storm zijn ook in onze geschiedenis niet de openbaring van God zelve, maar slechts de pionniers, die vóór Hem uitwerken en bij Jona den grond ondermijnen. Wanneer God er niet bijgekomen was, zoo had het bovengenoemd viertal den profeet noch tot zelfkennis noch tot de kennis van God gebracht, maar slechts hem daarvan verder verwijderd. Maar nu verklaart God hem de beeldspraak, en zij spreekt zeer krachtig. Zulke beelden uit de natuur hebben alsdan (gelijk wij dit ook bij de gelijkenissen van den Heer Jezus bespeuren) het vermogen, dat zij zich voor het geheele leven onvergetelijk maken, en voorzeker heeft de verdorde wonderboom den profeet tot aan zijn laatsten dag voor de ziel gestaan.

2. En Ik zou niet verschoonen?

Hooren wij, wat God zijn oproerigen dienaar bij den verdorden wonderboom te zeggen heeft. „Gij verschoont den wonderboom — en Ik zou die groote stad Nineve niet verschoonen?” zoo vraagt God. Aan den wonderboom hebt gij niet gearbeid, maar de menschen in Nineve zijn mijne schepselen en mijne kweekelingen; de wonderboom was het kind van één nacht en verging ook in één nacht, maar elke menschenziel onder deze ontelbaren is voor de eeuwigheid geschapen. Wat beteekenen duizend wonderboomen tegen een enkel menschenleven? Hier is het echter niet te doen om één menschenziel, hier zijn alleen honderd twintig duizend, die niet weten wat rechts en links is.

Eenige geleerden hebben gemeend dat God met deze

laatste opmerking slechts de volksmenigte in Nineve heeft willen opgeven. Met de honderd twintig duizend, die het onderscheid tusschen de rechter- en linkerhand niet kenden, zijn duidelijk de kleine kinderen van ongeveer drie of vier jaren en daaronder bedoeld. Nu heeft men uitgerekend, dat bij zulk een getal kinderen van dien leeftijd de wereldstad ongeveer twee millioen inwoners moet hebben geteld. Maar wij gevoelen dat God met deze woorden niet alleen de grootte der stad en van het volk heeft willen aanwijzen, maar veeleer wilde doen opmerken, hoevele schepselen er in Nineve waren, die toch aan de algemeene schuld niet het geringste aandeel hadden en toch mede hadden moeten vergaan. Zoo verstaan wij dan ook, waarom God aanstonds het zoo opmerkelijke woord daarbij voegt: „daarbij veel vee.”

God beroept zich alzoo op het natuurlijk menschelijk gevoel van Jona, op zijn natuurlijk medelijden en op zijn natuurlijk gevoel voor rechtvaardigheid: „Wenschet gij dan, gij sombere man, dat deze onschuldige wezens verdeldg werden? Kunt gij u dan niet verplaatsen in het hart van Mij, die een Vader der menschen ben? Gij verschoont den wonderboom, waarop gij eigenlijk geen betrekking hadt, en denk dan nu eens na over mijn hart! Er is in Nineve geen schepsel, dat niet door Mij is geschapen en er is niets van al het geschapene, dat Ik niet gelukkig maken wil. Er zijn millioenen menschen, en de ziel van een enkel mensch weegt bij Mij tegen werelden op. Weet gij dan niet, hoe mijn hart gezind is jegens mijne schepselen? Kunt gij dan niet begrijpen, dat het Mij duizendmalen meer moest spijten van Nineve dan gij u beklagt over het verlies van den wonderboom? Besluit nu eens uit uwe smart over den wonderboom tot mijne smart over Nineve!”

Zoo vraagt God, en daar Jona zwijgt zoo wilt gij, waarde lezer, met mij antwoorden en spreken: „Ach ja, goedertieren God, onze broeder Jona heeft zeer verkeerd gedaan, dat hij aldus dacht, maar — het gaat met ons dikwijls evenzoo. Ook wij vergeten zoo menigvuldig bij onze kleine smarten het zware lijden onzer medemenschen; ook wij zijn zoo dikwerf zelfzuchtig en meenen: alles moest zich om onzentwil bewegen en keeren; ook wij stellen ons zoo dikwijls aan, als waren alle dingen en menschen slechts voor ons aanwezig; ook wij vragen zoo menigvuldig meer naar ons welzijn en hetgeen ons welgevallig is, dan naar de zielen der menschen rondom ons, die daar nog heengaan zonder licht en troost van uw heilig aangezicht; ook wij schatten dikwijls een onsterfelijke menschenziel zoo gering tegenover allerlei kleine voortbrengselen der natuur, die heden zijn en morgen niet meer zijn. Wij hebben het wel op de schoolbanken geleerd, dat Gij aan allen genadig zijt en U ontfermt over al uwe werken; wij weten het uit het onderricht onzer leeraren, dat Gij wilt, dat alle menschen zalig worden en Gij den dood des goddeloozen niet verlangt, maar dat hij zich bekeere en leve; — dat alles hebben wij ook wel in het hoofd, maar hoe koel, hoe stomp, hoe minachtend gaan wij dikwijls zoo menig een onzer medemenschen voorbij, alsof Jezus Christus voor hem niet evenzeer als voor ons zijne heilige ziel in den dood gegeven had, — alsof er voor hem geen hoop meer ware, omdat hij zoo diep gezonken is. Ach, goede God, verdrijf toch den Jona uit onze harten!”

Zie, broeder, wanneer de geschiedenis van Jona u tot zoodanige eerlijke biecht brengt, dan hebt gij haar begrepen en hebt gij ook iets schoons geleerd. Geen mensch toch op aarde zal door de wonderbare goeder-

tierenheid en menschelijke vriendelijkheid van God gelukzalig worden, die van God niet geleerd heeft de ware hemelsche humaniteit, het heilige leven der liefde, dat van boven komt, tenminste deze niet aanvanke-lijk in zich heeft opgenomen. Men spreekt wel veel van humaniteit, maar de ware, beproefde humaniteit komt alleen uit de kennis en de liefde Gods. In God leeren wij eerst onze eigene ziel, en in God leeren wij elke menschenziel recht schatten, waardeeren en hoogachten.

Vóór eenige jaren verbrandde het groote Engelsche stoomschip „Golden Gate” (de gouden poort). Dit schip kwam van Australië met honderden goudelvers, die, in korten tijd rijk geworden, met hunne schatten op weg naar het vaderland waren; slechts weinigen hebben zich verrijkt, de meesten, die niet verbrandden, zijn verdronken. Een der passagiers was zoo gelukkig een voortreffelijken zwemgordel te bezitten, hij had zwemmend reeds een groot eind afgelegd, en reeds zag hij in zijn onmiddellijke nabijheid het reddend strand; daar ziet hij niet ver van zich verwijderd een nog levend kind op eene kist liggen. Wat te doen? Terwijl hij met de eene hand roeit, houdt hij in de andere een zwaren buidel met goud, dien hij gelukkig had gered. Een vreeselijke strijd ontstond in zijne ziel: „Zal ik het goud wegwerpen, of zal ik het kind laten verdrinken? Of goud, óf eene menschenziel? dus luidde de groote vraag. God lof! de man besluit tot het behoud der menschenziel; spoedig ligt het goud in de diepte der zee, het kind echter benevens de man werd gered. Deze heeft kennelijk midden op de zee beter goud gegraven dan in Australië!

O hoe dikwijls is deze ook de vraag, die bij ons in honderdvoudige gestalten tevoorschijn treedt, of wij

onszelven, ons welzijn, onze winst, ons genot hooger schatten dan het heil en het leven onzer medemenschen? Zoo dikwijls gij, b. v. tot een besluit moet komen of gij de tranen van dezen of genen mensch drogen zult dan wel dit of dat zingenot genieten, — zoo dikwijls gij wankelt, of gij liefde betoonen zult dan wel uw eigen welzijn zoeken — even dikwijls zijt gij in den toestand van den passagier van de Golden Gate, die schipbreuk leed. Welk besluit wordt dan meestal bij zulk eene keus genomen? Zoek het antwoord in de oorkonden en in de geschiedenis van uw eigen leven! Wanneer de menschen ook slechts in de meeste gevallen zoo kozen als die gouddelver, waarlijk de aarde zou een voorportaal des hemels zijn. Ach, dat wij het nooit mochten vergeten, dat achter ieder treurend, bekommerd menschenkind, hetzij het op de straten van Nineve of van de stad onzer inwoning wandelt, de barmhartige God zelf staat en spreekt: „Ik heb met hem medelijden!” Naar die stem mogen wij, die een Jona-natuur hebben, wel hooren!

Maar in onze geschiedenis treedt God niet alleen op als de liefhebbende Vader der menschen, neen, ook over de redelooze dieren strekt Hij zijne beschermende hand uit. Wij hooren hier, dat

3. de groote God een beschermer der dieren

is. Onder de beweegredenen, die God bewogen Nineve te sparen, is ook deze, dat zooveel vee in de stad was. „Bekommert de groote, heerlijke God zich dan ook over het vee?” vraagt gij verwonderd. Voorzeker doet Hij dat, zij zijn toch ook het werk zijner handen. Wij moeten wel bedenken, dat het zonde is, eenig dier zonder

noodzakelijkheid leed aan te doen, gezwegen van het zonder reden dooden. Zij zijn ook Gods gewrocht en staan onder zijne bescherming. Het is een zeker bewijs hoe onmenschelijk de menschen veelvuldig zijn, dat de overheid van alle plaatsen ellenlange geboden ter bescherming der dieren gegeven heeft en dat op vele plaatsen vereenigingen zich hebben moeten vormen ter bescherming der dieren. O hoezeer moet het redellooze schepsel zuchten onder den druk, dien de hardē mensch het oplegt, hoeveel doellooze plagerij, moord en mishandeling heeft er allerwege plaats. De verantwoording van dit gedrag zal niet zoo gering zijn als menigeen denkt, want ook de dieren zijn Gods beschermelingen, en wie zonder reden hun smart veroorzaakt, tast de door God vastgestelde orde aan. Laat ons steeds denken aan de laatste drie woorden van het boek Jona: „daarbij veel vee.” Dit gedenken aan het vee werkte mede om het gericht van den heiligen God te verhinderen.

Maar wij kunnen bij deze gelegenheid een andere beschouwing niet achterwege laten. Terwijl namelijk aan de eene zijde een nuttelooze plagerij van dieren plaats heeft, zien wij aan de andere zijde zeer dikwijls het tegendeel, dat voor het minst even verkeerd is, namelijk een vertroetelen, een vereeren, een verwennen der redellooze schepselen, waarover men tegelijkertijd lachen moet en zich boos maken. Er zijn eene menigte menschen, in het bijzonder in de zoogenoemde beschaafde standen, die jegens de dieren veel barmhartiger zijn dan jegens hunne medemenschen. Het kan iemand het bloed naar het hoofd doen stijgen, wanneer men ziet, hoevele heeren en vrouwen hunne dieren als kleine prinsen verwennen, maar hun buurman laten verhongeren; wanneer men menschen ziet, die zeer ijverig werkzaam zijn in de ver-

eenigingen ter bescherming der dieren, maar geen hart hebben voor hunne medemenschen; met hunne honden, paarden, katten, papegaaien overdadig teder omgaan, maar hunne dienstboden wreed behandelen en plagen, zoodat zij nooit een rustig uur hebben. Eene oude, rijke ongehuwde dame had voor hare katten en katjes een klein paleis van mahoniehout laten maken en behoorlijk met divans, bedden en alle mogelijke gemakken doen inrichten; maar het was niet mogelijk haar te overreden tweemaal in de week de tegenover haar wonende terringachtige weversvrouw een weinig soep te bezorgen. „Dat brengt mijne huishouding in wanorde!” antwoordde zij den predikant, die voor de zieke het verzoek deed. Dergelijke voorbeelden, al zijn zij ook niet zoo grof, komen dikwijls voor, en wanneer men zoo iets ziet of hoort, zou men bijna wenschen, dat de straf der geeseling nog niet ware afgeschaft.

Ik moet nog altijd lachen, als ik er aan denk, hoe ik als student dag aan dag, terwijl ik wei dronk, met een professor der natuurkunde in de kastanjelaan te Tübingen op en neder liep. De geleerde heer, die, helaas! van niets anders iets kende dan van de natuur, zeide mij meermalen: „Gij hebt als godgeleerde een zeer gewichtig beroep, want — gij kunt veel doen om het schandelijk kwellen der dieren tegen te gaan!” Hij scheen daarin de hoofdwerkzaamheid van een evangelischen prediker te vinden, dat hij achting voor de dierenwereld zocht aan te kweeken. Van het duizendvoudig in- en uitwendig lijden der menschen, die naar Gods beeld geschapen zijn, had de kamergeleerde geen begrip.

Maar eene dusdanige vereering der dieren is buiten twijfel zeer verachtelijk. Doch van den anderen kant betaamt het ons ook, ter wille van den mensch het ne-

derig gedierte des velds niet te vergeten, bedenkende dat ook zij schepselen Gods zijn, welke niemand ongestraft kwellen mag. De mensch is tot heer der aarde verheven, opdat hij, zooveel hem mogelijk is, het welzijn van alle schepselen Gods mede bevorderen zou.

Ook het geplaagde dier kan een aanklager der menschen worden, en om een voorbeeld te noemen, het vogeltje, dat gij de oogen uitsteekt, opdat het zonder de jaargetijden te kunnen onderscheiden, steeds onafgebroken zingen zou, zal het u nog eenmaal bang maken. „Daarbij veel vee!” zegt God. Slaan wij van hier uit een blik op.

4. Gods hoogheid en nederbuigendheid.

Wanneer wij ons „den God van den bijbel” voor oogen stellen, dan zien wij tevens bij uitdrukkingen, als Jona IV: 11 „daarbij veel vee,” dat de bijbel goddelijke openbaring bevat en in ons denkbeelden verwekt, die nooit in eens menschen hart zouden zijn opgekomen. Als menschen geheel overeenkomstig hun eigen begrippen en door hun eigen kennis het wezen van God beschrijven zouden, zoo zou een ieder, naar gelang zijn karakter was, een heiligen God voorstellen; zij zouden misschien met de levendigste kleuren deze heiligheid afbeelden, maar deze heiligheid zou alsdan de liefde verdringen. Anderen zouden beproeven een God der liefde te teekenen, maar deze liefde zou zwak en weekelijk worden en geen ruimte overlaten voor Gods gerechtigheid en heiligheid. In één woord, wij zouden altijd een eenzijdige voorstelling geven; een wezen, dat volmaakte majesteit en heerlijkheid was, zou naar ons begrip geen gevoel hebben voor het kleine en nietsbeduidende; maar zouden wij een wezen beschrij-

ven, dat ook voor het geringste en kleinste hart en zin had, zoo zou dit wezen voorzeker naar onze teekening kinderachtig worden. Wij menschen vervallen altijd tot uitersten en in duizend en duizend jaren zou de menscheid, aan zichzelf overgelaten, den God niet hebben gevonden, dien de Bijbel ons kennen doet. Daar vinden wij al de eigenschappen in de schoonste overeenstemming vereenigd, die zich naar onze begrippen wederkeerig schenen omver te stooten: eene heiligheid, die God onge- naakbaar maakt, eene zondaarsliefde, die den dood en den vloek der menschen op zich neemt; de hoogst denk- bare hoogheid en majesteit en de tederste afdaling tot de geringste onder alle schepselen. Dezelfde God, die werelden schept door het woord van zijn mond, heeft ook de haren van ons hoofd geteld. Dezelfde God, die zijn eengeboren Zoon heeft overgegeven voor het leven der wereld, heeft ook het gebod gegeven, dat men den os, als hij dorscht, niet mulbanden zal, noch den vogel storen, die op zijn nest zit. Dezelfde God, voor wien de volken zijn als een stofje aan de weegschaal, dezelfde God richt zijn geheele hart op de tranen van een eenig kind in den uitersten hoek der aarde. De God, die zonnen doet oprijzen en zonnen doet vergaan, heeft ook een welgevallen aan het gevogelte des wouds. Hij zetelt in een ontoegankelijk licht en geen enkele zucht van den naar genade en vergeving dorstenden zondaar is voor Hem verborgen. Hij zet koningen af en stelt koningen aan, maar Hij erkent ook in het geschreeuw der jonge raven een aanroepen om zijne hulp.

Is dat niet hoog en majestueus? Is dat niet aanbiddens- waardig? Deze is de God, dien de Bijbel ons voor oogen stelt! Kent gij, hebt gij dezen God? Leeft gij met Hem en in Hem?

XXXIII.

HEEFT JONA ZICH BEKEERD?

1. Heilig stilzwijgen.

Mocht de waarde lezer eens eene reis naar het binnenland van Azië maken, om aan de oevers van den Tigris de uit het woestijnzand en het puin van duizenden jaren opgegraven tempels en paleizen van Nineve te zien, zoo zal een dienstvaardige Muzelman hem op een eenzamen heuvel in de nabijheid van Mossul aan den Tigris een graf wijzen en bij den naam van Allah verzekeren dat dit het graf van Jona is. Is echter de reiziger een der gelukkigen, die aan die plaats komen, wanneer feesten worden gevierd, zoo kan hij het ook beleven, dat de geheele bevolking van die landstreek, na een drie-daagsch vasten, een groot dank- en vreugdefeest viert tot eer en aandenken van Jona.

Hij nu, die tot hertoe onze geschiedenis met opmerkzaamheid gevolgd heeft, zal zich wellicht daarover verwonderen en verwachten, dat de naam van Jona aldaar eer in den mond der landskinderen een vloekwoord, dan een zegenwoord zijn zou, omdat hij toch hun ondergang niet alleen aankondigde, maar ook wenschte. Zou dan niet bij den profeet nog een inwendige omkeering plaatsgehad hebben? Ons komt dit zeer waarschijnlijk voor. Wij behooren geenszins tot hen, die met de beste gedachten alle zonden der godvruchtigen, van welke de Schrift ons verhaalt, verontschuldigen om uit die mannen volmaakten, vlekkeloos heiligen te willen maken. Met zoodanige kunstenarijen zondigt men

niet alleen tegen de eenvoudige geschiedkundige waarheid, maar berooft men zich zelfs van een waren troost. De Roomsgezinden hebben er nog belang bij, zich zulke heiligen uit te denken en hun den eenen lichtkrans na den anderen om het hoofd te vlechten. Zij genieten daarvan nog iets, want zijn hun eigen deugden ter hunner rechtvaardiging voor God niet voldoende, zoo mogen zij uit den overbodigen schat van goede werken, dien die heiligen verzameld hebben, een welgevaldig deel voor zich begeeren. Wij evangelische Christenen moeten echter God danken, dat Hij ons ook aan zijne groote getuigen de fouten en vlekken heeft doen aanwijzen. Kenden wij alleen hunne groote deugden en geloofswerken, zoo konden wij wel de hoop opgeven met hen in denzelfden hemel te worden opgenomen. Maar nu zien wij toch tot onzen grooten troost, dat zij met ons hetzelfde vleesch en bloed deelachtig waren, nochtans door Gods genade en trouw en door hunne gehoorzaamheid, strijd en arbeid iets groots geworden zijn tot lof zijner heerlijkheid. Wij hebben ook daarom geenszins getracht de fouten van Jona te verkleinen, maar ze in hare gansche verfoeilijkheid voor oogen gesteld. Nochtans zijn wij echter de meening toegedaan, dat Jona niet bij zijne oude gezindheid volhard heeft, maar dat hij zijne stijfhoofdigheid geheel en al heeft ten onder gebracht en een nieuwen geest ontvangen heeft.

„Waaruit maakt gij dit besluit op?” zal men mij tegenwerpen. „Het slot van het boek schijnt tenminste zoo onbevredigend te zijn als mogelijk is. Hoe kan men ook een boek eindigen: „daarbij veel vee” en dan punt. Wat wij juist wilden vernemen, welken indruk het goddelijk onderricht op den profeet maakte, of hij tot inkeer is gekomen en wat verder van hem geworden is,

van dat alles hooren wij geen syllabe. Neen, het verhaal was voor het overige zeer belangrijk, maar het slot is zeer onvoldoend, zoo hooren wij velen zeggen.

Maar is dit verwijt gerechtvaardigd? Wat hadden wij dan willen hooren? Is het niet zoo, wij verlangden een schuldbelijdenis, een duidelijk uitgesproken verootmoediging, een kleine vrome ontboezeming, waarin de profeet God de eere geeft en zichzelf veroordeelt. Ach, onze ooren zijn dikwijls zoo grof, dat wij zelden iets hooren, wanneer wij geen woorden hooren. Wij vergeten dat met zwijgen dikwijls veel meer wordt gezegd dan met de schoonste, met de meest zalvende gesprekken. Tot hiertoe had Jona zijn God op alles wat te antwoorden gehad; hij had altijd beweerd gelijk, en het laatste woord te willen hebben; nu echter verzinkt hij in zwijgen; hij weet niets meer te zeggen. Aanbiddend verliest hij zich in de opbeurende openbaring van Gods oneindige liefde, van zijne algemeene nederbuigende goedheid. Daarin dompelde hij zijne ziel en met diepe schaamte moest hij hier leeren erkennen den oneindigen afstand tusschen zijne gedachten en de gedachten van zijn God. Ja, dit zwijgen van Jona is welsprekender dan het vurig gebed, dat hij uit de diepte der zee opzond tot den berg der heiligheid; het is juist voor zulk een karakter een grootere heldendaad, dan de prediking in Nineve was.

Ja, iets groots is tot stand gebracht, wanneer wij eerst onzen God geheel naar waarheid het woord gunnen, wanneer wij eerst ons oude ik, onzen eigen wil, die alles beter doen wil dan God, onze ingebeeelde wijsheid, die alles beter weten wil dan God, het zwijgen opleggen en den Heilige, die in de hemelen woont, tot ons laten spreken, wanneer wij eerst in waarheid getuigen:

„Alles in ons zwijge en buige
Voor U, o Heer, eerbiedig neer.”

O hoe vallen wij toch God steeds in de rede en verklaren ons met hand en mond tegen zijn wil en zijne leidingen, tegen zijn doen en laten. Wanneer wij maar eerst beginnen recht hartelijk Hem te ontzien en beschaamd stil te zwijgen, dan is er reeds veel gewonnen. Samuel, die zoo kinderlijk zeggen kon: „Spreek, Heer, uw knecht hoort!” staat weldra voor Israel als een door God gewapende held. Ook Jona heeft buiten twijfel uit dit heilig verstommen voor God langzamerhand weder den toon van spreken met God gevonden; eerst den toon van diepen ootmoed en smartelijk berouw, daarna den toon van dankbaarheid en vreugde.

Er bleef nog wel menige onbeantwoorde en ook wel menige bange vraag over in het hart van den profeet; want hoe het nu met het volk Israels gaan zou, wanneer de heidenen werden aangenomen, daaromtrent had Jona nog geenszins helderheid en oplossing. Maar hij had dit ook nu niet noodig. Van den eenen kant had hij een blik geslagen in zijne vreeselijke dwaasheid en walgelijke zelfzucht en van den anderen kant een niet minder diepen blik in Gods wijsheid en ontferming. In deze zee van licht en liefde wil hij nu stil zich laten rondvoeren. Hij sluit de oogen en gelooft zonder zien; hij zwijgt nu en laat God spreken; hij rust nu en laat God handelen. Ja, dit stilzwijgen van Jona is ons een verblijdend teeken, dat voortaan de zaadkorrel in de aarde gevallen is en sterven zal.

2. Eene bewonderingswaardige eigen levensbeschrijving

is ons boek, en met deze opmerking wordt ons de laatste twijfel ontnomen of Jona een nieuw mensch geworden is. Hijzelf alleen kan deze geheele geschiedenis aan het licht hebben gebracht. Want juist hetgeen voor ons het gewichtigste en tevens voor Jona het meest beschamende was, namelijk zijn eigenzinnigheid en ongehoorzaamheid, zijn onbuigzame gezindheid, zijn morren, zijn zondig gebed en zijne zondige begeerte om te sterfen, alsmede de vragen van God en de antwoorden van Jona — dat alles kende geen mensch op aarde, dan Jona alleen.

Heeft echter Jona dit boek geschreven, zoo hebben wij waarlijk naar geen verdere kenmerken van het berouw te zoeken. Er bestaat voorzeker daarvoor geen meer voldoende bewijs, dat hij het geschreven heeft, dan juist dit, dat hij zich zoo diep verootmoedigd en daardoor zichzelf zoozeer aan de kaak gesteld heeft, als wellicht nimmer iemand voor of na hem deed. Deze geschiedenis van Jona is toch slechts de geschiedenis zijner afdwalingen, welke hij met onverbidde openhartigheid optelt, en wel zoodanige dwalingen, die zelfs geen schijn van beminnelijkheid hadden, maar naar het oordeel van alle menschen bij uitnemendheid verfoeilijk en onuitstaanbaar waren.

Jona wijst ons in zijn boek vooreerst op de getrouwheid Gods jegens den zondaar, die hem ontvlucht is en dien Hij met genade achtervolgt, totdat Hij hem heeft teruggebracht; en ten anderen op zijn eigen ontrouw, ondankbaarheid, eigenzinnigheid en onbarm-

hartigheid. Nu begrijpen wij ook, hoe dat boek zoo wonderlijk eindigen kan. Nadat de profeet de gansche verdorvenheid van het menschenhart en het heilige van liefde gloeiende Godshart heeft geteekend, breekt hij af. God heeft het laatste woord; hijzelf, de profeet, moet zwijgen. Het goede wil hij niet van zichzelf melden; hij wil alleen zeggen: Zie, alzoo is God, en zie, alzoo is de mensch. Dit ons aan te toonen is de hoofdstrekking van dit boek.

Zoo moeten dan ook de lezers zich in stilte verdiepen in deze zonderlinge geschiedenis, in welke ons tegelijkertijd het wezen Gods zoowel als dat des menschen wordt geopenbaard, en wij veroorloven ons tot een goed besluit deze vraag, waarde lezer:

3. Hebt gij wel in dezen spiegel gezien?

Al is ook de gansche Heilige Schrift een spiegel Gods en des menschen, zoo is toch het boek van Jona dit in het bijzonder. Nu zijn naar het oordeel van alle verstandige menschen spiegels daartoe aanwezig, dat hij, die er in ziet, de waarheid van zichzelf erkennen zal en zich zien zal, zooals hij waarlijk is. Hij, die den spiegel goed gebruikt, ziet daarin, om daarin te aanschouwen, hoe het werkelijk is, wat er nog aan hem ontbreekt, waar nog eenige onreinheid hem aankleeft, waar nog iets onbehoorlijks en hetgeen minder schoon is, zich bij hem bevindt; hij onderzoekt dit door den spiegel, opdat hij het, nadat hij het gevonden heeft, moge wegnemen. Zooals bekend is worden de spiegels ook door talloze menschen, mannen en vrouwen, anders gebezigd, namelijk om zich daarin te spiegelen, zich te verheugen over eigene, hetzij ingebeelde, hetzij werkelijke schoonheid,

daarbij echter voor hetgeen hatelijk is zoo mogelijk de oogen sluitend. Men zegt wel eens: ieder mensch ziet in den spiegel wat hij wil, en als het waarheid is, dat de leelijkste menschen in den regel de ijdelste zijn en het menigvuldigst voor den spiegel staan, zoo moet men daaraan wel geloof slaan.

In elk geval geldt dit van den spiegel, dien Gods Woord ons voorhoudt; daar aanschouwt in den regel een ieder hetgeen hem het meest dienstig toeschijnt en hij het liefste ziet. Zoo zal het ook met het boekje van Jona gaan, dat ons een afspiegeling geeft van het wezen Gods en dat des menschen. De spiegel is voor allen even helder en even waar; maar zij, die er in zien, doen het met eene verschillende gezindheid en met eene verschillende bedoeling. Zij, die alleen daaruit geleerd hebben, dat God toch veel barmhartiger is dan men dikwijls meent, en dat het met den heiligen ernst zijner oordeelen niet zoo gevaarlijk is, hebben uit deze bloemen Gods enkel gif gezogen. Zij echter, die uit het bestaan en handelen van Jona slechts hebben afgeleid, dat er toch gruwelijk slechte menschen op deze aarde zijn, zijn ook alleen nog meer verblind geworden door deze geschiedenis.

En nu, wat hebben wij geleerd? of hebben wij ook hier weder niets geleerd? Gaat het ons ook hier, als dien troosteloozen man, den armen Dr. Faust, die na al het leeren, navorschen en peinzen die smartelijke belijdenis aflegde:

„Daar sta ik nu, ik arme dwaas,
En ben nog even wijs, helaas.”

Des schrijvers bedoeling was in elk geval niet om den lezers slechts een aangename tijdkorting en verstrooiing te verschaffen en den tijd te verdrijven. Het

is in dit aardsche leven niet te doen om den tijd te verdrijven, maar om dien uit te koopen; want uit hetgeen wij hier in dezen tijd werken, wordt voor ons de geheele eeuwigheid saámgesteld. Voor de eeuwigheid moeten wij hier leeren en gevormd worden door den Geest van boven en door eigen strijd en arbeid. Wij hebben ons beziggehouden met de school van God, gezien hoe Hij door lief en leed, door genade en gericht den mensch opvoedt; gadeslagen hoe het er in den mensch uitziet, welke machten in hem zijn, die zich verzetten tegen de hemelsche opvoeding, en wat geschieden moet, opdat wij stil worden voor God, en zijn zaligmakende, heiligende Geest in ons het bestuur en de heerschappij verkrijgt. Mochten wij allen door de beschouwing dezer geschiedenis tot het besluit komen: Met zoodanig een opvoeder als God is, wil ik het wagen; ik wil mij dadelijk doen opnemen in zijne school, want wijsheid en barmhartigheid, heilige ernst en hemelsche goedheid zijn in zijn hart; dáar alleen is mijne rust, dáar alleen kan er van mij iets terecht komen; hij, die dit besluit heeft opgevat, heeft iets geleerd! En hij, die in het beeld, dat Jona hier van zichzelf heeft geteekend, zijn eigen gelaat trek voor trek teruggevonden heeft, en sprak: Ja zoo ben ik; zooals Jona handelde, deed ook ik; zoo gaarne zou ik verlost worden van mijzelf en weet toch niet, hoe daarmee aan te vangen; hij, die alzoo dacht en sprak: Ik wil opstaan en tot Hem gaan, die meer is dan Jona, tot Jezus Christus, den Redder der wereld, die zijn geest en zijne levenskracht aan allen wil geven, die Hem daarom bidden, waarlijk, hij heeft dit boekje niet vruchteloos bestudeerd. Mochten wij allen zoodanigen zegen daaruit wegdragen!

A 2000727

En hiermede dan nu aan alle lezers van nabij en van verre Gods vrede toegewenscht, totdat wij elkander de hand schudden voor den troon van den barmhartigen God, waar wij na alle moeite, arbeid en strijd het zweet zullen afwisschen en de tranen drogen en geen nieuwe in eeuwigheid meer zullen storten.

